

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 701
Παρασκευή
10 Δεκεμβρίου 1999
Δρχ. 700

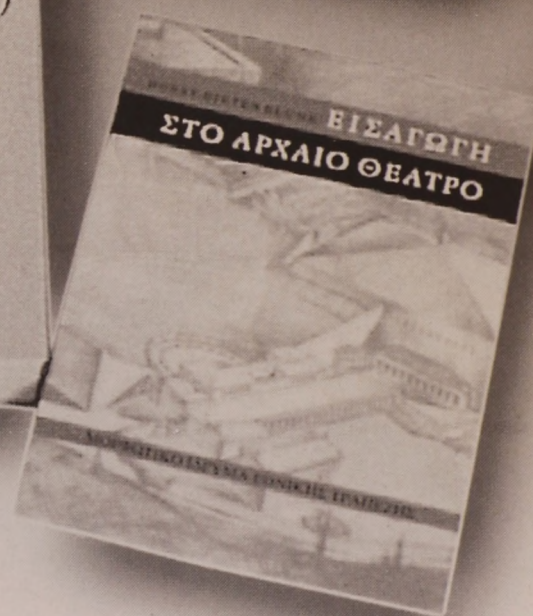
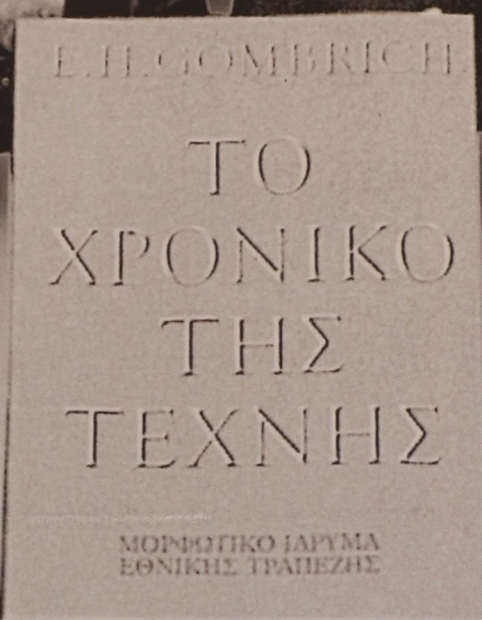
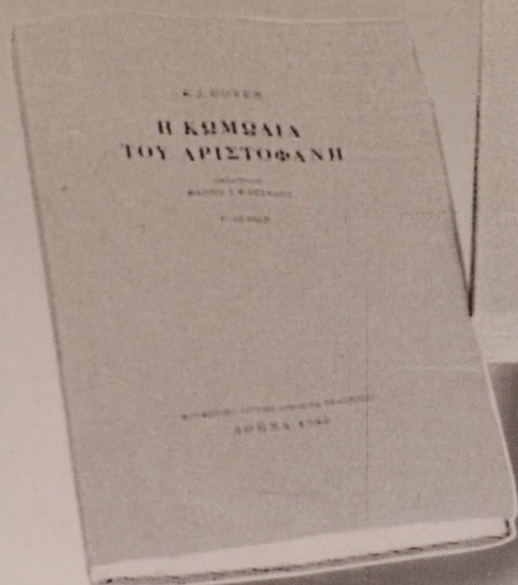
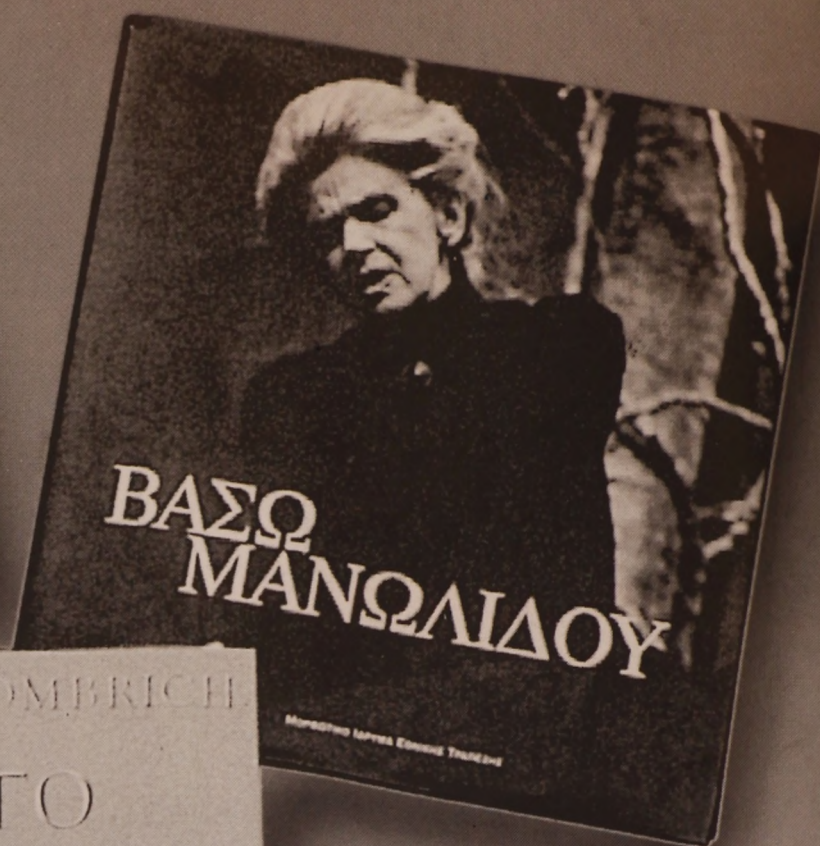
Παιδεία με εισαγγελείς και πυροσβέστες

ΕΜΦΥΛΙΟΣ: 50 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΣ
ΟΙ ΠΕΤΡΙΝΕΣ ΤΑΙΝΙΕΣ

- ✓ Η δοκιμασία στο Ελσίνκι
- ✓ ΠΑΙΔΕΙΑ: τα τεστ της αποβλάκωσης
- ✓ Ο πόλεμος των διαπλεκομένων
- ✓ Διαδρομές της Αριστεράς
- ✓ Ο ιός του 2000

12 MAR 2000

Εκδόσεις του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης

Διάθεση

Μορφωτικό Ίδρυμα
Εθνικής Τραπέζης
Θουκυδίδου 13,
Πλάκα
Τηλ.: 3221335

Εθνική Τράπεζα
της Ελλάδος
Αιόλου 86, Αθήνα
Τηλ.: 3341846
Fax: 3341999

Βιβλιοπωλείο
"Το Μορφωτικό"
Στοά του Βιβλίου
Πεσμαζόγλου 5
Τηλ.: 3215606

Πρατήριο Εκδόσεων
Ε.Τ.Ε. και Μ.Ι.Ε.Τ.
Πλουτάρχου 5,
Θεσσαλονίκη
Τηλ.: (031) 295105

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Περίοδος Β' • Έτος 26ο • Τεύχος 701
Παρασκευή 10 Δεκεμβρίου 1999 • Δρχ. 700
**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
ANTI ON-LINE: <http://www.otenet.gr/anti>
e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δημήτρης Γκέκας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Μάχη Γεωργιάδου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστέρι
Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

τήσια συνδρομή: 26 τεύχη., Εξάμηνη: 13 τεύχη
ΣΩΤΗΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 6.500 δρχ., Ετήσια 13.000 δρχ.,
Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 50.000 δρχ.

Φοιτητική ετήσια: 10.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 41 δολ., Ετήσια: 82 δολ.,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 48 δολ., ετήσια 96 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 700,

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.400

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,
για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 237. 463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Οι μαθητικές κινητοποιήσεις και η Σύνοδος Κορυφής του Ελσίνκι αποτελούν τα δύο μείζονα πολιτικά θέματα που μονοπώλησαν το ειδησεογραφικό ενδιαφέρον των τελευταίων ημερών. Όταν έκλεινε η ύλη αυτού του τεύχους και τα δύο θέματα βρίσκονταν σε πλήρη εξέλιξη.

ΣΕΛ. 15 Ο Στ. Καφαντάρης αναφέρεται στη δίωξη των υπευθύνων της INTRACOM και στελεχών του ΟΤΕ και σχολιάζει τις δηλώσεις του υπουργού Μεταφορών για το ρόλο της δικαιοσύνης.

ΣΕΛ. 22 Ο Γιάννης Γιαχανατζής διερευνά μέσα από τα γραφόμενα των εφημερίδων τις αναδιατάξεις των διαπλεκομένων συμφερόντων.

ΣΕΛ. 25 Ο Φιλοκτήτης Σαλαμίνιος, σε επίκαιρο άρθρο του, αναδεικνύει τα πολλά και περίπλοκα προβλήματα που θα προκύψουν με τον «ιό του 2000».

ΣΕΛ. 29 ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ: Στο Σηάτλ των Ηνωμένων Πολιτειών συνήλθε προ δεκαημέρου ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Εργαζόμενοι και ακτιβίστες κατάφεραν να ανατρέψουν το πανηγυρικό κλίμα που επιχείρησε να αναδείξει η αμερικανική κυβέρνηση. Σχολιάζουν ο Δ. Καΐσης και ο Χρ. Κασσιμέρης. Για τις μελλοντικές σχέσεις Τουρκίας και Ε.Ε. γράφει ο Π. Καζάκος.

ΣΕΛ. 40 Ο καθηγητής του ΕΜΠ Βένιος Αγγελόπουλος καταγγέλλει τα αναχρονιστικά «τεστ δεξιοτήτων», τα οποία θα αρχίσουν να ταλαιπωρούν τους μαθητές του Λυκείου, για να καταλήξει ότι πρόκειται για τεστ αποβλάκωσης.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Εισαγγελείς και πυροσβέστες, σελ. 4

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

E-MAIL

Απόστολος Διαμαντής, σελ. 12

ΑΝΤΙΠΑΛΗ ΕΣΤΙΑ

Γκολκήπερ, σελ. 38

ΕΜΦΥΛΙΟΣ

50 χρόνια μετά, σελ. 46
(επιμέλεια: Ι. Παπαθανασίου)

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 54

ΒΙΒΛΙΟ

Κριτική, σελ. 63

ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΙΣ ΚΑΙ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΕΣ

ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΙΣ ΚΑΙ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΕΣ. Οι πρώτοι εφοδιασμένοι με το νέο ιδιώνυμο, οι δεύτεροι με τις τεράστιες τανάλλες τους επεμβαίνουν για να ανοίξουν τα υπό κατάληψη σχολεία και να επαναλειτουργήσουν με τους δασκάλους ευρισκόμενους σε αμηχανία και διχασμό. Από την άλλη, χιλιάδες μαθητές διαδήλωσαν στην πρωτεύουσα και σε άλλες πόλεις της χώρας με αποφασιστικότητα. Τα υπό κατάληψη ή αποχή σχολεία ανέρχονται σύμφωνα με δημοσιογραφικές πληροφορίες σε μερικές εκατοντάδες ενώ σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας δεν φτάνουν τα εκατό.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ των καταλήψεων αρχίζει μερικά χρόνια τώρα αυτές τις ημέρες και καταλήγει μετά τις εορτές με αποτέλεσμα να χάνονται αρκετές διδακτικές ώρες, να συντέμνεται η διδακτέα ύλη, να μετατίθεται ο χρόνος διεξαγωγής των εξετάσεων κλπ, κλπ.

Η ΠΡΩΤΗ επιπόλαια εντύπωση είναι ότι οι μαθητές, «κακά παιδιά», κάνουν χαβαλέ και επινοούν τρόπους να βγάλουν τη διδακτέα ύλη από πάνω τους με μικροπονηριές. Ενώ από την άλλη, ένας φιλόπρονος υπουργός προσπαθεί εργαζόμενος νυχθημερόν στο γραφείο του να ρυθμίσει όλες τις εκκρεμότητες.

ΘΑ ΗΤΑΝ ένα ωραίο παραμυθάκι όλη αυτή η ιστορία. Όμως τα πράγματα είναι πάρα πολύ σοβαρά και το γνωρίζουν αυτό πρώτα πρώτα οι γονείς και οι ίδιοι οι μαθητές, πειραματόζωα των αλχημιστών που δραστηριοποιούνται μετά από το διορισμό κάθε νέου υπουργού. Τα σχολεία μας βρίσκονται αυτή τη στιγμή στη χειρότερη κατάσταση από συστάσεως ελληνικής πολιτείας. Και αυτό δεν είναι βεβαίως αποτέλεσμα σκανδαλιάρικων και άτακτων μαθητών, όπως περίπου πάνε να το παρουσιάσουν οι κυβερνητικοί σύμβουλοι.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ του εκπαιδευτικού προβλήματος είναι μια θλιβερή ιστορία για την οποία έχει την ευθύνη η πολιτεία. Οι φοιτητές και οι μαθητές -αν επιχειρήσουμε έναν ισολογισμό- έχουν παλέψει τα τελευταία πενήντα χρόνια για αλλαγές και μεταρρυθμίσεις που είχαν ένα θετικό αποτέλεσμα. Αντίθετα η πολιτεία αντιμετώπισε τα εκπαιδευτικά προβλήματα με εκλογικά και μικροκομματικά κριτήρια. Να θυμηθούμε πρόχειρα; Την περιώνυμη μεταρρύθμιση στα Πανεπιστήμια; Την αιφνίδια προεκλογική «προσφορά» του κ. Γ. Παπανδρέου και την είσοδο υπεράριθμων φοιτητών πριν τις τελευταίες εκλογές; Μήπως τα ΠΣΕ των οποίων όλη η φιλοσοφία στηριζόταν σε τεχνικές εκμαίευσης κοινοτικών κονδυλίων;

ΟΛΟΙ γνωρίζουμε ότι οι φωτοτυπίες έχουν αντικαταστήσει τα σχολικά βιβλία μέχρι εκτυπώσεως των νέων βοηθημάτων (τα οποία ως επί το πλείστον αξιολογούνται πως είναι για τα πανηγύρια). Σε άλλες σελίδες, ο καθηγητής Βένιος Αγγελόπουλος διεκτραγωδεί το φιάσκο των αναχρονιστικών «τεστ αποβλάκωσης» τα οποία διαφημίστηκαν τόσο πολύ από το υπουργείο.

ΑΝΤΙ η κυβέρνηση να ασχοληθεί με υπευθυνότητα για το πιο σοβαρό έργο εκσυγχρονισμού της χώρας, και πάλι ενεργώντας με μικροπολιτικά και εκλογικά κριτήρια, το μόνο που σκέφθηκε μπροστά στα αδιέξοδα ήταν να εκδόσει ένα πρωτοφανές, αυταρχικό ιδιώνυμο και να κινήσει εισαγγελείς και πυροσβέστες -και τα ΜΑΤ βεβαίως- προκειμένου να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της μάθησης.

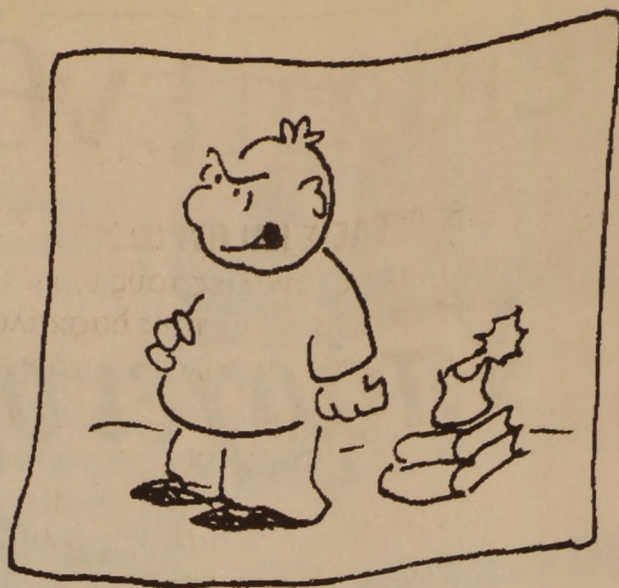
ΕΙΝΑΙ έλλειψη φαντασίας; Όχι, πιστεύουμε ότι είναι απόφαση μικροπολιτικής προκειμένου να οδεύσει προς τις εκλογές του Μαρτίου. Και στα μέτρα αυτά είναι χαρακτηριστικό ότι σιγονταρίστηκε από το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Γιατί κι αυτό με ανάλογο τρόπο σκέπτεται και με ανάλογο τρόπο θα ενεργούσε.

ΟΙ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΕΣ είναι αυτοί που καλούνται να λύσουν το πρόβλημα. Στους εισαγγελείς επικεφαλής ο κ. Γιαννόπουλος. Στους πυροσβέστες ο κ. Χρυσόχοϊδης. Υπουργό Παιδείας δεν έχουμε;

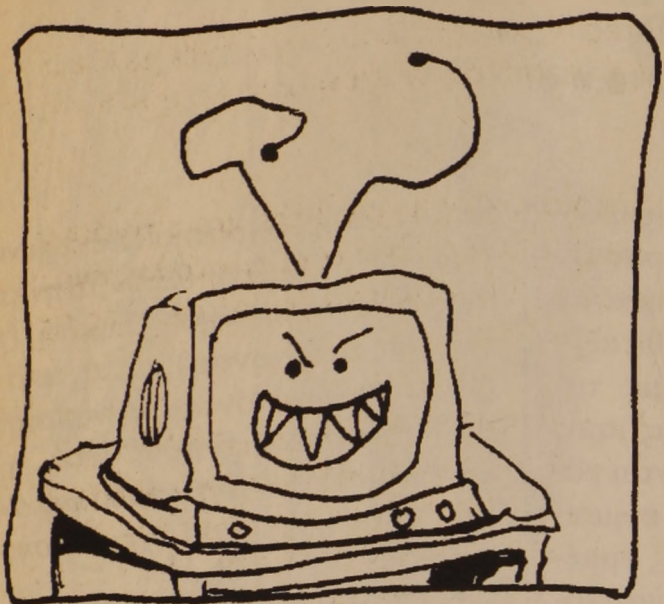
αντί

ΛΟΓΙΚΗ Κ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ ΕΛΛΗΝΑ, ΞΕΝΗ!

ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΕΣ ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ
ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥ-
ΤΙΚΗΝ ΜΑΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΝ!

ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΔΙΑΒΑΛΛΟΥΝ
ΕΚΛΕΚΤΟΥΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΑΣ ΣΥΡΜΟΝ!

ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΑΝΕΒΑΖΟΥΝ
ΤΑΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΤΩΝ
ΥΓΡΩΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ!

ΕΛΑ, ΚΕΝΤΡΟ!
ΤΖΙΟΥΒΑΝΙ ΜΕΤΕΒΗ!

ΑΛΛΑ ΚΛΑΔΕΨΑΝ ΚΑΙ
ΤΟ ΚΑΜΑΡΙ ΤΟΥ
ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΛΑΟΥ
ΜΑΣ!

Υπάρχει όμως και το «Ναι» – το σωστό...

ΣΤΟ ΕΛΣΙΝΚΙ, σήμερα Παρασκευή (ή, το αργότερο, αύριο Σάββατο), ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης καλείται να πει «το μεγάλο Ναι ή το μεγάλο το Όχι». Θέμα: Η υποψηφιότητα της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις ελληνοτουρκικές ή τις ευρωτουρκικές σχέσεις, το Κυπριακό ή την επίλυση των προβλημάτων στο Αιγαίο ή τους κανόνες της Ατζέντας 2000...

ΟΠΩΣ είναι γνωστό, την αγωνία «μερικών ανθρώπων» (που πρέπει να επιλέξουν, μια μέρα, το «μεγάλο Ναι ή το μεγάλο το Όχι»), την εμπνεύσθηκε ο Καβάφης από την Κόλαση (III, 59-60) του Δάντη («...colui che face per viltate il gran rifiuto»), με αφορμή τη δειλία που επέδειξε ο πάπας Κελεστίνος ο 5ος, παραιτούμενος –λόγω πιέσεων, κ.λπ.– από το ύπατο αξίωμα της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας... [Είναι η μοναδική περίπτωση πάπα που παραιτείται στην ιστορία της παποσύνης!]. Πλην περίπτωση παραιτήσεως του Κ. Σημίτη –είτε πει Ναι είτε Όχι– δεν τίθεται. Το πολύ-πολύ, να χάσει τις εκλογές, οπότε θα πάει «πέρα στην τιμή και την πεποίθησή του».

ΩΣΤΟΣΟ, το κρίσιμο ερώτημα (that is the question) είναι τι θα επιλέξει, τελικά, ο

πρωθυπουργός. Οι γνώμες των συμβούλων του στασιάζονται. Μερικοί υποστηρίζουν το «Ναι» στην τουρκική υποψηφιότητα: Με το «Ναι» –του λένε– η χώρα θα εξασφαλίσει μια περίοδο ηρεμίας με την Τουρκία και απρόσκοπτης πορείας προς την ΟΝΕ. Με το «Ναι» εξυπηρετούνται καλύτερα –και μακροπρόθεσμα– τα συμφέροντα της Ελλάδας... Άλλοι, όμως, εμμένουν στην ουσία (ή, έστω, στη «θεαματικότητα») των ανταλλαγμάτων. «Το timing του Ελσίνκι –του λένε– είναι πολύ κακό. «Αν είχαμε έξι μήνες ή ένα χρόνο μπροστά μας, θα μπορούσαμε να πούμε εύκολα “Ναι”... Αλλά οι εκλογές έρχονται. Και καθώς αντιπολίτευση, εσωκομματική αντιπολίτευση συν «υπερπατριώτες» (Ναξάκηδες, Ζουράριδες, τουρκοφάγοι, θεοτικοί, λυσσαλέοι αντιευρωπαϊστές) μας κατηγορούν ήδη για «ενδοτισμό», ένα “Ναι”, χωρίς θεαματικά ανταλλάγματα, θα μπορούσε να οδηγήσει στην εκλογική ήττα του ΠΑΣΟΚ. Συνεπώς»...

Ο ΠΗΧΥΣ ΠΟΛΥ ΨΗΛΑ; ΜΑΛΛΟΝ ΟΧΙ...

ΤΙ ΕΙΔΟΥΣ ανταλλάγματα, όμως, ζητεί η ελληνική πλευρά, προκειμένου να συναινέσει (ακριβέστερα να μην προτάξει βέτο) στην τουρκική υποψηφιότητα; Οι ευρω-

παίοι εταίροι υποστηρίζουν ότι ναι μεν «τανοούν τη λεπτή θέση» στην οποία βρίσκεται η κυβέρνηση Σημίτη (καθώς εκλογές επέρχονται), αλλά, από την άλλη, δεν είναι δυνατόν να ικανοποιηθούν όλοι οι προϋποθέσεις που θέτει η Ελλάδα «Ανεβάσατε τον πήχυ πολύ ψηλά» –μας λένε... «Και η Άγκυρα έχει επίσης ευαισθησίες».

Η ΑΘΗΝΑ, όπως είναι γνωστό, ζητάει πρώτον, να αποσυνδεθεί η ένταξη της Κύπρου από την πολιτική επίλυση του Κυπριακού και, δεύτερο, «να πλαισιωθεί υποψηφιότητα της Τουρκίας με προϋποθέσεις που να εγγυώνται την ανάπτυξη της ερήνης και της συνεργασίας στην περιοχή [Η διατύπωση φαίνεται πολύ μετριοπαθής, όμως πολλά υπαινίσσεται – από τη διασμευση στο κοινοτικό δεδομένο, μέχρι τη υποχρεωτική διαδικασία του Δικαστηρίου της Χάγης]. Πάντως, στις διαβουλεύσεις της με τους «14», η Αθήνα επιμένει ότι «πήχυς» (των αιτημάτων της) είναι χαμηλά.

ΕΤΣΙ ΕΙΧΑΝ τα πράγματα, όταν, εντελώς ξαφνικά (και πάνω που ο πρωθυπουργός προεξοφλούσε, σχεδόν, το ελληνικό βέτο...), ο Ισμαήλ Τζεμ, ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, ύστερα από μι-

ΣΟΦΙΑ ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ
ΘΑΙΣΙΣΤΟΡΗΜΑ - ΑΛΙΣΟΝ ΓΚΡΕΗ

Σοφία Γιαννάτου
ΘΕΡΑΠΕΥΟΝΤΑΣ
ΤΗΝ... ΑΛΙΣΟΝ ΓΚΡΕΗ
(ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ - 4η έκδοση)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Η.Χ. Παπαδημητρακόπουλος

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ
ΑΡΧΕΙΟΘΕΤΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Η.Χ. Παπαδημητρακόπουλος

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ
ΑΡΧΕΙΟΘΕΤΗΣ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

επίσκεψή του στην εφημερίδα *Μιλιέτ*, αισθάνθηκε την ανάγκη να δηλώσει ότι η χώρα του δεσμεύεται να εναρμονισθεί με τους κανόνες της «Ατζέντας 2000». Αυτό, στην απλοελληνική, σημαίνει ότι η Τουρκία δεσμεύεται σε ό,τι αφορά την ειρηνική επίλυση των συνοριακών διαφορών (Αιγαίο, κ.λπ.) – δέσμευση που ανταποκρίνεται στη θέση της Ε.Ε. ότι οι υποψήφιες προς ένταξη χώρες θα πρέπει να επιλύσουν τις διαφορές τους με ειρηνικό τρόπο και διμερή διάλογο και, αν αυτό δεν επιτευχθεί, τότε, θα πρέπει να παραπέμπουν τις διαφορές τους στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, «πριν από την ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεών τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση».

ΟΠΩΣ ΗΤΑΝ επόμενο, η δήλωση αυτή του Τζεμ χαρακτηρίστηκε, από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο Δημ. Ρέππα, ως ένα πρώτο «θετικό βήμα» (που θα πρέπει να

μεταφρασθεί «σε συγκεκριμένες ενέργειες και πρακτική συμπεριφορά»), ενώ, από την πλευρά του, ο υπουργός Εξωτερικών Γ. Παπανδρέου δεν απέκρυψε τον άκρατο ενθουσιασμό του, λέγοντας ότι οι δηλώσεις (άρα και οι δεσμεύσεις) Τζεμ «θα πρέπει να ενσωματωθούν στα συμπεράσματα του Ελσίνκι». Παρά ταύτα, ορισμένοι αναλυτές «διείδαν», στη δήλωση Τζεμ, έναν ευφυή ελιγμό του τούρκου υπουργού Εξωτερικών, προκειμένου να πεισθεί η Αθήνα ότι δεν θα πρέπει να επιμένει πλέον στον όρο όπως η Άγκυρα δεχθεί, «εκ προοιμίου», δηλαδή τώρα, την υποχρεωτική δικαιοδοσία του δικαστηρίου της Χάγης.

ΠΡΟΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΡΙΕΣ

ΑΛΛΑ ΗΔΗ, όταν θα διαβάζονται οι γραμμές αυτές, η διάσκεψη του Ελσίνκι, θα έχει αρχίσει. Τα περιθώρια προγνώσεων, συνεπώς, έχουν ελαχιστοποιηθεί. Παραμένουν, ωστόσο, τρεις απορίες: *Απορία πρώτη*: Αν οι δηλώσεις Τζεμ –σε αντίθεση με το πνεύμα των δηλώσεων Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ– εξέφρασαν (εκφράζουν) και τη βούληση της τουρκικής στρατιωτικής ηγεσίας [ο ίδιος ο Τζεμ αναφέρεται, συχνά, στη «διελκυστίνδα εξουσίας», που εκτυλίσσεται, αυτή

τη στιγμή, στην Άγκυρα]. *Απορία δεύτερη*: Αν τα όσα λέγονται ή γράφονται περί διαφορετικών εισηγήσεων, που δέχεται ο πρωθυπουργός (να πούμε «Ναι», να πούμε «Όχι...»), θα έχουν οποιοδήποτε αξιακό βάρος, όταν ο Κ. Σημίτης θα βρεθεί μόνος απέναντι στους 14 ηγέτες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. [Πότε και πώς η «μοναδικότητα της ψυχής» γίνεται πλουραλιστική.] *Απορία τρίτη*: Αυτός ο σφριγηλός –πλην «πολιτικά άπειρος»– αρχηγός, ο Κ. Καραμανλής, θα σταθεί στο ύψος των περιστάσεων, αν τελικά η κυβέρνηση πει «Ναι» ή θα το παίξει ζηλωτής της κραυγής, του μπούγιου, του ανεύθυνου λαϊκισμού; Φυσικά ο λαϊκισμός ελλοχεύει και μέσα στο εσωτερικό του κυβερνητικού επιτελείου. Είναι οι άνθρωποι που, σε πείσμα των καιρών, επιμένουν: Πρωτίστως οι εκλογές! Και ο νόων, νοείτω.

ANTHΝΩΡ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

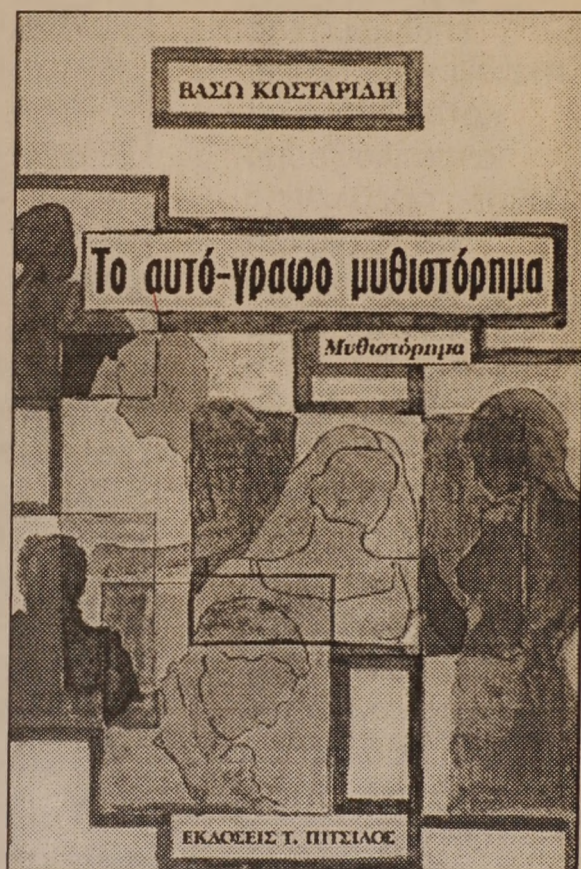
από τις εκδόσεις
ΠΙΤΣΙΛΟΣ

το βιβλίο της

ΒΑΣΩΣ ΚΩΣΤΑΡΙΔΗ

Το αυτό-γραφο μυθιστόρημα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ως μυθιστόρημα αυτό-γραφο, που γράφεται σαν να λέμε αντόματα χωρίς παρέμβαση συγγραφέα, δεν μου επιτρέπεται να έχω δική μου βούληση. Είμαι υποχρεωμένο να αφεθώ στη ροή των γεγονότων, η οποία καταγράφεται, αφηγείται, αλλά και σχολιάζει καμιά φορά.

Εκδόσεις
ΠΙΤΣΙΛΟΣ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 4 - ΑΘΗΝΑ

Τηλ. 3211237

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Αν ζούσε εκείνος ο έρμος ο Gallor, θα τραβούσε τα μαλλιά του με την εξέλιξη που έχουν επιφέρει οι έλληνες πολιτικοί στις μελέτες για την έρευνα και πρόβλεψη της κοινής γνώμης. Ενώ, δηλαδή, οι σφυγμομετρήσεις ανακαλύφθηκαν για να προβλεφθούν, εν μέρει έστω, οι επιθυμίες της πλειοψηφίας, εμείς καταφέραμε να ανακαλύψουμε μέθοδο πρόβλεψης για τα ακριβή αποτελέσματα των σφυγμομετρήσεων που θα γίνουν στο μέλλον. Έτσι, λοιπόν, από τώρα γνωρίζουμε ότι η εταιρεία ALCO θα ανακοινώσει εντός των ημερών έρευνα που θα «βγάξει» πρώτο κόμμα την Ν.Δ. με διαφορά από το δεύτερο ΠΑΣΟΚ γύρω στις 3 μονάδες. Επίσης, για τους γνωστούς-άγνωστους λόγους, θα «τσιμπάει» και κάτι παραπάνω το ΚΚΕ, ενώ το ΔΗΚΚΙ στενοχωρημένο το βλέπω. Στον πάτο του φλιτζανιού βλέπω επίσης βέρες κι ακόμη δεν κατάλαβα γιατί γίνονται προεκλογικές συγκεντρώσεις από τώρα. Θα μου πει κάποιος, ή να ρίξω και τα χαρτιά; **B.M.**

ΤΑ «ΔΙΑΠΛΕΚΟΜΕΝΑ» ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΕΘ

Ορίστε που απεδείχθη δύσκολη υπόθεση η ιδιωτικοποίηση του 45% της ΔΕΘ: και πώς να μην ήταν, καθώς απαρχής δήλωσαν ενδιαφέρον αγοράς όλοι σχεδόν οι «διαπλεκόμενοι» των ΜΜΕ.

Η μία κοινοπραξία υπό τους Λαμπράκη, Τεγόπουλο, Μπόμπολα, Μπακατσέλο (τοπικό εφημεριδάρχη ελέω «συνεταιρισμού» με Λαμπράκη) ή άλλη υπό τον Κυριακού.

Από κοντά και ο θεωρούμενος ως αδύνατος κρίκος της αλυσίδας παρότι έκρυβε πίσω του ισχυρά αμερικανικά κεφάλαια, κοινοπραξία υπό τον Μπατατούδη – εισελθόντα εσχάτως εκτός από τα ποδοσφαιρικά και στην τηλεοπτική αγορά.

Όταν οι δύο πρώτοι, σχεδόν συγχρονισμένα, αποχώρησαν καταγγέλλοντας τους όρους του διαγωνισμού ως κρατικίζοντες, έμεινε μόνη υποψήφια και με «ικανοποιητικό φάκελο» η κοινοπραξία Μπατατούδη μαζί με το οδυνηρό ερώτημα: «θα την πάρει, πώς θα την πάρει, θα τολμήσουν να του την δώσουν;».

Αμ δε: κάποιος αναζητούσαν στο βάθος της εικόνας τη σκιά του Λαμπράκη. Όταν λοιπόν μετά από διάφορες δολιχοδρομίες ο διαγωνισμός κηρύχθηκε άγονος, σηκώθηκε βοή μεγάλη από εφημερίδες και ραδιόφωνα. Διότι εκτός των άλλων, ο ΠΑΟΚ, του οποίου πρόεδρος είναι ο κ.

Μπατατούδης, διαθέτει μεγάλο γήπεδο στη Τούμπα και χιλιάδες δυναμικούς οπαδούς.

Οπότε αναποτρέπτως ενεπλάκησαν και τα ειθεσσαλονίκη εκλεγόμενα κυβερνητικά στελέχη ο κ. Τσοχατζόπουλος, επικρίνων την κυβέρνηση ζήτησε «καθαρές απαντήσεις», ο κ. Βενιζέλος (ο οποίος είχε φροντίσει να νύψει τις χείρας του επικαλούμενος τον στενό οικογενειακό δεσμό του με τον κ. Μπακατσέλο) με μια σκληρή προσωπική επίθεση κατά του ΥΜΑΘ Γιάννη Μαγκριώτη – που αναλαμβάνει την αποκλειστική αρμοδιότητα της ΔΕΘ, αναβαθμιζόμενος έτσι ανησυχητικά για τον επικριτή του σε τοπικό επίπεδο.

Επίθεση η οποία είχε και την εξής απρόβλεπτη παρενέργεια: Ο «άσπονδος σύντροφος» του υπουργού Μακεδονίας-Θράκης και προκάτοχός του εκεί Στυλιανός (Παπαθεμελής) έδειξε εκτάκτως φιλόφρονα διάθεση προς τον Γιάννη (Μαγκριώτη) υπείκων ίσως στην ρήση: ο εχθρός του εχθρού μου φίλος.

Το ουσιαστικότερο, όμως, κόστος για την κυβέρνηση βρίσκεται μάλλον στο ερώτημα: αν δεν μπορείς να πουλήσεις το 45% της ΔΕΘ πώς θα πετύχεις στα κυοφορούμενα «βαρύτερα πακέτα» της ΕΛΒΟ και του Λιμένους Θεσσαλονίκης;

Δημ. Κ.

ΕΤΣΙ ΑΠΛΑ...

Αν δεν ήταν τόσο τραγικά τα πράγματα, θα μπορούσαν να ήταν αστεία. Γιατί είναι πραγματικά αστείο να ακούς αυτούς που δικαιολογούσαν με κάθε τρόπο τους βομβαρδισμούς στη Σερβία να αναρωτιούνται πού κρύφτηκε η ευαισθησία των υπολοίπων τώρα που βομβαρδίζεται η Τσετσενία από τους Ρώσους. Απλά και κυνικά θα μπορούσε να τους απαντήσει κάποιος «μα, εκεί που κρύφτηκε και η δική σας τώρα που οι Αλβανοί σκοτώνουν όποιον Σέρβο βρουν μπροστά τους στο Κοσσυφοπέδιο». Κι έτσι απλά και κυνικά θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε την συζήτηση εσαεί.

Βλέπετε, έτσι μάθαμε, πια. Έτσι συνηθίσαμε. Να μην λυπόμαστε για τα θύματα, αλλά να

χαιρόμαστε για την επιτυχία του θύτη. Του θύτη που συμπαθούμε. Επειδή έτσι γίναμε. Εμείς κι αυτοί. Τα θύματα των δύο αντιπάλων. Μιλάμε για την Τσετσενία και την Σερβία. Απρόσωπα. Περιοχές του χάρτη.

Πιο πολύ βολεύει έτσι. Αν, όμως, δεις χωρίς λεζάντα την φωτογραφία της μαυροφορεμέ-

νης γυναίκας να κλαίει πλάι σε ερείπια ενός βομβαρδισμένου σπιτιού, αποκλείεται να καταλάβεις αν έχει τραβηχτεί στην Σερβία ή στην Τσετσενία. Κι αν δεις δύο φωτογραφίες, θα πιστέψεις πως είναι η ίδια. Και είναι η ίδια. Ο χώρος μόνο αλλάζει. Ούτε καν ο χρόνος.

Η απόγνωση στο βλέμμα και η απορία βγαίνουν από το ίδιο πρόσωπο. Κι ο πόνος κοινός. Όπως και η χαρά των θυτών για την νίκη τους απέναντι στον άνθρωπο. Χωρίς διακρίσεις. Όταν μαλώνουν τα βουβάλια την πληρώνουν τα βατράχια. Κι όσο δεν το καταλαβαίνουμε αυτό ή όσο με χαρά το αποδεχόμαστε, θα παραμένουμε τυχαία βατράχια που στωικά θα αναμένουμε το πόδι που θα μας λιώσει. Έτσι απλά. **B.M.**

ΚΑΣΤΡΑ ΓΕΝΙΚΩΣ

Περήφανες οι νεαρές και επαναστατημένες ρεπόρτερ των τηλεοπτικών δελτίων, ανακοίνωσαν τη δικαίωση των αγώνων του φεμινιστικού κινήματος. «Ένα ακόμη αντρικό κάστρο έπεσε. Οι πέντε πρώτες γυναίκες κυνηγοί πήραν επίσημα τις άδειες κυνηγιού και τα κυνηγόσκυλά τους κι όρμησαν στα βουνά». Συνειδητοποιημένες φεμινιστικά και οικολογικά οι ίδιες, πολύ το χάρηκαν που τώρα θα κάνουν κόντρες με τους άντρες τους ποιος θα σκοτώσει τα περισσότερα κουνέλια και πουλιά. Κι όλοι μαζί το διασκεδάσαμε πως αντί να γκρεμιστεί αυτό το κάστρο της ανθρώπινης αθλιότητας, γίνεται όλο και πολυπληθέστερο, όλο και πιο δυνατό. Κι αφού το αποφασίσαμε ότι η φύση αναπαράγεται για να την δολοφονούμε από χόμπι, καλά να πάθουμε ό,τι κι αν μας βρει.

B.M.

ΟΛΑ ΤΑ ΣΦΑΖΟΥΝ, ΟΛΑ ΤΑ ΜΑΧΑΙΡΩΝΟΥΝ

Για τα ΜΜΕ δυστυχώς δεν αποτέλεσε είδηση (ούτε στα ψιλά) ότι πριν από λίγο διάστημα τέσσερις οικολογικές οργανώσεις κατήγγειλαν στην ΧΙ διεύθυνση της Ε.Ε. τα σχέδια για «τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση» του χιονοδρομικού κέντρου Φαλακρού του νομού Δράμας. Σχέδια που έγιναν –ως συνήθως– εν κρυπτώ, χωρίς να δημοσιοποιηθούν στους πολίτες και τους φορείς της περιοχής, όπως θα έπρεπε. Η ουσία της υπόθεσης βρίσκεται στο μέγεθος της παρέμβασης που, όπως υποστηρίζουν οι οργανώσεις, και η κοινή λογική, θα επιφέρει μεγάλες καταστροφές στους υπάρχοντες ευαίσθητους βιότοπους και το περιβάλλον.

Μιλάμε για μια περιοχή που προστατεύεται(;) από διεθνείς συμβάσεις και την ελληνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η περιοχή των κορυφών του Φαλακρού περιλαμβάνεται στο δίκτυο «Φύση 2000» και από το 1986 στον κατάλογο βιοτόπων «CORINE» και οι κορυφές του ανήκουν στην ομάδα Α που είναι αυστηρά προστατευμένα.

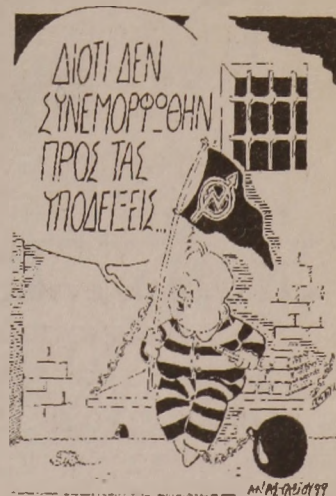
Περιλαμβάνεται στις σημαντικές περιοχές για τα πουλιά στην Ελλάδα και πληροί όλα τα κριτήρια στο καθεστώς Ζωνών Ειδικής Προστασίας της Οδηγίας 79/409. Φιλοξενεί προστατευόμενα και απειλούμενα είδη πουλιών που περιλαμβάνονται (ανάλογα με την περι-

πτωση) στο παράρτημα Ι της Οδηγίας 79/409, στη σύμβαση της Βέρνης και στη Συμφωνία της Βόννης.

Οι τέσσερις οικολογικές οργανώσεις (Οικολογική Κίνηση Δράμας, Αρκτούρος, Ορνιθολογική Εταιρεία, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης) προτείνουν οι περιβαλλοντικοί όροι να εξετάζουν και να μελετούν σοβαρά την υπάρχουσα πανίδα και χλωρίδα κι όχι αποσπασματικά και κατά το δοκούν. Οποσδήποτε να μη γίνουν επεμβάσεις στην περιοχή της Χιονότρυπας, στην οποία διατηρείται το χιόνι σε όλη τη διάρκεια του χρόνου και αποτελεί το στολίδι του Φαλακρού όρους.

Οι κατασκευές για τους χώρους που θα απολαμβάνουν οι επισκέπτες να είναι ήπιες. Να μη γίνουν τα σχεδιαζόμενα πάρκινγκ, αλλά να επεκταθεί το ήδη υπάρχον. Ως προς τους χώρους φιλοξενίας των επισκεπτών να αξιοποιηθούν οι οικισμοί του Βούλακα και των Πύργων και να μην ξεφυτρώσει κάποιο τσιμεντένιο έκτρωμα. Με τον τρόπο αυτό θα ενισχυθεί η τοπική κοινωνία, θα υπάρξει ανάπτυξη σε (άλλη) μια ξεχασμένη περιοχή. Χωρίς να γινόμαστε μάντεις κακών ειδήσεων, στο νου μας έρχεται η λαϊκή ρήση για την πόρτα του κουφού, που στην περίπτωση μας θα μπορούσε να αντικατασταθεί με αυτήν του «εκσυγχρονιστή».

Νίκος Μολυβιάτης

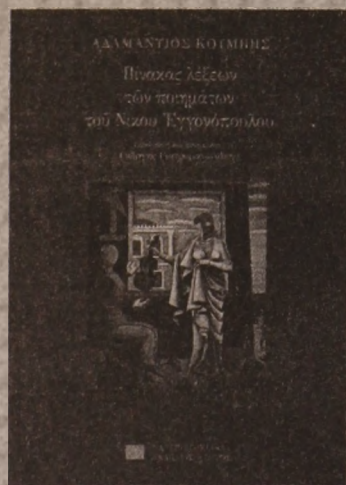

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΠΑΕΙ ΣΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ

Στην ναυτικοεπισκευαστική βάση του Περάματος θρηνήσαμε προχτές το πεντηκοστό(!) μέσα σ' ένα χρόνο(!) θύμα εργατικού ατυχήματος. Κατά τραγική σύμπτωση δε περισσότεροι από δέκα έχασαν τη ζωή τους μέσα σ' ένα μήνα (καταρρεύσεις γεφυρών, τειχών, εκρήξεις αερίων κ.λπ.). Η προστασία του δικαιώματος προς εργασία προϋποθέτει βέβαια και το δικαίωμα ζωής για τον εργαζόμενο. Αλλά αυτά είναι ψιλά γράμματα για τους ευτυχείς εργατοπατέρες της ακμάζουσας βιομηχανίας μας. Ούτε, βέβαια, το γεγονός σχολιάστηκε από τους αστέρες των ΜΜΕ και τους τηλαυγείς κοινωνιολόγους μας. (Αυτοί εσχάτως μουσειολογούν). Όμως πρέπει να σημειωθεί ότι τα τελευταία θύματα ήσαν αποκλειστικά αλλοδαποί. Βλέπετε, η εξίσωση είναι απλή: φτηνά εργατικά χέρια=βαριά και ανασφάλιστη εργασία. Με τέτοιες συνθήκες ο Παράδεισος είναι ταξικό δικαίωμα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
 Ίδρυμα Τεχνοποιίας και Έρευνας
 Μάνης 5, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: (01) 38 18 372, Fax: 33 01 583

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΥΜΠΗΣ

Πίνακας λέξεων των ποιημάτων του Νίκου Εγγονόπουλου

Προλογίζει ο Γιώργης Γιατρομανωλάκης

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΜΠΟΡΟΙ ΤΗΣ ΛΥΣΗΣ ΤΟΥ

Για το θέμα των ναρκωτικών έχουν ειπωθεί τόσα πολλά πράγματα από τόσους πολλούς ειδήμονες που οι ναρκομανείς κάνουν στάση από τα «ταξίδια» τους μόνο και μόνο για να γελάσουν με τα συμπεράσματα των ερευνών. Είναι τόσο άσχετα με την πραγματικότητα, που είσαι σίγουρος ότι όσοι ασχολούνται με το θέμα κάνουν μεταξύ τους αγώνα ασυναρτησίας. Και πραγματικά, είναι πολύ δύσκολο να ανακαλύψεις τον νικητή.

Στο ίδιο πλαίσιο κινήθηκε και η «πρόταση!» του υφυπουργού Υγείας Θ. Κοτσώνη για την δωρεάν και ελεγχόμενη χορήγηση ηρωίνης στους ναρκομανείς. Ο ίδιος, είναι βέβαιο, γνώριζε πολύ καλά ότι περισσότερο εφικτή θα ήταν μια πρόταση για εκτόξευση επανδρωμένης ελληνικής αποστολής στον Κρόνο, αλλά η προσπάθειά του να αποδείξει πόσο συντηρητική είναι η πλευρά της Ν.Δ. πέτυχε το στόχο της.

Η ίδια η πρόταση κατ' αρχάς δεν αναφερόταν στο θέμα των ναρκωτικών, αλλά επιμέρους στο εμπόριο των ναρκωτικών. Όπως είναι γνωστό, τα νοσοκομεία δεν παράγουν ηρωίνη. Άρα από κάπου θα πρέπει να την προμηθευτούν. Μιλάμε λοιπόν σαφέστατα για αλλαγή προμηθευτή και όχι για καταπολέμηση. Πάνω στην ίδια διαδρομή θα συναντήσουμε και διάφορα θετικά σημεία. Όπως την μείωση της εγκληματικότητας που επικαλούνται αρκετοί, ή την ελαχιστοποίηση των θανάτων από νοθευμένη ηρωίνη.

Θετικά εκ πρώτης, διότι πολλοί είναι αυτοί που δεν γνωρίζουν ότι το πείραμα της δωρεάν χορήγησης από τα νοσοκομεία είχε εφαρμοστεί και στο παρελθόν επί υπουργίας του αείμνηστου Γεννηματά. Σιωπηλά τότε και σε πειραματικό στάδιο, αλλά με αποτελέσματα που δικαιολογούν απόλυτα την αντίδραση των συλλόγων νοσοκομειακών γιατρών στο άκουσμα και μόνο της ιδέας Κοτσώνη.

Οι νοσοκομειακοί γιατροί θυμούνται μάλλον πολύ καλά ότι η εγκληματικότητα τότε δεν είχε μει-

ωθεί, απλώς είχε μεταφερθεί μέσα στα νοσοκομεία, με αποτέλεσμα την συνεχή παρουσία αστυνομικών στα εξωτερικά ιατρεία - αλήθεια, ο κ. Κοτσώνης έχει δει ποτέ του ναρκομανή σε σύνδρομο στέρησης να απαιτεί εκτός από την χορηγούμενη δόση και μία ακόμη σε πακέτο για το σπίτι; Όσο για το επιχείρημα της μείωσης των θανάτων από νοθευμένη ηρωίνη, είναι αφελής όποιος πιστεύει ότι η χορήγηση ελεγχόμενης δόσης καλύπτει τις ανάγκες ενός ναρκομανή ή ότι παραμένει ελεγχόμενη και εκτός νοσοκομείου.

Από την άλλη, τα νοσοκομεία σήμερα δεν είναι ικανά να προσφέρουν τις βασικές υπηρεσίες: άρα πώς είναι δυνατόν να εξυπηρετήσουν νέες και μάλιστα τόσο δύσκολες και εξειδικευμένες; Ακόμη κι αν εξαγγελθούν προσλήψεις προσωπικού και δημιουργία ξεχωριστών χώρων, είναι σίγουρο πως τίποτε δεν θα γίνει. Την υποδοχή και χορήγηση θα αναλάβουν πάλι οι εφημερεύοντες ψυχίατροι -όπου υπάρχουν- και το νοσηλευτικό προσωπικό βάρδιας. Όλα αυτά τα γνωρίζει πολύ καλά ο κ. Κοτσώνης, γι' αυτό και θα βρισκόταν σε αρκετά δύσκολη θέση αν τα άλλα κόμματα έδειχναν να αντιμετωπίζουν θετικά την πρότασή του.

Το πιο φοβερό από όλα, βέβαια, είναι η διαπίστωση ότι η λύση του προβλήματος των ναρκωτικών κινείται ανάμεσα στις απόψεις της κ. Κουτσίκου, των εκάστοτε περαστικών υπουργών Υγείας και, ακόμη χειρότερα, σε συζητήσεις βουλευτών και αρχηγών κομμάτων. Ανάλογα μπαλόνια θα φουσκώνουν και θα σκάζουν κατά καιρούς όποτε ο κάθε αρμόδιος νιώθει την υποχρέωση να ασχοληθεί με το θέμα επειδή περιέχεται στα καθήκοντά του. Ανάλογες διαπιστώσεις, δηλώσεις και ιδέες θα ακούμε πάντα. Ή τουλάχιστον, για όσο καιρό οι θάνατοι ναρκομανών θα αποτελούν μάχιμη εφεδρεία σε περιόδους έλλειψης κυβερνητικού έργου.

Β. Μαρουλάς

ΑΠΟΡΙΑΝ ΟΥΚ ΕΧΩ

Δηλαδή -αν καταλάβουμε καλά- αν η Τουρκία αποφασίσει να μην εκτελέσει τον Οτσαλάν, γίνεται αυτομάτως μια δημοκρατική χώρα που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα; Αν ανακοινώσει ότι μας κάνει την χάρη να μην εκτελέσει τον Οτσαλάν, μετατρέπεται σε μία έτοιμη προς ένταξη στην Ε.Ε. χώρα; Και οι χιλιάδες ανώνυμοι αγωνιστές που εκτελούνται ή, στην «καλύτερη» περίπτωση, βασανίζονται φρικτά «γλιτώνοντας» με βαριές και μόνιμες αναπηρίες τι θα γίνουν; Αντάλλαγμα στην ανωτερότητα της Τουρκίας; Παζαρέματα της δημοκρατίας και της ζωής σε μια Ευρώπη που διανύει την πιο ταπεινωτική και δουλοπρεπή της περίοδο. Σε μια Ευρώπη που ο φασισμός του Μαμωνά της προσπαθεί ανεπιτυχώς να κρυφτεί κάτω από τους δημοκρατικούς μανδύες των καθεστώτων της.

B.M.

ΚΑΤΩ ΤΟ ΕΘΝΟΣ

Νέα ιστορική καταδίκη του ελληνικού εθνικισμού από του «Ιούς» της Κυριακάτικης Ε. Απέδειξαν, χρησιμοποιώντας μian ρατσιστικής εμπνεύσεως έκθεση των αμερικανικών υπηρεσιών, η οποία συνετάγη το σωτήριο έτος 1929, πως οι έλληνες μετανάστες στην Αμερική την εποχή εκείνη ήσαν περίπου όπως σήμερα οι Αλβανοί. Και ξέρετε πώς το απέδειξαν; Ως εξής: Πόσοι Έλληνες επί τοις εκατό παρανόμησαν; 20% λέει, ας υποθέσουμε, η έκθεση. Πόσοι Αμερικανοί; 10%. Άρα οι Έλληνες είναι οι μεγαλύτεροι εγκληματίες του αιώνας. Δεν μας λένε, βεβαίως, οι «Ιοί» και οι Αμερικανοί, το εξής: Εάν εγώ πάω το 1929 στο Ώλμπανυ και πάρω μαζί μου τον κ. Ρωχάμη, είμαστε μόνοι μας στο Ώλμπανυ και ο κ. Ρωχάμης ξαφρίζει ένα περίπτερο, πόσο είναι το ποσοστό των ελλήνων εγκληματιών; Είναι 50 % εάν δεν με απατούν τα θρησκευτικά μου. Οπότε νομίζω χρειάζεται και λίγη τσίπα, αγαπητοί μου...

I.A.

ΚΟΣΚΩΤΟΠΑΙΔΟ

Ο Γιάννης Ρουμπάτης έχει μια πολιτική εκπομπή στον Flash. Τις προάλλες έπαιρνε συνέντευξη από τον Δημ. Παπαδημούλη, εκπρόσωπο Τύπου του ΣΥΝ. Αίρνης ο Παπαδημούλης τόλμησε να αναφερθεί στον πόλεμο που κάνει το ΒΗΜΑ εναντίον του Συνασπισμού. Ποιος είδε τον

Θεό και δεν τον φοβήθηκε!

Ο Ρουμπάτης, συνήθως μελίρρυτος και ήπιος, άναψε και ιδρώσε διακόποντας τον συνομιλητή του. «Σας παρακαλώ» βροντοφώναξε, πάνω απ' όλα η δεοντολογία. «Δεν υπάρχει εκπρόσωπος της εφημερίδας για να απαντήσει!» Το άκρον άωτον της αντικειμενι-

κότητας. Η ένσταση πάντως ήταν άδικη, διότι παρίστατο εκπρόσωπος της εφημερίδας. Ήταν ο ίδιος. Βέβαια ο κ. Ρουμπάτης τρόμαξε μήπως και θιγούν τα έμμεσα και τα άμεσα αφεντικά του. Κι έσπευσε ν' αποδείξει για μian εισέτι φορά τι καλός υπάλληλος είναι. Ανέκαθεν ήταν εξάλλου... Μ.Σ.

✓ Για τους υπεύθυνους Έλληνες πολίτες

✓ Για τους ανήσυχους και διορατικούς νέους

ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

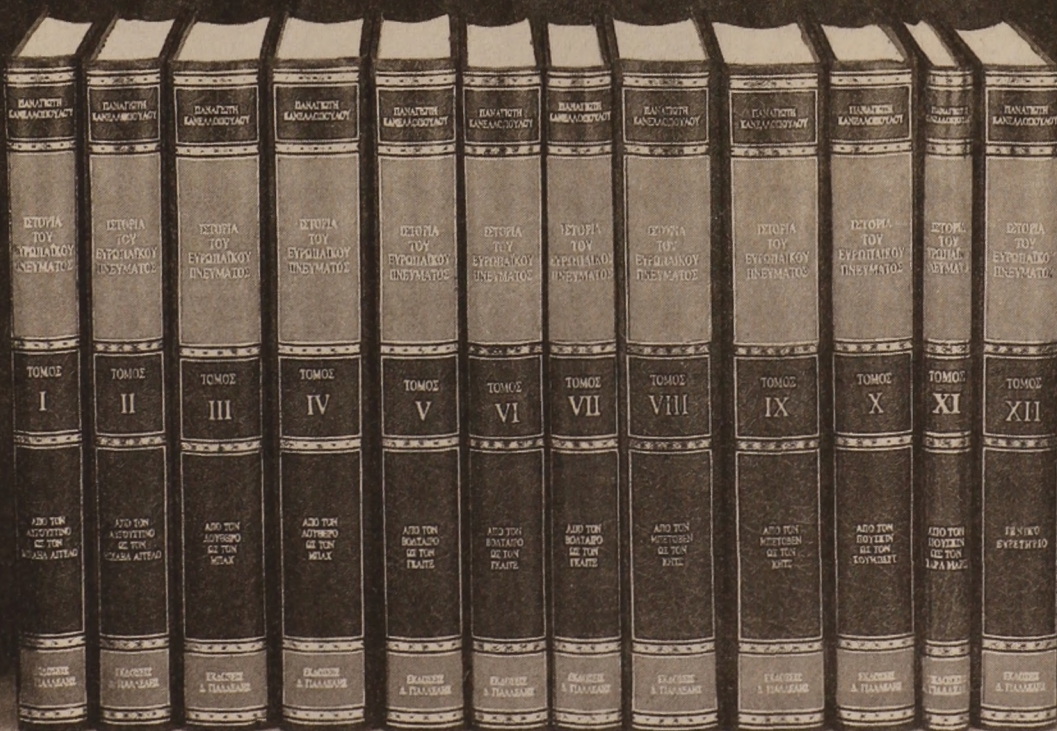
Η πρώτη και μόνη ως σήμερα στην Ευρώπη, ολοκληρωμένη

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

11 ΤΟΜΟΙ + 1 ΤΟΜΟΣ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΔΗΜ. ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 3 • 106 79 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ.: 36.41.120, 36.41.249 • FAX: 52.41.890

ΘΑΥΜΑ ΠΑΣΟΚ

Στο δεκαπενθήμερο που μεσολάβησε συνέβησαν τα εξής:

- 1) Ασκήθηκε δίωξη για απιστία και απάτη κατά του προέδρου της ΕΥΔΑΠ, τον κ. Δημητρακόπουλο, πρώην βουλευτή του ΠΑΣΟΚ.
- 2) Ασκήθηκε δίωξη για κακουργήματα κατά του κ. Κόκκαλη και του πασοκικού πρώην στελέχους του ΟΤΕ κ. Χρυσολούρη.
- 3) Ετοιμάζεται ανακριτική επιτροπή στη Βουλή και ειδικό δικαστήριο για τον υφυπουργό κ. Δρυ, ο οποίος κατηγορείται για παράνομη ανάθεση στο Ξυστό.
- 4) Ακυρώθηκαν δύο μεγάλοι διαγωνισμοί για το Ολυμπιακό χωριό και για την ΔΕΘ, οι οποίοι δεν είχαν εξελιχθεί νομίμως, και 5) Συνεχίστηκε η εισαγγελική έρευνα για τον αρχηγό της ΕΛΑΣ τον κ. Γεωργακόπουλο, ο οποίος διώκεται ήδη ποινικώς. Αυτά σε 15 μόνο μέρες.

Θα ήθελα να προσθέσω το εξής: Τέτοιας έκτασης εμπλοκή της εκτελεστικής εξουσίας σε πάσης φύσεως παράνομες ενέργειες δεν είχε ποτέ γνωρίσει η Ελλάδα από συστάσεως του Νεοελληνικού Κράτους. Η πα-

σοκική πρωτοτυπία είναι προφανής.

Ο ΕΛΓΙΝ ΣΩΖΕΙ

Αυτή η αηδία με τα μάρμαρα πρέπει να σταματήσει. Να έρθουν αμέσως και να τοποθετηθούν ως όμηροι κάτω από τα υπό κατασκευήν γεφύρια, ώστε να μπαίνει το σωστό τοιμένο και να μην σκοτώνεται ο κόσμος.

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

Άκουσα πως την 31η Δεκεμβρίου 1999 η κ. Παπαζώη θα ζώσει την Ακρόπολη με τραγουδιστές, ενώ σκέ-

φτεται να παραδώσει το Ζάππειο στον κ. Τσακνή.

Αδύνατο μου φαίνεται το πρόγραμμα, χωρίς Φαραντούρη-Αλεξίου-Ζουλφί Λιβανελί.

Μόνο σε ένα σεισμό ελπίζω πλέον.

ΠΡΟΟΔΟΣ

Κρίμα που δεν είμαστε στο 1960, για να ζώσει ο κ. Τρυπάνης την Ακρόπολη με Ντιριντάουα και Μάγια Μελάγια.

ΕΞΩ ΟΛΟΙ

Θα λειτουργήσει, λέει, το Μετρό, προεκλογικώς. Μετε-

κλογικώς θα ξανασταματήσει φυσικά, καθότι πού βρεθούν τόσοι απελπισμένοι που να ρισκάρουν.

ΜΙΑ ΙΔΕΑ

Φοβερό επιχείρημα του κ. Σμήτη στη Βουλή πέραν απαρατήρητο. Κάποιες από τις γέφυρες που έπεσαν στην Εθνική, είχαν κατασκευαστεί επί κυβερνήσεως της δεξιάς – αυτό είπε, λόγω τιμής.

Τι θα γίνει, κ. Σμήτη; Πού να ξέρω εγώ ποιο είναι το κατάλληλο πασοκικό γεφύρι, ώστε να περνάω ήσυχα από κάτω; Βάλτε επιτέλους μια ταμπέλα.

Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΜΑΚ

Ο κ. Σμήτης στο Ελσίνκι είναι σαν τον σκακιστή που ο αντιπαλος τον έχει φέρει σε θέση φορσέ – δηλαδή, σε υποχρεωτικά χαμένη κίνηση. Εάν βάλει Βέτο, θα τα σπάσει με τους ντερμπεντέρηδες τον κ. Σωμερίτη και όλη τη «εκσυγχρονιστική» αν φαγκατέ.

Εάν δεν βάλει, θα ξεσηκωθούν μέχρι και οι πέτρες εντός και εκτός ΠΑΣΟΚ.

Δεν είναι αντιφατικό το φαινόμενο. Απλώς η εξωτερική πολιτική του κ. Σμήτη είναι του επιπέδου της Ελληνικής Πυροσβεστικής.

ΣΙΓΟΥΡΙΑ

Λένε πως το safe sex είναι τηλεοπτικό προϊόν. Εμένα αυτά δεν με ενδιαφέρουν. Εφόσον δεν εμφανίζονται έλληνες ποιητές, γερμανικής καταγωγής, που δεν μιλάνε, αλλά μόνο περπατούν, και εφόσον τα εξωτερικά γυρίσματα γίνονται μεσημέρι με ήλιο, τότε το συνιστώ ανεπιφύλακτα.

ΓΙΑ ΤΗ ΦΟΝΙΣΣΑ

Όπως ίσως γνωρίζετε ήδη, ποτέ δεν πατάω σε θέατρο το οποίο διασκευάζει μυθιστορήματα. Αλλά λόγω Παπαδιαμάντη – που τον διαβάζω λίγο λίγο κάθε βράδυ και μόλις τελειώσει τον ξαναρχίζω – πήγα στη Φόνισσα του κ. Χατζάκη στο θέατρο «Πολιτεία». Η Λυδία Κονιόρδου ήταν η Φραγκογιαννού, ενώ την συνόδευε ένας χορός τεσσάρων γυναικών. Ένας ψάλτης και ένας μουσικός συμπλήρωναν την παπαδιαμαντική εικόνα, μαζί με μια αίθουσα ασφυκτικά γεμάτη – κυρίως από άτομα νεαρής ηλικίας.

Του Παπαδιαμάντη οι ιστορίες είναι, ως γνωστόν, ιστορίες που στρέφονται προς τα μέσα, δεν κυλάνε στο παζάρι, αλλά δίπλα στη φωτιά, μέσα στην αυλή, στην εστία, που λέμε. Γι' αυτό και δεν είναι ούτε κοινωνιολογίες ούτε ψυχολογίες – είναι σκέτη, καθαρή ποίηση, δηλαδή κάτι το ανεξιχνίαστον.

Εγώ αυτό νομίζω – και μπορεί να κάνω και λάθος. Το ζήτημα είναι πως αυτό μάλλον νομίζει και ο κ. Χατζάκης, και γι' αυτό παρέμεινε ταπεινά στο δράμα της Φραγκογιαννούς, χωρίς φανφαρονισμούς και ακκισμούς. Το ίδιο έπραξε και η κ. Κονιόρδου, η οποία τιθάσευσε το πληθωρικό της στυλ και έδωσε μια Φόνισσα τραγική μεν, αλλά αρκούντως σωτηρή εσωτερικώς. Και ο χορός, το κλου της παράστασης, που στην ουσία της έδωσε όλο το κλίμα, με έφερε στο σημείο να θυμηθώ τον θείο μου τον Αγησίλαο που πέθανε πριν από 20 χρόνια και με κέρναγε κοκώνες.

Εγώ, ορμώμενος εκ Πηλίου, σας συμβουλεύω να πάτε. Ήταν όλα παπαδιαμαντικά.

ΑΥΓΟΥΣΤΙΔΗΣ ΒΑΡΔΑΚΩΣΤΑΣ ΒΑΣ ΒΙΤΣΩΡΗΣ ΒΛΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΒΛΑΧΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ ΒΩΤΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΓΗΣΗΣ ΓΙΟΦΥΛΗΣ ΓΚΕΙ
ΒΕΛΗΣ ΓΚΙΟΚΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ΔΕΡΒΕΝΙΩΤΗΣ ΔΕΡ-
ΜΕΤΖΟΓΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ ΘΕΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΣ ΘΥΜΗΣ ΙΩΑΝΝΑ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ **ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΜΜΟΣ** ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ
KENT ΚΟΡΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΚΟΥΜΑΤΑΡΗΣ ΚΟΥΦΟ-
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΛΕΩΝΙΔΗΣ ΛΕΩΝΙΔΗΣ ΛΕΩΝΙΔΗΣ ΛΕΩΝΙΔΗΣ ΛΕΩΝΙΔΗΣ
ΜΑΡΑ-ΓΚΟΣ ΜΑΡΟΥΛΛΑΚΗΣ ΜΕΤΣΙΝΗΣ ΜΕΤΣΙΝΗΣ ΜΕΤΣΙΝΗΣ
ΜΠΕΖΟΣ ΜΠΟΣΤ ΝΟΙΡ ΝΟΜΙΚΟΣ ΝΤΟΥΒΑΝΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΟΡΝΕΡΑΚΗΣ

Οι εκλογές φέρνουν βία

του Απόστολου Διαμαντή

Εξερράγη και πάλι το σχολείο και οι μαθητές ξαναβγήκαν στους δρόμους. Σύμφωνα με την τρέχουσα κυβερνητική άποψη, τους υποκίνησε το ΚΚΕ. Αλλά εάν το ΚΚΕ είχε τη δύναμη να βγάξει σε όλη την Ελλάδα τόσο κόσμο στους δρόμους, τότε θα έπρεπε να ετοιμαζόμασταν για Σοβιέτ.

Από πού ν' αρχίσει κανείς και πού να τελειώσει μ' αυτό το πράγμα που ονομάζεται Λύκειο. Όσοι έχουν μια στοιχειώδη επαφή με το θέμα και δεν έλυσαν το πρόβλημά τους με τη Χίλλ και τη Σχολή Μωραΐτη, γνωρίζουν πως ουσιαστικά Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα, απλώς δεν υφίσταται.

Τα κτίρια βρίσκονται σε άθλια κατάσταση, όταν δεν υπάρχουν καν. Μοιάζουν με φυλακές, είναι σαν ετοιμόρροπα, σαν γιαπιά. Οι καθηγητές είναι ένα κακοπληρωμένο στρώμα δημοσίων υπαλλήλων, το οποίο φυσικά δεν είναι σε θέση να ασκήσει αξιοπρεπώς τα καθήκοντά του. Και μοιάζει συχνά αδιάφορο, χωρίς να παίρνει στα χέρια του την κατάσταση. Τα βιβλία δίνονται περί την άνοιξη περίπου, ενώ το περιεχόμενό τους είναι άθλιο. Αν διαβάσετε βιβλία ιστορίας θα νομίζετε πως το δικό σας σχολείο του '60 ήταν το Γέηλ.

Συνεχίζω. Το σύστημα των εξετάσεων είναι τέτοιο, ώστε να σπρώχνει τους μαθητές στα φροντιστήρια. Ουσιαστικά το Λύκειο είναι εντελώς άχρηστο, κανείς δεν ενδιαφέρεται για τη γενική παιδεία, παρά μόνο για έναν καλό βαθμό, που θα του δίνει πιθανότητες εισόδου στα ΑΕΙ. Και το σπουδαιότερο: Έχει καταρρεύσει πλήρως το σύστημα αξιών, ηθικών αναστολών, συμπεριφορών και παραδοσιακών ιδεών, οι οποίες παρήχθησαν στην πορεία του νεοελληνικού κράτους, στήριξαν μια κοινωνία που προσπαθούσε να βρει το δρόμο της σε μια ταραγμένη πάντα εποχή και περιοχή και κράτησαν ζωντανό τον ελληνικό πολιτισμό στους τελευταίους δύο κρίσιμους αιώνες.

Όλο αυτό τώρα λοιδωρείται περίπου ως αναχρονισμός, για να μην πω και φασισμός, και στη θέση του έχει τοποθετηθεί η πιο άγρια ιδεολογία του νικητή, του επιτυχημένου, ο οποίος δεν δίνει δεκάρα για τίποτα. Η ευθύνη της ιστορικής αριστεράς είναι εδώ τεράστια, όπως τεράστια είναι

και η ευθύνη των ανθρώπων που τέλος πάντων κάπως εμπλέκονται στα εκπαιδευτικά και δεν μιλάνε, αλλά απλώς επιλέγουν το Κολέγιο – και για τους άλλους γαία πυρί μειχθήτω.

Και ξαφνικά, μέσα σ' αυτή τη ζοφερή κατάσταση, μέσα στην πλήρη διάλυση των πάντων, με τα χασίσια και τις ηρωίνες να μοιράζονται απ' τα βαποράκια στις εξώπορτες, με τα παιδιά να είναι αιχμάλωτα αδιάφορων και ουσιαστικά ακατάλληλων γονιών, που κυνηγάνε τις δόσεις των δανείων και στέλνουν τα παιδιά τους από την 1η Δημοτικού στα φροντιστήρια –διότι υπάρχει και στο δημοτικό φροντιστήριο– ξαφνικά η κυβέρνηση αποφασίζει «να βάλει τάξη».

Και αρχίζει να στέλνει εισαγγελείς στα σχολεία, πυροσβέστες, αστυνομικούς και ΜΑΤ, να συλλάβουν μαθητές για να ανοίξουν τα σχολεία. Και αντί να ξεσηκωθούν και οι πέτρες, αντί να απαιτήσουμε όλοι την εν μία νυκτί ανατροπή μιας Νομοθετικής Πράξης που θυμίζει έκτακτες καταστάσεις, παρακολουθούμε σαν χαζοχαρούμενοι τον Ευαγγελάτο στις ωραίες περιγραφές των επεισοδίων, ενώ δίπλα μας έχει καταρρεύσει το παν.

Διότι αυτή η περιφρόνηση, αυτή η προσβολή του κ. Σημίτη απέναντι σε χιλιάδες μαθητές και καθηγητές –που εν πάση περιπτώσει δεν ζητάνε λεφτά να τα φάνε, βιβλία, καθηγητές και κτίρια ζητάνε– είναι μια προσβολή που απευθύνεται σε όλους μας. Θέλει ο κ. Γιαννόπουλος να ανοίξει τα σχολεία, γιατί λέει είναι φασισμός η κατάληψη. Σοβαρά, κ. Γιαννόπουλε; Και η απεργία φασισμός είναι τότε. Και η διαδήλωση και η πάσης φύσεως κοινωνική διαμαρτυρία επίσης. Ακόμη και η καθολική ψήφος. Κι αυτή είναι φασισμός, αφού μια μειοψηφία του 33% στρογγυλοκάθεται στην εξουσία και συμπεριφέρεται αυταρχικά, χωρίς να ρωτάει κανέναν.

Αυτά τα πρωτοφανώς αντιδημοκρατικά μέτρα ούτε κυβέρνηση της δεξιάς δεν τόλμησε στο παρελθόν να τα πάρει. Τα παίρνει τώρα ο κ. Σημίτης. Και το κάνει για έναν απλό λόγο: Διότι έρχονται εκλογές και θέλει να εμφανιστεί ως αποφασιστικός για να υπαρπάξει τις ψήφους των νοικοκυραίων υποτίθεται. Διότι εάν έπρεπε να πάρει τέτοια μέτρα θα το έκανε πέρυσσι, που

πράγματι ήταν κλειστά όλα σχεδόν τα σχολεία – τώρα αντελήφθη το πρόβλημα;

Αλλά πέρυσσι δεν είχαμε εκλογές, επομένως τσιμέντο να γίνει. Λογαριάζω όμως λάθος ο κ. Σημίτης. Οι μαθητές μπορεί να πάνε στα σπίτια τους, όμως οι δασμοί του κόμματός του με τα στρώματα παραδοσιακά το στήριζαν φαίνεται έχουν κοπεί. Νομίζει, βεβαίως, εις αντιτάστασιν, ότι θα κυριεύσει τον κεντροδεξιό χώρο – έτσι λένε οι αναλυτές του στα εφημερίδες. Πλανώνται όμως.

Η παραδοσική δεξιά στην Ελλάδα έχει ένα ιστορικό πλαφόν. Δεν έχει πέσει κάτω από το 35%. Τη νίκη στο ΠΑΣΟΚ την έδωκε πάντα το κριτήριο της προοδευτικότητας την έδιναν οι λαϊκές τάξεις που τώρα πάνε σε σημαντικό βαθμό στο ΚΚΕ, στο ΔΗΚΚΙ, στον ΣΥΝ – ακόμη και στη Ν.Δ.

Ο κ. Σημίτης και η κυβέρνησή του, έχοντας εγκαταλείψει τη δημόσια εκπαίδευση, ζητάνε τώρα και τα ρέστα. Πρόκειται για την πιο ανάλγητη κοινωνικά κυβέρνηση από τη μεταπολίτευση και εδώ – τουλάχιστον. Σ' αυτή την αναλγησία προσέθεσαν και το στοιχείο της βίας. Θα πρέπει να απομονωθούν πολιτικά, να στιγματιστούν ηθικά –διότι το να συλλαμβάνει παιδιά είναι και ηθικώς απαράδεκτο– και εν τέλει να τιμωρηθούν πολιτικά, για τη αδυναμία τους να δώσουν λύση στο πρόβλημα της παιδείας.

Διότι μια δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση υπάρχει για να διαλέγεται, να υποχωρεί όταν πρέπει και τελικώς να δίνει πολιτικές λύσεις στα πάσης φύσεως προβλήματα. Και έτσι μόνον νομιμοποιείται. Δεν εκλέγεται για να βγάξει αστυνομικές διατάξεις. Αν θέλαμε τέτοιου είδους κυβέρνηση, θα απευθυνόμασταν σε στρατηγούς όχι σε πολιτικούς. Η αντιμετώπιση κοινωνικών αντιδράσεων με Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου δείχνει πολιτική αδυναμία. Και έτσι, ως πολιτικά αδύναμη –τουλάχιστον– θα κριθεί η κυβερνητική πολιτική και στο ζήτημα της Παιδείας.

Και επιπλέον ως πολιτικά αφελής, καθώς προσπαθεί να αντιμετωπίσει ένα κοινωνικό στρώμα που δεν έχει οικονομικές και επαγγελματικές εξαρτήσεις και αναστολές, με τη βία. Χτυπάει το χέρι της η κυβέρνηση πάνω στο μαχαίρι και φυσικά, εν τέλει, θα κοπεί πολύ άσχημα.

Η Εθνική Εταιρεία του 21ου αιώνα

του Στέλιου Π. Καφαντάρη

Ος γνωστόν, προ ημερών, έπειτα από δωδεκάμηνη έρευνα σχετικά με τις δραστηριότητες του ΟΤΕ στην Ρουμανία, ο εισαγγελέας Πρωτοδικών κ. Αγγελόπουλος άσκησε δίωξη για απάτη εναντίον του τέως Διευθύνοντος Συμβούλου του ΟΤΕ Γ. Χρυσολούρη, του Διευθυντή Διεθνών Επενδύσεων του ΟΤΕ Π. Νικάκη και των κ. Κόκκαλη - Τσουκαλίδη, προέδρου και αντιπροέδρου της Ιντρακόμ αντίστοιχα (συνολικά δύο κακουργήματα και δύο πλημμελήματα).

Ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι η ιστορία επαναλαμβάνεται ως προς τον ΟΤΕ και την Ιντρακόμ για πολλοστή φορά, τέτοιες διώξεις είναι μάλλον σπάνιο φαινόμενο για τις Ελληνικές ΔΕΚΟ και επιτέλους θα πρέπει η Δικαιοσύνη να αφεθεί ελεύθερη να κάνει το καθήκον της. Η διαλεύκανση της υπόθεσης θα ενισχύσει, ούτως ή άλλως, είτε με καταδικαστική είτε με αθωωτική απόφαση, την χρηστή διοίκηση.

Ωστόσο, άμεση υπήρξε η υπουργική αντίδραση με τα ακόλουθα εξωφρενικά: «Πολύ απλά θα έλεγα ότι πιστεύω στον ρόλο της Δικαιοσύνης και πιστεύω ότι η Δικαιοσύνη πρέπει να παίξει αυτή τη στιγμή αυτό το ρόλο. Να βάλει τέρμα στη σκανδαλολογία. Δηλαδή, πολύ γρήγορα να ξεκαθαρίσει την υπόθεση για να μπορέσει να λύσει τα χέρια των ΔΕΚΟ, για να προωθήσουν τα αναπτυξιακά τους προγράμματα. Αν δεν το κάνει τώρα, να έρθει να πάρει τα κλειδιά των επιχειρήσεων αυτών και να αναλάβει εκείνη να διοικήσει τις ΔΕΚΟ!» (Συνέντευξη Υπουργού κ. Τ. Μαντέλλη, Ημερήσια 6.12.99).

Δηλαδή, κατά τον υπουργό, ο ρόλος της Δικαιοσύνης είναι πολύ απλά και πολύ γρήγορα να λύσει τα χέρια των ΔΕΚΟ, πώς όμως; Ξετινάζοντας το παν και καταδικάζοντας γρήγορα και απλά τους υπαίτιους, αν υπήρξαν; Κρίμα, έχασε την ευκαιρία ο υπουργός να βγάλει αυτήν την κορώνα όσο υποκριτική και αν ακουγόταν. Ασφαλώς όμως δεν εννοούσε κάτι τέτοιο, αλλιώς δεν θα ακολουθούσε η ρητορεία περί των κλειδιών των ΔΕΚΟ στους εισαγγελείς.¹ Εννοούσε ότι η Δικαιοσύνη πρέπει ταχύτατα να βγάλει λάδι τους διωκόμενους, έτσι ώστε οι ΔΕΚΟ να προωθήσουν τα αναπτυξιακά τους προγράμματα.

Διολισθαίνοντας προς την σκέψη του υπουργού περισσότερο, ας αναλογισθούμε, με ποιον τρόπο, άραγε, οι διώξεις φαλκιδεύουν τα αναπτυξιακά προγράμματα των ΔΕΚΟ. Από τους διωκόμενους οι δύο είναι της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και ούτως ή άλλως συνηθισμένοι σε διώξεις, ο τρίτος είναι πρώην και μόνον ο τέταρτος είναι ακόμα στέλεχος του ΟΤΕ. Άλλωστε, οι εισαγγελείς δεν είναι ανυπόληπτα και ανεύθυνα πρόσωπα. Αν μια δωδεκάμηνη έρευνα καταλήγει στην άσκηση διώξεων, κάποιες βάσιμες υποψίες θα σχηματίστηκαν στο μυαλό του εισαγγελέα, δεν χάθηκε η αναπτυξιακή διαδικασία αν τεθεί το στέλεχος σε διαθεσιμότητα μέχρι το πέρας της δικαστικής έρευνας!

Καταλήγω ότι ο υπουργός θέλει να προστατέψει την παρανομία. Προς Θεού! Όχι δι' ίδιον ή αλλότριον όφελος, αλλά με εκείνη την παπαδοπουλική έννοια «παρανομήσατε ίνα κινηθεί η κρατική μηχανή». Θα έχει ασφαλώς υπ' όψιν του ότι οι διώξεις τρομοκρατούν και στελέχη άλλων, ασχέτων με το επίμαχο ζήτημα ΔΕΚΟ, των οποίων η αναπτυξιακή ενεργητικότητα μειώνεται λόγω της εκκρίσεως αδρεναλίνης εκ του φόβου διώξεων εκ συμπαθείας.

Από την άλλη πλευρά, για άλλους λόγους είναι επίσης προκλητική και προπετής η δήλωση της Ιντρακόμ, απάδουσα ενός ομίλου σεμνών μηχανικών. Αρχίζει: «Δεν είναι η πρώτη φορά που κάποιοι επιχειρούν την δικαστική εμπλοκή της εταιρείας μας, παρόλο που έχει αποδειχθεί ότι παρό-

μοιες τακτικές στο παρελθόν είχαν ατελέσφορα αποτελέσματα...» Ποιος νομικός εγκέφαλος φαντάστηκε αυτήν την φράση, ιδίως εκείνο το «ατελέσφορα αποτελέσματα», που βάλλει απροκάλυπτα εναντίον της Δικαιοσύνης, ως εάν κατ' εξακολούθηση και κατά συνήθειαν οι υποθέσεις της Ιντρακόμ μπαίνουν και επομένως θα συνεχίσουν να μπαίνουν στο αρχείο.

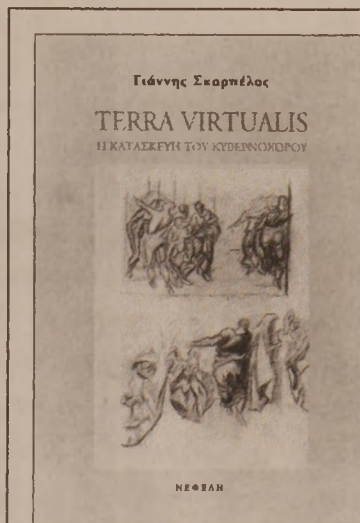
Έπειτα, αναφύεται το κοινό μέτωπο με τον υπουργό, μέσω της φράσης «η παρεμπόδιση της ανάπτυξης της ΙΝΤΡΑΚΟΜ». Δηλαδή, εννοούν πως αν οι κ. Κόκκαλης και Τσουκαλίδης χρειάζεται να ανακριθούν επ' ολίγον, θα τεθεί σε κίνδυνο η προοπτική της εταιρείας τους;

Τέλος, η ανακοίνωση παραπέμπει στον ανθελληνικό χαρακτήρα των διώξεων: «... το ζήτημα είναι μεγαλύτερο και σοβαρότερο, αφού πλήττεται καίρια η διεθνής εικόνα της χώρας...». Δηλαδή, ο εισαγγελέας έπρεπε να σταθμίσει τις ισχυρές ενδείξεις εγκλήματος με το υπέρτερο αγαθό, την εξάπλωση της Ιντρακόμ στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Ευρώπη ως επιβήτωρ του ΟΤΕ.² Η ανακοίνωση ζητεί κάτι αν όχι κομψό πάντως απλό, να αφήσουμε την ευρύτερη περιοχή για την οποία οι σύμμαχοι έχουν αναθέσει μεγάλα καθήκοντα στην Ελλάδα, καθαρή από εισαγγελικές έρευνες, ώστε να μπορέσουν οι αναπτυσσόμενες Εθνικές Εταιρείες να κάνουν την δουλειά τους.

Εθνεγερτικές ιδέες αλήθεια.³ Έρχονται στο νου η Τζένεραλ Μότορς και η Μάικροσοφτ. Η πρώτη έγινε η αφορμή για το διεισδυτικό ρητό «ό,τι είναι καλό για την ΤΖ. Μ. είναι καλό για την Αμερική». Η δεύτερη είναι στο εδώλιο για μήνες και περιμένει την τύχη της εξαιτίας της μονοπωλιακής θέσης που η τεχνολογική επιτυχία της κατήγαγε. Κάπου μεταξύ τους νομίζει πως βρίσκεται και η Ιντρακόμ: Από την μια ταυτίζεται με τη χώρα και από την άλλη νομίζει πως πληρώνει το τίμημα της (οργανωτικής) επιτυχίας της.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Η Καθημερινή είχε μια πυκνή, σχεδόν μαρξιανή αλλά και ποιητική αποστροφή για το συγκεκριμένο θέμα: «...Ξέρετε καλά ότι τα κλειδιά των ΔΕΚΟ τα έχουν οι προμηθευτές, οι κατασκευαστές, οι βρετανοί σωτήρες, ενίοτε οι κομματικοί καρεκλοκένταυροι, κάποιοι εξουσιομανείς συνδικαλιστές και τόσοι άλλοι που και εσείς τώρα "περιθάλπετε"» (7.12.99). Τουλάχιστον αυτό το σχόλιο της Καθημερινής δεν είναι όσο διαψεύσιμο ήταν το άλλο περί ανάμειξης του ΔΟΛ στο βιντεολόττο.
2. Ο ΟΤΕ ως όχημα αντιμετώπισθηκε παλιότερα «Ο ΟΤΕ επενδύει, αλλά ο Κόκκαλης κερδίζει» (Αντί, 27.8.99).
3. Κρίμα, το Βήμα, ικανότατο περί την ειρωνεία και την επεξεργασία σκανδάλων, μένει έξω από τον χορό του σχολιασμού. Έχει και η διαπλοκή το κόστος της.

Γιάννης Σκαρπέλος
TERRA VIRTUALIS
 Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟΥ
 ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ενα προ πολλού **λήξαν** βέτο...

του Νίκου Φίλη

Αν υποθέσουμε ότι κάποτε η πολιτική του βέτο είχε εθνική ωφελιμότητα, σήμερα είναι αναχρονιστική και απομονώνει την Ελλάδα, χωρίς να είναι αυτονόητο ότι αναδεικνύει τον νικητή των εκλογών.

Η Σύνοδος Κορυφής στο Ελσίνκι θα ασχοληθεί με θέματα ιδιαίτερου ελληνικού ενδιαφέροντος, όπως είναι η ευρωπαϊκή υποψηφιότητα της Τουρκίας, αλλά και οι διαπραγματεύσεις ένταξης της Κύπρου. Κυρίως, όμως, οι «15» θα συζητήσουν για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης με αιχμή την διεύρυνσή της πρωτίστως προς την κεντρική Ευρώπη, αλλά και την εμβάθυνσή της στον τομέα της ασφάλειας. Και τα δύο θέματα παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ελλάδα, αν και η πολυπλοκότητα του ευρωπαϊκού οικοδομήματος έχει μετατρέψει τα θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος σε θέματα ιδιαίτερης, εθνικής, σπουδαιότητας και τα νομιζόμενα ως εθνικού ενδιαφέροντος θέματα μπορούν να επιλυθούν αποτελεσματικότερα, εφόσον συναρτώνται προς τις γενικότερες επιδιώξεις και αξιοποιούνται οι συσχετισμοί για τα μεγάλα ευρωπαϊκά θέματα. Π.χ., η Γερμανία επείγεται για τη διεύρυνση της Ε.Ε. με τις χώρες του Βίσενγκραντ, ενώ η Γαλλία κρατάει καθυστέρηση και αναλόγως δεν ευνοεί την επιτάχυνση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Κύπρου.

Αυτή η αλληλοδιαπλοκή για πρώτη φορά, έστω με τη μορφή «άγριου παζαριού», άρχισε, αντιφατικά και πρωτόλεια, να λαμβάνεται υπόψη κατά την άσκηση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Η κυβέρνηση διεμήνυσε ότι η εκκρεμότητα στα ελληνοτουρκικά και το Αιγαίο θα επηρεάσει τη συνολική πορεία της ευρωπαϊκής διεύρυνσης και επιχείρησε να καταστήσει κυρίως τους 14 εταίρους, κι όχι την Άγκυρα, ως τον άλλο πόλο της διαπραγμάτευσης. Έθεσε τρεις προϋποθέσεις για να άρει το βέτο στην τουρκική υποψηφιότητα: την ακώλυτη ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. ανεξαρτήτως της επίλυσης του Κυπριακού, την αναγνώριση της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου της Χάγης και τον, γερμανικής εμπνεύσεως, «χάρτη πορείας», με βάση τον οποίο θα κρίνεται η προσέγγιση ή και η απόκλιση της Τουρκίας από την ευρωπαϊκή πορεία, με κρισιμότερο το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΥΝΑΜΗ

Η πραγματικότητα είναι όμως πιο σύνθετη. Η διαπραγμάτευση γίνεται με την οϊωνεί παρουσία του αμερικανικού παράγοντα, ο οποίος έχει αποδώσει στην Τουρκία ρόλο περιφερειακής δύναμης για τα Βαλκάνια, τον Καύκασο και τη Μέση Ανατολή, δεδομένου ότι η περιοχή αυτή έχει ενι-

αία χαρακτηριστικά και συναποτελεί τις ζώνες αστάθειας του γεωπολιτικού χώρου της Ευρασίας. Η Τουρκία, το Ισραήλ και το Πακιστάν αποτελούν ένα δυναμικό τρίγωνο σε αντιπαράθεση, της μιας ή άλλης μορφής, προς την συνεχώς εξασθενούμενη Ρωσία, το υπό περικύκλωση Ιράν και τον ελλοχεύοντα «εχθρό» των ΗΠΑ, την Κίνα.

Οι ΗΠΑ αναγνωρίζουν τον κεντρικό πολιτικό-γεωστρατηγικό ρόλο της Τουρκίας και αναθέτουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση την οικονομική στήριξή της. Η επιμονή της Ελλάδας στο βέτο (ακόμη κι αν είχε κάποτε κάποια αξία η πολιτική του βέτο), είναι αναχρονιστική και εκδιώκει την Ελλάδα από κάθε σύστημα ευρωπαϊκής και κατ' επέκταση περιφερειακής συνεργασίας. Το γεγονός ότι η κυβέρνηση, τον Σεπτέμβριο, με πρόσχημα τους σεισμούς, δρομολόγησε την πορεία προσέγγισης με την Τουρκία και δημιούργησε διεθνώς την εντύπωση ότι τελικώς θα άρει το βέτο στο Ελσίνκι δημιουργεί επιπλέον λόγους που δεν επιτρέπουν προεκλογικής σκοπιμότητας τακτικισμούς.

Μια μέρα πριν αναχωρήσει ο κ. Σημίτης για το Ελσίνκι, μετά τη συνεδρίαση της κυβερνητικής επιτροπής την Τετάρτη, απέφυγε να επαναλάβει την «ηρωική» διατύπωσή του ότι «είναι ανοικτό και το ναι και το όχι». Πράγματι η κυβέρνηση, αυτή την ώρα, καλλιεργεί την εντύπωση ότι θέλει να άρει το βέτο και συζητεί λεκτικές φόρμουλες, που θα της επιτρέπουν να διασφαλίσει κάποιο «φύλλο συκής» στο εσωτερικό της χώρας. Αν τελικώς, όμως, επικρατήσει η «εκλογική υστεροβουλία» και ο κ. Σημίτης επιμένει στο βέτο, θα έχει κάνει λάθος υπολογισμούς. Τα «εθνικά θέματα» (στις αρχές του αιώνα ταυτιζόμενα με το θέμα της εθνικής ολοκλήρωσης, μεταπολιτευτικά με το κυπριακό δράμα και τις τουρκικές διεκδικήσεις στο Αιγαίο) διαδραματίζουν διαφορετικό ρόλο στην κρίση των πολιτών. Ίσως η εθνικιστική προσέγγισή τους να επηρεάζει την κρίση όσων ψηφοφόρων βρίσκονται στη μεθόριο του ΠΑΣΟΚ με το ΔΗΚΚΙ. Αλλά ο κανών λέει ότι κερδίζει, ή έστω χάνει λιγότερο, εκείνος που προωθεί με συνοχή έως το τέλος μία πολιτική που έχει εγκαινιάσει.

Η ελληνική κοινωνία έχει ξεφύγει από την εποχή της εθνοκεντρικής ανάπτυξης, ο εύελπς δεν αποτελεί περιζήτητο γαμπρό, ενώ τα φαινόμενα και οι προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας (και με τις δύο όψεις της: ευημερία, αλλά και περιθωριοποίηση) συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον των πολιτών. Δεν είναι μόνον ή κυρίως ο δείκτης στη Σοφοκλέ-

ους... Είναι και η προσδοκία των πολιτών στην μεταΟΝΕ εποχή ότι θα ανακουφισθούν κοινωνικά: μαθητική έκρηξη, η συζήτηση για την αντιμετώπιση των ναρκωτικών, η αξία του ελεύθερου χρόνου, η αναζήτηση δημιουργικής απασχόλησης αποτελούν ενδείξεις ότι ασκείται μαζική πίεση για νέες κοινωνικές προτεραιότητες, που η προώθησή τους απαιτεί πιο ανοιχτό-δημοκρατικό πλαίσιο και αύξηση των κοινωνικών δαπανών, αιτήματα τόσο ριζικά διαφορετικά από το μοντέλο της «ισραηλινόποίησης» του δημόσιου βίου και τα πολυδάπανα υπερεξοπλιστικά προγράμματα.

Βεβαίως δεν παραγνωρίζουμε ότι ο πολιτικός χρόνος, και μάλιστα ο εκλογικός, έχει μία σχετική αυτονομία από τον κοινωνικό χρόνο. Ότι οι πολιτικοί ελιγμοί κρίνονται αναγκαίοι... Αρκεί να μην χάνεται ο στόχος... Επίσης δεν παραγνωρίζουμε ότι η Τουρκία δεν είναι έτοιμη ακόμη, για εσωτερικούς κοινωνικούς-πολιτικούς λόγους, να ανταποκριθεί με την ίδια σαφήνεια στη νέα, όχι πολεμική, πρόκληση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Αλλά η καμπή είναι ευκρινής.

ΤΟ ΝΑΤΟ ΣΚΙΑΖΕΙ ΤΗΝ Ε.Ε.

Στο Ελσίνκι θα συζητηθεί το μείζον θέμα της ευρωπαϊκής ασφάλειας, που προσδιορίζεται, αυτή την περίοδο, από την συγκρότηση ευρωπαϊκού στρατιωτικού τμήματος άμεσης επέμβασης. Ο Σολάνα, ο οποίος ανέλαβε mister ΚΕΠΠΑ, αποτελεί τη συμβολική εικόνα της υπαγωγής τού υπό σύστασιν ευρωστρατού σε δύναμη της νατοϊκής στρατιάς. Οι «15» συμφώνησαν (και στο Ελσίνκι θα επισημοποιηθεί στο ανώτατο πολιτικό επίπεδο) ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αποκτήσει μέχρι το 2003 στρατιωτική δύναμη 60.000 ανδρών, που θα μπορεί να κινητοποιηθεί εντός 60 ημερών. Θα δρα κατόπιν διαβουλεύσεων και μετά από τη σύμφωνη γνώμη του ΝΑΤΟ. Πολιτικό πρότυπο της δράσης της είναι φανερό ότι αποτελεί η επέμβαση του ΝΑΤΟ στη Γιουγκοσλαβία. Ήδη συζητήθηκε το ενδεχόμενο να αναλάβει ευρωπαϊκή δύναμη την επιτήρηση του Κοσσυφοπεδίου. Οι τριβές με τις ΗΠΑ είναι σημαντικές και θα πολλαπλασιασθούν αναλόγως του αν η ευρωπαϊκή δύναμη επιδιώξει την πολιτική-επιχειρησιακή χειραφέτησή της.

Ο Καύκασος, δηλαδή η ζώνη αμφισβητούμενης επιρροής της Ρωσίας, αποτελεί μεσοπρόθεσμα τον νέο χώρο διευρυμένης δράσης του ευρωπαϊκού σώματος. Η συμμετοχή σε αυτό της Τουρκίας, μέλους του ΝΑΤΟ αλλά όχι της Ε.Ε., θεωρείται ουσιαστικά δεδομένη. Μετά τις προκαταρκτικές βολές των δυτικών στην Σύνοδο του ΟΑΣΕ στην Κωνσταντινούπολη, οι «15» στο Ελσίνκι θα κλιμακώσουν τις πολιτικές πιέσεις τους προς τη Ρωσία για τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στην Τσετσενία. Για όλα αυτά, η Ελλάδα προσέρχεται μισο-επιδεικνύουσα ένα προ πολλού λήξαν βέτο...

Το Ελσίνκι προ εκλογών

του Τάσου Παππά

Η σύνοδος του Ελσίνκι αποδεικνύεται μεγάλο αγκάθι για την κυβέρνηση Σημίτη. Ο πρωθυπουργός αντιμετωπίζει ένα πολύ σοβαρό δίλημμα: να κάνει αυτό που πιπτύει (να άρει, δηλαδή, τις επιφυλάξεις για την ένταξη της Τουρκίας στην κατηγορία των επιλέξιμων χωρών) ή να υποκύψει στις πιέσεις υπουργών, βουλευτών του ΠΑΣΟΚ και της αντιπολίτευσης και να υποβάλει βέτο. Αν βρισκόμασταν σε κανονική πολιτική περίοδο, είμαστε βέβαιοι ότι η χώρα μας θα άναβε το πράσινο φως για την Τουρκία. Αυτή είναι η αντίληψη του Κ. Σημίτη και του υπουργού Εξωτερικών. Και οι δύο έχουν από καιρό καταλήξει στην άποψη ότι η εμμονή της Ελλάδας στην πρακτική του βέτο δεν προσφέρει τίποτε, δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα της χώρας: Και γιατί εμφανιζόμαστε στην κοινή γνώμη της Ευρώπης και της Τουρκίας ως οι υπεύθυνοι για τη μη ομαλοποίηση των σχέσεων της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Και γιατί δίνουμε την ευκαιρία σε τρίτες χώρες, όπως είναι η Γαλλία και η Γερμανία, να οχυρώνονται πίσω από τις ελληνικές ενστάσεις κρύβοντας τις πραγματικές διαθέσεις τους για την Τουρκία οι οποίες κάθε άλλο παρά φιλικές είναι. Αλλά και γιατί τα εμπόδια που θέτουμε στη γείτονα αποθηριώνουν εκείνους τους κύκλους στο εσωτερικό της που τρέφονται από την ένταση, προκαλούν προβλήματα, δημιουργούν κρίσεις και επιβαρύνουν το κλίμα, φορτώνοντάς το με νέες απειλές και διεκδικήσεις.

Μια «γενναιοδωρη» όμως χειρονομία προς την Τουρκία θα απελευθέρωνε στην Ελλάδα όλες τις δυνάμεις που έχουν στηρί-

ξει την πολιτική ύπαρξή τους στην κλιμάκωση της αντιπαράθεσης με τον προαιώνιο αντίπαλο. Και δεν εννοούμε μόνο τη θεσμική αντιπολίτευση. Αναφερόμαστε στους εσωκομματικούς αντιπάλους του κ. Σημίτη, οι οποίοι το τελευταίο διάστημα λόγω εκλογών έχουν σιωπήσει. Όλοι αυτοί θα βγουν στο «πεζοδρόμιο» στην περίπτωση που η Ελλάδα αποσύρει τις επιφυλάξεις της και θα δημιουργήσουν ένα εκρηκτικό εσωκομματικό τοπίο λίγες βδομάδες πριν από τις εκλογές. Κάτι που δεν θέλουν οι εκσυγχρονιστές τη στιγμή μάλιστα που οι δημοσκοπήσεις δείχνουν σημαντική **ανάκαμψη** της επιρροής του ΠΑΣΟΚ.

Έτσι ο κ. Σημίτης έχει μπροστά του **τρεις** δρόμους: Και οι τρεις δεν είναι στρωμένοι με ροδοπέταλα. Το αντίθετο. Είναι γλιστεροί και κρύβουν **παγίδες**:

- Να θέσει **βέτο** προδίδοντας τις προσωπικές ιδέες του, αγνοώντας τις αφόρητες πιέσεις των Αμερικανών, τις προσχηματικές εκκλήσεις ορισμένων ευρωπαίων εταίρων μας και τις απροκάλυπτες απειλές των Τούρκων. Το σίγουρο είναι ότι θα αποθεωθεί από το «πατριωτικό» ρεύμα του ΠΑΣΟΚ και από το τμήμα του εκλογικού ακροατηρίου του κόμματος που εξακολουθεί να έλκεται και να ελκύεται από τα παπανδρεϊκά φληναφήματα περί «υπερήφανης και ανεξάρτητης εξωτερικής πολιτικής». Είναι όμως επίσης βέβαιο ότι τους επόμενους μήνες, μέχρι τις εκλογές οι Αμερικανοί και οι Τούρκοι θα του κάνουν τη ζωή **δύσκολη**. Οι πρώτοι θα ασκήσουν έντονη διπλωματική πίεση και οι δεύτεροι θα θυμηθούν και πάλι τις γκριζές ζώνες, θα βγάλουν τα αεροπλάνα και τα πλοία τους στο Αιγαίο παραβιάζοντας το άτυπο

μορατόριου που ισχύει εδώ και μήνες.

- Να **αποσύρει** τις επιφυλάξεις για την ένταξη της Τουρκίας χωρίς ουσιαστικούς όρους. Τότε στο εσωτερικό της Ελλάδας θα επανεμφανιστεί το μέτωπο κατά του «ενδοτισμού». Η Ν.Δ. το ΔΗΚΚΙ, το ΚΚΕ από άλλη σκοπιά και κυρίως η αντισημιτική πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ θα ξεσαλώσουν. Το Ελσίνκι θα τεθεί πρώτο στην προεκλογική ατζέντα και η κυβέρνηση θα υποχρεωθεί να απολογείται και να αμύνεται. Ο χρόνος που μεσολαβεί μέχρι τις εκλογές δεν είναι αρκετός. Η κυβέρνηση δεν θα προλάβει να αλλάξει το κλίμα και θα οδηγηθεί στις κάλπες με την πλάτη στον τοίχο. Οι ενέσεις της οικονομίας, η έξωθεν βοήθεια και η «στοργή» των μέσων ενημέρωσης είναι αμφίβολο αν θα μπορέσουν να τη σώσουν.

- Να προκαλέσει **αναβολή** της συζήτησης και παραπομπή του ακανθώδους ζητήματος στη σύνοδο της Λισσαβώνας τον Ιούνιο. Γι' αυτή όμως την εξέλιξη απαιτείται η σύμφωνη γνώμη όλων των εταίρων μας. Κάτι που **δεν** φαίνεται πιθανό. Επιπλέον, αν η υπόθεση της ένταξης της Τουρκίας απασχολήσει τη σύνοδο του Ιουνίου, τότε είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα συνδεθεί με μια άλλη ζωτικής σημασίας υπόθεση, αυτή της εισόδου της Ελλάδας στην ΟΝΕ. Όπως καταλαβαίνετε ο Κώστας Σημίτης μπορεί να βρεθεί ενώπιον ενός πιεστικού διλήμματος που θα του θέσουν διάφοροι σύμμαχοί μας: «Θέλετε να μπειτε στην ΟΝΕ; Δώστε ό,τι ζητάμε για την Τουρκία». Με άλλα λόγια θα είναι ευάλωτος στους ποικιλώννους εκβιασμούς. Κάτι που δεν θα το ήθελε.

Όλα τα προρρηθέντα μένουν μετέωρα και στην ουσία ακυρώνονται υπό μία προϋπόθεση: να θέσει βέτο ο Σημίτης στο Ελσίνκι, να προσχωρήσει στην ψήφιση του προϋπολογισμού και να ζητήσει επίσπευση των διαδικασιών της εκλογής προέδρου, ώστε οι κάλπες να στηθούν μέσα στον Φεβρουάριο...

Ελευθερία Κουρούπη

ΧΟΡΟΣ ΣΩΜΑ ΚΙΝΗΣΗ
Πτυχές της χορευτικής τέχνης

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Χάρης Βρόντος
ΓΙΑ ΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΣΚΑΛΚΩΤΑ

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Φτάνει πια...

Ο Συνασπισμός αποτελεί ανωμαλία στο πολιτικό σύστημα...

του Ρεπόρτερ

«Φτάνει πια...» είναι ο τίτλος άρθρου του Νίκου Μπίστη που δημοσιεύθηκε στην *Αυγή* και όπως είναι γνωστό, τουλάχιστον στους κύκλους που παρακολουθούν ακόμα τα τεκταινόμενα στο εσωτερικό των πολιτικών μας κομμάτων, πυροδότησε πληθώρα αντιδράσεων και σχολιασμών, επικριτικών ή υπερασπιστικών.

Υπό κανονικές συνθήκες ένα δεύτερο απαντητικό άρθρο θα έκλεινε το θέμα. Όμως ο κλεφτοπόλεμος που διεξάγεται από καιρό στον ΣΥΝ έχει οδηγήσει σε νευρική κρίση πολλά από τα στελέχη του. Η προβολή των απόψεων της ομάδας Μπίστη που γίνεται σε δόση λίγο μεγαλύτερη από το κανονικό μέσα από τις στήλες της *Αυγής* και οι πρώτες, μετά Κλίντον, δημοσκοπήσεις που έφεραν τον Συνασπισμό σε πτώση, ήταν οι λόγοι που έδωσαν μεγάλη διάσταση στην «άλλη άποψη» που υπάρχει στους κόλπους του ΣΥΝ.

Τις επόμενες ημέρες, μετά τις εκδηλώσεις αποδοκιμασίας των απόψεων Μπίστη αλλά και τη δημοσίευση νεότερων δημοσκοπήσεων που έδειχναν τον Συνασπισμό να διατηρεί τον πυρήνα των

εκλογικών ποσοστών του, ο «πυρετός» έπεσε. Χαρακτηριστικά, λ.χ., είναι ένα δεύτερο άρθρο –μετά το πρώτο οργισμένο– του βουλευτή Σπ. Δανέλλη (προσκειμένου στις απόψεις Μπίστη), που κήρυττε ειρήνη και αγάπη με την προοπτική των εκλογών (Αυγή 30.11.99).

Οι αντιπαραθέσεις μέσα από τις στήλες της *Αυγής* έχουν υποβαθμιστεί τις τελευταίες ημέρες, λίγο πριν από την αυριανή μεθαυριανή σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής. Όλοι συμφωνούν «να τα πουν» μέσα στα κομματικά όργανα.

Οι συζητήσεις πάντως του προηγούμενου δεκαπενθημέρου φανερομενικά εστράφησαν περί των ορθών ή μη χειρισμών στην περίπτωση της διαδήλωσης εναντίον του Κλίντον, όμως ουσιαστικά αν-

Τ Ο Χ Ρ Ο Ν Ι Κ Ο Μ Ι Α Σ

Οι διεργασίες και οι αντιπαλοότητες που αναπτύχθηκαν κατά το τελευταίο διάστημα στο Συνασπισμό περιγράφουν ένα «μίνι» επεισόδιο στη διαδρομή του χώρου που συνηθίσαμε να αποκαλούμε «ανανεωτική αριστερά».

Όπως και σε άλλους πολιτικούς χώρους άλλωστε, οι πολιτικές συγκυρίες γενικά, οι αντιπαλοότητες στον κοινωνικό χώρο αλλά και οι μικροφιλοδοξίες των στελεχών έχουν πυροδοτήσει κατά καιρούς έντονες αντιπαραθέσεις που οδήγησαν σε ρήξεις και μεταβολές στο πολιτικό σκηνικό.

Αλλά ας μην πάμε αλλού, ας μην πάμε μακριά...

Στο σύντομο σημείωμα που ακολουθεί θα δώσουμε γενικές γραμμές της πορείας του «ανανεωτικού ρεύματος» στην Αριστερά με υποχρεωτικές παραλείψεις και συντομεύσεις. Οι συντομεύσεις και οι παραλείψεις δίνουν βεβαίως ελλιπή εικόνα, καθώς δεν συνδέουν με αναφορές σε ουσιαστικούς παράγοντες, όπως είναι η εκάστοτε πολιτική συγκυρία στο εσωτερικό της χώρας αλλά και τη διεθνή σκηνή ή οι συσχετισμοί με το όλον του πολιτικού συστήματος.

Όμως και η απλή αναφορά σε

ονόματα και ημερομηνίες είναι διδακτική: Ίσως φανερώνει την ευκαιριακή επικαιρότητα μόνον, γεγονότων για τα οποία αναλύσκονται τα στελέχη μετά πάθους και αφιερώνονται πρωτοσέλιδα για να ξεχαστούν όλα σε λίγο.

Οι πρώτες αμφισβητήσεις για την ορθότητα των αποφάσεων –και των υποδείξεων– του ΚΚΕ είχαν αρχίσει ακόμα από την περίοδο της ΕΔΑ. Αλλά αυτά πάνε πολύ πίσω και ίσως δεν επηρεάζουν αυτό που χαρακτηρίζεται κυρίως ως διαδρομή της «ανανεωτικής αριστεράς».

Η ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΤΟΥ ΚΚΕ

- Η πρώτη ουσιαστικά αναμέτρηση στο εσωτερικό του κομματικού μηχανισμού έγινε με την 12η Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ που συνήλθε στο Βουκουρέστι το δεύτερο δεκαήμερο του Φλεβάρη του 1968.

- Τον Νοέμβριο του 1968 το «Γραφείο Εσωτερικού» με απόφασή του «αναλαμβάνει την καθοδήγηση του ΚΚΕ». Το ρήγμα ανάμεσα στα δύο κομμάτια του ΚΚΕ βαθιάει με την «έκτακτη ιδρυτική ολομέλεια» της ΚΕ του κόμματος τον Απρίλη του 1969 που συνέρχεται και αυτή στο Βουκουρέστι. Γραμματέας του ΚΚΕσ., ο Μπάμπης Δρακόπουλος.

- Αμέσως μετά την πτώση της δικτατορίας δραστηριοποιούνται στελέχη που προέρχονται από το χώρο της Αριστεράς και της Δημοκρατικής Νεολαίας Λαμπράκη (πολλοί από αυτούς προέρχονται από τον λεγόμενο χώρο του «Χάους» που περιελάμβανε ανεξάρτητους από την ΕΔΑ και το ΚΚΕσ.) και συνιστούν δύο κυρίως ομάδες: τους «400» και τους «77».

- Με την πτώση της δικτατορίας στις πρώτες εκλογές (17.11.1974) το ΚΚΕ, το ΚΚΕσ. και η ΕΔΑ κατεβαίνουν με το εκλογικό σχήμα της «Ενωμένης Αριστεράς» που συγκεντρώνει ποσοστό 9,47% και εκλέγει 8 βουλευτές (από την ΕΔΑ ο Η. Ηλιού και από το ΚΚΕσ. οι Μπ. Δρακόπουλος και Λ. Κύρκος).

- Από το 1975, το ΚΚΕσ. προπαγανδίζει την γραμμή της ΕΑΔΕ (Εθνική Αντιδικτατορική Δημοκρατική Ενότητα) με κύριο υπερασπιστή της τον Λεωνίδα Κύρκο. Η γραμμή θεωρήθηκε ότι αποτελούσε κακέκτυπο του «ιστορικού συμβιβασμού» του ιταλικού ΚΚ.

- Τον Ιούνιο του 1976 συνέρχεται το 2ο συνέδριο του ΚΚΕσ.

- Στις εκλογές της 20ής Νοεμβρίου 1977 το ΚΚΕσ. κατεβαίνει με το σχήμα της «Συμμαχίας των Προο-

δευτικών και Αριστερών Δυνάμεων» στο οποίο συμμετέχουν κόμματα και πολιτικοί σχηματισμοί: ΕΔΑ, «Σοσιαλιστική Πορεία», «Σοσιαλιστική Πρωτοβουλία», «Χριστιανική Δημοκρατία» και ανεξάρτητοι. «Συμμαχία» συγκεντρώνει ποσοστό 2,72% και εκλέγει 2 βουλευτές (Η. Ηλιού και Λ. Κύρκος).

- Διάσπαση νεολαίας της Ρήγα Φερραίος και ίδρυση της «ΕΚΟΙ Ρ.Φ. Β' Πανελλαδική» τον Απρίλη του 1978. (Ανάμεσα στα στελέχη που αποχώρησαν συγκαταλέγονται οι Παν. Παναγιώτου, Δ. Ψωράς, Αντ. Μασούνης, Γιάννης Μηλιός, Γ. Πιτυρόπουλος –ο οποίος ορίζεται και γραμματέας–, ενώ στον φοιτητικό χώρο περλαμβάνονται οι Χρυσάνθος Λαζαρίδης, Γ. Φλώρος κ.ά. Η Β' Πανελλαδική αδρανοποιήθηκε λίγο μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία. Η ΕΚΟΝ Ρ.Φ. παρέμεινε νεολαία του ΚΚΕσ.

- Στις εκλογές του 1981 το ΚΚΕσ. με ποσοστό 1,37% αποτυγχάνει να εκλέξει βουλευτή, στέλνει όμως στο ευρωκοινοβούλιο έναν βουλευτή, τον Λ. Κύρκο με ποσοστό 5,3%.

- Στο 3ο συνέδριο (Μάιος 1982) παραιτείται ο Μπ. Δρακόπουλος

κύκλωναν τον προβληματισμό περί «κεντροαριστεράς» ή πιο σωπά περί της συνεργασίας του ΣΥΝ με το ΠΑΣΟΚ. Και αυτά πιθανότατα θα αρχίσουν και πάλι να ανακυκλώνονται από την προσεχή εβδομάδα.

Ορισμένα στελέχη της ομάδας Μπίστη δεν συναινούν προκαταβολικά με τις προδιαγραφές της εκλογικής διακήρυξης· εκμυστηρεύονται κιόλας ότι είναι αποφασισμένοι «να φτάσουν στα άκρα, μέχρι και στη δημιουργία ξεχωριστού σχήματος». Οι εκμυστηρεύσεις αυτές φαίνεται ότι είναι διαρροές τεχνηέντως διοχετευόμενες ώστε να εκληφθούν σοβαρά υπόψιν. Φαίνεται ότι είναι μάλλον απίθανα τα ενδεχόμενα αυτά, αφού τα πρωτοκλασάτα στελέχη της ομάδας Μπίστη ετοιμάζονται για τις εκλογές και δεν διακινδυνεύουν τις ακροβασίες.

Η «ΑΝΩΜΑΛΙΑ»...

Η φράση «ο Συνασπισμός αποτελεί ανωμαλία του πολιτικού συστήματος» βγήκε από τα χείλη ανώτερου κυβερνητικού παράγοντα σε ανάλυση που εξηγούσε ότι το «τοπίο είναι θολό». Οι χώροι, εξηγούσε, είναι τρεις: Η Δεξιά της Ν.Δ., το ΚΚΕ Αριστερά και εμείς στο Κέντρο. Η διαμεσολάβηση του Συνασπισμού θολώνει το τοπίο, ο ΣΥΝ αποτελεί ανωμαλία. (Για το ΔΗΚΚΙ θεωρούσε ότι θα απορροφηθεί σιγά-σιγά από το ΠΑΣΟΚ).

Για να πούμε του στραβού το δίκιο, στη λογική του δικομματισμού, ναι, ο ΣΥΝ αποτελεί ανωμαλία. Αυτά, βέβαια, μπορεί να τα υπηρετεί μια σκέψη με μονοσήμαντες συντεταγμένες, μια λογική απλουστευτική που θέλει την τακτοποίηση της κοινωνίας σύμφω-

να με προαποφασισμένες νόρμες και απλουστεύσεις.

Ευτυχώς ή δυστυχώς δεν είναι έτσι τα πράγματα.

Το κεντρικό θέμα για τον Συνασπισμό δεν είναι η αναζήτηση των ατραπών για συμπόρευσή του με το ΠΑΣΟΚ, όπως αρκετοί μέσα στο κόμμα αυτό πράττουν. Στο κάτω-κάτω το ερώτημα στο οποίο δεν απαντούν είναι πολύ απλό:

«Καλά, εμείς θέλουμε να συμπορευθούμε με το ΠΑΣΟΚ, το ΠΑΣΟΚ όμως θέλει;» Τόσο απλά τίθενται τα ερωτήματα για όσους αρνούνται να μπουν στον κόπο να συνεξετάσουν μαζί με την απλουστευτική πολιτική ανάλυση όλες εκείνες τις διαστάσεις που ορίζουν την πραγματική ζωή. Όλους εκείνους που κλείνουν τα μάτια στις υπάρχουσες ανισότητες και στις επερχόμενες θύελλες.

...ΚΑΙ Η ΑΡΣΗ ΤΗΣ

Η ανάλυση προχώρησε πάντως και σε κάποιες ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες για τα κυβερνητικά σχέδια μετά τις εκλογές:

Ακόμα και εάν το ΠΑΣΟΚ κερδίσει την αυτοδυναμία, ο κ. Σημίτης σκέπτεται σοβαρά το ενδεχόμενο να προσφέρει «δώρα συναλλαγής» σε στελέχη και άλλων πολιτικών χώρων με θέσεις που δεν κρίνονται σημαντικοί, δημιουργούν όμως την αυταπάτη στους προσφερόμενους σε συνεργασία ότι συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της μετα-ΟΝΕ Ελλάδας. Θα αναδείξει με τον τρόπο αυτόν την εικόνα ενός «εθνικού ηγέτη γενικά αποδεκτού και γενικά αποδεχόμενου». Και θα ασκήσει με τον τρόπο αυτό και με ευρύτερη συναίνεση την πολιτική του.

Α Δ Ρ Ο Μ Η Σ

και εκλέγεται πρόεδρος ο Λεωνίδας Κύρκος και γραμματέας ο Γιάννης Μπανιάς.

- Στις ευροεκλογές του 1984 το ΚΚΕσ. συγκεντρώνει ποσοστό 3,5% και εκλέγει τον Λ. Κύρκο.

- 16 έως 18 Μαΐου του 1986 γίνεται στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας το 4ο Συνέδριο του ΚΚΕσ. Μειοψηφεί η άποψη του Γ. Μπανιά για «αναβάθμιση» του κόμματος και ο Λεωνίδας Κύρκος που υποστήριζε την «μετεξέλιξη», αναλαμβάνει γραμματέας.

- 22-26 Απριλίου 1987 πραγματοποιείται το ιδρυτικό συνέδριο της ΕΑΡ που εκλέγει γραμματέα τον Λεωνίδα Κύρκο.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ

- Στις 21 Μαΐου 1988 γίνεται η πρώτη επίσημη συνάντηση του προέδρου του ΚΚΕ Χαρ. Φλωράκη με τον γραμματέα της ΕΑΡ Λ. Κύρκο.

- Στις 20 Φεβρουαρίου 1989 στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, η πρώτη εμφάνιση του «Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου» στον οποίο συμμετέχουν το ΚΚΕ, η ΕΑΡ, το Αγροτικό Κόμμα, προσωπικότητες και πρώην υπουργοί του ΠΑΣΟΚ (Ρούλα Κακλαμανάκη, Στ.

Γιώτας κ.ά.). Πρόεδρος ορίζεται ο Χαρ. Φλωράκης και γραμματέας ο Λ. Κύρκος.

- Από τις 25 Ιουνίου 1989 και μέχρι το συνέδριο του Συνασπισμού γραμματέας της ΕΑΡ είναι ο Φώτης Κουβέλης. Ο Γιάννης Μπανιάς αποχωρεί και συγκροτεί ξεχωριστό κόμμα με τίτλο ΚΚΕ εσ.-Ανανεωτική Αριστερά.

- Το καλοκαίρι του 1990 γίνεται το Α' συνέδριο του ΣΥΝ στο οποίο επικυρώνεται η εκλογή της Μαρίας Δαμανάκη ως προέδρου. Η Μαρία Δαμανάκη είχε διαδεχθεί τον Χαρ. Φλωράκη, όταν αυτός παραιτήθηκε και αποχώρησε από την ενεργό πολιτική. Στη διάρκεια του συνεδρίου αποχωρεί το ΚΚΕ από τον Συνασπισμό. Η ΕΣΣΔ είχε καταρρεύσει και ο Γκορμπατσώφ είχε παραμεριστεί από την ηγεσία της χώρας.

- Στις εκλογές του 1993, ο Συνασπισμός δεν καταφέρνει να εκλέξει κανένα βουλευτή. Ακολουθεί η παραιτήση της Μαρίας Δαμανάκη και εκλέγεται στο συνέδριο σε δεύτερο γύρο, πρόεδρος του ΣΥΝ ο Νίκος Κωνσταντόπουλος. Οι άλλοι συνυποψήφιοι ήταν ο Κ. Αλαβάνος, ο Φ. Κουβέλης και ο Μ. Παπαγιαννάκης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΝΤΟΣ»

Αλέξανδρος Δημάσος

Ο ΧΑΦΙΕΣ

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Σε όλα τα βιβλιοπωλεία

Το σίγμα του καφιε, ο λεκές μας κοινωνίας που φέρθηκε ντόμπρα απέναντι στο πεπρωμένο της. Η πορεία των μικρασιατών προσφύγων από τα άθλια χαμόσπιτα των πρώτων συνοικισμών, τη μεταξική δικτατορία και τα ναζιστικά στρατόπεδα, αποτελούν την αφορμή για να παρουσιάσει ο συγγραφέας με καυστική γλώσσα, ένα μοναδικό ηθογράφημα με χαρακτηριστικές πλασμένους από τη στάχτη της Ιστορίας. Ένα πραγματικά συναρπαστικό μυθιστόρημα, που η πλοκή και η ροή του αιχμαλωτίζουν τον αναγνώστη, δίνοντάς του μια πολυσύνθετη ρεαλιστική εικόνα ζωής, που καθρεφτίζει το μεγαλείο αλλά και την αθλιότητα μιας ανεπαλψμένης, ηρωικής εποχής.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΝΤΟΣ»

Τηλ.: 76.48.900, Fax: 76.48.901,

Internet: www.defacto.gr • e-mail: entos@defacto.gr

Τρόμος και αθλιότητα στο τηλεοπτικό Ράιχ

του Μάνου Στεφανίδη

Αυτές τις μέρες η αγία τηλεοπτική οικογένεια γιορτάζει. Κλείνουν, βλέπετε, δέκα χρόνια «ελεύθερης» ιδιωτικής τηλεόρασης, και τα κανάλια βρήκαν την ευκαιρία να προσμετρήσουν την «προσφορά» τους προς τον τόπο. Επί δέκα χρόνια αμιλλώνται ποιο θα πρωτοδείξει τα τρομολάγνα σαπισμένα προϊόντα του, ποιο θα περάσει πιο έντεχνα το συγκεκαλυμμένο πορνό ως βαρυσήμαντη είδηση και αποκάλυψη, ποιο θα πουλήσει «προστασία» και «δικαιοσύνη» στο ραγδαία εκχυδαϊζόμενο κοινό, ποιο θα πρωτοκατασκευάσει κίβδηλα «είδωλα» για να τα διαπομπεύσει την επαύριο. Πέντε οικογένειες ασυνείδητων εμπορών αυτή

τη στιγμή εκπορνεύουν με τις media επιχειρήσεις τους τον τόπο, πουλάνε «ψυχαγωγία» και «ενημέρωση» με μόνο τους κριτήριο το κέρδος και είναι οι βασικοί υπεύθυνοι του εκμαυλισμού που υφίσταται η διαρκώς εκσυγχρονιζόμενη και σταθερά ασυγχρόνιστη κοινωνία μας. Είναι βέβαια το άκρον άωτον της υποκρισίας να καθίστανται τιμητές οι κατ' εξοχήν ένοχοι. Τα αφεντικά, δηλαδή, των ροζ δημοσιογράφων, των λάβρων εισαγγελάτων, των πορνικών πρωινών εκπομπών δι' οικογενείας και οι πάτρונες ενός ολόκληρου συστήματος «αξιών» που αποθεώνει την επίδειξη, τη ρηχότητα, την αμάθεια, την μαγκιά, και την μηχανοποιημένη σεξουαλικότητα. Αλλιώς, όπως θα 'λεγε ο Πέτρος, ο πατέρας της δημοσιογραφίας των οπισθίων ή ο γελοίος τρύπας του έγκυρου *Βήματος*, που κόπηκε στον αέρα, είσαι ένας looser. Και έπεται η συνέχεια: Το θεσμολογούμενο, πλέον, δράμα της Παιδείας, η απελπισία μιας νεολαίας -έρμαιο των τηλεοπτικών προτύπων-, η επισημοποίηση της «νύχτας», των «πρακτικών» και των «ανθρώπων» της, η αποκτήνωση του μέσου ανθρώπου, η αποψίλωση κάθε πολιτιστικής ενέργειας από το ουσιαστικό της περιεχόμενο και η διαρκής μετατροπή των εννοιών, της γλώσσας, των σχέσεων σε θέαμα και μάλιστα χαμηλής αισθητικής. Να το μείζον πρόβλημα του τόπου. Και να ό,τι η αδύναμη και ακαλλιέργητη πολιτική μας ηγεσία αδυνατεί να συλλάβει. Ο «πολιτισμός» τους είναι κάτι που ούτε αντανάκλα ούτε αντιστοιχεί προς την πολιτιστική παράδοση αυτού του τόπου.

Παρεμπιπτόντως, ας σταματήσει κάποιος τον υπουργό Δικαιοσύνης(!) να κάνει δηλώσεις από τα σκυλάδικα. Τι αξίες προτείνει ένας πολιτικός άνδρας που επικοινωνεί με τους πολίτες έχοντας τον Πανταζή δίπλα του; - το θέμα δεν είναι ηθικό είναι αισθητικό. Και η πληγή του τόπου είναι ακριβώς η τερατώδης έλλειψη στοιχειώδους αισθητικής εκ μέρους των -πάσης φύσεως- κρατούντων. Το κείμενο αυτό δεν θέλει να είναι ηττοπαθές, ούτε μια ακόμη Ιερεμιάδα εναντίον των Μ.Μ.Ε., και τούτο γιατί πιστεύει πως το μεγάλο κομμάτι της κοινωνίας παραμένει υγιές. Μόνο που οι μηχανισμοί της τηλεόρασης, επειδή έχουν καταστεί προκλητικά ανεξέλεγκτοι, συνιστούν μέγιστο κίνδυνο. Οι άνθρωποι της νύχτας και η «βιομηχανία» τους είναι το επίμονο καθημερινό έδρασμα σε κάθε ελληνικό σπίτι. Η «είδωλοποίηση» του περιθωρίου και του -άλλοτε- ποινικά κολάσιμου έχει ξεχαρβάλώσει ιδέες

και αξίες. Για λίγα δευτερόλεπτα τηλεοπτικής «δόξας» γονείς σέρνουν τα κορίτσια τους στα τηλεοπτικά σώου, ώστε ημίγυμνα να υπάρξουν σαν γλάστρες της εκπομπής. Για λίγα λεπτά τηλεοπτικής προβολής «διανοούμενοι» ευτελίζονται συνυπάρχοντας με δημοσιογραφικά κατακάθια. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι ο τόπος να βουλιάζει στην προκατάληψη, την αμάθεια και την αν-αισθησία. Οι έμποροι βέβαια -καναλάρχες, εκδότες, μεγαλοεργολάβοι, εδραία στηρίγματα του καθεστώτος- τρίβουν τα χέρια τους. Η έξαρση της αθλιότητας τους καθιστά πλουσιότερους, έστω και αν και η δική τους εξαθλίωση είναι πρωτοφανής. Η πολιτεία στέκεται άβουλη στη γωνιά και βλέπει την χώρα να κυβερνάται από τις λογής μαφίες, τα οικονομικά τρασά και τους κουμποροφόρους των παραγόντων. Η πραγματικότητα ξεπέρασε πλέον την τηλεοπτική κατασκευή, και η ζωή η ίδια έχει καταστεί το πιο απεχθές reality. Η παραίτηση του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου αποκαλύπτει τη βούληση της κυβέρνησης να μην θίξει τα κακώς έχοντα της ιδιωτικής τηλεόρασης και να μην τηρήσει τους νόμους που η ίδια θέσπισε.

Η de facto πάντως αδρανοποίηση του Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου και έπειτα η κατάργησή του αποτέλεσε κύριο στόχο του Δ. Ρέππα. Βλέπετε οι εκλογές είναι ante portas και οι καναλάρχες διαμορφώνουν την κοινή γνώμη. Έτσι, η χρήση, η επανάχρηση και η κατάχρηση της καρέκλας είναι πιο θεμιτή επιδίωξη και για τον κ. υπουργό από την άμυνα στην προϋόυσα εκπόρνευση ολόκληρου του κοινωνικού σώματος. Απ' την άλλη, ο κόσμος της νύχτας αποτελεί την βαριά βιομηχανία της βαλλομένης τριτογενούς μας οικονομίας και άρα είναι βασικός μοχλός του κυρίαρχου συστήματος. Κατά συνέπεια οι παράγοντες της νύχτας συν ερωμέναις και σεκούριτι πρέπει αυθωρεί να καταστούν είδωλα προς λαϊκή κατανάλωση και να τους εξασφαλισθεί το απυρόβλητο. Τουτέστιν η τηλεψία επί το αξιοποιητικών έργων. Έπειτα, όταν η θεαματικότητα το καλεί, διαπομπεύουμε και κάποιον ανακαλύπτοντας με φαρισαϊκή υποκρισία τις groopies του '60 ή τα gay πάρτυ του '80, ώστε ν' αντιληφθούν οι πάντες πού είναι η εξουσία, τι απονέμει δικαιοσύνη, ποιος κυβερνά αυτόν τον τόπο. Ζούγκλα...

ΥΓ. Ο κ. Σκανδαλίδης δεξιώθηκε τους νεολαίους του ΠΑΣΟΚ, αλλά και τις τηλεοπτικές κάμερες στον κ. Σφακιανάκη. Η αισθητική του κυβερνώντος κόμματος είναι χάος...

ΕΞΑΝΤΑΣ

κυκλοφορεί

ΠΟΥ ΒΑΔΙΖΕΙ Η ΡΩΣΙΑ; Οικονομικές και πολιτικές προεκτάσεις της μετάβασης

Ο συλλογικός αυτός τόμος περιλαμβάνει άρθρα Ελλήνων και Γάλλων ερευνητών που εξετάζουν το πολιτικό σύστημα και την εξωτερική πολιτική, τους δομικούς μετασχηματισμούς στην οικονομία, την πορεία της ιδιωτικοποίησης, τις διεπιχειρησιακές σχέσεις και την ενεργειακή και περιβαλλοντική πολιτική.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
Διδότου 57 - 106 81
ΑΘΗΝΑ - ΤΗΛ.: 3825780

Πέτρος Μαρτινίδης

ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΥΡΚΑΪΑΣ

(Αστυνομικό μυθιστόρημα)

Μια προσεκτικά σχεδιασμένη ληστεία κι ένα παράνομο αίσθημα ευοδώνονται χάρη σε αιφνίδιες αναφλέξεις. Αλλά ο ήρωας της ιστορίας δεν δείχνεται αρκετά προσεκτικός στις οδηγίες που πρέπει να ακολουθούνται σε περίπτωση πυρκαγιάς.

Αναπόφευκτη απροσεξία αφού, μέχρι την τελευταία στιγμή, παραμένει αδιευκρίνιστο ποια περίπτωση πυρκαϊάς είναι η πιο κρίσιμη.

Η ιδιότυπη συνέχεια του πρώτου αστυνομικού μυθιστορήματος του Πέτρου Μαρτινίδη "Κατά Συρροήν", που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις "Νεφέλη".

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ, 10680

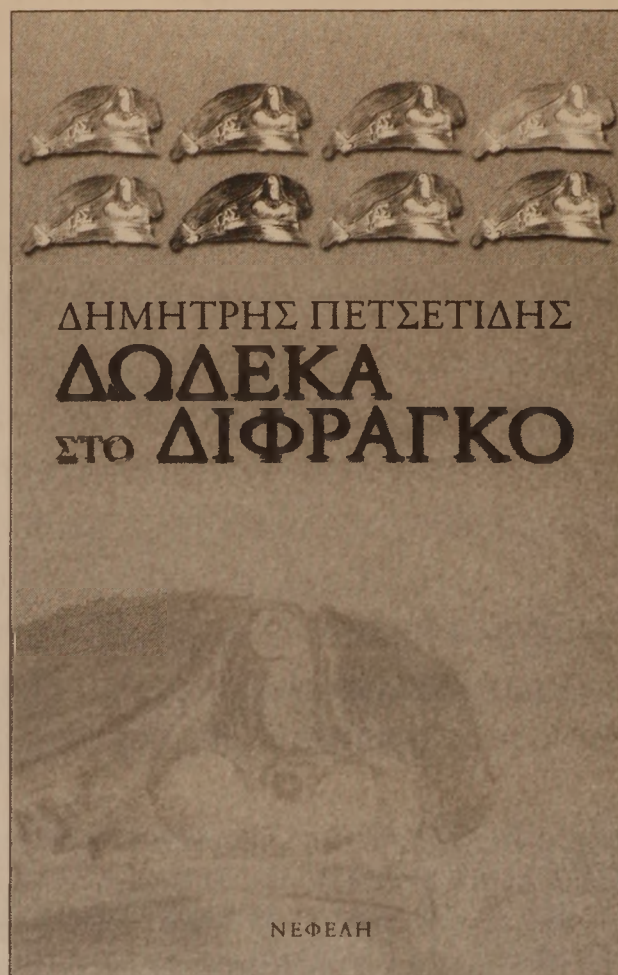
ΤΗΛ. 3607.744 • FAX 3623.093

E-mail: nefeli-p@otenet.gr

Δημήτρης Πετσετίδης

ΔΩΔΕΚΑ ΣΤΟ ΔΙΦΡΑΓΚΟ

(Διηγήματα)

Οι ιστορίες του Δημήτρη Πετσετίδη σχηματίζουν ένα μυθικό τόπο, με πρόσωπα προερχόμενα από βιωματικά αποθησαυρίσματα και τοπία, τα οποία έχουν άμεση σχέση με τις μνημονικές καταβυθίσεις του περισσότερο στην αίσθηση ενός γεωγραφικού χώρου, παρά στην περιγραφή του. Έτσι, είτε αναλαμβάνει να εξιστορήσει πρωτοπρόσωπα είτε υποδύεται το ρόλο του αθέατου και παντογνώστη αφηγητή, δημιουργείται στον αναγνώστη η εντύπωση ότι υπάρχει ένας συλλογικός μνημονικός χρόνος απ' όπου αντλούνται περιστατικά απώτερων ή νεότερων εποχών και μάλιστα υπογραμμισμένα μ' ένα αίσθημα νοσταλγίας.

ΕΠΙΣΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Το παιχνίδι

Επίλογος στα χιόνια

Ο Σαμπατές ζει

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ, 10680 • ΤΗΛ. 3607.744

FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

Δ Ι Α Π Λ Ο Κ Η

Ο πόλεμος μόλις άρχισε

(Οι συμμαχίες που μαγειρεύονται στο παρασκήνιο)

του Γιάννη Γιαχανατζή

Όσοι είχαν προβλέψει ότι το μένος της Ν.Δ. κατά των διαπλεκομένων θα εξαντλούνταν στον Σωκρ. Κόκκαλη και στις λαχειά του, είχαν μάλλον δίκαιο. Ενάμιση περίπου μήνα μετά την «έκρηξη» του Κ. Καραμανλή κατά της διαπλοκής, το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης εξακολουθεί να... παίζει Κόκκαλη. Υπάρχουν ασφαλώς ερωτήματα: Τι ακριβώς συμβαίνει; Πιστεύει η Ν.Δ. ότι ο μόνος διαπλεκόμενος είναι ο Σωκρ. Κόκκαλης και ότι με μια ενδεχόμενη ήττα του επέρχεται κάθαρση στις σχέσεις μεταξύ Δημοσίου και οικονομικών παραγόντων; Αστείο δεν είναι; Και ακόμη: Όταν το καλοκαίρι του '98 επρόκειτο να ανανεωθεί η σύμβαση του Ξυστό, το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης (πλην Μ. Κεφαλογιάννη) παρακολουθούσε τα δρώμενα σφυρίζοντας αδιάφορα, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες μερίδας του νεοδημοκρατικού Τύπου που, με τίτλους του τύπου «Εξεταστική θα ζητήσει η Ν.Δ. για το Ξυστό» και άλλους παρόμοιους (ηχηρούς), πάσχιζε να σπρώξει την ηγεσία της σε αποφασιστικά βήματα. Όλοι γνωρίζουμε τι έγινε. Ούτε Εξεταστική ζητήθηκε ούτε άλλη αποφασιστική κατά του Κόκκαλη ενέργεια αποτολμήθηκε από το περιβάλλον του Κ. Καραμανλή. Ποια εξήγηση, λοιπόν, μπορεί να δοθεί στην όψιμη, ξαφνική και περίεργη επίθεση Καραμανλή κατά του Σωκρ. Κόκκαλη;

Τα ερωτήματα προκαλούν μειδιάματα στους παρατηρητές, οι οποίοι έχουν φροντίσει να σημειώσουν ορισμένες αξιοπρόσεκτες κινήσεις που –κατά το μάλλον ή ήττον– σχετίζονται με το δούναι και λαβείν στο χώρο της πολιτικής και των ΜΜΕ.

Η απάντηση είναι απλή: Ο αρχηγός της Ν.Δ. δεν πρόκειται να ασχοληθεί περαιτέρω με τα διαπλεκόμενα. Το πολύ-πολύ να πετάξει και κανένα ακόμη όνομα δευτερο-τριτοκλασάτου εργολάβου που ημιδιαφανώς ανέλαβε την κατασκευή του δρόμου της Άνω Ξηροπλατάνας και έπειτα να απαιτήσει να του απονεμηθεί ο τίτλος του Μεγάλου Εξυγιαντή.

Ας αποπειραθούμε να ξετυλίξουμε κάπως το κουβάρι αυτής της υπόθεσης.

Όπως είναι γνωστό, η Ν.Δ. δεν έχει καλές σχέσεις με τα ΜΜΕ. Αυτό –λένε οι παρατηρητές– οφείλεται κατά μέγιστο ποσοστό στην έλλειψη επικοινωνιακής πολιτικής που χαρακτηρίζει την καθ' ύλην αρμόδια ομάδα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Ανάγκη πάσα, λοιπόν, να δημιουργηθούν γέφυρες με τα Μέσα Ενημέρωσης.

Με τις περισσότερες νεοδημοκρατικές εφημερίδες οι σχέσεις της Ρηγίλλης είναι προβληματικές. Το γιατί δεν είναι του παρόντος. Θα το δούμε σε άλλο σημείωμά μας. «Ας συμμαχήσουμε –σκέφθηκαν– με άλλες εφημερίδες, έστω κι αν ανήκουν σε αλλότριους χώρους». Αμ' έπος, αμ' έργον.

Οι εφημερίδες του συγκροτήματος Λαμπράκη διατίθενται για συμμαχίες, γενικώς. Με το μυαλό σε μακρο-

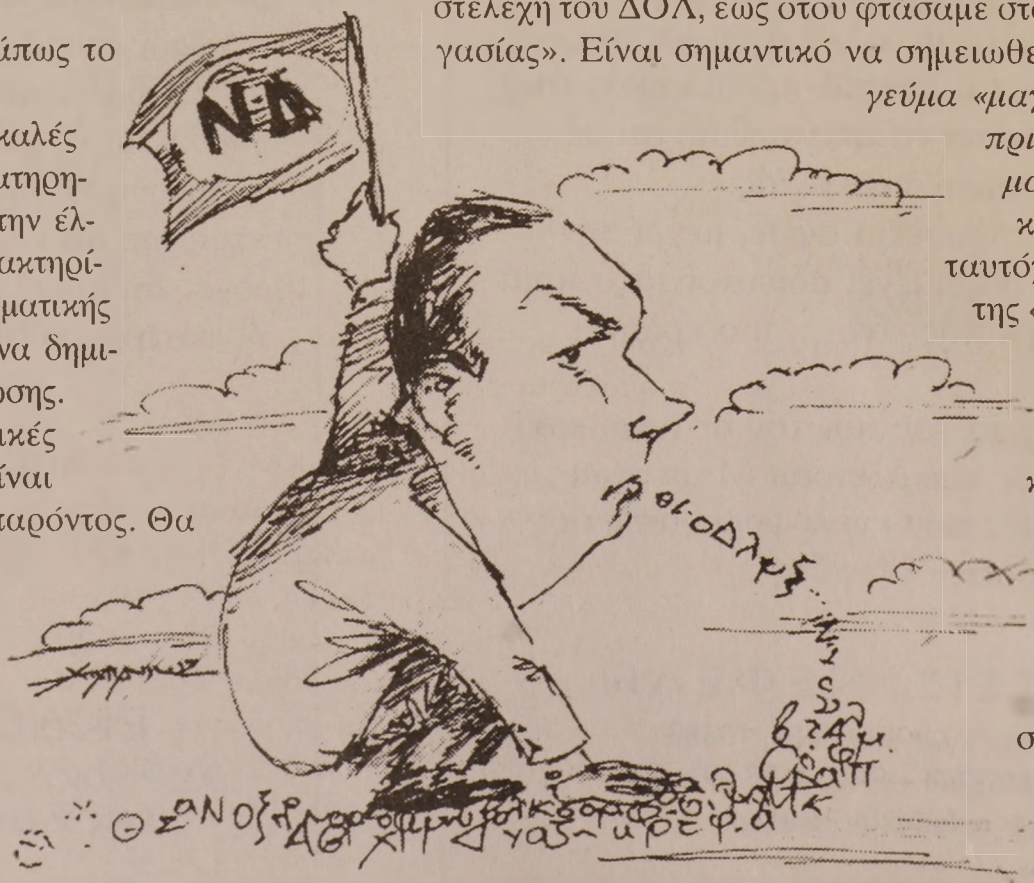
πρόθεσμους στόχους, που έχουν σχέση με πολυποίκιλα ενδιαφέροντα, συνάπτουν φιλίες προς οποιαδήποτε κατεύθυνση. «Μην κλείνεις πόρτες» λέει η παροιμία, και ο Χρ. Λαμπράκης την εφαρμόζει με θρησκευτική ευλάβεια. Μέχρι και τον Δ. Τσοβόλα ανέλαβαν υπό την προστασία τους τα Νέα, διότι «πού ξέρεις, αύριο μπορεί να μας φανεί χρήσιμος».

Έτσι, μετά τον περίφημο «κλώνο» (Βήμα) που στόχο είχε τη μείωση του Κ. Καραμανλή, ο τελευταίος ύψωσε επανειλημμένως λευκή σημαία προς τη Χρήστου Λαδά, με αποτέλεσμα να ξεκινήσουν στην αρχή έμμεσες και εν συνεχεία διά ζώσης επαφές με στελέχη του ΔΟΛ, έως ότου φτάσαμε στα περίφημα «γεύματα εργασίας».

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το τελευταίο τέτοιο γεύμα «μαγειρεύτηκε» λίγες ημέρες πριν από την επίθεση Καραμανλή κατά του Κόκκαλη και πραγματοποιήθηκε ταυτόχρονα με την εξαγγελία της «κάθαρσης».

Φυσικά, το γεγονός δεν πέρασε απαρατήρητο. Η νεοδημοκρατική εφημερίδα Αδέσμευτος Τύπος του Δ.

Ρίζου (που δεν χαρίζει κάστανα στα «παιδιά» της Ρηγίλλης) αναρωτήθηκε στις 15 Οκτωβρίου πώς είναι δυνατόν να επιτίθεται εναντίον των διαπλεκομένων

από την άλλη να συντρώγεις με στελέχη του συγκροτήματος Λαμπράκη, ενώ τρεις ημέρες νωρίτερα ο *Ελεύθερος Τύπος* (κριτικός και αυτός) έψεγε τον Κ. Καραμανλή για την ψοφοδεή στάση του απέναντι στο «πραγματικό κέντρο της διαπλεκόμενης εξουσίας», δηλαδή στο συγκρότημα της Χρήστου Λαδά.

Μπροστά στον κίνδυνο γενικότερου καγχασιμού, στελέχη της ηγεσίας της Ν.Δ. έσπευσαν να διασκεδάσουν τις δυσμενείς εντυπώσεις, με τη δικαιολογία ότι το γεύμα είχε προγραμματισθεί πολύ πιο πριν και με την υπογράμμιση ότι, εν τέλει, άλλο η πολιτική απόφαση για μάχη κατά των διαπλεκομένων και άλλο το συγκεκριμένο γεύμα.

ΔΟΛ ΚΑΙ Ν.Δ. ΕΙΣ ΓΑΜΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ

Δυστυχώς, η πραγματικότητα είναι τελείως διαφορετική και διαψεύδει τους ισχυρισμούς της Ρηγίλλης. Το «δέσιμο» του Συγκροτήματος με τη Ν.Δ. και τα στελέχη της αριθμεί ηλικία πολλών μηνών και εξικνείται σε πεδία τα οποία πόρρω απέχουν της μικροκομματικής καθημερινότητας. Ξεκινάει από την επίσκεψη του Κ. Καραμανλή στο Μέγαρο Μουσικής (Σεπτέμβριος 1997, ξεναγός ο ίδιος ο Χρ. Λαμπράκης) και διέρχεται περιόδους αμοιβαίας καχυποψίας, έως ότου η Ν.Δ. αποφασίζει να αποδείξει εμπράκτως ότι μπορεί να βοηθήσει στη διεκπεραίωση εκκρεμοτήτων που απασχολούν τον Συγκροτηματάρχη. Μάταια Ρίζος και Κύρτσος επισημαίνουν στον νεαρό αρχηγό της τους κινδύνους που εγκυμονεί ενδεχόμενο σφιχταγκάλισμα με το Συγκρότημα.

Φτάνουμε έτσι στον περασμένο Απρίλιο, οπότε στη Βουλή κατατίθεται η περίφημη τροπολογία περί της δυνατότητας ενός εκδότη να εκδίδει τρεις ημερησίες εφημερίδες, μια τροπολογία που φωτογράφιζε τον Χρ. Λαμπράκη και προωθήθηκε από τους Τηλ. Χυτήρη και **Πρ. Παυλόπουλο** (ο τελευταίος –δικηγόρος του ΟΜΜΑ, ειρήσθω εν παρόδω– ανταμείφθηκε, λίγο αργότερα, 27 Σεπτεμβρίου, με ολοσέλιδη «ξεσκονιστική» συνέντευξη στα *Νέα*).

Οι εξυπηρετήσεις δεν σταματούν εδώ. Εκκρεμότητες υπάρχουν και στο Μέγαρο Μουσικής, μεγάλο αφεντικό του οποίου είναι ο Χρ. Λαμπράκης. Η Ν.Δ. είναι πρόθυμη να βοηθήσει.

Να πώς:

Όπως είναι γνωστό, ένα μέρος των εξόδων του Μεγάρου αντιμετωπίζεται με τις χορηγίες διαφόρων οργανισμών, εταιρειών, τραπεζών, φιλοτέχνων κ.λπ., χορηγίες

Ο Ι Σ Υ Μ Μ Α Χ Ι Ε Σ

Αυτοί που υποστηρίζουν ότι ο Σωκρ. Κόκκαλης δεν είναι εύκολη λεία, δεν έχουν άδικο.

Να γιατί:

Στις 2 Δεκεμβρίου όλες σχεδόν οι εφημερίδες δημοσίευσαν την είδηση για την άσκηση δίωξης εναντίον των Σωκρ. Κόκκαλη, Γ. Χρυσολούρη, Π. Νικάκη και Κ. Τσουκαλίδη για την υπόθεση του ΟΤΕ (Αρμενία κ.λπ.). Λέω σχεδόν όλες, **διότι ορισμένες εφημερίδες «ξέχασαν» να τη δημοσιεύσουν.** Να ένα απάνθισμα:

• Η *Εξουσία* δεν έγραψε τίποτε.

• Η *Ελεύθ.* Όρα δεν έγραψε κι αυτή τίποτε. Την επομένη καταχώρισε ένα μικρό μονόστηλο.

• Ο *Ελεύθερος* (του Μάστορα) δεν άκουσε τίποτε. Την άλλη μέρα είχε εκτενές ρεπορτάζ, ενώ την μεθεπομένη, σχολιάζοντας την απάντηση της INTRAKOM, ξιφούλκησε εναντίον του Κόκκαλη («Ο Κόκκαλης μας συγκινεί μέχρι δακρύων με τη φιλοπατρία του»). Τώρα, γιατί έως πρότινος εξυμνούσε τον Κόκκαλη, είναι μια άλλη ιστορία.

• Η *Απογευματινή* δεν είχε λέξη για το θέμα. Ούτε την επομένη. Το πιο νόστιμο είναι ότι την μεθεπομένη (ημέρα Σάββατο) είχε άρθρο για τη διαφθορά, στο οποίο –ενώ γινόταν λόγος για πληθώρα περιπτώσεων σκανδάλων– δεν υπήρχε περιέργως τίποτε για το θέμα του ΟΤΕ.

Στον αντίποδα τώρα:

Το MEGA –την ημέρα που ασκήθηκε η δίωξη– ξεφώνησε την είδηση στο βραδινό του δελτίο ειδήσεων, πράγμα που οδηγεί ευθέως στη βάσιμη υποψία ότι το ξεφωνητό διετάχθη άνωθεν, δηλαδή από την ιδιοκτησία του καναλιού.

Τα παραπάνω αποτελούν μια μικρή λεπτομέρεια του πίνακα που τελικώς θα διαμορφωθεί.

Θα περιμένουμε την ολοκλήρωσή του για να τον κριτικάρουμε.

όμως που υπόκεινται σε φορολογία. Ετσι, όλοι σχεδόν οι χορηγοί (κυρίως όμως οι χορηγούμενοι) πιέζουν για την κατάργηση αυτής της φορολογίας, διότι ο φόρος μειώνει τα ποσά των χορηγιών. Τον αγώνα κατά της συγκεκριμένης φορολογίας ανέλαβε να διεξαγάγει (ποιος άλλος;) το Συγκρότημα, και εν προκειμένω το *Βήμα*. Άρχισε έτσι μια δημοσιογραφική καμπάνια που στόχο είχε την άρση της φορολογίας των χορηγιών, ενώ δημοσιεύθηκαν και σχετικές επιστολές, με κοινό παρονομαστή το σιγοντάρισμα του *Βήματος*.

Αυτά μεσούντος του θέρους.

Η υπόθεση ήθελε όμως και την πολιτική της προώθηση. Προφανέστατα έπειτα από εντολή της ηγεσίας της Ν.Δ., δύο βουλευτές της, ο Γ. Αλογοσκούφης και ο Α. Ρεγκούζας, κατέθεσαν στις 22 Σεπτεμβρίου τροπολογία στη Βουλή για την κατάργηση του φόρου στις δωρεές. Την επομένη ημέρα, η εφημερίδα *Βραδυνή* –φιλικότατα προσκειμένη στη Ν.Δ.– είχε ολοσέλιδο άρθρο του Γ. Τράγκα (τίτλος: *Ε, όχι το κράτος να φορολογεί τις δωρεές στους σεισμόπληκτους!*) στο οποίο, μεταξύ άλλων, εξητείτο η κατάργηση του νόμου 2459/97, ο οποίος προβλέπει παρακράτηση φόρου στα χρηματικά ποσά των δωρεών και των χορηγιών. Το άρθρο αφορούσε χονδρικά τους σεισμοπαθείς, αλλά ήταν φως φανάρι

ότι τυχόν άρση της φορολογίας των χορηγιών και δωρεών, έστω και για τη συγκεκριμένη ειδική περίπτωση, θα κατέληγε στην ολοσχερή κατάργηση του περί ου ο λόγος φορονόμου. Και όχι μόνον αυτό. Ο Γ. Τράγκας φρόντισε στη βραδινή του εκπομπή από το κανάλι Alter 5 να θέσει στους τηλεθεατές του το ερώτημα κατά πόσον είναι δίκαιη η φορολόγηση των δωρεών και χορηγιών. Τέτοια ωραία και συμπτωματικά...

Όπως αναμενόταν, ο *Αδέσμιετος Τύπος* του Δ. Ρίζου δεν άφησε την ευκαιρία να πάει χαμένη. Σε ένα φαρμακερό σχόλιο της 23ης Σεπτεμβρίου και υπό τον τίτλο «Ωσεί... γνήσιοι διαπλεκόμενοι» έγραφε μεταξύ άλλων και τα εξής:

«Χρόνια τώρα οι δωρεές φορολογούνται στη θαυμαστή μας χώρα, καθιστώντας παράδειγμα προς αποφυγήν τους Ζάπες, τους Σίνες, τους Βαλλιάνους κ.λπ. Και χρόνια τώρα γράφονται άρθρα εναντίον της φορολόγησης των δωρεών. Όλα αυτά τα χρόνια, όμως, οι κ.κ. Αλογοσκούφης και Ρεγκούζας δεν αισθάνθηκαν την ανάγκη να αγωνιστούν μαζί με όλους τους άλλους εναντίον του παράλογου αυτού μέτρου.

Και ξαφνικά χθες όχι μόνον αισθάνθηκαν την ανάγκη να αγωνιστούν, αλλά

και κατέθεσαν και τροπολογία στη Βουλή για την εξάλειψη του παράλογου μέτρου!

Τι συνέβη τάχα;

Απλούστατα, το Βήμα έκανε πρωτοσέλιδο θέμα του την "παρανοϊκή φορολόγηση" των δωρεών. Και οι δύο βουλευτές της Ν.Δ. θεώρησαν καθήκον τους να ...συμπλεύσουν και να στηρίξουν την "πρωτοβουλία" του Συγκροτήματος!>

Ιδού και μία ακόμη «σύμπτωση»:

Από τη συγχορδία δεν έλειψε και ο Ι. Βαρβιτσιώτης (πρωτοκλασάτο στέλεχος της Ν.Δ.), ο οποίος στις 8 Νοεμβρίου, με ερώτησή του προς τον υπουργό Οικονομικών, ζήτησε την κατάργηση της φορολογίας στις χορηγίες-δωρεές. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι η είδηση για την ερώτηση Βαρβιτσιώτη αλιεύθηκε από τον *Ελεύθερο Τύπο*, ο οποίος -λόγω της ιδιότητας του Βαρβιτσιώτη ως μέλους στο Δ.Σ. του Ιδρύματος Βουδούρη- αναγκάστηκε μεν να τη δημοσιεύσει, την καταχώνιασε όμως σε αριστερή σελίδα και προς το τέλος του φύλλου, ώστε να μην πολυφαίνεται. Ο Κύρτσος είχε μυριστεί την κακοτοπιά.

Ο μύθος δηλοί ότι ο Κ. Καραμανλής -χολωμένος από το γεγονός ότι οι νεοδημοκρατικές εφημερίδες δεν τον χειροκροτούν ακρίτως και ομαδικώς- επεζήτησε τη φιλία του Συγκροτήματος, το οποίο (όπως συνηθίζει) θα τον χαϊδέψει, μέχρι να τον σπύσει και τον πετάξει εις πρώτην ευκαιρίαν. Η συνταγή είναι δοκιμασμένη και έχει αποδώσει στο παρελθόν. Άλλωστε, ο Χρ. Λαμπράκης δεν υπόσχεται ποτέ. Αφήνει τον άλλον να ελπίζει γενικώς...

Για να έχει όμως δικαίωμα να ελπίζει σε βοήθεια του Λαμπράκη, ο Κ. Καραμανλής πρέπει να συμβάλει στη διεκπεραίωση ορισμένων υποθέσεων. Μια τέτοια υπόθεση είναι η «ενοχλητική» διείσδυση του Σωκρ. Κόκκαλη σε τομείς που παραδοσιακά

ανήκουν σε άλλα μαγαζιά. Σύμφωνα με όλες τις πληροφορίες, ο Λαμπράκης είναι σφόδρα ενοχλημένος από την επέκταση των δραστηριοτήτων του Κόκκαλη σε διάφορους τομείς. «Σαν πολύ έχει απλωθεί...», σκέφτονται οι παραδοσιακοί τρυγητές του δημόσιου πλούτου και αποφασίζουν να του κοντύνουν τα πόδια.

Ο μύθος δηλοί επίσης (και κυρίως) ότι, τώρα που οι σχέσεις μεταξύ Λαμπράκη και Κόκκαλη περνούν περίοδο δοκιμασίας, πρέπει να αναμένουμε ραγδαίες εξελίξεις όχι μόνο στο μέτωπο της διαπλοκής, αλλά -ιδιαιτέρως- στο χώρο των ΜΜΕ, όπου άρχισαν κιόλας να διαμορφώνονται τα (εμπόλεμα) στρατόπεδα. Δηλαδή ποιος είναι με ποιον. Ήδη μερικά Μέσα Ενημέρωσης έσπευσαν να πάρουν θέση. Άλλα όμως περιμένουν να δουν προς τα πού θα φυσήξει ο άνεμος. Πολλοί προεξοφλούν νίκη του Λαμπράκη, ως πλέον έμπειρου στο παιχνίδι της ίντριγκας. Άλλοι όμως είναι επιφυλακτικοί και υποστηρίζουν ότι ο Κόκκαλης είναι σκληρό καρύδι. Και αυτό το έχει αποδείξει, συμπληρώνουν.

Αθόρυβα αλλά μεθοδικά, οι δύο πλευρές ετοιμάζονται για τη μεγάλη σφαγή που πρόκειται να ακολουθήσει.

Ο Λαμπράκης, παίζοντας το ρόλο του Μαικήνα των τεχνών μέσω του Μεγάλου Μουσικής, μετά και τον τελευταίο ορυμαγδό εξαγορών (ή καταπόσεων, αν προτιμάτε) διαφόρων επιχειρήσεων, βλέπει την αυτοκρατορία του να γιγαντώνεται, τη μετοχή του να εκτινάσσεται στα ύψη, την προσωπικότητά του να επιβάλλεται, το μέλλον να διαγράφεται λαμπρό. Αισθάνεται ασφαλής και οιονεί κυρίαρχος.

Από την πλευρά του, ο Κόκκαλης επιλέγει κινήσεις που αποσκοπούν στην όσο το δυνατόν ευρύτερη παρουσία του. Διαθέτει κερδοφόρες επιχειρήσεις, αγκαλιάζει το ποδόσφαιρο, όντας πρόεδρος ενός λαοφιλοφιλούς σωματείου, διαθέτει τον ραδιοσταθ-

μό Flash μέσω του οποίου ασκεί πολιτική, έχει υπό τη σκέπη του τις εφημερίδες *Πρωταθλητής - Σύμβουλος - Στο Καρφί*. Έχει επίσης εξασφαλισμένη τη φιλία ορισμένων εφημερίδων, πασοκικών και νεοδημοκρατικών. Έτσι, πιστεύει ότι η φωνή του φτάνει σε ευρύτερες μάζες πολιτών. Διότι καλό είναι να έχεις πρόσβαση στο (εκάστοτε) γκουβέρνο, το γλυκό όμως δένει καλύτερα αν αυτή η πρόσβαση συνοδεύεται και από λαϊκό έρεισμα. Το κερασάκι στο γλύκισμα είναι ότι τα έχει καλά και με τον αμερικανικό παράγοντα (πράγμα που είναι, άλλωστε, γνωστό τοις πάσι).

Θα ρωτήσετε: Παίζει ρόλο ο αμερικανικός παράγων στην εσωτερική μας διαπλοκή;

Απάντηση 1η: Η διαπλοκή μας δεν είναι ακραιφνώς εσωτερική.

Απάντηση 2η: Η αποδυνάμωση των Βαρδινογιάννηδων, π.χ., οφείλεται εν πολλοίς στον ανηλεή πόλεμο που εξαπέλυσαν εναντίον τους εδώ και χρόνια κάποιες πλευρές του αμερικανικού κατεστημένου.

Το πρόβλημα, συνεπώς, της διαπλοκής δεν περιορίζεται στο Βιντεολόττο και στο Ξυστό, όπως ημιαφελώς προσπαθεί να μας πείσει η Ν.Δ. και ο αρχηγός της. Έχει πολύ μεγάλα πλοκάμια και επεκτείνεται στα έργα, στις προμήθειες, στον αθλητισμό, στις επιδοτήσεις, στην προώθηση υποθέσεων διαφόρων επιχειρηματιών με τη μέθοδο της αιφνίδιας τροπολογίας (νύκτωρ) στη Βουλή από μεικτές ομάδες βουλευτών κ.λπ. κ.λπ., πράγματα που γνωρίζει άριστα ο Κ. Καραμανλής, αλλά δεν τολμά να τα καταγγείλει επωνύμως. Τι να πει άλλωστε; Να καταγγείλει (και) βουλευτές του;

Εκτός κι αν το Σύστημα (με κεφαλαίο Σ) έβαλε τον νεαρό Κωστάκη να δημιουργήσει θόρυβο, ώστε διά του βιντεο-ξυστο-θορύβου να περάσουν αβρόχοις ποσά μερικές συμβάσεις που ψήνονται στο παρασκήνιο.

Εδώ θα είμαστε και θα τα παρακολουθήσουμε εκ του σύνεγγυς.

Ελίζαμπεθ Μπούουεν

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

(Μυθιστόρημα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ - Σειρά ΣΕΛΑΝΑ

Ηλίας Πετρόπουλος

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΠΟΤΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Το Φάντασμα του Χρόνου, το Ντόμινο και η Γεωπολιτική

του Φιλοκτήτη Γ. Σαλαμίνιου
filsa@netone.gr

Ένα φάντασμα πλανιέται πάνω από τις τεχνολογικά εξαρτημένες κοινωνίες μας. Το φάντασμα του χρόνου – και για την ακρίβεια του χρόνου 2000, ή όπως είναι γνωστότερο με τον κωδικό του όνομα Y2K (Year 2000). Ακολουθώντας μάλιστα την προαιώνια συνήθεια του σιναφιού του, το φάντασμα θα χτυπήσει και πάλι μεσάνυχτα. Όχι τα οποιαδήποτε μεσάνυχτα, αλλά στις 31 Δεκεμβρίου 1999, ξημερώνοντας Σάββατο, για όλους μας πρώτη μέρα της νέας χιλιετίας. Για όλους μας; Όχι ακριβώς. Γιατί για εκατομμύρια ηλεκτρονικούς υπολογιστές θα ξημερώνει και πάλι Δευτέρα 1η Ιανουαρίου του έτους 1900.

Αυτή η πλάνη ανάμεσα στον πραγματικό και τον «ψηφιακό» χρόνο είναι πιθανό να απορρυθμίσει τη λειτουργία αναρίθμητων υπολογιστών. Υπολογιστών οι οποίοι μεταξύ των άλλων ελέγχουν πυρηνικούς σταθμούς, χημικά εργοστάσια, επικοινωνίες, συστήματα έγκαιρης πυραυλικής προειδοποίησης, μονάδες εντατικής θεραπείας, τράπεζες, χρηματιστήρια, δορυφόρους, δεξαμενόπλοια, διυλιστήρια, λιμάνια, αεροδρόμια. Αν λοιπόν όλοι αυτοί οι υπολογιστές αφεθούν ανεμπόδιστοι στην πλάνη τους, τότε οι προφήτες του Αρμαγεδδώνα θα βρουν επιτέλους την ιστορική τους δικαίωση.

Όλα αυτά για το τίποτα. Για την ακρίβεια για δύο τίποτα. Για δύο τιποτένια μηδενικά που θα αντιπροσωπεύουν το έτος 2000 στη γλώσσα των ηλε-

κτρονικών υπολογιστών. Όπως το 1958 είναι 58 και το 1999 σκέτο 99. Αν όμως η πρωτοχρονιά του 2000 συμβολίζονταν σαν 01-01-2000 αντί για 01-01-00, τότε η ανθρωπότητα θα είχε γλιτώσει μέχρι τώρα από πολύ κόπο, περισσότερα χρήματα και ακόμα περισσότερη αγωνία, χωρίς καμία αναφορά στις ακόμα άγνωστες μελλοντικές συνέπειες.

Η σοφία βέβαια περισσεύει εκ των υστέρων. Γιατί όταν στις δεκαετίες του '60 και '70 οι μεγάλοι υπολογιστές αναλάμβαναν τη διεκπεραίωση κυβερνητικών, στρατιωτικών, οικονομικών, βιομηχανικών και άλλων υπηρεσιών, η μνήμη τους ήταν είδος εν ανεπαρκεία. Έτσι, οι τότε προγραμματιστές, προσπαθώντας να εξοικονομήσουν λίγη μνήμη εδώ και εκεί, συντόμευσαν τα έτη κατά δύο ψηφία, «μαθαίνοντας» τους υπολογιστές να θεωρούν το 58 σαν 1958, το 99 σαν 1999 και επομένως το 00 σαν 1900. Κι όταν τα χρόνια πέρασαν, κι όταν πια η μνήμη έγινε φθηνή και άφθονη, η έλλειψη διορατικότητας, η αδρά-

νεια, αλλά κυρίως η κενόδοξη αίσθηση παντοδυναμίας των μαθητευομένων μάγων της σύγχρονης εποχής, συνέχιζε να οπλίζει τους υπολογιστές με την ωρολογιακή βόμβα του 2000.

Μόλις πριν από 5 περίπου χρόνια άρχισε να γίνεται ορατή η πορεία μετωπικής σύγκρουσης. Και πάλι όμως η αντίληψη που επικρατούσε τότε ήταν ότι οι τεχνικοί της πληροφορικής θα μπορούσαν σχετικώς εύκολα και φθηνά να επιλύσουν ένα πρόβλημα το οποίο, σε τελική ανάλυση, δεν θα μπορούσε να επιδράσει στην καθημερινή ρουτίνα του μέσου πολίτη. Θα έπρεπε να περάσουν άλλα τρία χαμένα χρόνια για να γίνει αντιληπτό ότι ούτε ο χρόνος ούτε τα μέσα ούτε οι άνθρωποι επαρκούσαν για τον έλεγχο, την επισκευή και την αντικατάσταση δισεκατομμυρίων «γραμμών» λανθασμένων προγραμμάτων και δεκάδων δισεκατομμυρίων μικροεπεξεργαστών, ενσωματωμένων (embedded) σε κάθε είδους ηλεκτρονική διάταξη, από το οικιακό βίντεο μέχρι τις

υπο-ωκεάνιες αντλίες πετρελαίου.

Και τότε και μόνον τότε την αδράνεια διαδέχθηκε η περίσκεψη, η οργανωμένη και δαπανηρή προσπάθεια και η συστηματική προσέγγιση κρατών, οργανισμών και εταιρειών. Όχι όμως στον ίδιο βαθμό και με τελείως διαφορετικά αποτελέσματα.

Στη μία πλευρά βρίσκονται οι αναπτυγμένες χώρες. Εφαρμόζοντας ολοκληρωμένα προγράμματα κρατικής και ιδιωτικής επέμβασης και δαπανώντας εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια, θεωρούν ότι έχουν σήμερα λύσει το πρόβλημα Y2K, τουλάχιστον στους κρίσιμους τομείς της εθνικής τους υποδομής.

Τέτοιοι τομείς είναι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, οι επικοινωνίες, οι συγκοινωνίες, το χρηματιστήριο, οι τράπεζες, η διύλιση πετρελαίου, οι πυρηνικοί σταθμοί, η παροχή νερού και η διαχείριση αποβλήτων, η ιατρική περίθαλψη, η Εθνική Άμυνα κ.λπ.

Η αισιοδοξία των Δυτικών κυβερνήσεων αμφισβητείται

εν τούτοις από ανεξάρτητους αναλυτές, οι οποίοι θεωρούν ότι πολλές αναπτυγμένες χώρες, με κλασικό παράδειγμα την Ιταλία, θα αντιμετωπίσουν σοβαρά προβλήματα στο γύρισμα της χιλιετίας.

Το μεγάλο, όμως, πρόβλημα αποτελούν οι χώρες του τέως ανατολικού συνασπισμού και οι περισσότερες από τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η έλλειψη χρημάτων και τεχνογνωσίας, αλλά και η ανεπάρκεια των πολλές φορές απολυταρχικών κυβερνήσεων τις οδηγεί ανέτοιμες στην κρίσιμη ημερομηνία. Μεταξύ των άλλων οι περισσότερες χώρες της Αφρικής, η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία, το Πακιστάν, η Ινδονησία, η Κολομβία, η Μολδαβία, η Ουκρανία, η Τουρκία, η Ρουμανία, το Ιράν, το Ιράκ κ.ά. προβλέπεται ότι θα αντιμετωπίσουν εκτεταμένες διακοπές στην παραγωγή ενέργειας, στις τηλεπικοινωνίες, στις αεροπορικές μεταφορές και στις κυβερνητικές υπηρεσίες (στρατός, αστυνομία, πληρωμή μισθών κ.λπ.).

Έτσι όμως δημιουργείται ένα παγκόσμιο ντόμινο, το οποίο απειλεί ακόμα και εξαιρετικά οργανωμένα συστήματα, όπως οι διεθνείς αγορές και το παγκόσμιο εμπόριο. Συστήματα, δηλαδή, τα οποία εξαρτώνται από την απρόσκοπτη και αδιάκοπη ροή πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο. Και μπορεί τα μεγάλα Δυτικά χρηματιστήρια, με πρώτη τη Wall Street, να έχουν ήδη ρυθμίσει τα ηλεκτρονικά τους εργαλεία, αλλά το γεγονός αυτό έχει μικρή σημασία όταν εμφανιστούν ταυτόχρονα σημαντικά προβλήματα σε χώρες που είναι παραγωγοί πετρελαίου και πρώτων υλών ή ισχυροί παγκόσμιοι ή τοπικοί γεωπολιτικοί παράγοντες.

Έγκυροι αναλυτές προβλέπουν την πιθανότητα μακράς και σοβαρής παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης εξαιτίας του Y2K. Συγκρίνουν μάλιστα την

ενεργειακή κρίση των ετών 1973-1974 με την «πληροφοριακή κρίση» του Y2K.¹

Αρμόδια επιτροπή της Αμερικανικής Γερουσίας εξάλλου προειδοποιεί ότι η Y2K πιθανόν να τερματίσει απότομα την οκταετή άνθηση της αμερικανικής οικονομίας, ενώ ο παγκόσμιος οικονομικός «τσάρος» Άλαν Γκρίνσπαν θεωρεί πιθανή τη «συμφόρηση» των αγορών από την αύξηση των εισαγωγών και τη δημιουργία στρατηγικών αποθε-

μ α -

των εν όψει του Y2K.

«Ο μεγαλύτερος φόβος για το Y2K είναι ο ίδιος ο φόβος», έγραφε ένα πρόσφατο άρθρο των N.Y. Times, και συνεχίζει: «Αν στις αρχές Δεκεμβρίου εκατομμύρια άνθρωποι αποσύρουν τις καταθέσεις τους, τότε οι συνέπειες μπορεί να είναι ανυπολόγιστες».

Καλού κακού παντού η Federal Reserve Bank αύξησε κατά 50 δισεκατομμύρια δολάρια το διαθέσιμο χαρτονόμισμα, ενώ οι Ελβετοί, περισσότερο γενναιόδωροι, υπολογίζουν ότι κάθε πολίτης της χώρας αυτής θα αποσύρει περίπου 6.000 δολάρια για να αντιμετωπίσει τις συνέπειες του Y2K.²

Και σαν να μην έφταναν όλα τα παραπάνω, όσο πλησιάζουν οι μέρες αναδύεται μια άλλη

εφιαλτική διάσταση του Y2K. Τέσσερις από τις προβληματικές χώρες, η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία και το Πακιστάν, είναι ταυτόχρονα και πυρηνικές δυνάμεις. Ολόκληρη η διαδικασία έγκαιρης προειδοποίησης και εκτόξευσης βαλλιστικών πυραύλων ελέγχεται σε μεγάλο βαθμό από ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Πόσο, λοιπόν, πι-

τριών δισεκατομμυρίων δολαρίων για τη διόρθωση των συστημάτων της. Χρήματα τα οποία αρνήθηκαν οι ΗΠΑ και η Ε.Ε.

Για την αποφυγή τυχαίου -και μοιραίου- λάθους είχε συμφωνηθεί η παρουσία ρώσων αξιωματικών στα άδυτα του επιτελικού κέντρου αεράμυνας των ΗΠΑ που βρίσκεται στο Colorado Springs. Στη διάρκεια των νατοϊκών βομβαρδισμών της Γιουγκοσλαβίας, η Ρωσία αναίρεσε τη συμφωνία. Πριν από δύο μόλις μήνες η αρχική συμφωνία επιβεβαιώθηκε και πάλι. Έτσι, ξημερώνοντας η νέα χιλιετία, θα συμβεί το αδιανόητο. Αμερικάνοι και ρώσοι επιτελικοί θα παρακολουθούν τις ίδιες οθόνες. Μέχρι εδώ καλά.

Στην Άπω Ανατολή όμως Ινδία, Κίνα και Πακιστάν, με ανοικτές τις μεταξύ τους διαφορές, θα παρακολουθούν διαφορε-

θανό είναι ένα μοιραίο ηλεκτρονικό λάθος; Αυτόματα εκτόξευση πυραύλων από βλάβη των υπολογιστών αποκλείεται, όπως τουλάχιστον διαβεβαιώνουν οι ειδικοί. Το πρόβλημα εδώ εντοπίζεται σε λανθασμένη ένδειξη εχθρικής πυραυλικής επίθεσης στις οθόνες των ραντάρ. Σε μια τέτοια περίπτωση μέσα σε ελάχιστο χρόνο θα πρέπει να αποφασισθεί εάν πρόκειται περί πραγματικής ή ψεύτικης απειλής, έτσι ώστε να ενεργοποιηθεί ή όχι η πυρηνική αντίδραση.

Από το 1998, η Ρωσία ζητεί πρόσθετη οικονομική βοήθεια

τικές οθόνες με περιρρέουσα την πυρηνική καχυποψία. Μια προοπτική καθόλου ευχάριστη.

Στις 18 Νοεμβρίου το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με ψήφισμά του κάνει έκκληση σε όλες τις πυρηνικές δυνάμεις να κλείσουν τα πυραυλικά τους συστήματα αμέσως πριν από και μετά την πρωτοχρονιά του 2000.

Στο ίδιο ψήφισμα οι ευρωβουλευτές ζητούν από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, την Τουρκία και τα μέλη της πρώην Σοβιετι-

κής Ένωσης να διακόψουν τη λειτουργία των πυρηνικών παθμών ηλεκτροπαραγωγής που δεν είναι συμβατοί με το Y2K. Το ψήφισμα, βεβαίως, αγνοεί ότι τουλάχιστον σε μία χώρα της Ε.Ε., τη Γαλλία, έχουν εκφραστεί φόβοι σοβαρού πυρηνικού ατυχήματος από το Y2K.³

Η απάντηση, πάντως, στο μάλλον υποκριτικό και τραγικά καθυστερημένο ψήφισμα του Ευρωκοινοβουλίου υπήρξε απροσδόκητη. Στις 28 Νοεμβρίου επαναλειτούργησε ο αντιδραστήρας Νο3 στο Chernobyl, ο αμέσως δηλαδή γειτονικός με τον περιώνυμο Νο4, ο οποίος εξερράγη το 1986.⁴

Πίσω και πάλι στη Ρωσία, ένας άλλος αβέβαιος παράγοντας είναι η συμπεριφορά των παλαιών υπολογιστών της Gasprom, δηλαδή του ρωσικού μονοπωλίου φυσικού αερίου. Το φυσικό αέριο, όμως, αντιπροσωπεύει το 50% της καταναλισκόμενης ενέργειας στη Ρωσία, το 15% στις τέως Ανατολικές χώρες και το 5% στη Δ. Ευρώπη. Μια ολιγοήμερη διακοπή της παροχής, στην καρδιά του ρωσικού χειμώνα, είναι απλά και μόνο αδιανόητη. Ιδιαίτερα μάλιστα κάτω από τις γενικότερες συνθήκες αστάθειας που διατρέχουν τη ρώσικη πολιτική σκηνή. Το State Department σε μια πρωτοφανή ενέργεια, διέταξε την απομάκρυνση όλου του μη απαραίτητου διπλωματικού προσωπικού από Ρωσία, Λευκορωσία, Ουκρανία και Μολδαβία. Πράξη, δηλαδή, η οποία δεν έχει το προηγούμενό της ούτε στις χειρότερες μέρες του ψυχρού πολέμου και που συμβαίνει μόνο κάτω από εμπόλεμες συνθήκες.

Οι γεωπολιτικές συνέπειες του Y2K απασχολούν τόσο τα ΥΠΕΞ όσο και τις μυστικές υπηρεσίες των μεγάλων δυνάμεων. Ήδη Μ. Βρετανία, ΗΠΑ, Καναδάς και Αυστραλία έχουν εκδώσει ταξιδιωτι-

κές πληροφορίες σχετικά με την ετοιμότητα σχεδόν όλων των χωρών της γης.

Εδώ ο ενδιαφερόμενος ας αναζητήσει στο Διαδίκτυο μάλλον αντικειμενικές πληροφορίες για την Ελλάδα, οι οποίες δεν περιέχονται στις επίσημες κυβερνητικές πηγές της χώρας μας.⁵

Στο τεύχος της 9ης Αυγούστου 1999 του περιοδικού *Der Spiegel* δημοσιεύεται απόρρητη έκθεση των γερμανικών μυστικών υπηρεσιών (D.N.D.), στην οποία αναφέρεται ότι «το Y2K πρόκειται να προκαλέσει παντού κρατικές δυσλειτουργίες έως και ολοκληρωτικές καταρρεύσεις (break-down) κρατών». Από τη Ρωσία, την οποία η έκθεση αποκαλεί «προβληματικό παιδί» μέχρι και –παραδόξως– τον Καναδά όπου –κατά την έκθεση– «έχουν ανασταλεί λόγω του Y2K όλες οι άδειες του προσωπικού ενόπλων δυνάμεων και αστυνομίας μέχρι το τέλος Μαρτίου του 2000».

Αλλά και η μοναδική υπερδύναμη έχει τα δικά της πολιτικά προβλήματα από το Y2K. Προβλήματα που ξεκινούν από τη μαζική υστερία που επικρατεί εκεί από τις αρχές του '99. Αρχηγοί αιρέσεων και προφήτες της καταστροφής σπέρνουν τον πανικό ιδιαίτερα μέσα από τα sites τους στο Διαδίκτυο, έχοντας σαν έμβλημά τους τον κωδικό TEOTWAWKI ακρωνύμιο των λέξεων The End Of The World As We Know It. Πιστεύοντας λοιπόν στο «τέλος του κόσμου όπως τον γνωρίσαμε» εξαιτίας του Y2K, παρακινούν μεγάλες μάζες του πληθυσμού σε σπασμωδικές ενέργειες, όπως η αγορά όπλων για να αντιμετωπίσουν τα στίφη των πεινασμένων που θα κατακλύσουν, κατ' αυτούς, τις αμερικανικές πόλεις.

Η γνωστή *Washington Post*, στις 20 Μαρτίου 1999, αποκάλυψε ότι το αρχηγείο των πεζοναυτών ετοιμάζει ειδικό σχέδιο αντιμετώπισης ταραχών που θα ξεσπάσουν –κατά το σενάριο

της άσκησης– από την κοινωνική αναταραχή που θα προκαλέσει το Y2K. Συχνές εξάλλου είναι οι αναφορές στον Τύπο για την ετοιμότητα της αστυνομίας πολλών αμερικανικών πόλεων για τον ίδιο λόγο.

Το FBI αναμένει «ανξημένες και πιθανώς βίαιες δραστηριότητες από ορισμένες ομάδες», ενώ η CIA προετοιμάζεται «για επικίνδυνες καταστάσεις τόσο στο εξωτερικό όσο και στο περιβάλλον των εθνικών μας συστημάτων».

Μέσα σ' αυτό το κλίμα, υπερσυντηρητικοί γερουσιαστές κατηγορούν τον πρόεδρο Κλίντον ότι, με το πρόσχημα της κοινωνικής αναταραχής, σχεδιάζει την επιβολή στρατιωτικού νόμου.

Τις πιθανότητες κινδύνου πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής αποσταθεροποίησης, ως αποτέλεσμα του συνδυασμού της υπάρχουσας πολιτικής κατάστασης και των συνεπειών του Y2K, αναλύει και αξιολογεί το International Monitoring.⁶ Το βρετανικό αυτό think tank προβάλλεται ιδιαίτερα από το επίσημο site της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Y2K.⁷

Στην πρώτη κατηγορία χαμηλού (low) κινδύνου βρίσκονται οι Σκανδιναβικές χώρες, η Ισπανία, το Βέλγιο, οι ΗΠΑ, η Μ. Βρετανία, η Γαλλία, η Πορτογαλία, το Μεξικό κ.ά.

Στη δεύτερη κατηγορία με το χαρακτηρισμό μέσου (Medium) κινδύνου, μαζί με την Ελλάδα βρίσκονται η Αργεντινή, η Βουλγαρία, η Τσεχία, το Μαρόκο, η Πολωνία, η Συρία, τα Εμιράτα κ.ά.

Στην τρίτη κατηγορία υψηλού (high) κινδύνου βρίσκονται η Βραζιλία, η Γκάνα, η Λιθουανία, η Β. Κορέα, η Κροατία, η Αρμενία, η Ρουμανία, η Ουκρανία, η Υεμένη, το Ομάν, η Ινδία κ.λπ.

Στην τέταρτη και τελευταία κατηγορία με το χαρακτηρισμό «ακραίου» (extreme) κινδύνου βρίσκονται η Κολομβία, το Κονγκό, η Αίγυπτος, η Αι-

θιοπία, η Μολδαβία, η Ρωσία, η Λιβερία, η Νιγηρία, το Πακιστάν, το Βιετνάμ, αλλά και η Αλβανία, η Γιουγκοσλαβία και, βεβαίως, η Τουρκία.

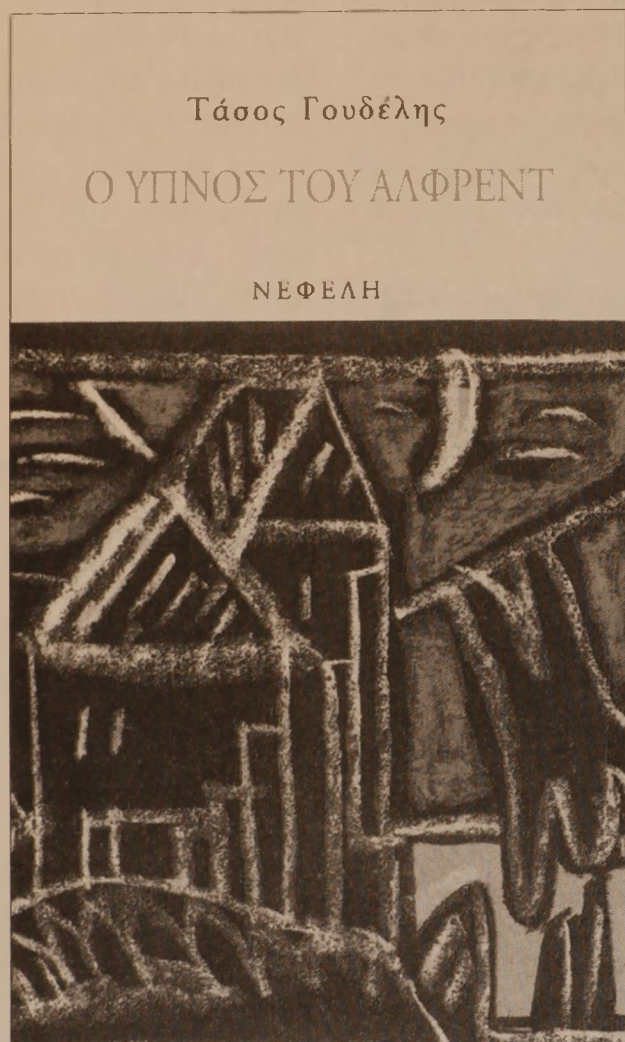
Αν κρίνουμε από τις τρεις τελευταίες χώρες, μάλλον σε επικίνδυνη γειτονιά θα περπατάμε την πρωτοχρονιά.

Μέσα σ' αυτό το μάλλον γκρίζο σκηνικό μάς εγκαταλείπει η χιλιετία. Για χιλιάδες χρόνια πριν ο άνθρωπος δημιούργησε την ιστορία του περιγράφοντας τον κόσμο με αναλογικό τρόπο. Ακόμα κι όταν χρησιμοποιούσε μαθηματικά σύμβολα. Μόλις τα τελευταία 50 χρόνια προχώρησε στην «ψηφιακή» αναπαράσταση της πραγματικότητας. Χρησιμοποιώντας τον υπολογιστή σαν εργαλείο. Αυτός ο θαυμαστός ψηφιακός κόσμος θα γνωρίσει την 1.1.2000 την πρώτη μεγάλη του δοκιμασία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κύριος εκφραστής των απόψεων αυτών είναι ο Ed. Yardeni, βασικός αναλυτής της Deutsche Bank Securities και θεωρούμενος «γκουρού» της Wall Street. Το site του στο Διαδίκτυο βρίσκεται στη διεύθυνση: www.yardeni.com Περισσότερα για τη θεωρία του ντόμινο σε σχέση με τον Y2K στις διευθύνσεις: www.y2knewswire.com/dominoes.htm και www.garynorth.com
2. Reuters 19.11.1999
3. Reuters 5.4.1999
4. *N.Y. Times* 28.11.1999
5. Οι διευθύνσεις των αντίστοιχων sites είναι, για τις ΗΠΑ: www.travel.state.gov, για τη Μ. Βρετανία: www.fco.gov.uk/travel, για τον Καναδά: www.dfait-maeci.gc.ca/Y2K/travel και για την Αυστραλία: www.dfat.gov.au/y2k
6. Το site του International Monitoring για το Y2K βρίσκεται στη διεύθυνση: www.intl-monitoring.com/expartis.htm
7. Η διεύθυνση του site της Ε.Ε. για το Y2K είναι: www.ispo.cec.be/y2keuro

Τάσος Γουδέλης
**Ο ΥΠΝΟΣ
ΤΟΥ ΑΛΦΡΕΝΤ**

Σε μια σπάνια και σκοτεινή επιστολή του προς την αδελφή του Έθελ, ο αμερικανός συγγραφέας Ουάσιγκτον Ίρβιν συντάσσει ένα είδος πνευματικής διαθήκης. Συμβολικά, περιγράφει ένα ψυχολογικό, αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα που σχεδιάζε εκείνο τον καιρό, λίγο πριν πεθάνει. Ο δημιουργός του θρυλικού μυθιστορηματικού ήρωα Ριπ Βαν Ούνκλ, προσπαθεί να σχεδιάσει ένα χαρακτήρα που πάσχει από το σπάνιο σύνδρομο να ξυπνάει και να κοιμάται σχεδόν ταυτόχρονα. Ο Τάσος Γουδέλης, γοητευμένος από αυτό το “κύκναιο άσμα” του Ίρβιν, παραφράζει το ανορθόδοξο πεζογράφημα του μεγάλου αμερικανού συγγραφέα, οδηγώντας το νήμα της αφήγησης στις δικές του λογοτεχνικές εμμονές.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ, 10680 • ΤΗΛ. 3607.744
FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΣΕΝΕΤ
**Η τυραννία
της οικειότητας**

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
ΣΤΟΝ ΔΥΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Αξιολογώντας με ευαισθησία ένα πλήθος πηγών και παραδειγμάτων από τους τρεις τελευταίους αιώνες της ιστορίας του δυτικού πολιτισμού, ο Sennet ζητά να φωτίσει μιαν ουσιώδη στροφή: εκείνη που οδήγησε από την εναρμόνιση της δημόσιας και ιδιωτικής σφαίρας στη σύγκρουσή τους και στη σημερινή πρόταξη του ιδιωτικού στοιχείου απέναντι στο δημόσιο ως συνέπεια του κατακερματισμού της κοινωνίας σε άτομα. Στη μελέτη του, ο Sennet παρακολουθεί τη διαμόρφωση αυτών των φαινομένων, που συνιστούν την καθημερινή μας εμπειρία στις σύγχρονες δυτικές μαζικές δημοκρατίες: στη ζωή της πόλης και στην οικογένεια, στη μόδα και στην εμπορευματοποίηση, στην πολιτική ρητορική και στο θέατρο, στη λογοτεχνική κίνηση και στην αρχιτεκτονική.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ, 10680 • ΤΗΛ. 3607.744
FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

Κλίμα εκδίκησης στο Κόσοβο

Πέντε μήνες μετά τον τερματισμό των βομβαρδισμών και την ανάπτυξη της νατοϊκής ειρηνευτικής δύναμης, το Κόσοβο έχει παραδοθεί στην εθνικιστική βία με θύματα τη σερβική μειονότητα. Τις τελευταίες μέρες δυτικοί παράγοντες αναφέρονται όλο και συχνότερα στην παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Κόσοβο. Πρόσφατα, ο γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ, Τζ. Ρόμπερτσον, εξέφρασε τη δυσφορία του για το κλίμα βίας που πρυτανεύει στο Κόσοβο.

Παράλληλα, ο βρετανός υπουργός Εξωτερικών Ρόμπιν Κουκ, απαντώντας σε έκθεση του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, δήλωσε ότι έξι μήνες μετά την υποχώρηση των σερβικών δυνάμεων από την επαρχία, είναι πια καιρός για το Κόσοβο να τερματισθεί ο κύκλος του μίσους και της εκδίκησης. «Τα τελευταία στοιχεία δείχνουν ότι το Κοσσυφοπέδιο παραμένει μολυσμένο με την ασθένεια του εθνικού μίσους και της βίας και αυτό πρέπει να αλλάξει», τονίζει ο Κουκ, ο οποίος έκανε έκκληση στους αλβανούς ηγέτες να καταδικάσουν τις πράξεις βίας και να ασκήσουν την επιρροή τους ώστε να σταματήσουν αυτές.

Δύο λεπτομερείς εκθέσεις του ΟΑΣΕ, 433 σελίδων, που περιλαμβάνουν 2.700 συνεντεύξεις προσφύγων, είδαν το φως της δημοσιότητας αυτές τις μέρες, περιγράφοντας τις παραβιάσεις των αν-

θρωπίνων δικαιωμάτων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την αεροπορική εκστρατεία του ΝΑΤΟ κατά της Γιουγκοσλαβίας. Οι εκθέσεις σκιαγραφούν μια πολύ μελανή εικόνα για το πώς κλιμακώθηκε η εθνοτική βία με μαζικούς φόνους, βασανιστήρια και βιασμούς.

Στις εκθέσεις παρουσιάζονται μαρτυρίες αλβανών προσφύγων για το πώς οι σερβικές δυνάμεις έκαναν στόχο της εκστρατείας τους γυναίκες και παιδιά, ενώ ηλικιωμένοι Σέρβοι και συχνά παιδιά το πώς έγιναν θύματα της εκδίκησης των αλβανών Κοσοβάρων. Υπάρχουν ανατριχιαστικά στοιχεία ότι στόχος γίνονταν παιδιά για να τρομοκρατηθούν και να τιμωρηθούν οι ενήλικες και οι κοινότητες. Τα κορίτσια βιάζονταν και τα αγόρια φονεύονταν, επειδή θεωρούνταν εν δυνάμει μαχητές του UCK, αναφέρουν οι εκθέσεις του ΟΑΣΕ.

Στις εκθέσεις καταγράφονται επίσης επανειλημμένα περιστατικά σε ολόκληρη την περιοχή, κατά τα οποία ηλικιωμένοι Σέρβοι του Κοσόβου έπεσαν θύματα βίας. Ο ίδιος ο πολιτικός διοικητής του ΟΗΕ στο Κόσοβο, Κουσνέρ, τονίζει ότι μία από τις πιο ανησυχητικές διαπιστώσεις είναι η αυξημένη συμμετοχή ανηλίκων σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μερικές φορές μάλιστα, οι ενήλικες χρησιμοποίησαν τα παιδιά για να διαπράξουν αυτές τις παραβιάσεις, γνωρίζοντας ότι η KFOR δεν προέβαινε σε σύλληψή τους.

**Μία από τις πιο
ανησυχητικές
διαπιστώσεις,
είναι η αυξημένη
συμμετοχή
ανηλίκων σε
παραβιάσεις
ανθρωπίνων
δικαιωμάτων
στο Κόσοβο.**

Σύγκρουση συμφερόντων

του Χρήστου Κασσιμέρη

Βίαιες συγκρούσεις μεταξύ διαδηλωτών και αστυνομικών δυνάμεων, χρήση δακρυγόνων και πλαστικών σφαιρών, επιβολή απαγόρευσης της κυκλοφορίας,

ληηλασίες εμπορικών καταστημάτων και δολιοφθορές σε τράπεζες και υποκαταστήματα πολυεθνικών εταιρειών. Τα παραπάνω συνιστούν μια εικόνα όπου κυρίαρχα στοιχεία της είναι η βία και η αναρχία. Μια θλιβερή εικόνα, που

θα μπορούσε να προέρχεται από χώρες του νοτίου ημισφαιρίου – χώρες οι οποίες μας έχουν συνηθίσει σε παρόμοιες ταραχές που συνέβησαν κατά το παρελθόν. Άλλωστε, οι ιδιαίτερα άθλιες συνθήκες διαβίωσης που επικρατούν σε αυτές, συχνά, έχουν ως συνέπεια την πρόκληση ακραίων καταστάσεων.

Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, η συγκεκριμένη αντίδραση της πολιτείας μάλλον θύμιζε ολοκληρωτικό καθεστώς.

Παρά τις όποιες εικασίες αναφορικά με τον τρόπο τέλεσης των προαναφερθέντων γεγονότων, και κατά εκπληκτική ομολογία, το συγκεκριμένο περιστατικό έλαβε χώρα στο Σιάτλ των Ηνωμένων Πολιτειών. Σ' ένα ανεπτυγμένο κράτος που διακρίνεται

για τη δυνατότητα να επηρεάζει καταστάσεις –η οποία ασφαλώς πηγάζει από την οικονομική πολιτική και την στρατιωτική του ισχύ– αλλά και για τη δημοκρατικότητά, αφού οι ηγέτες του προβάλλουν εαυτούς ως κύριους εκπρόσωπους της έννοιας της δημοκρατίας. Με άλλα λόγια, πρόκει-

ται για ένα ηχηρό χτύπημα το οποίο προήλθε εκ των έσω.

Αφορμή αποτέλεσε το συνέδριο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) στο οποίο συμμετείχαν αντιπρόσωποι από 135 χώρες του κόσμου. Αντικείμενα των διαπραγματεύσεων αποτέλεσαν οι όροι και οι προοπτικές για την εφαρμογή του «ελεύθερου εμπορίου». Γεγονός που εκφράζει απόλυτα το καπιταλιστικό ιδεώδες, ενώ παράλληλα αποβλέπει στην επέκταση του καπιταλισμού. Αξίζει να σημειώσουμε πως οι συνομιλίες σιγματίστηκαν από την έντονη αντιπαράθεση μεταξύ των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των δύο πιο ισχυρών εμπορικών μπλοκ της παγκόσμιας αγοράς. Σύγκρουση συμφερόντων, που ίσως δεν έχει τίποτα να ζηλέψει σε δυναμισμό από αυτές που διεξάγονταν στους δρόμους του Σιάτλ, με απώτερο στόχο την ανάκτηση των ηνίων για στενό έλεγχο του καπιταλιστικού συστήματος.

Η πρωτοφανής αντίδραση των αμερικανών πολιτών, κυρίως μελών μη κυβερνητικών οργανώσεων που αφορούσαν την προστασία του περιβάλλοντος και τα ενδιαφέροντα του μέσου καταναλωτή, έμελλε να αντιμετωπίσει τις βίαιες αντιδράσεις ισχυρών αστυνομικών δυνάμεων καταστολής. Οι τελευταίοι, πάνοπλοι και με θωρακισμένα οχήματα, σύντομα ήρθαν σε σύγκρουση με τους διαδηλωτές εξαιτίας επεισοδίων που προκλήθηκαν από ομάδες αναρχικών, οι οποίες, παρεμπιπτόντως, δεν φέρονταν να έχουν άμεση σχέση με το υπόλοιπο σώμα των διαδηλωτών που εξέφραζε τις διαμαρτυρίες του μέσα σε ειρηνικά πλαίσια. Αποτέλεσμα, το κέντρο της πόλης να μεταβληθεί σε πεδίο μάχης, ενώ σημειώθηκαν αρκετοί τραυματισμοί και μερικές εκατοντάδες συλλήψεων. Μάλιστα, ο δήμαρχος του Σιάτλ, Πολ Σελ, αναγκάστηκε να επιβάλει απαγόρευση της κυκλοφορίας στη συγκεκριμένη περιοχή που φιλοξενούσε το εν λόγω συνέδριο και να θέσει την πόλη σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης. Το Σιάτλ τελούσε πλέον υπό κατάληψη των αστυνομικών αρχών, που εν συνεχεία ενισχύθηκαν από δυνάμεις της Εθνοφρουράς.

Λόγω της ισχύουσας κατάστασης, στάθηκε αδύνατο για αρκετούς από τους συμμετέχοντες να προσέλθουν στις εναρκτήριες εκδηλώσεις του συνεδρίου, μεταξύ των

ΜΟΥΤΖΑΧΕΝΤΙΝ ΜΑΔΕ ΙΝ ΥΣΑ;

ΚΑΙ ΤΩΡΑ; Τι έχουν να πουν όσοι απόλαυσαν από τις οθόνες τους τις εκδηλώσεις λατρείας των ίδιων των Αμερικανών προς τον πρόεδρό τους στο Σηάτλ; Θα πουν τριτοκοσμικούς και τους Αμερικανούς; Θα βαφτίσουν τριτοκοσμικούς όσους αντιδρούν στην παγκοσμιοποίηση της λεηλασίας των πολυεθνικών και στη δημιουργία ανοχύρωτων γκέτο φτωχών; Θα αποκαλέσουν υστερικούς όσους χαλούν την νεκρική ησυχία της Νέας Τάξης Πραγμάτων; Ελπίζω να ένιωσαν αρκετά γελοίοι όσοι καταδίκασαν τις αντιδράσεις των Ελλήνων στην επίσκεψη Κλίντον.

Πάντως, κανείς δημοσιογράφος του CNN δεν έδειχνε πανικοβλημένος, δεν μιλούσε για Μουτζαχεντίν και, πολύ περισσότερο δεν ανησύχησε μήπως εξαιτίας των επεισοδίων στο Σηάτλ μειωθεί η κίνηση στην Ντίσνεϊλαντ. Πολύ περισσότερο δε, κανείς δεν νοιάστηκε για την εικόνα που δίνει η Αμερική στον κόσμο και για το τι θα λένε άραγε το ΜΕΓΚΑ και ο ΑΝΤ1 στην Ελλάδα. Δεν ξέρω πόσο εκτεθειμένοι νιώθουν από όλα αυτά ο Κουίκ και ο Χατζηνικολάου, πάντως η κατευθυνόμενη και καλοπληρωμένη ενημέρωσή τους γίνεται με τον καιρό πιο ανεπιθύμητη ακόμη κι από τον Κλίντον.

Για την ώρα, ας απολαύσουμε την εκδίκηση της παιχνιδιάρας μοίρας που κατάνηψε τους μεγαλοδημοσιογράφους να προλογίζουν ρεπορτάζ για το αρνάκι με τα 5 πόδια και τον έρωτα της αγελάδας για έναν σκύλο στον ζωολογικό κήπο μιας επαρχίας στην Ν. Ζηλανδία. Καθείς εφ' ω ετάχθη.

Βασ. Μαρουλάς

οποίων ο Κόφφι Ανάν και η «προσφιλής» Μαντλίν Όλμπραϊτ. Σε δηλώσεις του, ο γενικός διευθυντής του οργανισμού, Μάικ Μουρ, έκανε λόγο για τα «απαράδεκτα γεγονότα» που σημάδεψαν τόσο την έναρξη του συνεδρίου, όσο και την ηρεμία της πόλης, ενώ επεσήμανε πως ο ΠΟΕ ενεργούσε «προς όφελος των εργαζομένων και της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου στις αναπτυσσόμενες χώρες της υφελίου». Φαίνεται, όμως, πως τα λεγόμενά του δεν είχαν αντίκτυπο, αφού κάθε άλλο παρά έπεισαν τους διαδηλωτές για τις «αγνές προθέσεις» του οργανισμού.

Αντιθέτως, όλα δείχνουν πως οι διαδηλώσεις επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό τις συνομιλίες. Αντιπρόσωποι αναπτυσσόμενων χωρών δήλωσαν πως, ενδεχομένως, η κατάσταση ξέφυγε εσκεμμένα από τον έλεγχο των αρμόδιων αρχών, ώστε να δεχτούν, έμμεσα, περισσότερη πίεση προκειμένου να βρεθούν προ τετελεσμένων γεγονότων και να αποδεχτούν τους νέους κανονισμούς του «ελεύθερου εμπορίου». Οι κανονισμοί αυτοί αφορούσαν την απαγόρευση της παιδικής εργασίας και τους χαμηλούς μισθούς και ίσως αποδεικνύονταν καταστρεπτικοί για την οικονομία αυτών των χωρών. Τις πιέσεις αυτές διοχέτευαν κυρίως οι ΗΠΑ, με σκοπό να επωφεληθούν της «υποστήριξης» των

αναπτυσσόμενων χωρών προς προώθηση της αμερικανικής ατζέντας στο συνέδριο του ΠΟΕ.

Η στάση αυτή των ΗΠΑ –και ιδιαίτερα η αρνητική επέμβαση του προέδρου τους, Μπιλ Κλίντον– οδήγησε τις διαπραγματεύσεις σε αδιέξοδο. Οι αντιπρόσωποι των υπολοίπων χωρών κατηγόρησαν τις ΗΠΑ για κακό χειρισμό και ανικανότητα –σχετικά με τη λειτουργία του συνεδρίου– και για αδιαλλαξία ως προς τις θέσεις των ΗΠΑ στο πλαίσιο των συνομιλιών του ΠΟΕ. Ανάλογες επικρίσεις δέχθηκαν τόσο ο Μάικ Μουρ, όσο και η Σαρλίν Μπαρσέφσκι, εμπορικός αντιπρόσωπος των ΗΠΑ.

Σε γενικές γραμμές, το συνέδριο του ΠΟΕ εξελίχθηκε σε ένα μεγάλο φιάσκο για τις ΗΠΑ, που για μια επιμέρους φορά ήλπιζαν να πρωτοστατήσουν στη διεθνή σκηνή, προασπίζοντας το καπιταλιστικό ιδεώδες. Οι έκδηλες διαθέσεις τους, ωστόσο, συνάντησαν το έντονο αντικαπιταλιστικό πνεύμα των διαδηλωτών και τη σθεναρή στάση των αναπτυσσόμενων χωρών, που αρνήθηκαν να υποκύψουν στις πιέσεις του ισχυρού, να αποδεχτούν όρους επιζήμιους για το οικονομικό τους σύστημα. Η μονοκρατορία των ΗΠΑ, τουλάχιστον σε οικονομικό επίπεδο, αμφισβητήθηκε έντονα από κράτη περιορισμένων δυνατοτήτων.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

από τις εκδόσεις

Δ Α Ι Δ Α Λ Ο Σ
Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Διεύθυνση: Στ. Γεωργούδη - Ν. Νικολάου

M. M. AUSTIN - P. VIDAL - NAQUET

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Μετάφραση
Τάσος Κουκουλιός

Δ Α Ι Δ Α Λ Ο Σ
Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΡΣΑΚΗ 6
ΤΗΛ. 3233.271, FAX 3247791

Οι πληβείοι της αγοράς κάνουν την εμφάνισή τους

του Δημήτρη Καϊση

Δεν θα πρέπει να μιλάμε με ευπρέπεια: πώς μπορείς να ενοχλήσεις αυτούς που κρύβονται πίσω από την καρδιά του προβλήματος; Πώς να μιλήσεις με ευπρέπεια γι' αυτούς που μπορούν να χειραγωγούν και να ψεύδονται με υποδόριους τρόπους; Είναι κιόλας καλά καλυμμένοι πίσω από τη λεοντή του προοδευτικού και του υπηρέτη της κοινής γνώμης – γνωρίζοντας βέβαια ότι αυτή η «κοινή γνώμη» είναι ένα εύπλαστο προϊόν στα χέρια τους. Πώς να τους αντιμιλήσεις; με μια αδιόρατη κίνηση μπορεί να σε οδηγήσουν στην αφάνεια και στη σιωπή.

Μπορεί επίσης να πουν: είσαι ένας γραφικός, ανήκεις στο περιθώριο και μερικές φορές μπορεί να είσαι και ένα καλό θέαμα για τα κανάλια μας. Αυτός είναι ένας κίνδυνος που θ' αντιμετωπίσεις αν τολμήσεις να μιλήσεις χωρίς ευπρέπεια, δηλαδή χωρίς ευγενικές, συμβατικές και ανούσιες λέξεις του τηλεοπτικού λεξιλογίου τους.

Αν επίσης πεις είστε πρακτορείο των εκσυγχρονιστών που κυβερνούν κ.λπ., κινδυνεύεις να βρεθείς μόνος απελπισμένος και έξω από τον κόσμο, κάτι σαν άτομα με ειδικές ανάγκες.

Επειδή επίσης ΑΥΤΟΙ κατέχουν όλα ή τα ισχυρότερα επικοινωνιακά μέσα. Δεν χρειάζεται παρά να πατήσουν ένα ψηφιακό κουμπί ή να ψιθυρίσουν μια λέξη για να πυρποληθείς στη σιωπή – γιατί έτσι είναι το σύστημά τους.

Το σύστημά τους συνίσταται στο εξής: ελευθερία ροής κεφαλαίων, ελευθερία ροής πληροφοριών, ελευθερία ροής ατόμων αδύναμων να συγκροτήσουν συλλογικότητες.

Το πολύ να δεχθούν μικρο-κοινωνίες αδύναμες να τους βλάψουν: πώς να βλάψουν τους παγκοσμιοποιημένους;

Αυτούς που μπορούν να λένε ή, με υπέρ-

μετρη αλαζονεία, να σκέφτονται ότι τώρα μπορούμε και ΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑΞΟΥΜΕ τις ψυχικές τους ιδιότητες.

Ας τα πούμε με λόγια που μπορούν να τα καταλάβουν: αυτοί που αυτοεξαγγέλλονται ως κεντροαριστεροί, εκσυγχρονιστές κ.τ.λ. μοιάζουν περισσότερο με υπηρέτες του νεοκαπιταλισμού, αυτού που κομπορημονεί πως είναι χωρίς πολιτικό αντίπαλο.

Κι έτσι χωρίς ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ αντίπαλο – ή μήπως απλώς οι απροσάρμοστοι και οι καταφρονεμένοι δεν μας ενδιαφέρουν;

Και ιδού που με τα ανθρώπινα δεν ξεμπερδεύεις εύκολα, «δεν τελειώνεις ποτέ με τον άνθρωπο», όπως έλεγε ο Γιανκέλεβιτς: στο ΣΗΑΤΛ ο άνθρωπος έδειξε ότι δεν θέλει τόσο εύκολα να υποταχθεί.

Μα τι είναι αυτό το Σηάτλ που ξαφνικά μας αντάραξε από τις αναπτυκτικές υπνώτουσες πολυθρόνες μας; Αυτή η πόλη που στις αρχές αυτού του αιώνα ξεκίνησε μια μεγάλη αμερικανική πανεργατική απεργία και στο τέλος του υποδέχθηκε μια «παγκοσμιοποιημένη» διαμαρτυρία κατά της παγκοσμιοποίησης. Μια πανσπερμία οργανώσεων και ανθρώπων από κάθε γωνιά της γης που σαν να ήθελε να απαντήσει στον Φουκουγιάμα ότι: όχι δεν ήρθε «το

τέλος της Ιστορίας» ή έστω το τέλος όπως εσείς που στέκεστε εκεί ψηλά και απόμακρα το ονειρεύεστε.

Ήταν κάτι σαν εκπρόσωποι του αγωνιώντος ανθρώπου, αυτού του ανυπόταχτου «διαβολικού όντος».

Τι ήταν όλοι αυτοί που συνάχτηκαν εκεί, συντεταγμένοι και παρδαλοί, που μαζί με γυμνά γυναικεία σώματα, «αυτά θέλει να μας πουλήσει ο ΠΟΕ», έφεραν κατάπληξη και ταραχή στους κήρυκες της νεοφιλελεύθερης ορθοδοξίας;

Ποιος θα το περίμενε από τα αναπαυμένα στην κερδοφόρα και πρόστυχη νάρκη τους ΜΜΕ: ακόμη και ο θρίαμβος της τεχνολογίας τους, το INTERNET, μπορούσε να χρησιμοποιηθεί εναντίον τους. Επίσης με τα γουόκι τώκι και τα κινητά τηλέφωνα (μα πώς έγινε αυτή η αντιστροφή) τους υποχρέωσε, αυτούς τους υπέρμαχους της ελεύθερης αγοράς και των ιδεών, να παρουσιάσουν δημόσια την βαθιά τους αντίφαση, την υποκρισία τους: κηρύσσοντας κατάσταση πολιορκίας, κινητοποιώντας την σιδηρόφρακτη εθνοφρουρά (και πάλι στις αρχές του αιώνα προείκαζε τον ρόλο τους ο Τζακ Λόντον στη Σιδερένια Φτέρνα του).

Οι φανατικοί κήρυκες της ελευθερίας των αγορών, αυτοί οι νέοι Φαρισαίοι, δεν

μπορούν να δεχθούν την πολιτική και κοινωνική διαφωνία. Οχυρωμένοι πίσω από ένα δαρβινικό ατομικισμό, μένουν τυφλοί απέναντι σε απρόβλεπτες εναντιούμενες συλλογικότητες: ακόμη και ετερόκλητα, ακόμη μόλις αναδυόμενες, ακόμη και στερούμενες ενός θετικού και όχι μόνο αρνητικού συνδετικού ιστού.

Ας ψάξουν τι ήταν το Σηάτλ στην ψυχή τους – ή έστω στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές τους.

“WORLD SICK” - «Άρρωστος Κόσμος» φώναζε ένα πανώ των οργισμένων ανθρώπων έξω από το κτίριο όπου συνεδρίαζε ο ΠΟΕ (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου).

Μα αυτό είναι απόγνωση – ίσως είναι νοσταλγία για κάτι παλιότερο ή διαφορετικό απ’ αυτό που υπάρχει.

Τι να τους αντείπεις για έναν κόσμο όπου: 3 άνθρωποι έχουν εισόδημα όσο 600 εκατομμύρια άνθρωποι του φτωχότερου μέρους του κόσμου;

Έτσι δεν χτίζεις καμία Αυτοκρατορία,

κυρία Αμερική – και μάλιστα «Αυτοκρατορία του Καλού», όπως κάποτε επέμενες να μας μάθεις. Και πώς έτσι να φτιάξεις την παγκόσμια ηγεμονία σου, πώς κραδαίνοντας μόνο την απειλητικά απαστράπτουσα τεχνοδομή σου να επιβάλεις απ’ άκρου εις άκρον τον «μονοθεϊσμό της αγοράς»;

Ας διαβάσουν Ιστορία: στην Ρώμη ακόμη, οι κοινωνικές ανισότητες, η κατανομή δύναμης και πλούτου μεταξύ πατρικίων και πληβείων κάπου εξισορροπούνταν, κι όταν ξέφευγαν και παροξύνονταν είχαμε στάσεις και αναταραχή.

Πιασμένοι, γοητευμένοι, σχεδόν σε αυθυποβολή από τον κοινωνικό δαρβινισμό τους, δεν βλέπουν παρά δείκτες χρηματιστηριακών αξιών κι επιτοκίων, δεν βλέπουν ανθρώπους και προπάντων πληβείους: αυτούς ίσως και να τους είδαν πρώτη φορά στο Σηάτλ – και ΤΩΡΑ κάτι πρέπει να κάνουμε μ’ αυτούς.

Εδώ, στη μικρή επαρχία της νεοφιλελεύθερης αυτοκρατορίας, παραμένουν με την αμφίσηση του προοδευτικού, το διάτρητο

ένδυμα του κεντροαριστερού: ψιθυρίζοντας και αναπαράγοντας ψιμυθιωμένες λέξεις – όπως χρηματιστηριακές υπεραξίες και, τελευταία, «λαϊκός καπιταλισμός» – ανέλαβαν μήπως να τον καλλωπίσουν και να μας τον παρουσιάσουν;

Από πίσω προχωρεί το έργο: γκρεμίζουν το κράτος που εν πολλοίς οι ίδιοι έφτιαξαν, για ν’ αφήσουν χώρο στις «δυνάμεις της αγοράς», σε ραγδαία ανερχόμενους επιχειρηματίες που βέβαια τους αγαπούν και τους περιποιούνται.

Ακόμη, θέτοντας δημοσιογραφικές ακριβοπληρωμένες πένες στην υπηρεσία τους: πένες πασίγνωστες, βουτηγμένες σ’ ένα υλικό μ’ ανάκατη αυθάδεια και ιλλουστράσιόν νεοκυνισμό.

Αυτό μπορεί να το ονομάζουν ρεαλισμό ή καλύτερα με όρους κοινωνικού δαρβινισμού «προσαρμοστικότητα»: είναι μάλλον ένας light ρεαλισμός, κουρασμένος εγωκεντρικός και καλοταϊσμένος.

Κατάλαβαν τίποτα από τη φωνή του Σηάτλ;

ΓΙΑΝΝΟΥ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗ • Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική

Η παρουσίαση του βιβλίου του αείμνηστου
ΓΙΑΝΝΟΥ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗ

θα γίνει τη Δευτέρα 20 Δεκεμβρίου 1999, στις 12.00 το μεσημέρι, στην αίθουσα Royal Room του ξενοδοχείου «Μεγάλη Βρετανία» (πλατεία Συντάγματος)

Το βιβλίο θα παρουσιάσουν οι:

κ. Ιωάννης Κασουλίδης, Υπουργός Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, κ. Ευάγγελος Βενιζέλος, Υπουργός Ανάπτυξης, κ. Θεόδωρος Πάγκαλος, τ. Υπουργός και Βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, κ. Νίκος Κωνσταντόπουλος, Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου, κ. Προκόπης Παυλόπουλος, καθηγητής Πανεπιστημίου και Βουλευτής της Ν.Δ., κ. Στ. Περράκης, καθ. Παντείου, Γεν. Γραμ. Ευρ. Υποθέσεων του ΥΠΕΞ, κ. Θεόδωρος Κουλουμπής, καθηγητής Πανεπιστημίου.

Τη συζήτηση θα συντονίσει ο κ. Ανδρέας Χριστοδουλίδης, Δ/ντής του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων

Χαιρετισμό θα απευθύνουν οι:

κ. Γιώργος Παπανδρέου, Υπουργός Εξωτερικών και κ. Κώστας Σκανδαλίδης, Γενικός Γραμματέας Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ

Εκδόσεις Ι. Σιδέρης

Σόλωνος 114, Τηλ. 3229638, Fax: 3245052

Ευρωπαϊκά διλήμματα έναντι της Τουρκίας

του Πάνου Καζάκου

Η Τουρκία παραμένει ένα μεγάλο πρόβλημα για την Ε.Ε. (και τη χώρα μας), που γίνεται μεγαλύτερο επειδή η τρέχουσα διεύρυνση βαρύνεται με πολλές αβεβαιότητες όσον αφορά τις πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές επιπτώσεις της. Τι επηρεάζει τη στάση των κυβερνήσεων έναντι της Τουρκίας; Αναμφίβολα, ειδικοί παράγοντες παίζουν ρόλο σε κάθε χώρα χωριστά – π.χ. η παρουσία ισχυρής μειονότητας μεταναστών με αυξανόμενο πολιτικό βάρος στη Γερμανία και η διαχεόμενη επιθετική ξενοφοβία στη Σουηδία. Όμως πίσω από τους ποικίλους ειδικούς παράγοντες κρύβεται η οικονομική και πολιτική στρατηγική σημασία της Τουρκίας για τη Δύση και την Ευρώπη, πράγμα που τείνουμε συστηματικά να παραβλέπουμε.

ΠΡΟΓΕΦΥΡΩΜΑ ΚΑΙ «ΣΠΟΥΔΑΙΟ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ»

Τα σχετικά επιχειρήματα περιλαμβάνονται στην έκθεση του Βρετανού Douglas Hurd από το 1992, όπου τόνιζε ότι η Τουρκία είναι μια περιφερειακή δύναμη τοποθετημένη στο κέντρο μιας περιοχής με αυξανόμενη αστάθεια, ότι η ίδια η πολιτική

και οικονομική ηγεσία της χώρας επιθυμεί να ευθυγραμμισθεί με τα δυτικά πρότυπα οικονομίας και κοινωνίας και ότι ταυτίζονται τα συμφέροντα της Τουρκίας και της Δύσης στη Μέση Ανατολή! Κατά την έκθεση, έπρεπε να αναληφθούν πρωτοβουλίες από πλευράς Ε.Ε., και για τον πρόσθετο λόγο ότι ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της Τουρκίας δεν ήταν δεδομένος.

Σε όλα αυτά πρέπει να προσθέσουμε τις οικονομικές πτυχές: Η Τουρκία έχει εξελι-

χθεί σε «ένα σπουδαίο συμπλήρωμα της ευρωπαϊκής αγοράς» προσφέροντας αυξανόμενες ευκαιρίες για εξαγωγές και επενδύσεις. Το μεγαλύτερο μέρος των τουρκικών εισαγωγών έρχεται από τη Δύση, ενώ μόνο σε ένα έτος, το 1995, πραγματοποιήθηκαν άμεσες παραγωγικές επενδύσεις ύψους περίπου 2 δισ. δολαρίων. Όλα αυτά σημαίνουν κέρδη και θέσεις εργασίας – στη Δύση!

Για όλους τους ανωτέρω λόγους, οι σχέ-

Ο Πάνος Καζάκος είναι καθηγητής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

σεις Ε.Ε.-Τουρκίας από καιρό βρίσκονται σε κινητικότητα. Παρά τις περιοδικές αναταράξεις, έγιναν βήματα που σάρωσαν τις ελληνικές επιφυλάξεις όπως είχαν διατυπωθεί στη δεκαετία του '80: Όχι στην αναβάθμιση, όχι ακόμη και στη σύγκληση του Συμβουλίου Σύνδεσης αν πρώτα δεν ανοίξει ο δρόμος για το Κυπριακό, όχι στο χρηματοδοτικό πρωτόκολλο κ.λπ.

ΕΝΑ ΣΥΝΤΟΜΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

Μόλις πριν από δύο χρόνια, τον Δεκέμβριο του 1997, οι αρχηγοί κρατών και οι πρωθυπουργοί της Ε.Ε. τοποθέτησαν την Τουρκία σε μια ξεχωριστή κατηγορία, ενώ αντίθετα άνοιγαν τον δρόμο για την ένταξη στις δέκα χώρες της ΚΑ Ευρώπης και την Κύπρο. Η φράση-κλειδί ήταν ότι στην Τουρκία «δεν υφίστανται όλες οι πολιτικές και οικονομικές προϋποθέσεις οι οποίες θα επέτρεπαν να εξετασθεί το ενδεχόμενο διαπραγματεύσεων προσχώρησης».¹

Τι προσφέρεται σήμερα στη χώρα αυτή; Η πρόταση-κλειδί πάλι περιλαμβάνεται στο έγγραφο της Επιτροπής που συντάχθηκε καθ' οδόν προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του ερχομένου Δεκεμβρίου:

«Η Τουρκία εξέφρασε την επιθυμία να χαρακτηριστεί ως υποψήφια χώρα και θα πρέπει τώρα να θεωρηθεί τέτοια. Ωστόσο, διαπραγματεύσεις μπορούν να αρχίσουν όταν (once) ικανοποιηθούν τα πολιτικά κριτήρια».²

Ουσιαστικά η πρόταση αυτή αντιστρέφει την έως τώρα πολιτική για τις σχέσεις Τουρκίας και Ε.Ε., σύμφωνα με την οποία η Τουρκία πρώτα έπρεπε να προσεγγίσει τα πολιτικά κριτήρια (κυρίως) και μετά να ανακηρυχθεί σε υποψήφια χώρα. Η θέση είναι πλέον να αναγνωρισθεί υποψήφια χώρα για να γίνουν οι επιθυμητές μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό της χώρας. Αλλά, τονίζουμε, ότι η αναβάθμιση αυτή δεν συνεπάγεται έναρξη διαπραγματεύσεων ένταξης.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ίσως, το σοβαρότερο επιχείρημα, που συνδέεται στενά με την τρέχουσα αναβάθμιση, είναι ότι

- θα επιτρέψει στην Ε.Ε. να υποστηρίξει αποτελεσματικότερα τις δύσκολες εσωτερικές μεταρρυθμίσεις στην Τουρκία μέσω ενός ομαλού διαλόγου, και

- θα ενθαρρύνει τις ηγετικές ομάδες που

επιζητούν τον εκδυτικισμό (εκσυγχρονισμό) να επιταχύνουν τις οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις που εκκρεμούν από χρόνια και που οι δυτικοί γενικά θεωρούν αναγκαίες για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης.

Η προσδοκία, ότι με την αναγνώριση της Τουρκίας ως «εντάξιμης» χώρας και την εφαρμογή μιας αποτελεσματικής «ευρωπαϊκής στρατηγικής» θα στηριχθούν οι εσωτερικές προσαρμογές της στα ευρωπαϊκά δεδομένα, μόνο μακροχρόνια μπορεί να ικανοποιηθεί.

Πάντως, παρόμοιες προσδοκίες συνόδευσαν τις συμφωνίες ένταξης της Ελλάδας, της Πορτογαλίας και της Ισπανίας μετά την κατάρρευση των δικτατορικών καθεστώτων τους. Και, όντως, δεν μπορώ να φαντασθώ πώς θα ήταν η Ελλάδα σήμερα αν δεν είχε ενταχθεί στην Ε.Ε. το 1981.

Θα λειτουργήσει η αναβάθμιση ως καταλύτης για βαθιές θεσμικές-διαρθρωτικές αλλαγές στη γείτονα;

Πολλοί εδώ απαντούν αρνητικά.³ Επίσης, δεν πρέπει να παραβλέπεται και η ακριβώς αντίθετη υπόθεση: Ότι ένας βεβαισμένος «εξευρωπαϊσμός» ή εκσυγχρονισμός στην Τουρκία μπορεί να ενδυναμώσει τις αντιστάσεις και το ισλαμικό κίνημα. Αυτή η υπόθεση διατυπώνεται και σε σχέση με αραβικές χώρες.⁴

Νομίζω ότι η σωστή ανάγνωση των δεδομένων της Τουρκίας, του διεθνούς περιβάλλοντος και της εσωτερικής κατάστασης συνολικά υποδεικνύει ότι ο «εξευρωπαϊσμός» της Τουρκίας συνιστά ένα στοίχημα με αβέβαιη έκβαση.

Σημειώνουμε ότι η προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε. συνδέεται με τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και τον γενικότερο ρόλο της Τουρκίας στην περιοχή. Δεν θα ασχοληθούμε εδώ με τη «λογιστική» των ελληνοτουρκικών, αλλά με ένα θεμελιακό ζήτημα.

Έχει υποστηριχθεί στην έρευνα ότι ένα καθεστώς αυταρχικό ή σε μετάβαση (μεταλλαγή) είναι πιθανότερο να προσφύγει σε πολεμικές πράξεις σε σύγκριση με άλλα που έχουν σταθερές βασικές δομές. Η περίπτωση της Τουρκίας φαίνεται ότι επιβεβαιώνει την υπόθεση αυτή.⁵ Συνεπώς τίθεται το ερώτημα, αν η επιχειρούμενη σήμερα εξομάλυνση των σχέσεων Τουρκίας-Ε.Ε., με την αναγνώριση της γείτονος ως «εντάξιμης», την εφαρμογή μιας «ευρωπαϊκής στρατηγικής» μετασχηματισμού ή

προσαρμογής» και την ένταξη σε θεσμούς πολιτικού διαλόγου θα αποδώσει ένα «καλύτερο γείτονα» και συνομιλητή. Αυτό ενδιαφέρει πρωτίστως εμάς.

ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΠΙΦΥΛΑΞΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΔΙΚΕΣ ΜΑΣ

Στη δημόσια συζήτηση αναφέρονται συνήθως οι ακόλουθες επιφυλάξεις για την ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. ή για την έναρξη οποιασδήποτε διαπραγματεύσεως για ένταξη:

- Το εντυπωσιακό δημοκρατικό έλλειμμα της κεμαλικής παράδοσης, με τις περιορισμένες ανοχές σε θρησκευτικά και μειονοτικά ζητήματα,

- Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που ουδεμία σύγκριση επιτρέπει με οποιαδήποτε άλλη ευρωπαϊκή χώρα, και

- η εκρηκτική πληθυσμιακή εξέλιξη, που θα κάνει την Τουρκία το μεγαλύτερο σε πληθυσμό κράτος της Ευρώπης, μετά τη Ρωσία, το 2010.

Η τελευταία παρατήρηση παραπέμπει ευθέως και στο πολιτισμικό χάσμα που ακόμη χωρίζει την Ευρώπη από την Τουρκία και αντικατοπτρίζεται καθαρά στο γκέττο της Ευρώπης. Μερικές φορές το αισθανόμαστε και εμείς, στις σχέσεις μας με την λατινική Ευρώπη. Αλλά η Τουρκία παραμένει άλλος κόσμος, παρά τις συγκλονιστικές αλλαγές σε οικονομία και κοινωνία και την πορεία σύγκλισης. Αυτό δεν οφείλεται κυρίως στο Ισλάμ, όπως συχνά υποστηρίζεται, αλλά στην ιστορία.

Στην Ευρώπη αναπτύχθηκε κατά τις εκατονταετίες που πέρασαν μια κουλτούρα, που έχει επηρεασθεί βαθιά από τον χριστιανισμό (Έλλιοτ), αλλά και έχει αφομοιώσει την ελληνική (επιστήμη, τέχνες και πολιτικές αξίες) και ρωμαϊκή αρχαιότητα (δίκαιο, όραμα πολιτικής ενότητας). Η ήπειρος πέρασε επίσης από διεργασίες μετασχηματισμού που διαμόρφωσαν τη σημερινή ταυτότητά της: Αναγέννηση, μεταρρύθμιση, βιομηχανική επανάσταση, διαφωτισμός, άνοδος της αστικής τάξης, φιλελευθερισμός και δημοκρατία, κοινωνικό κράτος. Η Ευρώπη σήμερα είναι ένας φιλελεύθερος και αποκεντρωμένος χώρος, όπου επικρατούν οι αρχές του κράτους δικαίου (rechtsstaat, rule of the law), η κριτική σκέψη, δημοκρατικοί θεσμοί νομιμοποίησης της κεντρικής και τοπικής εξουσίας κ.λπ.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

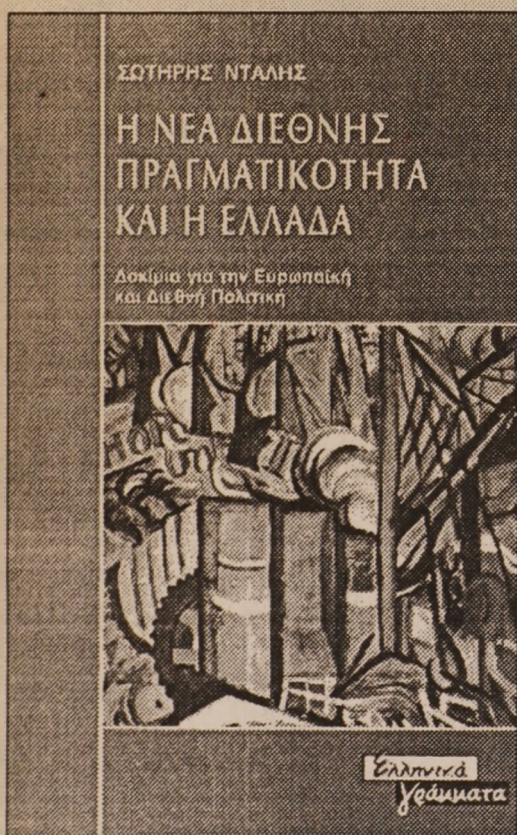
από τις εκδόσεις
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

το βιβλίο του

ΣΩΤΗΡΗ ΝΤΑΛΗ

Η ΝΕΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Δοκίμια για την Ευρωπαϊκή
και Διεθνή Πολιτική

Μια χρήσιμη έκδοση
για το διεθνές πολιτικό σύστημα
και τις πρόσφατες γεωπολιτικές
και γεωοικονομικές
ανακατατάξεις

Εκδόσεις
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
Γ. Γενναδίου 6 - 106 78 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 33.02.415

ΤΟΥΡΚΙΑ

Στο πλαίσιο αυτό δεν ταιριάζει η σημερινή Τουρκία. Με δεδομένη τη δυναμική της και τους τρέχοντες οικονομικούς μετασχηματισμούς ίσως ταιριάζει περισσότερο έπειτα από 20 χρόνια! Αλλά σήμερα όχι. Έτσι, κάπως αιχμηρά, πίσω από τις λεπτομέρειες της τρέχουσας συζήτησης διακρίνω τη σύγκρουση ανάμεσα σε εμπορικά-στρατηγικά και πολιτικά-πολιτισμικά συμφέροντα στην Ευρώπη. *Θέλουν την εμπορικο-οικονομική αλλά όχι και την πολιτική ενσωμάτωση της Τουρκίας και οπωσδήποτε όχι το άνοιγμα των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας στις μάζες της Ανατολής.*

Μαζικές μεταναστάσεις λόγω πρόωρης ένταξης της Τουρκίας μπορεί άλλωστε να οδηγήσουν σε αποσταθεροποίηση μερικών τουλάχιστον ευρωπαϊκών δημοκρατιών όπως επισημαίνεται από καιρό στη σκανδιναβική κυρίως έρευνα.

Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.: ΚΡΑΤΗ ΧΩΡΙΣ ΕΘΝΗ;

Ένα ακόμη ερώτημα είναι αν η είσοδος ή η προοπτική εισόδου της Τουρκίας θα δώσει στην Ε.Ε. μιαν άλλη ποιότητα. Παραπέμπει σε θεμελιώδη ερωτήματα: Ός πού θα φθάσει η Ε.Ε.; Ποια θα είναι πλέον η ευρωπαϊκή ταυτότητα;

Συχνά συζητούνται με λαθεμένους όρους. Όμως πρέπει να τεθούν σωστά: Είναι ή θα είναι λοιπόν η Ευρώπη μια χαλαρή ένωση κρατών χωρίς έθνη επί τη βάση μιας μεγάλης και γενικά αυτορρυθμιζόμενης αγοράς; Όπου μια ηγετική, διεθνοποιημένη οικονομική, γραφειοκρατική και πνευματική ελίτ θα δρα πάνω σε μάζες που δεν έχουν να υπερασπίσουν τίποτε, ούτε ιστορικές ταυτότητες ούτε μνήμες ούτε γλώσσα; Εκεί πηγαίνουμε; Και με οτιδήποτε παραπέμπει ακόμη και στη σιγουριά της εθνικής ταυτότητας να καταπολεμάται; Φαίνεται ότι η προοπτική αυτή έχει καρφωθεί σε μερικούς εγκέφαλους εκείθεν και εντεύθεν του Ατλαντικού, ιδίως στις ΗΠΑ και μάλιστα την ίδια στιγμή που οι ίδιες εγείρουν ένα υπερσύγχρονο τείχος για να κρατήσουν έξω από τα σύνορά τους τις μεξικανικές μάζες!

Αλλά οι ευρωπαϊκές αντιστάσεις σε τέτοιες προοπτικές παραμένουν ισχυρές. Χαρακτηριστική ως προς αυτές είναι η συζήτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Οκτώβριο 1999. Προβλέπω ότι τα επόμενα ψηφίσματα θα είναι πιο δυσάρεστα για

την Τουρκία, εκτός εάν υποθέσουμε γενικά ότι η ηπειρωτική Ευρώπη δεν είναι σε θέση να αντιταχθεί στην αμερικανική ηγεμονία.

Ο ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Παρά τις επιφυλάξεις της, η Ευρώπη απεφάσισε, για τους λόγους που αναφέραμε, ν' ακολουθήσει έναν ενδιάμεσο δρόμο ανάμεσα σε ένταξη (που δεν θα γίνει σύντομα) και σε αποξένωση της Τουρκίας, που θα οδηγούσε στην απώλεια για την Ευρώπη (και για την Ελλάδα) ενός δυναμικού οικονομικού χώρου.

Η αναβάθμιση της γείτονος σε «εντάξιμη» δεν σημαίνει προς το παρόν ούτε έναρξη διαπραγματεύσεων ένταξης ούτε ένταξη. Με τους μετριοπαθέστερους υπολογισμούς, οποιαδήποτε ουσιαστική διαπραγμάτευση δεν πρόκειται να καταλήξει σε πρακτικό αποτέλεσμα πριν από το 2015 – και αυτό, αν όλα πάνε καλά στη γείτονα.

Όσπου να εκπληρωθούν τα πολιτικά κριτήρια, πρέπει να ενισχυθεί ο πολιτικός διάλογος με την Τουρκία, να συντονισθούν όλες οι πηγές χρηματοδοτικής βοήθειας σ' ένα πλαίσιο, να γίνει δυνατή η συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα, να συμφωνηθεί μια «εταιρικήτητα (συνεργασία) για την ένταξη» και να καταρτισθεί ένα εθνικό πρόγραμμα για την εισαγωγή του κοινοτικού κεκτημένου κ.λπ.

Ο δρόμος αυτός μόνον εκ του μακρόθεν δεν είναι δύσβατος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμπεράσματα της Προεδρίας, 12-13 Δεκεμβρίου 1997, παρ. 31.
2. Commission EU, Reports on progress towards accession by each of the candidate countries, Composite paper, October 1999, p. 35.
3. Για ένα πανόραμα απόψεων βλέπε Θ. Βερέμη (επιμ.): *Η Τουρκία σήμερα: Πολιτεία, Κοινωνία, Οικονομία, Εξωτερική πολιτική, Θρησκεία*, Αθήνα, Παπαζήσης 1995 και Χρ. Γιαλουρίδη - Π. Τσάκωνα (επιμ.): *Ελλάδα και Τουρκία μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου*, Σιδέρης 1999.
4. Για τη σχετική προβληματική βλ. Kazakos, P.: "Mediterranean cooperation between 'necessary commitments' and real limits", in HFEFP: *The Southeast European Yearbook 1998-9*, Athens 1999, 119-131.
5. Βλ. Mansfield, E.D. - Snyder, J.: "Democratization and War", στο *Foreign Affairs*, vol. 74, No 3 (Μάιος-Ιούνιος 1995). Τη σημασία του θέματος υπέδειξε ο Π.Κ. Ιωακειμίδης.

ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ ΝΑΜΠΟΚΟΦ

ΑΝΤΑ

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ ΝΑΜΠΟΚΟΦ

ΑΝΤΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΜΥΡΤΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Οι τρεις μαζί αγκαλιάζονταν και χαϊδολογούνταν τόσο συχνά και με τόσο πάθος ώστε ένα απόγευμα πάνω στο πολυβασιανιμένο μαύρο ντιβάνι εκείνος και η Άντα δεν μπορούσαν ν' αντέξουν άλλο την έντασή του ερωτικού ερεθισμού και με το χονδροειδές πρόσωπο ότι θα έπαιζαν κρυφτό κλειδωσαν τη Λουίζ σε μια ντουλάπα που την είχαν για ν' αποθηκεύουν δεμένους τόμους των *Νεράων της Καλούγκα* και του *Ήλιου του Λουγκάνο* κι έκαναν ξέφρενα έρωτα, ενώ το κοριτσάκι χτυπούσε και φώναζε και κλαίγούσε, ώσπου το κλειδί έπεσε και η κλειδαριά έγινε ένα θυμωμένο μπράβο μάτι.

Ν Ε Φ Ε Λ Η
ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Η *Άντα* είναι μια νοσταλγική παρωδία των μυθιστορημάτων που περιέγραφαν τη ρωσική αριστοκρατία των γαιοκτημόνων, ένα έργο γεμάτο έμμεσες αναφορές στη ρομαντική πεζογραφία και ποίηση, κρυμμένους υπαινιγμούς, λογοπαίγνια και κάθε είδους φιλολογικά παιχνίδια. Αυτή η ειρωνική διάθεση, παρούσα σε όλα σχεδόν τα έργα του Ναμπόκοφ, δεν αφαιρεί τίποτα από το φιλοσοφικό βάρος του βιβλίου και την εντυπωσιακή δύναμη της ανάλυσης των χαρακτήρων.

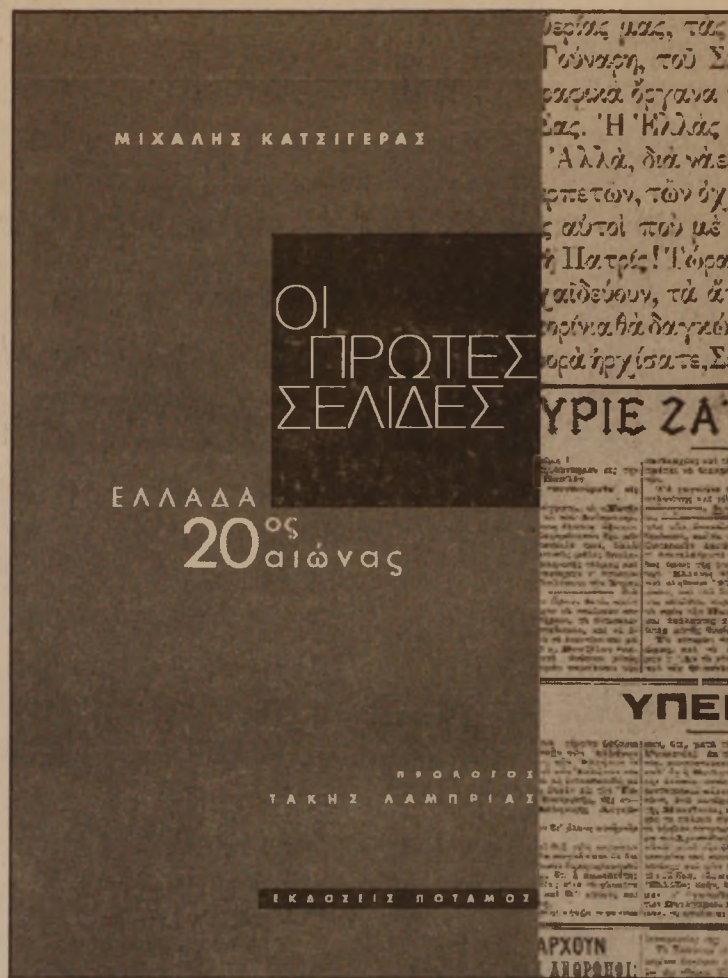
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ 10680
ΤΗΛ. 3607.744 • FAX 3623.093
E-mail: nefeli-p@otenet.gr

Μιχάλης Κατσίγερας

ΕΛΛΑΔΑ 20ος ΑΙΩΝΑΣ: ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Πρόλογος: Τάκης Λαμπρίας

Η ελληνική ιστορία από το 1900 έως σήμερα όπως την κατέγραψαν σε 357 πρώτες σελίδες, 136 διαφορετικές, νόμιμες και παράνομες, ελληνικές εφημερίδες που έχουν εκδοθεί στην Ελλάδα, την Κύπρο, την άλλη Ευρώπη, τις ΗΠΑ, την πρώην Σοβιετική Ένωση, την Τουρκία και την Αφρική.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΤΑΜΟΣ

Πανόδετος τόμος, σελίδες 344, διάσταση 29,5 x 39 εκ., τιμή 19.500 δρχ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΤΑΜΟΣ • ΤΗΛ. 7231271

Η ΚΑΡΑΜΕΛΑ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

ΔΕΝ ΠΕΡΝΑΕΙ αγωνιστική σε όλα τα ομαδικά σπορ –και κυρίως στο ποδόσφαιρο– που να μην υπάρχουν παράπονα, διαμαρτυρίες και εκτεταμένη αναφορά στις εφημερίδες για την διαιτησία. Οι έλληνες παράγοντες, παίκτες και φίλαθλοι είναι πεπεισμένοι ότι η διαιτησία στην Ελλάδα εξυπηρετεί συμφέροντα. Εάν ισχύει –ανάποδα στην περίπτωση μας– ότι «ο κόσμος το 'χει τούμπανο κι εμείς κρυφό καμάρι», κάποιοι έχουν ένα... πολύ μεγάλο κρυφό καμάρι.

ΕΙΝΑΙ ΟΜΩΣ ΕΤΣΙ; Η αναφορά στην διαιτησία μπορεί να είναι ικανός τόπος, οι εφημερίδες μπορεί να αφιερώνουν σελίδες επί σελίδων στο θέμα, οι συζητήσεις στα καφενεία μπορεί να μην τελειώσουν ποτέ, όμως το θέμα πάει ως εκεί. Ακόμα και σε περιπτώσεις που το σύνολο σχεδόν του Τύπου αποφαίνεται ότι μία διαιτησία ήταν «στημένη», «πουλημένη» ή τουλάχιστον ύποπτη, όπως για παράδειγμα η διαιτησία του κ. **Δημητρόπουλου** στον αγώνα ΑΕΚ-Ολυμπιακός στις 15 Νοεμβρίου, ποτέ δεν γίνεται κάποια σχετική έρευνα σε βάθος που να επιβεβαιώσει ή να διαψεύσει αυτούς τους ισχυρισμούς. Ο διαιτητής αυτός μπορεί να τιμωρηθεί από την Επιτροπή Διαιτησίας, να μην κληθεί, δηλαδή, να διαιτητεύσει ξανά για κάποιο διάστημα, αλλά ως εκεί. Μέχρι, δηλαδή, την επόμενη φορά που κάποια διαιτησία θα ξαναχαρακτηριστεί «στημένη». Και πάει λέγοντας.

ΥΠΑΡΧΕΙ, ΟΜΩΣ, τρόπος να αποδειχτεί εάν κάποιος διαιτητής είναι «πουλημένος» ή «στημένος»; Μία μέθοδος, ίσως, θα ήταν να επιστρατευτεί... η Εφορία. Ένας εξονυχιστικός έλεγχος πόθεν έσχες, όχι βέβαια τις μέρες που το «σκάνδαλο» είναι φρέσκο, αλλά ας πούμε ένα χρόνο μετά, θα έδειχνε εάν οι διαιτητές έχουν στην κατοχή τους περιουσιακά στοιχεία που δεν δικαιολογούνται από τα τακτικά τους εισοδήματα. Για να γίνει, όμως, ένας τέτοιος έλεγχος πρέπει να υπάρχει πολιτική βούληση. Και μέχρι στιγμής ουδείς επιθυμεί να θίξει τα κακώς κείμενα.

ΑΛΛΩΣΤΕ Ο ΘΟΡΥΒΟΣ για την διαιτησία γίνεται για την μάχη των εντυπώσεων. Οι ίδιοι παράγοντες που ωρύονται για μία διαιτητική αδικία σε βάρος της ομάδας τους σιωπούν, φυσικά, όταν η ευνοούμενη ομάδα είναι η δική τους. (Εξαίρεση που επιβεβαιώνει τον κανόνα αυτόν ήταν η πρόσφατη πρόταση της ΑΕΚ να επαναληφθεί ο αγώνας της με τον Άρη, όπου ο διαιτητής εφηύρε γκολ σε βάρος της ομάδας της Θεσσαλονίκης.) «Παραδοσιακά», οι μεγάλες ομάδες ευνοούνται από την διαιτησία όταν παίζουν με τις μικρές, οι ισχυρές όταν παίζουν με τις αδύναμες. Βέβαια, η διαιτητική εύνοια είναι λίγο σαν τα... σκονάκια των μαθητών στις εξετάσεις. Κάποιος

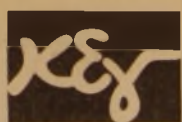

«Αν ήμουν στημένος θα 'χα σφυρίξει το χέρι του Μαλαδένη και κανείς δε θα μίλαγε», δήλωσε σε ανύποπτη στιγμή ο γνωστός πια διαιτητής Δημητρόπουλος.

που ξέρει το μάθημα μπορεί να εκμεταλλευτεί καλά το σκονάκι, κάποιος που δεν ξέρει τίποτα δύσκολα μπορεί να περισώσει την άγνοιά του. Έτσι και μια καλή ομάδα, με λίγα «καλά» σφυρίγματα του διαιτητή μπορεί να «καθαρίσει» ένα παιχνίδι, ενώ για να περισώσει μία κακή ομάδα ένας διαιτητής αναγκάζεται να εκτεθεί...

ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ, πάντως, βλέπουμε κακές και όχι «στημένες» διαιτησίες. Και αυτό φαίνεται πολύ έντονα και στους αγώνες που δίνουν οι ομάδες μας στο εξωτερικό ή σε αγώνες από ξένα πρωταθλήματα που δείχνει η τηλεόραση. Εκεί, που δεν υπάρχει η προκατάληψη, δεν υπάρχει και η μανία με την διαιτησία που υπάρχει στην χώρα μας. Και το ότι η διαιτησία είναι ένα πρόβλημα το γνωρίζει η Παγκόσμια Ομοσπονδία που, ανάμεσα σε άλλες προτάσεις για την βελτίωση του αθλήματος, δοκιμάζει και ένα σύστημα με δύο διαιτητές στους αγώνες.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ, η ΦΙΦΑ δεν αναγνωρίζει το βίντεο του αγώνα ως αποδεικτικό στοιχείο. Ο λόγος είναι πως ο φακός της κάμερας παραμορφώνει τον χώρο, ειδικά ο τηλεφακός που κυρίως χρησιμοποιείται «συμπιέζει» τον χώρο (ένα εφέ που συχνά στον κινηματογράφο χρησιμοποιείται με εντυπωσιακά αποτελέσματα) και είναι εξαιρετικά δύσκολο να καταλάβει κανείς τι πραγματικά έχει συμβεί, ακόμα και εάν δει μία αμφισβητούμενη φάση πολλές φορές. Και δεν είναι σπάνιο να συνάγουν οι «αναλυτές» φάσεων στο βίντεο λανθασμένα συμπεράσματα, αφού δεν γνωρίζουν τις ιδιότητες των τηλεοπτικών φακών.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

- ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (ΤΟΜ. Ι), 180 σελ.
- ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (ΤΟΜ. ΙΙ), 172 σελ.
- «ΙΣΧΥΡΕΣ» ΚΑΙ «ΑΣΘΕΝΕΙΣ» ΓΛΩΣΣΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ-ΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΗΓΕΜΟΝΙΣΜΟΥ, 256 σελ.
- ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΜΑΘΕΙΑΣ, 112 σελ.
- ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΓΛΩΣΣΑΣ, 56 σελ.
- ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑ-ΚΥΠΡΟΣ-ΑΙΓΥΠΤΟΣ (1880-1930), 352 σελ.
- Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, 112 σελ.
- Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ, 144 σελ.
- Ο ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ ΤΟΥ Δ. ΣΟΛΩΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ, 224 σελ.
- ΜΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΤΟΥ ΚΑΒΑΦΗ ΕΙΚΟΣΙ ΞΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, 64 σελ.

ΣΥΝΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

- Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά), 216 σελ.
- ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ (ελληνικά, ιταλικά), 88 σελ.
- ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ελληνικά, γαλλικά), 56 σελ.
- INSTITUTIONS OFFERING COURSES OF MODERN GREEK IN GREECE AND ABROAD-A BRIEF GUIDE UPDATED AND REVISED (αγγλικά), 72 σελ.
- ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΙ ΘΥΛΑΚΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (ελληνικά, αγγλικά), 160 σελ.

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ

- ΣΥΝΟΜΙΛΩΝΤΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΒΑΦΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΞΕΝΩΝ ΚΑΒΑΦΟΓΕΝΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ
Επιμέλεια Νάσος Βαγενάς
- ΠΑΛΑΙΑ ΤΕ ΚΑΙ ΝΕΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΥ ΚΑΡΤΑΝΟΥ (ΒΕΝΕΤΙΑ 1536)
Επιμέλεια Ελένη Κακουλίδη-Πάνου

ΚΑΡΑΜΑΟΥΝΑ 1 - ΠΛ. ΣΚΡΑ
551 31 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ.: (031) 459 103-5, FAX: (031) 459 107
<http://www.greeklanguage.gr>

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΠΡΟΟΔΟΣ ΔΙΑΝΟΜΗ ΒΙΒΛΙΩΝ Α.Ε.Ε.Ε.
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ 5, 106 81 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: (01) 38 30 889, FAX: (01) 38 29 207
ΠΡΟΞΕΝΩΝ 7, 546 32 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ.: (031) 235 364, FAX: (031) 283 523

Τεστ δεξιοτήτων ή τεστ αποβλάκωσης;

Μωραίνει Κύριος ον βούλεται απολέσαι

του Βένιου Αγγελόπουλου
Μαθηματικού

Στο φύλλο της *Ελευθεροτυπίας* της 15.11.1999 υπάρχει άρθρο της κυρίας Ολυμπίας Λιάσκου, με τίτλο «Το τεστ που οδηγεί στο Πανεπιστήμιο», μέσα στο οποίο περιλαμβάνεται και ένα δείγμα (όχι οριστικό) από αυτά τα τεστ – τις περίφημες *Δοκιμασίες Δεξιοτήτων*, οι οποίες θα μετρούν για 10% στο βαθμό του Απολυτηρίου και οι οποίες «δεν θα ελέγχ[ουν] τις γνώσεις των μαθητών, αλλά κυρίως την κριτική τους ικανότητα ... βασικές δεξιότητες λογικής, την αναλυτική και συνθετική ικανότητα των εξεταζομένων». Στόχοι αξιέπαινοι, που με βρίσκουν απόλυτα σύμφωνο. Δυστυχώς, το δείγμα γραφής που δημοσιεύεται βρίσκεται στον αντίποδα των παραπάνω καλών προθέσεων.

Κατ' αρχάς, πρόκειται για ένα κείμενο πρόχειρο, μια πρώτη μετάφραση από το αγγλοσαξωνικό πρωτότυπο, όπως φαίνεται από το μη μεταγλωττισμό ονομάτων όπως ο *Χένρυ* και η *Μελίσα* (χάθηκαν ο *Γιάννος* κι η *Παγώνα*), την παραμονή στα παραδείγματα της πασίγνωστης *συγγιάς* ή ακόμη την επεξήγηση του δυσνόητου όρου *σύρσιμο* με την παράθεση του όρου *drag* – εντός παρενθέσεων. Αυτό φαίνεται κι από αλλού, όταν ο

συντάκτης-μεταφραστής προτείνει δύο εκδοχές, καθώς κι από διάφορα μαργαριτάρια που κοσμούν το κείμενο, όπως θα δούμε παρακάτω. Υποθέτω ότι τα περισσότερα μαργαριτάρια θα έχουν εξαιρεθεί από την τελική μορφή των τεστ.

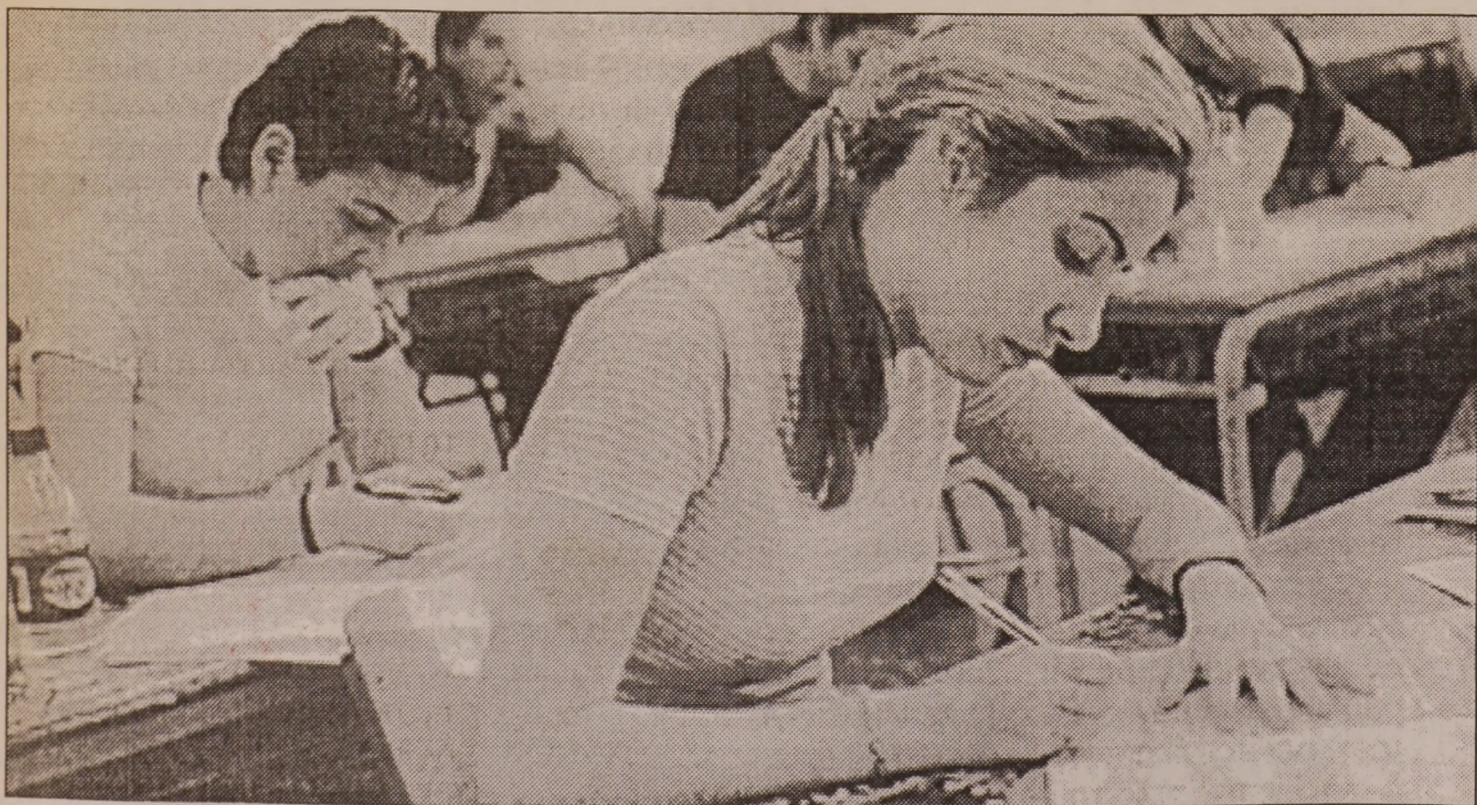
Επειδή όμως το κείμενο δεν είναι απλώς πρόχειρο, αλλά *άθλιο*, δεν μπορούμε να μείνουμε εδώ. Και πρώτα απ' όλα τίθενται ορισμένα ερωτήματα για την κυρία Λιάτσου: όφειλε να μας ενημερώσει αν το τεστ

αυτό έχει εγκριθεί, αν έχει απορριφθεί, αν έχει προταθεί για περαιτέρω επεξεργασία, και από ποιους. Από ποια φάση της διαδικασίας προέρχεται; Ποια είναι τα όργανα που επεξεργάζονται τέτοια κείμενα, κι από ποιους στελεχώνονται;

Θα προχωρήσουμε, όμως, στην ανάλυση του τεστ. Αξίζει τον κόπο, ακόμη κι αν βγει μεθαύριο το Υπουργείο και μας πει ότι η κυρία Λιάτσου το πήρε από τον κάλαθο των αχρήστων.¹ Αφενός επειδή αρκετοί

στο Υπουργείο γνωρίζουν την αγγλοσαξωνική διάλεκτο (ο υπουργός πρώτα απ' όλους), επομένως κάποιοι (ποιοι;) το επέλεξαν για μετάφραση (με ποια κριτήρια έγινε η επιλογή; ή μήπως το Κέντρο Εκπαιδευτικών Ερευνών έστειλε για μετάφραση ό,τι τού 'πεφτε στο χέρι; – ελπίζω όχι). Κι αφετέρου επειδή όλα τα τεστ αυτού του τύπου είναι παρόμοια, υπακούουν στην ίδια λογική, διαφέρουν ενδεχομένως ως προς τον αριθμό των μαργαριταριών που έχουν μέσα.

Το τεστ, για όσους δεν το διάβασαν, έχει δύο μέρη: το πρώτο με ερωτήσεις Μαθηματικών, το δεύτερο με γλωσσικές, είκοσι πέντε περίπου ερωτήσεις το κάθε μέρος. Τα τρία τέταρτα των ερωτήσεων είναι πολλαπλής επιλογής (μεταξύ τεσσάρων ή πέντε προτεινομένων απαντήσεων να βρεις ποια είναι η σωστή), ενώ στις υπόλοιπες, δηλαδή τις μισές των μαθηματικών ζητείται ένα αριθμητικό αποτέλεσμα χωρίς να προταθούν απαντήσεις. Επισημαίνω ότι η ανάλυσή μου δεν είναι εξονυχιστική: μερικές ερωτήσεις δεν τις πολυκοίταξα, και αρκετές από τις παρατηρήσεις μου δεν τις παρα-

θέτω για λόγους συντομίας. Σίγουρα, μια πλήρης ανάλυση θα αναδείκνυε πολύ περισσότερα. Αλλά κι αυτά αρκούν για να διαμορφώσεις γνώμη.

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΤΕΣΤ

Θα ξεκινήσω από το μαθηματικό κομμάτι, προσπαθώντας να αποφύγω όσο μπορώ την τεχνική ορολογία. Δεν μπορώ, όμως, να την αποφύγω τελείως. Ζητώ συγγνώμη απ' όσους αντιπαθούν τα Μαθηματικά. Είναι πολλοί κι έχουν κι αυτοί δίκιο: γιατί όσο τα Μαθηματικά είναι απόλαυση όταν είναι παιχνίδι του μυαλού, αναζήτηση του γιατί και του πώς, άλλο τόσο είναι βασανιστήριο όταν σου ενσταλάζουν με το ζόρι πράγματα που δεν καταλαβαίνεις.

Στο μέρος αυτό, δίνονται 25 ερωτήσεις να απαντηθούν σε 30 λεπτά. Μέσος όρος 72 δευτερόλεπτα για κάθε ερώτηση, ή ένα λεπτό και δέκα δεύτερα, συν δύο δευτερόλεπτα για να περάσεις από τη μια άσκηση στην επόμενη. Οι οδηγίες βρίσκονται ανάμεσα στην ερώτηση 15 και τη 17 (η 16 κάπου χάθηκε), αλλά δεν πειράζει, φαντάζομαι ότι ο δαίμονας του τυπογραφείου φταίει, κι ότι στα παιδιά θα δοθούν στη σωστή τους σειρά. Εδώ, πέρα από εκφράσεις που θα θεωρούσα αδόκιμες, έχουμε κι ένα ραγιαδίστικο νεωτερισμό: μαθαίνουμε πως **η σωστή γραφή του 0,666 είναι ,666 ή ,667!** Κρίμα, γιατί πουθενά δεν ισχύει αυτό. Εμείς στο Ελλάδα και σ' όλο το ηπειρωτική Γιουρோπ, γράφουμε το μηδέν πριν την υποδιαστολή, ενώ στο Αμερικό δεν το γράφουν, αλλά την υποδιαστολή τη σημειώνουν με τελεία, κι όχι με κόμμα – με κόμμα σημειώνουν τις χιλιάδες.

Από τις ερωτήσεις διάβασα με προσοχή καμιά εικοσαριά. Σε τρεις από αυτές η προτεινόμενη απάντηση δεν είναι η σωστή, ή η μόνη σωστή, δηλαδή:

- Στην 1, η ορθή απάντηση είναι Γ ($3/7 = 3/7$) κι όχι Β ($3/7 < 3/7$).

- Στην 12 η ορθή είναι Δ (δεν αρκούν τα δεδομένα), γιατί το γράμμα Χ είναι μεταβλητή και μπορεί να πάρει οποιαδήποτε τιμή – εκτός αν πρόκειται για το σύμβολο «επί», αλλά πουθενά αλλού δεν χρησιμοποιείται το χ σαν «επί», κι επιπλέον η γραφή θά 'πρεπε νά 'ναι πιο αραιή αν ήταν «επί».

- Στην 21 είναι και το 4 λύση κι όχι μόνο το 36.

Ενδέχεται εδώ τα λάθη να είναι τυπογραφικά. Πάντως, ως προς την 21 (και την 20), στα ελληνικά λέμε «ποια είναι μια αποδεκτή τιμή του x» (ή κάποια άλλη νοηματικά ισοδύναμη φράση), και όχι «ποια είναι η πιθανή τιμή του x», μεταφράζοντας ως πιθανή τη λέξη possible, αλλά αλλοιώνοντας το νόημα.

Ας πάμε, όμως, στα πιο σοβαρά. Η άσκηση 14 (όπως και η 1) δεν ελέγχει τίποτα, είναι για κρετίνους: Πρέπει να διαπιστώσει κανείς ότι δύο πανομοιότυπες φράσεις ορίζουν τον ίδιο αριθμό και να γράψει Γ. Τέτοιου τύπου ερωτήσεις υπάρχουν στα τεστ νοημοσύνης για την προσχολική ηλικία, για να διαπιστωθεί αν το παιδί κατέχει την ταυτότητα των σχημάτων, την έννοια «το ίδιο». Για την ηλικία των 17-18 ετών, η ορθή απάντηση είναι: «με δουλεύεις κύριε, ή παγίδα μου στήνεις;».

Παγίδα υπάρχει ίσως στην ερώτηση 5, όπου ένα ρολόι γράφει οχτώ και τέταρτο, αλλά οι δείκτες του γυρίζουν με αντίστροφη φορά (και όχι δεξιόστροφη, που είναι η κανονική), επομένως έχουν περάσει τέσσερις ώρες παρά τέταρτο από τις δώδεκα. Ο συλλογισμός για να φτάσεις εκεί βγαίνει από τα καθιερωμένα, και χρειάζεται σκέψη και φαντασία αν δεν τον έχεις ξανακάνει. Δυστυχώς όμως, δεν ζητείται η λύση, αλλά η σύγκρισή της με το «τρεις και τέταρτο», που είναι μικρότερο τόσο από το «οχτώ και τέταρτο», όσο και από το «τέσσερις παρά τέταρτο». Έτσι, σωστή απάντηση δίνει τόσο αυτός που σκέφτηκε σωστά, όσο κι αυτός

που δεν σκέφτηκε καθόλου, απλώς κοίταξε την ώρα που γράφει το ρολόι και πήγε παρακάτω. Αυτό ήταν το ζητούμενο;

Αντιπαγίδα είναι η άσκηση 6: αν ν-οστή δύναμη του 9 μείον ν-οστή δύναμη του 8 ίσον 1, το ν=1 είναι λύση, και μάλιστα η μόνη λύση. Η απόδειξη είναι εύκολη για ν ακέραιο, αν ξέρεις παραγοντοποίηση πολυωνύμων. Για ν πραγματικό αριθμό (όπως λένε οι οδηγίες), η απόδειξη είναι πολύ πιο δύσκολη, και οπωσδήποτε δεν χωράει σε 72 δευτερόλεπτα. Από την άλλη, προφανώς $9-8=1$, άρα ν=1 είναι λύση. Τι τελικά ελέγχει αυτή η άσκηση; Το ότι οχτώ εις την πρώτη ίσον οχτώ; Την παραγοντοποίηση πολυωνύμων; Τη μεταβολή πραγματικών συναρτήσεων; Ή μήπως όλα μαζί και τίποτα;

Οι υπόλοιπες ασκήσεις είναι πιο βατές. Καταλαβαίνεις τι ελέγχουν, ή μάλλον τι θα ήθελαν να ελέγξουν: οι περισσότερες αφορούν τεχνικές ή ορισμούς (σύνθετα κλάσματα, πρωτοβάθμιες εξισώσεις, ιδιότητες απλών γεωμετρικών σχημάτων, ποσοστιαία αύξηση). Λίγες είναι αυτές που μπορούν να λυθούν χωρίς πράξεις (2, 4, 9, 10, 14). Άλλες τόσες περίπου χρειάζονται απλές πράξεις, χωρίς χαρτί και μολύβι. Η πλειοψηφία απαιτεί χαρτί και μολύβι. Οι ασκήσεις αυτές ευνοούν όσους έχουν λύσει πολλές ασκήσεις και έχουν αποκτήσει κάποιους αυτοματισμούς, του τύπου «ορθογώνιο τρίγωνο; πυθαγόρειο θεώρημα» ή «ορθογώνιο τρίγωνο; οι οξείες γωνίες έχουν άθροισμα μια ορθή». Ελάχιστες ασκήσεις απαιτούν σκέψη, αναζήτηση του τύπου: «Μπορεί το άθροισμα δύο αριθμών να είναι μικρότερο από έναν από τους προσθετέους; Ναι, αν ο ένας είναι αρνητικός» (14).

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες ασκήσεις αναφέρονται σε γνώσεις προηγούμενων ετών, που, αν δοθούν σε παιδιά της αντίστοιχης ηλικίας, απαιτούν από αυτά πάνω από ένα τέταρτο της ώρας. Για να λυθούν

σε ένα λεπτό, σημαίνει ότι έχουν αφομοιωθεί πλήρως. Αλλά αφομοίωση μπορεί να σημαίνει δύο πράγματα τελείως διαφορετικά: είτε την τυφλή απομνημόνευση τύπων και κανόνων – «πάρε αυτό το κλάσμα και απλοποίησέ το» – είτε τη βαθύτερη κατανόηση, που λέει ότι, αν σ' ένα πρόβλημα σου τύχουν κλάσματα, θα πρέπει, ανάλογα με την περίπτωση, είτε να τα απλοποιήσεις, είτε να τα βάλεις σε κοινό παρονομαστή, είτε να τα βάλεις σε δεκαδική μορφή, ή ακόμα, να τα αντικαταστήσεις με x, y κ.τ.λ., αφήνοντας την απόφαση για αργότερα. Προφανώς, δεν είναι η βαθύτερη κατανόηση που εξετάζεται εδώ.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι αυτό που αναδεικνύεται από τον τύπο των ερωτήσεων είναι, στην καλύτερη περίπτωση, **μια τυποποιημένη γνώση, μια σωρεία εξαρτημένων αντανakλαστικών, μια άκριτη απομνημόνευση**. Αλλά ούτε καν αυτό είναι εγγυημένο: Εφόσον μόνο το αποτέλεσμα ελέγχεται, και μάλιστα ανάμεσα σε προτεινόμενες λύσεις, πώς ελέγχεται ότι ακολουθήθηκε η «υπό έλεγχο» μέθοδος;

Όταν ο μέσος χρόνος σκέψης και πράξεων περιορίζεται στα 72 δευτερόλεπτα, πάει περίπατο η «κριτική, αναλυτική και συνθετική σκέψη» που επικαλείται το Υπουργείο. Ένα λάθος στις πράξεις εκμηδενίζει την όποια σωστή σκέψη. Ακόμα κι η αποστήθιση συνταγών υποβαθμίζεται – λάθη πάντα υπάρχουν – μπροστά στο αβανταδόρικο «μάλλον αυτό πρέπει νά 'ναι», που κερδίζει συχνά για κάποιον λίγο περπατημένο. **Ζήτω η κοινωνία του περίπου!**

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΜΕΡΟΣ - ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

Ας πάμε, όμως, και στο γλωσσικό μέρος. Χωρίζεται κι αυτό σε δύο ομάδες ερωτήσεων, με κοινό χαρακτηριστικό την επιλογή της σωστής απάντησης ανάμεσα σε πέντε προτεινόμενες.

Η πρώτη ομάδα είναι 10 φρά-

σεις από τις οποίες έχει αφαιρεθεί μια λέξη (ή δύο) και πρέπει να τη βρεις ανάμεσα σε 5 εκδοχές. Παραδόξως, οι εννέα φράσεις στις δέκα είναι γλωσσικά σωστές και μόνο η μία (8) είναι λάθος: στα ελληνικά που ξέρω, δεν λέμε «ο τάδε είναι αντίθετος» (όχι αντίθετος σε κάτι, αντίθετος σκέτο) λέμε «ο τάδε είναι πνεύμα αντιλογίας» (ή «αμφισβητίας», ή «αντιρρησίας»). Οι υπόλοιπες φράσεις είναι γενικώς στα ελληνικά. Παρόλο που το στυλ τους μπορεί να μην είναι το καλύτερο, και παρόλο που μπορεί να συζητηθεί κατά πόσο οι ζητούμενες λέξεις αντιστοιχούν στο ζητούμενο γλωσσικό αισθητήριο των μαθητών, δεν θα επεκταθώ σ' αυτά, γιατί εδώ η ουσία είναι, κατά τη γνώμη μου, αλλού.

Η ουσία εδώ έγκειται όχι στο αν οι φράσεις βγάζουν νόημα, αλλά στο *ποιο* νόημα βγάζουν. Πρώτη παρατήρηση είναι ότι οι 8 στις 10 φράσεις, έμμεσα ή άμεσα, εμπεριέχουν θέση, αξιολογική κρίση, έπαινο ή μομφή, σε εκπροσώπους επαγγελμαμάτων, ανθρώπινους χαρακτήρες, θεσμούς και πολιτικά ή ιδεολογικά συστήματα. Δύο μόνο μπορούν να χαρακτηριστούν κοινωνικά ουδέτερες: η 10 που μιλάει για την παροδικότητα των πολιτισμών, κι η 2 που μιλάει για το ζευγάρι των ζώων (και ψεύδεται ασύστολα: διατείνεται ότι μένει ανεπηρέαστο από τις εξωτερικές συνθήκες επειδή είναι έμφυτο, ξεχνώντας ότι πολλά ζώα δεν ζευγαρώνουν στην αιχμαλωσία).

Ας δούμε, λοιπόν, τις υπόλοιπες οχτώ. Έχουμε δύο έμμεσες μορφές (8, 9), η μία για τον καθηγητή που απογοητεύει επειδή επικεντρώνει στην προμοντέρνα τέχνη, η άλλη για την Μελίσσα, που εναντιώνεται σ' όλες τις απόψεις. Ιδού τα παραδείγματα προς αποφυγή!

Έχουμε και τέσσερα παραδείγματα προς μίμηση (4, 5, 6, 7): η Μαρίζα (4), προφανώς κάποια υπάλληλος, που επιτε-

λεί τα καθήκοντά της με ζήλο (εδώ τρεις απαντήσεις βγάζουν νόημα, γιατί μόνο η μία θεωρείται σωστή;), οι πολιτικοί μανάτζερ (5) που κατάφεραν να βγάλουν την υποψήφια με τα στερεότυπα συνθήματα, ο αξιοπρεπής τέως (sic) στρατηγός (6) (κι όχι ο επίορκος τέως ταξίαρχος), και τέλος οι δικαστές εν γένει που μετριάζουν τη βαρβαρότητα των νόμων.

Από το μερικό στο γενικό, κι από τα άτομα στο σύνολο: Ας περιφρουρήσουμε τη θρησκεία που αποτελεί τη βάση της ηθικής (1), κι ας αναζητήσουμε την τάξη με κάθε κόστος έπειτα από δύο δεκαετίες αναρχίας (3). Καλά, το πρώτο είναι λογικό να εκπέμπεται από το υπουργείο Θρησκευμάτων. Το δεύτερο δεν ενοχλεί κανέναν σε μια πολιτεία κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, μια χώρα που αφθονούν οι αντιστασιακές δάφνες, εξαργυρωμένες ή μη;

Μήπως υπερβάλλω; Σίγουρα, η κάθε φράση μόνη της, ακόμα κι η 3, σε άλλο περιβάλλον, με εννιά άλλες φράσεις διαφόρων απόψεων, ακόμα και άχρωμες, θα αποφορτιζόταν. Η αναλυτική διαδικασία δεν αρκεί, ας προχωρήσουμε λοιπόν στη συνθετική σκέψη, κατά τις επιταγές του Υπουργείου, κι ας ξαναδιαβάσουμε τις φράσεις με τη σειρά τους, κι όχι με τη σειρά που τις ανέφερα. Τι παίρνουμε;

Πρώτα ο Θεός, μετά η αναισθησία των ζώων, μετά ο νόμος και η τάξη, μετά οι αγαθοί (4 περιπτώσεις), μετά τα απολωλότα πρόβατα (2 περιπτώσεις) και τέλος η ματαιότης των ανθρώπινων. Ιδού ο σύγχρονος Δεκάλογος!

Ως γνήσιος υποστηρικτής κι εγώ του Νόμου και της Τάξης, κι επειδή τα λόγια πρέπει να γίνονται πράξεις, προτείνω δύο βασικές μεταρρυθμίσεις:

1) Να μην περιοριστεί το υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στις δημόσιες σχέσεις των υπουργείων

Εθνικής Αμύνης, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Διοίκησης, αλλά να τα ενσωματώσει στα σπλάχνα του σε ένα ΥΠΕΠΘΕΘΑΔΔΔ.

2) Να επαναφερθεί η εθνοσωτήριος 21η Απριλίου ως Εθνική Εορτή.

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΜΕΡΟΣ - ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

Ας περάσουμε όμως στη δεύτερη ομάδα ερωτήσεων του γλωσσικού σκέλους, που μας επιφυλάσσει χειρότερα δεινά. Χειρότερα, ναι, γιατί τον σκοταδισμό της απολυταρχίας, από τον Όθωνα μέχρι τον Ιωαννίδη, τον ξέρουμε καλά ως χώρα. Αλλά ο σκοταδισμός της Τεχνοκρατίας, της Ενιαίας Σκέψης, της Νέας Τάξης, βρίσκεται μπροστά μας στολισμένος με διάφορα πλουμιστά πέπλα προόδου, εκσυγχρονισμού, κριτικής σκέψης (και αναλυτικής και συνθετικής και λαγούς και πετραχειλία κι ό,τι άλλο ποθήσουμε), οδηγώντας εμάς και τα παιδιά μας σε μια χαυνωτική αποβλάκωση. Θα δούμε πώς, ψαρεύοντας πρώτα μαργαριτάρια, και ερευνώντας στη συνέχεια τη δομή που κρύβεται από κάτω.

Η ομάδα αυτή αποτελείται από 13 ερωτήσεις. Κάθε ερώτηση έχει ένα αρχικό ζεύγος λέξεων και πέντε «αριθμημένα» (από Α ως Ε). Πρέπει να επιλεγεί το ζεύγος που εκφράζει παρόμοια (sic) σχέση με το αρχικό. Θα δούμε ότι αυτό το παρόμοιο δεν είναι τυχαίο, δεν ζητείται να εκφράζουν την ίδια, ή όμοια σχέση, αλλά παρόμοια, δηλαδή κάπως να μοιάζει, στο περίπου. Η ασάφεια αυτή της εκφώνησης μεταφέρεται και στις ερωτήσεις, έτσι ώστε κανείς δεν ξέρει πού σταματάει το παρόμοιο και πού αρχίζει το ανόμοιο.

Πράγματι, στις ερωτήσεις 11, 12 και 23, καθώς και στο υπόδειγμα της εκφώνησης, τα ζεύγη που ταιριάζουν όντως ταιριάζουν. Έτσι, το ψίχουλο-ψωμί ταιριάζει με το αγκίδα-ξύλο αλλά όχι με το (π.χ.)

σπάγγος-σκοινί (στο υπόδειγμα): το ψίχουλο είναι μικρό κομμάτι ψωμιού και η αγκίδα μικρό κομμάτι ξύλου, ενώ ο σπάγγος δεν είναι μικρό κομμάτι σκοινιού (είναι όμως παρόμοιο, γιατί ένα ξέφτι σκοινιού μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν σπάγγος). Στην 11, τα μέλη των αντίστοιχων ζευγαριών έχουν μεταξύ τους σχέση είδους-γένους: ο παιδιάτρος είναι γιατρός και το κέηκ επιδόρπιο, ενώ ο προπονητής (π.χ.) δεν είναι ποδόσφαιρο (αλλά γιατί η επιλογή της ξενικής λέξης κέηκ; γιατί όχι μύλο, ή ακόμα καλύτερα, ένα ζευγάρι όπως μπαρμπούνι-ψάρι). Στη 12, προφανώς ταιριάζει το μαραθωνοδρόμος-αντοχή με το αρσιβαρίστας-δύναμη και στην 23, ο άξιος έχει τον έπαινό μας, ενώ ο αξιόμιμπος την επίκρισή μας (επιτηδευμένη επιλογή, αλλά ας το παραβλέψουμε μπροστά σ' αυτά που 'ρχονται). Οι τρεις αυτές ερωτήσεις κολλάνε με το υπόδειγμα, στο οποίο οι σχέσεις είναι ίδιες κι όχι απλώς παρόμοιες.

Από τις δέκα ερωτήσεις που υπολείπονται, οι μισές είναι σαφώς λάθος. Τις παραθέτω, με πρώτο το αρχικό ζευγάρι και μετά τα αριθμημένα, ένα από τα οποία ταιριάζει με το αρχικό.

15. ταπετσαρία-κλωστή

- Α. πίτσα-πίτα
- Β. μωσαϊκό-πλακάκια
- Γ. χάρακας-υποδιαιρέσεις
- Δ. υπολογιστής-διακόπτης
- Ε. αυτοκίνητο-μηχανή

16. γυαλιστικό-τρίψιμο

- Α. μηχανή-ηλεκτρισμός
- Β. ταχύτητα-σύρσιμο (drag)
- Γ. μόνωση-ζέστη
- Δ. συγκόλληση-σύνδεση
- Ε. σιλανσιέ-θόρυβος

17. παρωδία-παραμύθι

- Α. στροφή-εδάφιο
- Β. στίχος-ποίημα
- Γ. νουβέλα-βιβλίο
- Δ. πορτρέτο-πίνακας
- Ε. γρίφος-άνοιγμα

18. κομήτης-ουρά

- A. κίνηση-λωρίδα
- B. πύραυλος-τροχιά
- Γ. σκάφος-απόνερα
- Δ. μηχανή-καύσιμα
- Ε. κύμα-κορυφή

22. τυχοδιώκτης-διαμονή

- A. ειδωλολάτρης-ήθη
- B. τύραννος-ηγεσία
- Γ. εμπρηστής-φωτιά
- Δ. εξορία-χώρα
- Ε. τηλεφωνο-αυτί

Στην 15, το B δίνεται ως ορθή απάντηση. Αν η ταπετσαρία είναι πάνινη (ταπετσαρία επίπλου), η κλωστή είναι συστατικό στοιχείο της, όπως και η ψηφίδα (και όχι το πλακάκι!) του μουσαϊκού. Αν είναι χάρτινη (τοίχου), τότε χάσαμε, γιατί στα αγγλοσαξωνικά η ταπετσαρία τοίχου είναι άλλη λέξη από την πάνινη.

Στη 16, δίνεται το E, προφανώς επειδή το γυαλιστικό απορροφά (;;;) το τρίψιμο όπως το σιλανσιέ το θόρυβο (!!!). Δεν σχολιάζω πώς κρίνεται το γλωσσικό αισθητήριο από τη γνώση της λέξης σιλανσιέ. Απλώς λυπάμαι το καημένο το drag που είναι μόνο κι έρημο. Τόσο αυτή η ερώτηση, όσο και οι 17, 22 (για σωστές δίνονται οι απαντήσεις B και Δ) είναι κλινικά νεκρές. Ψάξτε όσο θέλετε, δεν θα ζωντανέψουν. Το μόνο που μένει είναι να δοθούν όλοι οι αρχικοί όροι, ώστε να βρεθεί ο δολοφόνος: μόνος του έδρασε ο μεταφραστής, ή ο αγγλοσάξων συγγραφέας (ενδεχομένως μεταφραστής κι αυτός ποιος ξέρει;) ήταν συνεργός, και σε ποιο βαθμό;

Κι ως πάμε στη φοβερή 18, όπου η ουρά του κομήτη κολάει με τα απόνερα του σκάφους (Γ). Κάποιος εδώ χρειάζεται στοιχειώδεις γνώσεις αστρονομίας για να αποφύγει την παγίδα στην οποία έπεσαν οι ίδιοι οι δράστες αυτού του κειμένου. Η ουρά είναι πίσω από τον κομήτη μόνο όσο αυτός πλησιάζει στον ήλιο. Όταν

απομακρύνεται, η ουρά προηγείται, ενώ τα απόνερα ποτέ δεν προηγούνται του σκάφους. Επιπλέον, η ουρά αποτελείται από κομματάκια που ξεκόβουν από το κύριο σώμα του κομήτη, ακριβώς όπως κι ο αφρός του κύματος. Όσοι γνωρίζουν (ή απλώς υποθέτουν) ότι ο αφρός λέγεται κορυφή του κύματος αγγλοσαξωνιστί, μπορούν επομένως άνετα, μέσα σε 72", να αποφύγουν την παγίδα, να καταλήξουν στην ορθή απάντηση E, και φυσικά να πάρουν μηδέν, γιατί άλλα λεν οι οδηγίες του εξεταστή. Έλεος κύριοι! Φτάνει!

Κι όμως δεν φτάνει. Μένουν 5 ερωτήσεις που δεν είναι μεν απαράδεκτες, έχουν όμως ψεγάδια, μικρά ή μεγάλα, που θα επισημάνουμε. Όντας αξιόμιστες θα έχουν τη επίκρισή μας.

Έτσι, στην 13, το μόνο ζεύγος που κολλάει στο αύρα-τυφώνας είναι όντως το λόφος-βουνό: και τα δύο ζεύγη αποτελούνται από διαβαθμίσεις μιας κλίμακας. Αλλά στη μια περίπτωση οι διαβαθμίσεις είναι ακραίες ενώ στην άλλη γειτονικές, χώρια που τυφώνες στη χώρα μας δεν έχουμε, έχουμε το πολύ σίφουνες. Το ζεύγος αύρα-άνεμος ή άνεμος-σίφουνας θά 'ταν πολύ πιο εύστοχο.

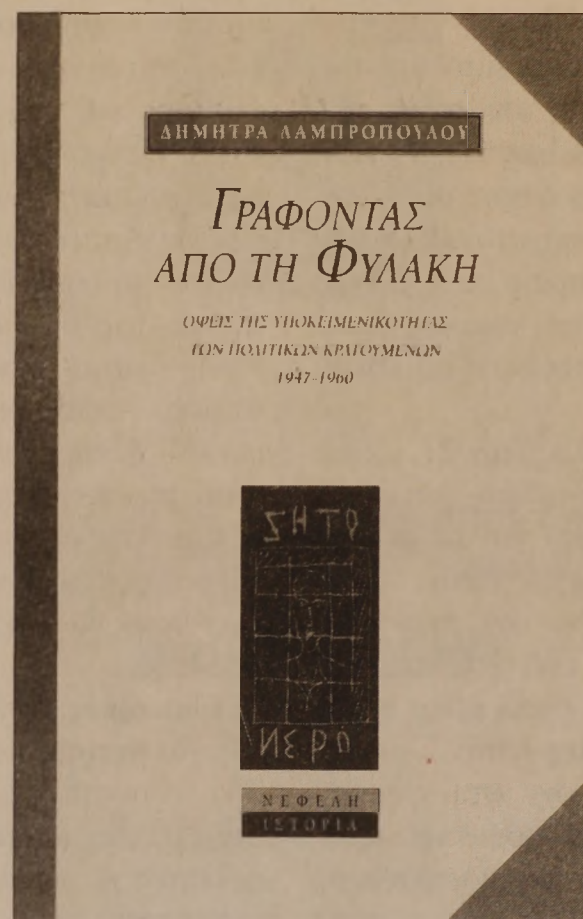
Στη 14, το ανώνυμος-δόξα είναι παρόμοιο με το αθάνατος-θάνατος, αλλά σίγουρα δεν είναι η επιτυχέστερη επιλογή: αφενός το άδοξος-δόξα ή το ανώνυμος-όνομα είναι σαφώς πλησιέστερα. Αφετέρου, ενώ κανένας αθάνατος δεν πεθαίνει, υπάρχουν ανώνυμοι που δοξάζονται, με πρώτο και καλύτερο τον άγνωστο στρατιώτη!

Στη 19, τα προτεινόμενα ζεύγη είναι νεολογισμός-γλώσσα και καινοτομία-τεχνολογία. Παραβλέποντας ότι ο νεολογισμός έχει συνήθως αρνητική φόρτιση, θεωρείται αδυναμία ενός κειμένου, ενώ η καινοτομία θετική, πρέπει να δούμε ότι ο νεολογισμός είναι εξειδικευμένος όρος, ενώ η καινοτομία είναι πολύ πιο γενικός: μιλάμε

Δήμητρα Λαμπροπούλου

ΓΡΑΦΟΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΛΑΚΗ

Όψεις της υποκειμενικότητας
των πολιτικών κρατουμένων
1947-1960

Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου και των δύο δεκαετιών που ακολούθησαν, χιλιάδες άνδρες και γυναίκες έζησαν την εμπειρία της φυλακής και της εξορίας. Η μελέτη τούτη προσεγγίζει με ευαισθησία και στοχαστική διάθεση τα βιώματα και τις εμπειρίες των πολιτικών κρατουμένων με βάση κείμενα που οι ίδιοι έγραψαν στους χώρους κράτησής τους. Ένα πλούσιο και πολυεπίπεδο υλικό όπως τα τελευταία γράμματα εκτελεσθέντων, προσωπικές επιστολές κρατουμένων και κείμενα διαμαρτυρίας αξιοποιούνται και αποτελούν τη βάση μιας διεισδυτικής ανάλυσης. Και καθώς η ανάλυση μετακινείται από το συλλογικό στο ατομικό και αντίστροφα, η ιστορία αποκτά πολλά επίπεδα και πλήθος ανεξερεύνητες πλευρές.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ, 10680 • ΤΗΛ. 3607.744
FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

για καινοτομίες στην τέχνη, στην επιστήμη, στη μόδα, στους κανονισμούς του μπάσκετ, οπουδήποτε. Ο όρος εφεύρεση θα ήταν προτιμότερος.

Το ίδιο ισχύει στην 20 με τα προσθήκη-βιβλίο και κωδίκελλος-διαθήκη: η προσθήκη στο κυρίως σώμα ενός βιβλίου λέγεται παράρτημα κι αυτό έπρεπε να μπει, γιατί προσθήκες μπορούν να γίνουν σ' ένα νόμο, μια φωτογραφία, ένα κτίριο, οπουδήποτε. Από την άλλη, ποιος ξέρει τους κωδίκελλους; Η εγκυκλοπαίδεια «Δομή» μας πληροφορεί ότι είναι όντως προσθήκη στο κύριο σώμα μιας διαθήκης, κι ότι έχει καταργηθεί σαν νομικός όρος εδώ και δεκαετίες. Κοροϊδεύομαστε;

Έχουμε, τέλος, την 21, με το ανεπανάληπτο κλίση-ρέπων (ο έχων την τάση) και το αηδιά-περιφρονητικός. Γιατί περιφρονητικός κι όχι περιφρονών; Επίσης, ενώ οι λέξεις κλίση, τάση και ροπή είναι περίπου συνώνυμες (στην καθομιλουμένη κι όχι στη φυσική – σελίδες μπορούν να γραφτούν για να περιγράψουν τη σχέση των τριών λέξεων ανάλογα με τα συμφραζόμενα), η αηδιά είναι πιο γενική από την περιφρόνηση: περιφρόνηση αισθανόμαστε για ένα άτομο ή κάτι που εξατομικεύουμε, ενώ μπορεί να μας αηδιάζει ένα φαί, μια συμπεριφορά, ένας άνθρωπος, ένα φιλμ, μια κατάσταση, και βάλε. Γιατί άραγε οι ερωτήσεις αυτές είναι τόσο περιφρονητικές προς την ακρίβεια, την κυριολεξία και το γλωσσικό μας αισθητήριο; Για ποιο λόγο είναι ρέπουσες (έχουσες την τάση) προς την προχειρότητα;

Ας συνοψίσουμε. Αφού πετάξουμε στα σκουπίδια τις πέντε απαράδεκτες ερωτήσεις, σε πάνω από τις μισές απ' όσες παραμένουν υπάρχουν ενστάσεις. Ενστάσεις θα υπάρξουν, και πολύ περισσότερες, όταν τα τεστ δοθούν στους μαθητές. Αυτό είναι κάτι το πολύ φυσι-

κό. Πράγματι, **τα ερωτήματα που μπαίνουν σε πανελλήνιες εξετάσεις λειτουργούν ως υπόδειγμα γραφής προς τους εξεταζόμενους** (κι όχι μόνον αυτούς). Είναι επομένως φυσικό να απαιτούμε από αυτά να έχουν όντως υποδειγματικό χαρακτήρα: *μη κρίνεις ίνα μη κριθείς*, που λέει κι η Γραφή. Κι οι απαιτήσεις μας αφορούν τη σαφήνεια, την κυριολεξία, την κατανοητότητα, το γλωσσικό αισθητήριο γενικά.

Επίσης, οι ερωτήσεις κρίνουν, βαθμολογούν, μετρούν τις γλωσσικές γνώσεις των μαθητών. Απαιτούμε λοιπόν να κάνουν τη δουλειά τους. Ερωτήσεις στις οποίες όλοι απαντούν σωστά, δεν ταξινομούν τίποτε. Απλώς τονώνουν το ηθικό – ή οδηγούν στην αναζήτηση της παγίδας. Ερωτήσεις με αμφιλεγόμενη απάντηση είναι απορριπτέες, κι όσες τυχόν περάσουν θα σηκώσουν κατακραυγή.

Είναι, όμως, η γλωσσική ικανότητα μετρήσιμο μέγεθος; Σ' όλα τα συσταζόμενα πανεπιστήμια του κόσμου, τόσο οι φοιτητές γλωσσολογίας όσο κι οι φοιτητές πληροφορικής μαθαίνουν ότι **οι ανθρώπινες γλώσσες δεν είναι μαθηματικοποιήσιμες** – σε αντίθεση με τις «γλώσσες» υπολογιστών. Αυτό σημαίνει ότι μόνο ένα *τμήμα* τους μπορεί να ταξινομηθεί και να μετρηθεί (κι όχι ότι τίποτε δεν είναι μετρήσιμο), κι επιπλέον, τα όρια του τμήματος αυτού είναι ασαφή (παίζουν ρόλο τα συμφραζόμενα, ο υποκειμενικός παράγοντας, η χρονική στιγμή, και πολλά άλλα): γι' αυτό κι οι εξαιρέσεις στους κανόνες κι οι εξαιρέσεις των εξαιρέσεων. Είναι προφανές ότι τα ζεύγη φούντα-φέσι και χούντα-χέσει είναι *ηχητικά κοντά* και *νοηματικά μακριά*. Επίσης, ο λύκος και το αρνί είναι *αντίθετα* στη φράση «*από λύκος έγινε αρνί*», αλλά *ομοειδή* στη φράση «*ο λύκος, το αρνί, η γάτα μου κι ο υπουργός είναι θηλαστικά*».

Επίσης, σε αντίθεση με τα Μαθηματικά, το γλωσσικό αντίθετο δεν είναι πάντα μοναδικό, βλέπε π.χ. τη λέξη *αρνιόμουν*. Και άλλα πολλά, τα παραδείγματα αφθονούν.

Η πλήρης ταξινόμηση των λέξεων, των νοημάτων ή των σχέσεων μεταξύ τους είναι ανέφικτη. Η μέτρησή τους ακόμα παραπάνω. Ο πλούτος της γλώσσας βρίσκεται στον **ολοκληρωμένο λόγο**, προφορικό ή γραπτό, και όχι στην εξέταση μεμονωμένων λέξεων. Ελάχιστο είναι το κομμάτι του γλωσσικού αισθητηρίου που μπορεί να «μετρηθεί» με ερωτήματα αυτού του τύπου. Δεν νομίζω ότι είναι μετρήσιμο, αλλά αν ήταν, σίγουρα δεν θά 'φτανε ούτε στο 1%, όχι στο 10%.

Δεν είναι όμως μόνον *ανεπαρκή* αυτά τα τεστ, είναι κι *επικίνδυνα*. Εφόσον και επειδή λειτουργούν σαν υπόδειγμα, το γλωσσικό αισθητήριο θα τείνει να περιοριστεί στα μονολεκτικά παραδείγματα. Οι μαθητές θα αποστηθίζουν (και τα φροντιστήρια θα φροντίζουν γι' αυτό) πίνακες αντιθέτων, ομοειδών, υποδιαίρέσεων, αιτίων-αποτελεσμάτων, κ.τ.λ. ακριβώς όπως η μαθήτριά στο «Μάθημα» του Ιονέσκο, που έμαθε απέξω όλα τα αποτελέσματα όλων των δυνατών πολλαπλασιασμών. Θα εξοβελιστεί η ταπειταρία τοίχου που δεν έχει κλωστές, και θα γίνει «τοιχώχαρτο», ή ακόμα καλύτερα, «γουωλπέπερ». Οι λέξεις θα οφείλουν να είναι μονοσήμαντες, τα νοήματα περιχαρακωμένα, οι πρωτότυποι συλλογισμοί απαγορευμένοι, κι η ποίηση μουσειακό είδος. Η «Νεογλώσσα» του Όργουελ δεν είναι μακριά. Κι επειδή οι άνθρωποι έχουν πάντα την ανάγκη να επικοινωνούν, τα Ελληνικά των εξετάσεων θα γίνουν νεκρή γλώσσα. Οι νέες γενιές θα τα αντικαταστήσουν με τα κορακίστικα ή με οτιδήποτε άλλο που θα ξεφεύγει από τα καλούπια.

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΣΤ

Υπερβάλλω; Ίσως. Αλλά α φύγουμε από τα όρια του συγκεκριμένου τεστ κι ας δούμε τι έγινε και τι μας μέλλει να γίνει.

Πρώτη φάση: Ο υπουργός εξαγγέλλει νέα εκπαιδευτικά μεταρρυθμίση, προβάλλονται μεταξύ άλλων και τα «τεστ δεξιοτήτων» ως πανάκεια για τη βελτίωση του εξεταστικού συστήματος – δηλαδή της «αξιολόγησης», όπως οφείλουμε να λέμε πλέον για νά 'μαστε in.

Παρατήρηση: Πάνε πάνω από 30 χρόνια αφότου στην Εσπερία έγινε ευρέως αποδεκτό ότι τα τεστ νοημοσύνης (έτσι λέγονταν τότε) δεν ήταν πανάκεια, *αλλά* ένα χονδροειδές εργαλείο ελέγχου που κανείς δεν ήξερε τι ακριβώς μετρούσε – σίγουρα το ένα τεστ δεν έδινε το ίδιο αποτέλεσμα με ένα άλλο, κι όλα μαζί δεν είχαν μεγάλη *απόκλιση* από τα κλασικά εξεταστικά συστήματα. Έχασαν επομένως το σήμα κατατεθέν του επιστημονικού αλάθητου, αλλά αυτό δεν τα εμπόδισε να ανθίσουν και να πολλαπλασιαστούν, εισχωρώντας σε υπηρεσίες, στρατούς, γραφεία ευρέσεως εργασίας, γραφεία συννοικεσίων, κ.τ.λ. – όπως εξάλλου και τα *ωροσκόπια*. Σήμερα, εμείς οι ιθαγενείς πετύχαμε διαμάντι. Ποιος θα μας πει ότι πρόκειται για γυάλινες χάντρες; Κανένας. Μόνοι μας οφείλουμε να το διαπιστώσουμε. **Η ανάλυση, η σύνθεση κι η κριτική δεν μετριοούνται μ' αυτά τα τεστ, απλώς χρειάζονται για να δούμε περί τίνος πρόκειται.**

Δεύτερη φάση: Η υπουργική εξαγγελία πρέπει να υλοποιηθεί. Οι υπηρεσίες του Υπουργείου, επικουρούμενες από διάφορους ειδικούς (και μη), προχωρούν:

1) Μαζεύουν ό,τι σχετικό κυκλοφορεί στην Αγγλοσαξωνία και λοιπή Εσπερία.

2) Αναθέτουν σε ανίκανους ή/και κακοπληρωμένους μεταφραστές τη μετάφραση αυτού του υλικού (το ανοσιούρημα που είδαμε από 'δω προέρχε-

ται, άρα οι αρμόδιοι δεν ψεύδονται όταν λένε ότι δεν προέρχεται απ' αυτούς, αυτοί απλώς το μετέφρασαν).

3) Συνεργείο(-α) επιμελητών επεξεργάζεται το ακατέργαστο υλικό, δηλαδή εξωπετάει τις χοντράδες, εξελληνίζει ονόματα, νομίσματα, τοποθεσίες κ.τ.λ., φροντίζει οι φράσεις να είναι «πολιτικά ορθές», και εισηγείται.

4) Τα επιτελεία συνέρχονται και παίρνουν τις τελικές αποφάσεις. Φεύγοντας, κλειδώνουν όλο το υλικό και ψάχνουν ο ένας τον άλλον τρεις φορές για το φόβο των διαρροών.

Τρίτη φάση: Το σχέδιο μπαίνει σε εφαρμογή κατά το χρονοδιάγραμμα, πρώτα οι οδηγίες, μετά τα πρώτα τεστ, κ.τ.λ. Παράλληλα, συνεχίζεται η παραγωγή υλικού για τις μετέπειτα εξεταστικές περιόδους όπως στη δεύτερη φάση με μειωμένους ρυθμούς. Οι μαθητές γράφουν, τα φροντιστήρια αλιεύουν τα μαργαριτάρια που απέμειναν, οι γονείς διαμαρτύρονται, η αντιπολίτευση καταγγέλλει.

Καθώς επικρατεί η γενική άποψη ότι η Παιδεία πάει κατά διαόλου (και όχι μόνο εξαιτίας των τεστ δεξιοτήτων), περνάμε πάλι στην:

Πρώτη φάση: Ο υπουργός (ο ίδιος ή άλλος) εξαγγέλλει βήματα της μεταρρύθμισης, ή διορθωτικά μέτρα, ή άλλη μεταρρύθμιση, κατά την περίπτωση.

Ο φαύλος κύκλος δεν θα σπάσει αν δεν τον σπάσουμε εμείς οι ίδιοι. Επί δεκαετίες στον τόπο μας επιτελείται μια πνευματική γενοκτονία, και τα τεστ δοκιμασίας δεν είναι παρά μόνο ένα μικρό λιθαράκι της. Όλες οι κυβερνήσεις επικαλούνται την κριτική σκέψη, αλλά η επίκληση δεν σημαίνει τίποτα. Το θέμα είναι ποιος την εφαρμόζει, κυβερνήτης ή απλός πολίτης, και μάλιστα, όχι για το άμεσο συμφέρον του, αλλά για το μέλλον του τόπου. Σημασία δεν έχει να

έχουν όλοι δίπλωμα, σημασία έχει αν κάτι έμαθες για να το πάρεις. Σημασία δεν έχει αν μια εξέταση είναι εύκολη ή δύσκολη, αλλά αν αποτελεί κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αν από αυτήν ο εξεταζόμενος κάτι καταλαβαίνει, ώστε ο ίδιος να βελτιωθεί. Αυτό τό 'χουμε ξεχάσει, κι απ' την εξέταση δεν έχει μείνει τίποτα άλλο παρά η βαθμολόγηση. Όλα τα παιδιά στην ουρά για να πάρουν από τη μαύρη αγορά ποιος ζάχαρη, ποιος λάδι, ποιος χόρτα, ό,τι βρει ο καθένας. Έτσι το καταντήσαμε.

Κι όμως, απ' την εξέταση κάτι μένει. Τα τεστ δεξιοτήτων ορισμένες δεξιότητες τις αναδεικνύουν, κι άλλες τις αγκυλώνουν ή τις τιμωρούν. Προάγουν την παπαγαλία και την καπατσούνη, καταστέλλουν τη λογική και τη φαντασία. Αυτό θέλουμε;

Θα κλείσω με δύο λόγια για τους μαθητές: Πάρτε κατά γράμμα αυτό που σας λένε περί κριτικής σκέψης, και κρίνετε. Κρίνετε τους κριτές σας και τους εαυτούς σας, κρίνετε τους πάντες και τα πάντα. Κάντε ανάλυση και σύνθεση, ρωτάτε γιατί και πώς. Μάθετε τι θα πει ικανή και αναγκαία συνθήκη, μάθετέ το στην πράξη: Χρειάζεται μια κατάληψη; Αρκεί μια κατάληψη; Βάλτε το μυαλό σας να δουλέψει, τη λογική και τη φαντασία σας. Γιατί το μυαλό δεν είναι σαν τα παπούτσια: φθείρεται όταν δεν το χρησιμοποιείς. Όπως κι η ελευθερία του λόγου.

Είπα και ελάλησα, αμαρτίαν ουκ έχω.

Αθήνα 15.11.99

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. Όσο γραφόταν το κείμενο τούτο, υπήρξε απάντηση του Υπουργείου («Ε», 16.11.99) που διέψευδε ότι το τεστ αυτό προέρχεται από τις υπηρεσίες του. Σύμφωνα. Αποτελεί, όμως, ή όχι πρώτη ύλη για την εκπόνηση των τεστ; και αν ναι, ποιος και με τι κριτήρια το επέλεξε για μετάφραση;

Μάρκος Μέσκος

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

(Ποίηση)

Οι εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ επανεκδίδουν ολόκληρο το έργο του Μάρκου Μέσκου.

ΗΔΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

- ΚΟΜΜΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ
(Νουβέλα)
- ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΣΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ
(Πεζά Κείμενα)
- ΜΟΥΧΑΡΕΜ
(Διηγήματα)
- ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
(Ποίηση)
- ΑΝΘΗ ΣΤΟ ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟ ΦΙΔΙ
(Ποίηση)

• ΜΑΥΡΟ ΔΑΣΟΣ
Ποιήματα 1958-1980

• ΣΤΟΝ ΙΣΚΙΟ ΤΗΣ ΓΗΣ
(Ποίηση)

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

- ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
(Δοκίμια)
- ΨΙΛΟΒΡΟΧΟ
(Ποίηση)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 • ΑΘΗΝΑ 10680

ΤΗΛ. 3607.744 • FAX 3623.093 • E-mail: nefeli-p@otenet.gr

Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Πέτρινα χρόνια, πέτρινες ταινίες...

του Δημήτρη Χαρίτου

«Σου γράφουμε ο καθένας τα ίδια πράγματα
και σωπαίνει ο καθένας μπρος στον άλλον
κοιτάζοντας, ο καθένας, τον ίδιο κόσμο χωριστά
το φως και το σκοτάδι στη βουνοσειρά
κι εσένα.

Ποιος θα σηκώσει τη θλίψη τούτη απ' την καρδιά μας;»

Γ. Σεφέρης
(Μυθιστόρημα)

Η τραγική και παρατεταμένη δοκιμασία της εμφύλιας σύρραξης που βίωσε η σύγχρονη Ελλάδα, στην πραγματικότητα ξεκίνησε το 1943, προτελευταία χρονιά της γερμανικής κατοχής. Συνεχίστηκε με τα Δεκεμβριανά του 1944 και ενώ τυπικά τελείωσε το 1949, ουσιαστικά ο απόηχός της –έργω και λόγω– τερματίστηκε με τη μεταπολίτευση του 1974 και τη νομιμοποίηση του ΚΚΕ. Τρεις και

πλέον δεκαετίες αίματος, ξεριζωμών, ανυπολόγιστων οικονομικών καταστροφών και πάνω απ' όλα φανατισμών, ιδεολογικών αγκυλώσεων και τυφλού μίσους: «Εμείς-εκείνοι» - «Εκείνοι-εμείς». Μια κάθετη, μανιχαϊστική αντιμετώπιση της ζωής σε εθνικό επίπεδο. Και όλα αυτά ήρθαν και επικάθησαν σ' ένα λαό ήδη καθημαγμένο από την Μικρασιατική καταστροφή, από ασταθείς και ανίκανες κυβερνή-

σεις, από δικτατορικές σφήνες, με χειρότερη τη Μεταξική, και, τέλος, από τον πόλεμο του '40 και την κατοχή που ακολούθησε.

Ήταν τόσο οδυνηρά και ανεξίτηλα ζωντανή η αίσθηση και η γνώση όσων συνέβησαν στο πετσί του συντριπτικού ποσοστού των Ελλήνων, ώστε οι προσπάθειες των αφηγηματικών τεχνών (πεζογραφία και κινηματογράφος) οι οποίες επιχειρήσαν την αναπαράστασή τους στα αμέσως επόμενα (και στη συνέχεια) χρόνια, έμοιαζαν χλομές ή συμβατικά μελό μπροστά στη βιωμένη άγρια πραγματικότητα. Για λόγους που όμως δεν καλύπτουν με επάρκεια τις αιτίες, έργο μεγάλης πνοής με διαχρονική αντοχή –μιλάμε για μισό αιώνα από την ήττα του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας (ΔΣΕ)– δεν έδωσαν ούτε η πεζογραφία ούτε ο κινηματογράφος μας. Βέβαια, αυτό δεν σημαίνει ότι σ' αυτό το υλικό που δημιουργήθηκε δεν υπάρχουν αξιόλογες και σημαντικές μαρτυρίες, όπως π.χ. στην πεζογραφία το *Πένθιμο εμβτήριο* του Σωτ. Πατατζή, η *Πυραμίδα* 67 του Ρ. Αποστολίδη, ο *Λιμός* και η *Καγκελόπορτα* του Α. Φραγκιά, το *Κιβώτιο* του Άρη Αλεξάνδρου, η *Κάθοδος των εννιά* και *Ορθοκωστά* του Θ. Βαλτινού, οι *Ανυπεράσπιστοι* του Δ. Χατζή, η *Πολιορκία* και ο *Ιαγουάρος* του Αλ. Κοτζιά, η *Ελένη* του Ν. Γκατζογιάννη, η *Τειχομαχία* του Θ.Δ. Φραγκόπουλου κ.ά. Ήδη, κάποια από αυτά ενέπνευσαν έλληνες σκηνοθέτες, οι οποίοι τα μετέφεραν στη μεγάλη οθόνη με μικρότερη ή μεγαλύτερη διασκευαστική παρέμβαση, αλλά όχι και με ανάλογο προς τα βιβλία επιτυχημένο αποτέλεσμα. Από την φύση του ο κινηματογράφος, τέχνη μεν κατ' εξοχήν λαϊκή αλλά και με το ένα πόδι του βαθιά χωμένο στο οικονομικό σκέλος της πραγματικότητάς του, κατά κανόνα υποχρεώνεται να «προσαρμόζει» τα προϊόντα του στις «απαιτήσεις» και τις «δυνατότητες» των καιρών, δηλαδή στην κοινωνική και την πολιτιστική προσληπτικότητα των αποδεκτών του και, βέβαια, στο προσδοκώμενο (καλό) ταμειακό αποτέλεσμα. Αυτό πάει να πει ότι ενώ η θεματολογία του δεν γνωρίζει εξαιρέσεις και αποκλεισμούς, ότι δεν αποποιείται καμιά εκδοχή των κοινωνικών δρώμενων, η αντιμετώπισή τους συντελείται με ανάλογη «αφαλάτωση» της αντικειμενικής αξιοπιστίας, συνεπακόλουθα δε με προχειρότητα στην έμπνευση και στους καλλιτεχνικούς τρόπους. Αυτή, άλλωστε, είναι η διεκπεραιωτική (αισθητική και

Θεόδωρου Αγγελόπουλου, *Ο θίασος*.

ηθική) πρακτική στη διεθνή αγορά του κινηματογράφου.

Η κινηματογράφηση της εμφύλιας τραγωδίας –δηλαδή, του ελληνικού αδελφокτόνου διχασμού–, αν δεν μιλάμε για εμπορευματοποίηση του θέματος, πριν και πάνω απ' όλα σημαίνει πολιτικός κινηματογράφος – περιοχή, τα χρόνια εκείνα, «διακεκαυμένη» για τους Έλληνες σκηνοθέτες και παραγωγούς. Αλλά η πολιτική οφείλει να ερμηνεύει και να ερμηνεύεται από τα γεγονότα, διαφορετικά δεν θα πρόκειται για πολιτική, ενώ τα γεγονότα θα συνεχίζουν να παράγονται ερήμην αυτού που θα έπρεπε να είναι ο πραγματισμός και η ερμηνευτική του – ουσιαστικές αρμοδιότητες και τα δυο της τέχνης. Αυτό δεν έδειξε να ήταν σε θέση να το καταλάβει –στο καθοριστικό του σημείο– ο τότε ελληνικός κινηματογραφικός χώρος (πέρα, φυσικά, από τις εξαιρέσεις του) και κυρίως ο Μεταπολιτευτικός. Η «απονεύρωση» των πολιτικο-ιδεολογικών παθών που επήλθε μετά το 1981 ήταν η σχεδόν ιδανική συνθήκη για μια, επιτέλους, «εν ψυχρώ» ανάλυση και καταγραφή των όσων –και γιατί– συνέβησαν στη «μακριά νύχτα» του Εμφύλιου και μετά, όσο ήταν (και είναι;) καιρός, όσο δηλαδή οι «αυτόπτες» υπάρχουν αλλά και είναι σε θέση να καταθέσουν έγκυρη μαρτυρία. Ατυχώς, όπως μας το επαληθεύει σήμερα η ικανή χρονική απόσταση που έχει μεσολαβήσει, ο ελληνικός κινηματογράφος αποτόλμησε να καταπιαστεί με τον εμφύλιο με τους γνωστούς και κουρασμένους τρόπους του: με δακρύβρεκτα λαϊκά μελοδράματα και ψευδοκοινωνικά έργα, άσχετα με τα πικρά βιώματα και τις ιστορικές αναστατώσεις εκείνης της πραγματικότητας. Οπότε, η μέχρι τότε ανυποψίαστη ελληνική Έβδομη Τέχνη βρέθηκε αιφνίδια αναγκασμένη, από την είσοδο στο προσκήνιο της γενιάς νέων και προοδευτικών δημιουργών, να ασχοληθεί και με την πολιτική διάσταση εκείνης της «πέτρινης» εποχής. Το «δύσπεπτο» στην όλη υπόθεση ήταν οι ξενόφερτοι και μη αφομοιωμένοι τρόποι που καθιστούσαν όχι «ευανάγνωστη» στο κοινό την κινηματογραφική τους γραφή. Ωστόσο, κανένας καλλιτεχνικός τρόπος δεν είναι από τη φύση του πολιτικός ή απολιτικός. Η πολιτική πρόθεση και όχι οι τρόποι είναι που κάνουν ή χαρακτηρίζουν ένα κινηματογραφικό έργο (μιας και μιλάμε για κινηματογράφο) πολιτικό. Όσο πιο αδέσμευτη είναι αυτή η πρόθεση, όσο πιο ουσιαστικά κομμάτια αυτής της πρόθεσης παραμέ-

Λεωνίδα Βαρδαρού, *Ούλοι εμείς εφέντη*.

νουν αδιαπραγμάτευτα, τόσο πιο πολιτικός –και με πιθανότητες διαχρονικής επιβίωσης– είναι. Βέβαια, για να είμαστε δίκαιοι, αυτή η απουσία άμεσης πολιτικής πρόθεσης ή, έστω, η ελλειμματική της παρουσία, δεν οφείλετο στην ανυπαρξία πολιτικής συνείδησης στον Έλληνα. Ήταν, αντίθετα, η εμπεδωμένη αίσθηση στα ευρύτερα στρώματα του λαού, ότι μια ρεαλιστική και αντικειμενική αναμόχλευση της εμφύλιας τραγωδίας, όχι σαν θέμα αφηγηματικό αλλά στο πολιτικό της υποδόμημα, αποτελούσε ζήτημα ταμπού. Ακόμα δε περισσότερο, μέσα από τους ανοικτούς τρόπους του κινηματογράφου (μια εικόνα... χίλιες λέξεις) προκλητική, ασφαλώς αντιεμπορική και με τη βεβαιότητα ότι δεν θα ήταν ευρύτερα αποδεκτή μια μονόπλευρη εκδοχή των γεγονότων. Η ασφυκτική λογοκρισία, η λαϊκή ψυχολογία που ήθελε να ξεχάσει τα «οικεία κακά», (δίνοντας την προτίμησή της στην ανώδυνη ψυχαγωγία) και το αισθητό αστυνομικό κλίμα, όλα αυτά που ανάγκαζαν τους προοδευτικούς αλλά και αξιόλογους δημιουργούς να αυτολογοκρίνονται προληπτικά, στενεύοντας έτσι τα περιθώρια ελεύθερης μετουσίωσης του βιώματος σε τέχνη, στάθηκαν οι αιτίες τόσο των πενιχρών προσπαθειών όσο και των πενιχρών αποτελεσμάτων. Λίγες, αλλά ακρογωνιαίες περιπτώσεις ήταν αυτές που προσπάθησαν να σώσουν «την τιμή των όπλων».

Παρ' όλα αυτά, όταν συμβεί σήμερα να ξαναδείς αυτό το υλικό, το οποίο άλλωστε δεν είναι και πολυάριθμο, παράλληλα με το ψύχραιμο βλέμμα που χαρίζει η διαχρο-

νική απόσταση συμβαδίζουν δεδομένα ψυχολογικά και συγκινησιακά που το καθιστούν πολύτιμο και μάλιστα όταν συμπίπτουν ηλικιακά: τα γεγονότα, η κινηματογραφική τους αναπαράσταση και ο θεατής. Είναι φυσικό, όσο απομακρύνεσαι από την εποχή των γεγονότων που οι ταινίες επιχειρούν να αναπαραστήσουν, όπως όσο και η εποχή (π.χ. η σημερινή) στη διάρκεια της οποίας επιχειρείται η επαναξιολόγηση διαφέρει στις κοινωνικές και ιδεολογικές συντεταγμένες εκείνης, τόσο πιο εύκολα –μοιραία– διολισθαίνεις προς τη μυθοποίηση του: «μια φορά κι ένα καίρι...» – συνθήκη, βέβαια, ξένη προς την ιστορική πραγματικότητα. Οπότε, όπως στην προκειμένη περίπτωση, περιορίζεσαι σε αισθητικές και καλλιτεχνικές επανεκτιμήσεις – ό,τι επιζεί σ' αυτές τις ταινίες. Δίχως εμμονή στο αν και κατά πόσο συνέβησαν έτσι τα πράγματα. Είναι γνωστό ότι στο συντριπτικό τους ποσοστό οι κινηματογραφικές ταινίες κατά κανόνα γερνάνε γρήγορα. Η κινούμενη εικόνα δεν έχει την αποθεματική αντοχή των λέξεων. Μόνο αυτές μπορούν να επανασκηνοθετούνται αέναα.

Η βασική ταξινόμηση των ταινιών που αναφέρονται (άμεσα ή έμμεσα) στον μακρόχρονο εμφύλιο διχασμό αφορά σε ταινίες μυθοπλασίας (fiction) και σε ταινίες τεκμηρίωσης (ντοκυμανταίρ). Και αυτές πάλι σε χρονικές περιόδους που τις οριοθετούν σημαντικές πολιτικές αλλαγές. Δηλαδή, ταινίες που έγιναν πριν από το απρι-

Θεόδωρου Αγγελόπουλου, *Οι κυνηγοί*.

λιανό πραξικόπημα του '67, αυτές που έγιναν στη διάρκειά του, αυτές που έγιναν μετά τη Μεταπολίτευση του '74, αυτές που έγιναν στη δεκαετία του '80 (πρώτη περίοδος του ΠΑΣΟΚ) και, τέλος, αυτές που έγιναν στη δεκαετία που διατρέχουμε.

Ήταν ο Αλέκος Σακελλάριος, το 1948, στη διάρκεια ακόμα του Εμφυλίου, που πρώτος πέρασε μια συγκινητική αντιδικαστική έκκληση, μεταφέροντας στην οθόνη, με τους γνωστούς τρόπους του λεγόμενου «καλού εμπορικού κινηματογράφου» τη θεατρική του κωμωδία *Οι Γερμανοί ξανάρχονται*. Δέκα χρόνια αργότερα, ο Νίκος Κούνδουρος με την ταινία του *Οι Παράνομοι* θα επιχειρήσει πρώτος αυτός μια ενδεχόμενη αλλά ασαφή αναφορά στον Εμφύλιο: το γνωστό εικαστικό στυλιζάρισμα, οι προσπάθειες εξπρεσιονιστικών ερμηνειών και το ολότελα απολιτικό σχόλιο. Ο καθολικός ανθρωπισμός υποκαθιστά τον πολιτικό πραγματισμό. Έτσι, η πρώτη πραγματικά πολιτική ταινία που προσπαθεί να σκιαγραφήσει το κοινωνικό και το μετεμφυλιακό κλίμα της Αθήνας, μέσα από την έπαρση της νικήτριας αστικής δεξιάς, η οποία και προετοιμάζει την έλευση της δικτατορίας, είναι το *Πρόσωπο με πρόσωπο* (1966) του Ροβήρου Μανθούλη. Λαμπρή και μοντέρνα κινηματογράφηση που διατηρεί ακόμα το καλλιτεχνικό της σφρίγος.

Στη διάρκεια της Χούντας, ο Δήμος Θέος θα γράψει (με τον Κώστα Σφήκα) και θα σκηνοθετήσει κρυφά και κάτω από περιπετειώδεις συνθήκες το πολιτικό φιλμ-νου-

άρ *Κιέριον* (1967-68). Στην Ελλάδα, θα προβληθεί για πρώτη φορά στο φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης του 1974. Η ταινία αποτελεί παραλλαγή της υπόθεσης της δολοφονίας του αμερικανού δημοσιογράφου Τζωρτζ Πολκ στη Θεσσαλονίκη, με άλλα όμως ονόματα και άλλους χώρους. Υπόδειγμα πολιτικής ταινίας, με λιτό αλλά και ριό σχόλιο. Διατηρεί σημαντικό μέρος της αξίας της χάρη στο ντοκυμανταιρίστικο ύφος και τις γκονταρικές επιδράσεις στη σκηνοθεσία. Αν όμως όλοι οι αξιόλογοι σκηνοθέτες της εποχής (που, καθόλου περίεργο, ήταν όλοι τους προοδευτικοί) δεν γύρισαν –δεν θέλησαν ή δεν μπόρεσαν– πολιτικού περιεχομένου ταινίες στη διάρκεια της δικτατορίας (με την εξαίρεση της ταινίας του Θ. Αγγελόπουλου *Μέρες του '36* (1972), η οποία οι μικρόνοες της Χούντας θεώρησαν ότι στρεφόταν κατά του κοινοβουλευτισμού γι' αυτό και επέτρεψαν την προβολή της), άνεση και... παραγωγικότητα έδειξαν οι σκηνοθέτες «εθνικοπατριωτικών» ταινιών. Με μοναδική εξαίρεση την όντως αξιόλογη (για την εποχή και τις προθέσεις της) δουλειά του Ερρίκου Ανδρέου *Δώστε τα χέρια* (1971), στην οποία δύο παλαιοί φίλοι βρίσκονται στη διάρκεια του Εμφυλίου σε αντίθετα στρατόπεδα, όλες οι άλλες ήταν επίπεδα, άνευρα κατασκευάσματα εμπορευματικού χαρακτήρα και προορισμού. Η πολιτική τους διάσταση εξαντλούνταν σε έναν εκ του ασφαλούς (εθνικόφρονα) πατριωτισμό. Θυμίζουμε: Ηλ. Μαχαίρα *Γοργοπό-*

ταμος (1968), Π. Μακεδών *Βαριά κατάρα ο διχασμός* (1968), Π. Φιλίππου *Στα σύνορα της προδοσίας* (1968), Α. Παπασταμάκης *Δραπέτες του Μπούλκες* (1969), Ηλ. Μαχαίρα *Γράμμος* (1971), Χρ. Κεφάλαι *Ποτάκης* (1970). Αν έχει υπάρξει και καμιά άλλη παρόμοιας αντίληψης, δίκαια θα βρίσκεται στον πάτο του κινηματογραφικού καιάδα.

Η πτώση της Χούντας, μαζί με την άνοιξη των πολιτικών ελευθεριών, την ανασύνταξη των κομμάτων και κυρίως τη νομιμοποίηση του ΚΚΕ, τις έντονες αντιπαραθέσεις και επανεκτιμήσεις, σηματοδοτεί και την άνοιξη του πολιτικού κινηματογράφου. Με το *Θίασο* (1974-75) του Θ. Αγγελόπουλου αποκτάει και το αυθεντικό πιστοποιητικό της γέννησής του. Δεύτερη ταινία της τριλογίας του πάνω στην ελληνική (πολιτική) ιστορία, καλύπτει το διάστημα 1939-1952 – αναμφίβολα την πιο οδυνηρή για την Ελλάδα περίοδο του αιώνα μας. Με μια ιδιοφυή σύλληψη σύνδεσης του ιστορικού με την τραγωδία, ακόμα και την ειρωνική θλίψη, με πρόφαση το κωμειδύλλιο *Γκόλφω* η παράσταση του οποίου ουδέποτε ολοκληρώνεται, αποδίδουν εντυπωσιακά δραματουργικό αποτέλεσμα πρωτόγνωρο για τις μέχρι τότε δυνατότητες και επιτεύξεις του ελληνικού κινηματογράφου. Η μπρεχτική αποστασιοποίηση, ο αυστηρός φορμαλισμός, οι μεγάλες σεκάνς και ο ειραστικός λυρισμός οδηγούν την ταινία προς την επική διάσταση, παρ' όλη την εγγενή κατήφεια που την διατρέχει. Θα 'λεγε κανείς ότι ο Αγγελόπουλος προτείνει πως ο εμφύλιος διχασμός ξεκίνησε με τους Ατρείδες και ότι η «μητροκτονία» διατρέχει ολόκληρη την ελληνική ιστορία. Σήμερα, ο αναμφίβολα σημαντικός αυτός σταθμός της εθνικής μας (και όχι μόνο) κινηματογραφίας δείχνει σχοινοτενής, αρκετά κουρασμένος και (συχνά) κουραστικός, ενώ τα αλλοδαπά δάνεια είναι φανερά. Τον μεθεπόμενο χρόνο (1977) θα παρουσιάσει το τρίτο μέρος της τριλογίας του που είναι *Οι Κυνηγοί*. Και εδώ, η ελίτ εκπροσώπηση της αστικής δεξιάς, εφησυχασμένη από τον εφιάλτη της νικημένης αριστεράς, ευωχείται παντοιοτρόπως. Είκοσι επτά ολόκληρα χρόνια μετά τη λήξη των εχθροπραξιών του Εμφυλίου, μια ομάδα κυνηγών ανακαλύπτει θαμένο στο χιόνι το πτώμα ενός αντάρτη, «ολοζώντανα» διατηρημένο. Αμυχανία, φόβοι, ενοχές, όλα εγείρονται μπροστά στον νεκρό του οποίου το αίμα ακόμα τρέχει. Ανατρέχουν, ο καθένας τους εκπρόσωπος της άρχουσας τάξης,

Χρήστου Σιοπαχά, *Η κάθοδος των εννέα*.

σις μέρες και τα έργα τους. Τον επόμενο χρόνο θα εγκαθιδρυθεί η Χούντα. Έξοχη ιστορική και πολιτική αλληγορία, όπου ρεαλισμός και υπερρεαλισμός αιφνιδιάζουν τον θεατή σ' ένα σφιχτό παιχνίδι μνήμης, υπεράσπισης ιδεών, ιστορικής –βιωμένης– κριτικής και χρησμών. Αισθητική και ποίηση ακολουθούν μιαν αξιοθαύμαστη ανιούσα. Ταινία καλλιτεχνικά αρτιότερη και πολύ πιο «παρούσα» από τον *Θίασο*. Άδικα τοποθετείται πιο πίσω από αυτόν. Λίγο πιο πριν (1976), ο Παντελής Βούλγαρης θα παρουσιάσει το *Happy Day*, ταινία βασισμένη στο μυθιστόρημα του Α. Φραγκιά *Λιμός*. Ταινία μέτρια και –σήμερα– αδιάφορη. Αντί να γίνει ελεγεία για το κολαστήριο της Μακρονήσου, έγινε μιούζικαλ παρωδίας του. Υπερβολικές οι συμβολοποιήσεις, αδυνάτιζαν το ιστορικό μέγεθος των γεγονότων παρά τις επιμέρους σωστές επισημάνσεις. Η Μακρόνησος εξακολουθεί να περιμένει τον αφηγητή της. Το 1978 παρουσιάζεται ξανά η *Υπόθεση Πολκ* από τον Άγγ. Μάλλιαρη. Ουδέν νεώτερον ούτε από την τέχνη ούτε από την ιστορία. Την ίδια χρονιά, ο Δημήτρης Μακρής μεταφέρει στην οθόνη το ομώνυμο μυθιστόρημα του Α. Φραγκιά *Καγκελόπορτα*. Οι παρεμβάσεις του σκηνοθέτη, με τη δημιουργία διπλών επιπέδων αφήγησης, στο μυθιστόρημα το οποίο αναφέρεται στην μετεμφυλιακή περίοδο, δημιουργούν σύγχυση κατανόησης της ταινίας η οποία, εν πάση περιπτώσει, έχει μιαν αξιόλογη κινηματογραφική γραφή και ρυθμό. Έμμεσα και με αναφορές σφήνες θα αγγίξει τα επακόλουθα του Εμφύλιου (Τασκένδη κ.λπ.) η τότε ταινία-έκπληξη του Χριστόφορου

Χριστοφί *Περιπλάνηση* (1979). Περίσσευμα νοσταλγίας πάνω στην ιστορία. Το 1980 ο Νίκος Τζίμας, θιασώτης της ζντανωφικής ορθοδοξίας θα μας δώσει με την ταινία του *Ο άνθρωπος με το γαρύφαλλο*. Ένα πιστό δείγμα σοσιαλιστικού ρεαλισμού αγκαζέ με τα πιο γνωστά κλισέ του εμπορικού κινηματογράφου. Η ταινία πραγματεύεται τα πολιτικά χρόνια της δεκαετίας του '50, τη σύλληψη, τη δίκη και την εκτέλεση του Μπελογιάννη. Επίπεδος κινηματογράφος αλλά έντιμος. Τεράστια η εμπορική της επιτυχία.

Η ήττα της καραμανλικής δεξιάς το 1981 (έστω και στο πρόσωπο των διαδόχων του, καραμανλική παρέμενε) και η άνοδος του (τότε) ελπιδοφόρου ΠΑΣΟΚ, θα απελευθερώσει ακόμα περισσότερες εκφραστικές δυνατότητες των κινηματογραφιστών μας, θα λύσει κατάλοιπα αναστολών. Από το 1983 μέχρι το 1988 θα δουν το φως της δημοσιότητας μια σειρά από λίγο-πολύ σωστά φτιαγμένες ταινίες που φιλοδοξούν να μιλήσουν για την περίοδο του διχασμού από πολλές θέσεις και, τώρα πια, με κριτικό βλέμμα. Έτσι, το 1983 ο Γιάννης Σμαραγδής στο *Τραγούδι της επιστροφής* σκιστάει επιφανειακά την μεγαλοεπιχειρηματική προσπάθεια ξενοδοχοποίησης της Κρήτης. Ο αυτοεξόριστος επιστρέφει στο νησί, αλλά δεν κατορθώνει να προσαρμοσθεί. Ταινία ξεχασμένη. Δικαίως. Τον άλλο χρόνο, όμως, (1984) ο Αγγελόπουλος «ξαναχτυπά» με το φορτισμένο συγκινησιακά πάνω σ' ένα στέρεο πολιτικό υπόβαθρο *Ταξίδι στα Κύθηρα*. Η επιστροφή του υπερήλικα αντάρτη στην πατρίδα του διαθέτει την αυτονόητη απόγνωση αλλά και ηθικό ρίγος. Ο χαμένος (ανεξαγόραστος) χρόνος, η εμμονή του γέρου-ήρωα στις ιδεολογικές του επιλογές αλλά και η αδυναμία επαναπροσαρμογής εγείρουν συναισθηματικές αναστατώσεις (και) στον σημερινό θεατή. Ο πολιτικός στοχασμός συνλειτουργεί με το εξατομικευμένο δράμα. Τον ίδιο χρόνο ο κύ-

πριος σκηνοθέτης Χρήστος Σιοπαχάς επιχειρεί να μεταφέρει στην οθόνη το στιβαρό μυθιστόρημα του Θανάση Βαλτινού *Η Κάθοδος των εννέα*, σε σενάριο του ίδιου του συγγραφέα. Μετά τη συνθηκολόγηση –το κατά Ζαχαριάδη, Όπλο παρά πόδα– αποκομμένη μια ομάδα εννέα ανταρτών του Εμφύλιου διασχίζει την ορεινή Πελοπόννησο, αποδεκατιζόμενη. Αληθινή εκδοχή του προσώπου της ήττας. Παραμένει αξιοθαύμαστο το κινηματογραφικό της μετιέ. Η αδρότητά της φέρνει στο νου βραζιλιάνικο Τσίνεμα Νόβο. Η πολιτική διάσταση αναβλύζει αβίαστη από τη δράση και τις συμπεριφορές. Το 1985 ο Π. Βούλγαρης θα πάρει πανηγυρική ρεβάνς (για το μέτριο *Happy Day*) με τα *Πέτρινα Χρόνια*, ίσως τη δημοφιλέστερη –ακόμα και σήμερα– ταινία που περιγράφει τα «πάθη» των οπαδών της αριστεράς στα χρόνια του Εμφύλιου και μετά. Εδώ, στο προσκήνιο, προβάλλονται όχι οι πολιτικές συγκρούσεις, οι καθολικές αναμετρήσεις, αλλά οι δραματικές επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή συγκεκριμένων ανθρώπων. Το βαρύ τίμημα της ιδεολογικής αυτοθυσίας. Ο βαθύς ανθρώπινος χαρακτήρας της θα φορτίζει πάντοτε με συγκίνηση τον θεατή. Καλά δομημένη μείξη δραματοποιημένου ντοκυμανταίρ και μυθοπλασίας είναι το *Καλή πατρίδα σύντροφε* (1985) του Λευτέρη Ξανθόπουλου. Η ταινία είναι εξ ολοκλήρου γυρισμένη στο γνωστό χωριό πολιτικών προσφύγων Μπελογιάννη, στην Ουγγαρία. Σημαντικό στοιχείο της ταινίας εί-

Λευτέρη Ξανθόπουλου, *Καλή πατρίδα σύντροφε*.

Παντελής Βούλγαρης, Πέτρινα χρόνια.

ναι ότι αληθινοί πρόσφυγες θυμούνται και μιμούνται. Το τέλος της ταινίας κορυφώνει αβίαστα τη συγκίνηση Βέβαια, τα «γιατί» απουσιάζουν απ' την ταινία. Τον ίδιο επίσης χρόνο ο Σταύρος Κωνστανταράκος παρουσιάζει το *Εν πλω*. Ο γιος του νεκρού αντάρτη αναζητάει σημάδια του πατέρα του. Άτυχο το αποτέλεσμα, παρά τις λίγες καλές στιγμές. Θα είναι ο Τάσος Ψαρράς το 1986 ο οποίος με την ταινία του *Καραβάν Σαράι* θα προσπαθήσει να δώσει το συνταρακτικό θέμα της εσωτερικής μεταναστευσης του πληθυσμού της υπαίθρου στην οποία υποχρεώθηκε στη διάρκεια του Εμφυλίου από τον Εθνικό Στρατό και τις παραστρατιωτικές οργανώσεις (ΤΕΑ & ΜΑΥ): Η ταινία, παρά τα ισχνά οικονομικά της μέσα, συχνά παίρνει επικές διαστάσεις. Χάρη στο ανθρώπινο βλέμμα και τον ισχυρό ηθογραφικό της χαρακτήρα, η ταινία δεν κουράζει από τη στρατευμένη θέση του σκηνοθέτη. Τα παιδιά της Χελιδόνας (1987) του Κώστα Βρεττάκου παραμένει από τις σημαντικότερες ταινίες μας πάνω στον Εμφύλιο. Βασισμένη στην ομώνυμη νουβέλα του Δ. Χαριτόπουλου, αυτή η πι-

ναριακή ιδέα (Γκούφας, Μπράμος, Κουτσομύτης) «προσγειώνεται» αναγκαστικά σε έδαφος λιτότητας, μακριά από το μεγάλο θέαμα. Την επόμενη χρονιά, ο Διονύσης Γρηγοράτος παρουσιάζει την τρίτη και πιο ολοκληρωμένη εκδοχή της δολοφονίας του Πολκ. *Υπόθεση Πολκ - στον αέρα*. Υλικό μεικτό: βασικά ταινία μυθοπλασίας με σφήνες τα επιζώντα πρόσωπα της περιπέτειας. Αρκετά μέρη της ταινίας παραμένουν ενδιαφέροντα, παρά το κουραστικό μάκρος και τον αργό της ρυθμό. Χρήσιμο αρχειακό υλικό.

Στη δεκαετία ετούτη, που τελειώνει σε λίγους μήνες, παρουσιάστηκαν λίγες ακόμα ταινίες που ασχολούνται, λίγο-πολύ, με τη μακρόχρονη αδελφοκτόνα περιπέτεια των Ελλήνων. Όπως π.χ. ο Τάκης Τουλιάτος, ο οποίος μας έστειλε από την πρώην Ανατολική Γερμανία τα *Βερίκοκκα στο καλάθι*. Οι προσπάθειες δύο ελλήνων πολιτικών προσφύγων να αντισταθούν στην απορρόφησή τους από την ξενιτιά με όπλο τους τη μνήμη. Ο ατμοσφαιρικός *Ιαγουάρος* (1994) της Κατερίνας Ευαγγελάκου (από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Αλέξη Κο-

τζιά) περιγράφει τη σύγκρουση -ύστερα από πολλά χρόνια- νύφης και κουνιάδας (του νεκρού συζύγου, αντίστοιχα, και αδελφού στα Δεκεμβριανά) με πρόφαση το ιδιοκτησιακό καθεστώς του σπιτιού στην ουσία, το αγεφύρωτο μίσος που γεννάει το διαφορετικό ιδεολογικό στρατόπεδο. Η αναμέτρηση των δύο γυναικών ανιχνεύει το σκηνοθετικό και το ερμηνευτικό θερμόμετρο σε μπεργκμανικών διαστάσεων ψυχογράφημα. Τον επόμενο χρόνο, Αλέξης Δαμιανός, επιτέλους, παρουσιάζει τον *Ηνίοχο*, τον οποίο ενώ είχε αρχίσει να γυρίζει την προηγούμενη δεκαετία, λόγω διάφοροι -ακόμα και λογοκρισίας!- το καθυστέρησαν, με φανερό τη ζημιά στην ενότητα του αφηγηματικού ύφους. Σχοιντενείς σεκάνς, διαφορετικής γραφής στόμφοι αρχαίας τραγωδίας με υλικό νοτουραλισμού, αλλά και συγκλονιστικά κομμάτια που θυμίζουν τους μεγάλους του μεγάλου σοβιετικού σινεμά. Το πρώτο μέρος, στις φυλακές των Ιταλών, ο γάμος και ο φόνος του Κούτρα και το ερωτικό σμίξιμο του αντάρτη Ηνίοχου με τη χήρα του Κούτρα αποτελούν ποιητική κινηματογραφική ανθολογία. Όλο το υπόλοιπο, ένα μεγάλο κρίμα. Ο Βαγγέλης Σερντάρης, στηριγμένος σε μια αληθινή ιστορία στα χρόνια του Εμφυλίου, έγραψε και σκηνοθέτησε το 1997 τη *Βασιλική*. Όμως τίποτα πιο φαίνεται, δεν εντυπωσιάζει. Όλα είναι γνωστά, όπως και ότι αυτή η θεματική μπορεί να επαναλαμβάνεται αέναα. Πολιτικό σινεμά, βέβαια, δεν είναι. Συγκινεί η προσωπική ιστορία και ο κινηματογραφικός στην προκειμένη περίπτωση, δυναμισμός της. Απροσδόκητα, εντούτοις, στην περσινή κινηματογραφική περίοδο (1998-99) ο Λεωνίδας Βαρδαρός, έγραψε και σκηνοθέτησε το *Ούλοι εμείς εφέντη*, μιαν αυθεντικά πολιτική ταινία που την στηρίζει και την αξιοποιούν το ήθος της άποψης, η κατανόηση, η κριτική συμπεριφορά τόσο στις δραματικές στιγμές όσο και σε εκείνες που τις εξευγενίζει το γλυκόπικρο χιούμορ και η ρομαντική αχλύ που χαρίζει η μεγάλη χρονική απόσταση. Το θέμα της συγγενείας με την *Κάθοδο των εννιά* του Σιοπαχά. Και εδώ, μια ομάδα αποκομμένων ανταρτών του Εμφυλίου στα βουνά της Ικαρίας προσπαθεί να φτάσει στη θάλασσα. Μια από τις πιο αντιπροσωπευτικές ταινίες, εστιασμένες απόλυτα στο θέμα τους.

Το ντοκυμανταίρ οφείλει να ρίχνει το βάρος του στο αποδεικτικό υλικό που είναι η εικόνα και η μαρτυρία. Το σχόλιο συχνά

γίνεται η ακυρωτική του παγίδα. Δογματικός, αφοριστικός ή προπαγανδιστικός ο λόγος μετατρέπει την εικόνα σε «υπηρεσία» του. Γι' αυτό, όσο εύλογα πολύτιμο είναι –πρέπει να είναι– ένα ντοκυμανταίρ, άλλο τόσο ευεπίφορο είναι σε δυσπιστία. Δυστυχώς, για τα γεγονότα του Εμφύλιου και τον πολύχρονο εθνικό διχασμό ούτε πολλά γυρίστηκαν ούτε, πλην δυο-τριών, αξιόπιστα. Στα πιο πολλά υπερίσχυσε η στρατευμένη άποψη, η ιδεολογική μονομέρεια, μεγαλόστομη και δογματική. Στο αντίθετο στρατόπεδο της «εθνοφοροσύνης» είναι δεδομένο ότι κανείς δεν μπορεί να έχει απαιτήσεις αντικειμενικότητας. Τα γνωστά βερμπαλιστικά επίκαιρα στο οπτικό υλικό των οποίων, εντούτοις, περιέχονται χρήσιμες «ψηφίδες» γι' αυτό το τραγικό παζλ.

Αναφορές στους τόπους εξορίας της Γυάρου και της Μακρονήσου επιχειρεί το ντοκυμανταίρ που γύρισαν το 1975 οι Κ. Χρονόπουλος και Γ. Χρυσοβισάνος με τον τίτλο *Ο νέος Παρθενώνας*. Χρήσιμο αλλά ανεπεξέργαστο υλικό και ανάλογο το σχόλιο. *Η ηλικία της θάλασσας* του Τάκη Παπαγιαννίδη (1978) έχει ενδιαφέρουσα αισθητική σύλληψη, αλλά κουράζει (ιδίως σήμερα) με τον πλατυαστικό του φορμαλισμό πιο πολύ και από την ιδεολογική του ορθοδοξία. Το ίδιο και ο *Εμφύλιος λόγος* (1979) του θεωρητικού Δ. Λεβεντάκου. Πειραματική παρουσίαση ιστορικού φω-

τογραφικού υλικού της δεκαετίας του '40 με χρήση τρυκέζας. Ενδιαφέρον παρουσίαζε ο χρωματισμός του υλικού ανάλογα με την πολιτική απεικόνιση: μπλε, η δεξιά· κόκκινο, η αριστερά και μαύρο όταν συνέπιπτε η κριτική άποψη. Τον ίδιο χρόνο ο Διον. Γρηγοράτος προβάλλει το τετράωρης διάρκειας υλικό του με τον τίτλο *Παράσταση για ένα ρόλο*. Ένα από τα κεφάλαια του ντοκυμανταίρ αφορά τον Εμφύλιο. Η μαρξιστική του θέση στην ερμηνεία των συγκεκρι-

μένων γεγονότων, σήμερα ελέγχεται για τη «δυσκαμψία» της. Ατυχώς, κάπου υπήρξαμε λίγο-πολύ όλοι μας ρομαντικά «μύωπες». Μόλις το 1981, ο Φώτος Λαμπρινός, παρουσίασε την πρώτη ολοκληρωμένη δουλειά τεκμηρίωσης με τον τίτλο *Άρης Βελουχιώτης - το δίλημμα*. Πλούσιο υλικό, κυρίως από αμφοτερόπλευρες μαρτυρίες, σχετική κριτική ισορροπία και αποφαντισμένη πρόθεση. Πρόπερσι, ο Ροβήρος Μανθούλης πρόβαλε από την ΕΤ2 ένα ακόμα πιο πλούσιο και αντιπροσωπευτικό υλικό με τον ντιρέκτ τίτλο: *Εμφύλιος*. Ντοκυμανταίρ αναφοράς που αντανάκλα τη σοβαρότητα και τη συγκρότηση του δημιουργού του. Οριακή στην ισορροπία της τοποθέτηση –με την προσθήκη διεθνούς υλικού– πάνω στα αναπάντητα (για χρόνια ακόμα) ερωτήματα που έχει θέσει στην εθνική μας ιστορία ο κύκλος του Εμφύλιου. Σ' αυτόν τον πολύ μεγάλο κύκλο, που ασφαλώς κάποιο συγκεκριμένο παζλ κοινωνικό και πολιτικό θα εικονίζεται, αν και όποτε συμπληρωθεί, η Σούλα Δρακοπούλου επιχειρεί μίαν αξιοπρόσεκτη και αξιόλογη προσομοίωση με το ντοκυμανταίρ που έφτιαξε το 1996 με τον ταιριαστό τίτλο: *Αναμνήσεις από την πραγματικότητα*. Πρόκειται για μοντάρισμα ευρηματικά αντιπροσωπευτικού υλικού, το οποίο αποτελείται από ταινίες των κρίσιμων δεκαετιών '40 μέχρι και '60, από επίκαιρα, και από σελίδες εφημερίδων της εποχής. Αυτό το υποδειγματικό υλικό μεταμορφώνεται εντυπωσιακά, κάτω ίσως από το καλύτερο

Τάσος Ψαράς, *Καραβάν Σαράι*.

κοινωνικο-πολιτικό σχόλιο σε ανάλογο οπτικό αποτέλεσμα.

Από το σύνολο του υλικού που παρουσιάστηκε εδώ, μέρος μόνο –το πόσο ακριβώς, δεν έχει μεγάλη σημασία– μπορεί να προκαλέσει το ενδιαφέρον του σημερινού θεατή κι ακόμα περισσότερο του ηλικιακά νεότερου. Ξέρουμε το γιατί. Παρά ταύτα, ολόκληρο είναι πολύτιμο για το απώτερο μέλλον όταν θα ξαναδιαβαστεί από τους ιστορικούς και τους κοινωνιολόγους «εν ψυχρώ». Όταν το ταξικό ρήγμα θα είναι αισθητά πιο ρηχό. Σήμερα, πάντως, παραμένουν λογικά κενά στην ερμηνεία της πίκρας του ηττημένου που βγάζουν προς τα έξω πολλές από αυτές τις ταινίες. Βέβαια, μπορούν να νικηθούν και οι ιδέες, αλλά μόνο από άλλες, καλύτερες.

Όταν όμως συμβεί οι ιδέες να ενσαρκωθούν σε πολιτική πραγματικότητα, τότε αυτή είναι που νικιέται και πολιτικά και στρατιωτικά. Και είναι τότε που προβάλλεται η αμηχανία του ηττημένου. Αυτό που επιζωγράφισαν πολλοί δημιουργοί (και από τους πιο αξιόλογους) στις ταινίες που απαριθμήσαμε. Δεν είναι οι ιδέες που νικήθηκαν αλλά, ίσως, ο τρόπος της τότε «ενσάρκωσής τους». Σε κάποιο σημαντικό ποσοστό δικαιολογημένα, ο ελληνικός κινηματογράφος δεν πραγματοποίησε υπερβάσεις σ' αυτές τις καταγραφές. Αλλά ας μην είμαστε υπερβολικοί και άδικοι: στα πενήντα χρόνια, μόνο «πέτρινες» ταινίες μπορούσαν να γίνουν.

Κώστα Βρετάκου, *Τα παιδιά της Χελιδόνας*.

Μαχητές του Δημοκρατικού Στρατού σε ανάπτυξη την ώρα της μάχης.
Φωτογραφικό Αρχείο ΑΣΚΙ.

Μουργκάνα

του Δημήτρη Χατζή

Τή νύχτα της 2 του 'Απρίλη τά τάγματα 627 και 583 μαζί με μία διλοχία ΛΟΚ καταφέρνουν τέλος να σπάσουν την αντίστασή μας σε δύο μικρά ύψωματα που λέγονται Στάλος και Καστρί, μπροστά στη Μουργκάνα. Οί ὀβίδες τῶν κανονιῶν κ' οἱ μπόμπες τῶν ἀεροπλάνων τά ὀργώσανε τίς τρεῖς τελευταῖες μέρες συνέχεια. Ἡ ἐχθρική δύναμη γαντζώνεται τή νύχτα σ' αὐτά τά δύο ύψωματα, προχωρεῖ ὡς ἓνα σημεῖο πού τό ἔδαφος τῆς προσφέρεται, σταματᾷ ἐκεῖ καί ὀργανώνει τίς θέσεις της.

Οἱ δικοί μας τά χαράματα κάνουν ἀντεπίθεση νά τοὺς θγάλουν ἀπό τό ὕψωμα τοῦ Στάλου πού κρατοῦν τήν κορυφή του μονάχα. Οἱ ὀμάδες πού κατεβαίνουν πρὸς τίς ἐχθρικές θέσεις χτυπιοῦνται ἀπὸ τρεῖς πλευρές. Τό πυροβολικό τοὺς ρίχνει συνέχεια, βροχή ἀπὸ σφαῖρες σφυρίζουν ὀλόγυρά τους. Σέ λίγο ἀκόμα, σάν ξημερώνει, τ' ἀεροπλάνα δέν ἀνοίγουν τοὺς κύκλους τους μακρύτερα ἀπὸ τήν κορυφή τοῦ ὕψωματος. Χτυποῦνε μέ τά μυδράλια, ρίχνουν ρουκέτες. Οἱ σκοπευτές κουράζονται κρατώντας ὀρθοὶ τά ὀπλοπολυβόλα τους, τά χέρια τους βαραίνουν. Ἀναγκάζονται καί τά παίρνουν οἱ δμοιοῖτες. Ὁ τόπος εἶναι μέσα σέ κουρνιαχτό ἀπὸ τίς ὀβίδες πού σκάζουν καί ἀπὸ τά καπνογόνα βλήματα πού ἀρχίζουν νά ρίχνουνε γιὰ νά δείχνουνε στ' ἀεροπλάνα τίς θέσεις τῶν δικῶν μας.

Ἀπὸ τό χάραμα ὡς τό μεσημέρι οἱ μικρές μας ὀμάδες ρίχνονται πάνω στίς ἐχθρικές θέσεις, σταματοῦν τόν ἐχθρό, μιά δέν μποροῦν νά τόν θγάλουν, νά τόν

διώξουν παρακάτω. Καί πάλι ξαναδοκιμάζουν καί ξαναπηδοῦν ἀπροφύλαχτοι, χωρὶς ἀποτέλεσμα, ὡς τήν ὥρα πού δόθηκε ἡ διαταγή νά τραβήξουνε πίσω.

Νά τραβήξουνε πίσω θά πει ν' ἀνέβουνε τώρα τ' ὀλόγυμνο ὕψωμα ἴσαμε τήν κορυφή του, ἀπροφύλαχτοι ἀπ' ὀλοῦθες, ἀπὸ μπρός, ἀπ' τά πλάγια, ἀπὸ τά κανόνια πού τοὺς χτυποῦν, ἀπὸ τά μυδράλια τῶν ἀεροπλάνων πού τοὺς ἀκολουθοῦνε θῆμα μέ θῆμα. Ἡ ἀντεπίθεσή τους τσακίστηκε.

Τσακιστήκανε τά κορμιά. Ἡ ψυχὴ τους δέ λύγισε. Δέ βρίσκεται σ' αὐτὴ τήν ἄνιση καί χαμένη ἀντεπίθεση τοῦ Στάλου μήτε κ' ἓνας πού νά 'κανε πίσω πρὶν πάρουνε τὴ διαταγή.

Εἶναι μάχες στὸν πόλεμο πού δέν ἔχουν ἄλλη δόξα ἔξω ἀπὸ τὴ δόξα τῆς κερδισμένης νίκης. Καί εἶναι καί μάχες χαμένες πού μ' αὐτὲς κερδίζεται στό τέλος ὁ πόλεμος. Οἱ νικημένοι τοῦ Στάλου σταθήκανε τό παράδειγμα γιὰ ὅλους τοὺς μαχητές μας καί δώσανε τό πνεῦμα τῆς θυσίας στοὺς μαχητές καί νικητές τοῦ Τσεροβέτσι στίς κατοπινές μέρες.

Χάσαμε καμπόσους ἐκεῖ. Δυό-τρεῖς λαβωμένοι μας ἀπομείνανε στά χέρια τοῦ ἐχθροῦ κ' οἱ προστάτες τοῦ πολιτισμοῦ τοὺς κατάσφαξαν. Μερικοὶ μαχητές μας, τρεῖς ἢ τέσσερις πιαστήκαν στά χέρια. Μαζί τους καί δυό κορίτσια. Αὐτοὺς εἶχαν διαταγή νά μὴν τοὺς σκοτώσουν καί νά τοὺς στείλουνε ζωντανούς στή Μεραρχία στά Γιάννινα, γιὰ μιά ἐπίδειξη πού χρειαζότανε κεῖ, ὥστε ἀπὸ τόσες μέρες ἄγονης ἐπίθεσης.

Εἶταν Κυριακὴ τό βράδι ὅταν πήγανε

τά δυό κορίτσια στά Γιάννινα. Ὁ σκοπὸς εἶταν νά τά πομπέψουν στοὺς δρόμους. Στὴν πλατεία τῆς πόλης, καθὼς τὴ περνούσαν γιὰ τοὺς στρατῶνες, μαζεψήκανε κόσμος καὶ κόσμος, κάπου δέκα χιλιάδες. Τά 'χαν ἀφήσει καὶ φορούσαν ἀκόμα τά δίκωχά τους καὶ τά φυσεκλίκια τους μέ τίς σφαῖρες σταυρωτά πάνω στὸ στήθος τους, ὅπως χρειαζόταν γιὰ τὴν ἐπίδειξη. Καὶ κεῖνα περπατοῦσαν καὶ τὰ δυό μέ τό κεφάλι ψηλά. Οἱ χαζοὶ κοιτάζανε καὶ ἀνοίγαν τό στόμα. Καμπόσοι βαλτοί, θέλανε νά τά γιουχαῖσουν. Ὁ κόσμος σὴναι κ' ἔσφιγγε τά δόντια τοῦ βουβός καὶ λυπημένος. Γιὰ μιά στιγμή καθὼς φτάνανε πιά μπροστά στο χτίριο τῆς Μεραρχίας, γίνηκε πέρα γιὰ πέρα ἡσυχία καὶ ἀκουγότανε μονάχα τὰ βήματά τους καθὼς χτυποῦσαν οἱ ἀρβύλες τους ἀπάνω στίς πλάκες, στό πεζοδρόμιο.

Τό βράδι σέ μιά στρατῶνα, στό «Στρατόπεδον Βελισσαρίου» μπῆκε κάποιος καὶ μολογοῦσε πῶς γίναν τά πράματα στήν πλατεία τῆς πόλης καὶ χαχάνιζε καὶ αἰσχρολογοῦσε γιὰ τά κορίτσια. Εἶτανε ἓνας ἀπὸ τὴν «Ὀμάδα Τάγματος» ἀπὸ αὐτοὺς πού ἔχουν τά πιστόλια στή μέση τους – ἓνας ἀπὸ τὴν «Ἀστυνομία Μονάδας». Αὐτὸς ὁ παλικάρας ἔπιανε καμὶο φορὰ μέσα στό θάλαμο ἓνα στρατιῶτη ἔτσι γιὰ γοῦστο, τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τό 'να πόδι κ' ἔδειχνε στοὺς ἄλλους πῶς διάζουμε μιά γυναίκα. Καὶ τό 'δειχνε μέ τέτοια γρηγοράδα καὶ μαστοριά πού δέν μπορεῖ παρά νά τό 'χε δοκιμάσει καὶ σ' ἀλήθεια, ὅταν εἶτανε πρὶν μέ τοὺς μᾶνδες καὶ πῶς πρὶν μέ τό Ζέρβα...

Ἐνας εἶπε μέσα στό θάλαμο. Δυνατά:

—Εἶναι ντροπὴ μας γιὰ στρατιῶτες νά γελοῦμε μέ αὐτὲς τίς κοπέλες πού στέλνουμε μεραρχίες ὀλάκερες νά τίς πολεμήσουν.

Κάποιος πῆγε σέ λίγο κοντά του.

—Καὶ σύ ρε φίλε δέν τίς πολεμᾷς; Πέντε μῆνες;

—Ἐμένα θά μέ στείλουνε στή Μακρόνησο ἅμα θά ῥθουνε τά χαρτιά μου...

—Καὶ γιὰτί δέν πᾶς μαζί τους καλύτερα;

Ἐσκυψε τό κεφάλι καὶ σὴναι. Κοίταξε τὴν ἀρβύλα του καὶ ντρεπότανε.

ΜΟΥΡΓΚΑΝΑ, ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν τόμο Δημήτρη Χατζή, *Θητεία* (ἀγωνιστικά κείμενα 1940-1950), Κείμενα, Ἀθήνα 1979, 74-77.

δια- λογος αναγνωστών

Περί της «Χ»

Από τον κ. Α.Ε. Μαργαρίτη

Φίλε κύριε Διευθυντή,

Επιτρέψτε μου, παρακαλώ, μια διευκρίνιση ως προς την οργάνωση «Χ». Στο γενικό εμπεριστατωμένο άρθρο του κ. Γ. Σακκά (τεύχος 700) δημιουργείται η εντύπωση ότι η «περιβόητη» αυτή οργάνωση ιδρύθηκε μετά την συμφωνία της Βάρκιζας, ενώ προϋπήρξε αυτής. Ιδρύθηκε κατά την περίοδο της κατοχής, περί το 1943 και πριν από τα τάγματα Ασφαλείας, από τον κύριο-στρατιωτικώς κατηρτισμένο αλλά πολιτικο-κοινωνικώς επικίνδυνο αδέξιο- Γεώργιο Γρίβα. Εμφανίσθηκε ως «βασιλόφρων αντιστασιακός», με την πρόθεση να εξουδετερωθεί το εαμικό αριστερό μονοπώλιο της Εθνικής Αντίστασης. Η δράση της «Χ» μπορεί να εξυπηρετούσε εν μέρει την αντικομμουνιστική πολιτική των κατοχικών κυβερνήσεων, όχι όμως και την φιλογερμανική. Οι κυβερνήσεις αυτές είχαν δεδηλωμένη αντιβασιλική στάση. Και στο σημείο αυτό εξέφραζαν μεγάλο μέρος και της συντηρητικής κοινής γνώμης. Η πρόσκαιρη μεγάλη δημοτικότητα του Γεωργίου Β', κατά την περίοδο του ελληνο-ιταλικού πολέμου ύστερα από τις καταστροφές που ακολούθησαν την γερμανική εισβολή, είχε εξαφανισθεί. Χαρακτηριστική ήταν η ευρυτάτη απήχηση που είχε το «Σιώπα, Γεώργιε!» της Καθημερινής.

Πολύ φιλικά
Α.Ε. Μαργαρίτης

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Ένα λάθος μας επεσήμανε η κ. Ελβίρα Μπαρούτσου-Τσέλιου στη λεζάντα της φωτογραφίας μετά τη λήξη της συμφωνίας της Βάρκιζας. Η φωτογραφία είχε δημοσιευτεί στο τχ. 694-695. Δεξιά από τον Παρτσαλίδη δεν είναι ο Περ. Ράλλης αλλά ο συνταγματάρχης Μιχάλης Μπαρούτσος, επιτελικός αξιωματικός του Γεν. Αρχηγείου του ΕΛΑΣ. Οι εικονιζόμενοι είναι στην πρώτη σειρά, Σ. Σαράφης, Ι. Σιάντος, Κ. Τσιριμώκος, Ι. Σοφιανόπουλος, Δ. Παρτσαλίδης, Μ. Μπαρούτσος. Πίσω από τον Τσιριμώκο, ο Μακρόπουλος, δίπλα του ο Κατσώτας, μετά ο Ηλίας Μπρεδήμας και στην άκρη (πίσω από τον Παρτσαλίδη) ο Γεωργάκης. Μεταξύ Μακρόπουλου και Κατσώτα, ο τότε εθνοφύλακας, Λεωνίδας Κύρκος.

✓ Πάνω από
11.000 λήμματα
για την Ελληνική
Μουσική του χθες
και του σήμερα

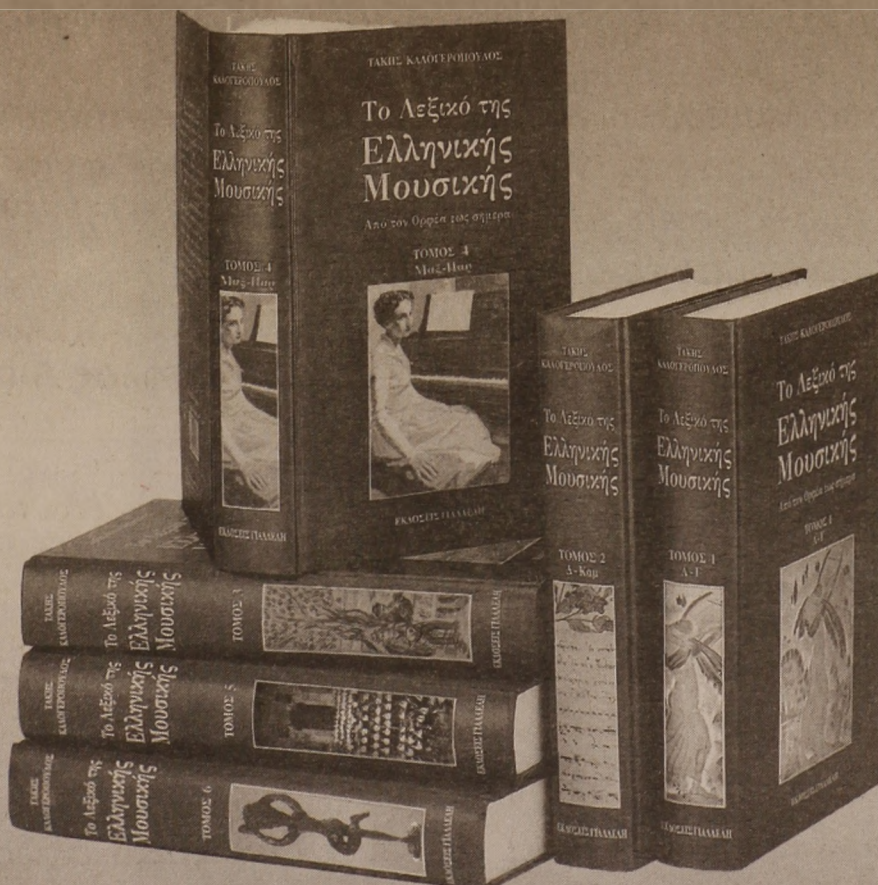
ΤΑΚΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Για όλους
όσους
αγαπούν τη
Μουσική

Το Λεξικό της Ελληνικής Μουσικής

Από τον Ορφέα έως σήμερα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑΛΛΕΛΗ

ΑΠΟΚΛ. ΔΙΑΘΕΣΗ: ΔΗΜ. ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 3 • 106 79 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ.: 36.41.120, 36.41.249 • FAX: 52.41.890

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

ΑΡΕΣ-ΣΑΡΕΣ

Το Υπουργείο Πολιτισμού –δηλαδή το Μέγαρο Μουσικής– ανακοίνωσε προχθές μια νέα επαναστατική πρωτοβουλία. Έξι πόλεις της Ελλάδας θα συγκροτήσουν μια «Αμφικτυονία Πολιτισμού». Θα ανταλλάσσουν εκδηλώσεις, θα εκπαιδεύουν ανθρώπους και θα συνεργάζονται ώστε να σταματήσει πια αυτή η φοβερή απομόνωση μεταξύ Βόλου και Βέροιας. Διότι αν, ας πούμε, πάει η Φαραντούρη στη Βέροια και την ίδια στιγμή τραγουδάει ο Μικρούτσικος στο Βόλο, δεν δημιουργείται μία πολιτιστική σύγχυση; Δημιουργείται. Γι' αυτό αποφασίστηκε η Αμφικτυονία. Όλη η Ελλάς θα πρέπει να ευγνωμονεί αυτό το Μέγαρο του Υπουργείου, το οποίον μετατρεπόμενο σε Αμφικτυονία τραγουδιστών, δημάρχων, ευρωβουλευτών και χορευτών, θα μας κάνει όλους Σάρες Μπερνάρ.

Προτείνω να γίνει ένα Μέγαρο Μουσικής στο Βόλο, ένα χορευτών στην Καρδίτσα και στη Βυζίτσα ένα μεταμοντέρνας τέχνης, δίπλα στα Φιρίκια.

Βλέποντας τον κ. Τσούχλο και την κ. Παπαζώη, δίπλα δίπλα, να παριστάνουν την ελληνική πολιτιστική ηγεσία, καταλαβαίνει κανείς σε τι σημείο έχουν φτάσει σήμερα τα πολιτιστικά πράγματα στην Ελλάδα. Η κίνηση στο χώρο των τεχνών έχει μετατραπεί σε ένα θλιβερό πάρε-δώσε δημοσίων σχέσεων. Γι' αυτό και διανύουμε την πιο φτωχή καλλιτεχνική περίοδο των τελευταίων 50 τουλάχιστον χρόνων.

Λαϊκίζετε, όμως, κ. Λαμπράκη. Και πολύ φοβούμαι πως αυτό θα βλάψει την υστεροφημία σας. Τι θα λένε οι εγκυκλοπαίδειες; «Πρόεδρος της Αμφικτυονίας Βεροίας-Ιωαννίνων και ιδιοκτήτης του Travel Plan, το οποίον μας έφερε τους Αμφικτύονες»; Θέλουν λίγη προσοχή αυτά τα πράγματα.

Απόστολος Διαμαντής

Η φωτογραφία και η λεζάντα είναι από ΤΑ ΝΕΑ της 8.12: Η υπουργός Πολιτισμού κ. Ελισάβετ Παπαζώη (κέντρο) συνομιλεί για την Αμφικτυονία Πολιτισμού έξι πόλεων με (από αριστερά) τον δήμαρχο Βόλου κ. Μιχάλη Κουντούρη, τον πρόεδρο του Πνευματικού Κέντρου Ιωαννίνων κ. Λαδόπουλο, τη γενική γραμματέα του υπουργείου Πολιτισμού κ. Λίνα Μενδώνη, τον πρύτανη Πανεπιστημίου Πατρών κ. Σταμάτη Αλαχιώτη, τον ευρωβουλευτή κ. Πέτρο Ευθυμίου, το μέλος του διοικητικού συμβουλίου του Οργανισμού Μεγάρου Μουσικής Αθηνών κ. Ιωάννη Πατέλλη και το στέλεχος του Μεγάρου κ. Νίκο Τσούχλο.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• **Παρακολουθήστε:** Την εκδήλωση που πραγματοποιείται σήμερα, 10 Δεκεμβρίου, 7.30μ.μ., στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων (αίθουσα Αντ. Τρίτση, Ακαδημίας 50) αφιερωμένη στη μνήμη του Νίκου Παναγιωτάκη, με ομιλητές τους Θεοχάρη Δετοράκη, Θάνο Μαρκόπουλο και Μανώλη Καρέλλη.

• **Μη χάσετε:** Τις μεταμεσονύκτιες θεατρικές παραστάσεις της ομάδας «ΧΑΧΕΣ» στο θέατρο «Πολύτεχνο» (Μαυρομιχάλη 157, τηλ. 64.34.700, ως τις 21.1.2000) κάθε Παρασκευή και Σάββατο, και όσοι δεν αντέχεται τα ξενύχτια κάθε Δευτέρα στις 9μ.μ. με «Το πρόβλημα του... Κώστα» του Βασίλη Ραΐση, σε σκηνοθεσία Δημήτρη Σκλάβου. Επτά πρόσωπα βρίσκονται στο ίδιο δωμάτιο παρέα με το πρόβλημα του Κώστα, όμως ο Κώστας μάλλον δεν έχει κανένα πρόβλημα...

• **Επισκεφθείτε:** Τη Λαογραφική έκθεση που οργανώνεται στην αίθουσα διαλέξεων του Θεάτρου «Δόρα Στράτου» (Σχολείου 8, Πλάκα) από 17 έως 19 Δεκεμβρίου, 10π.μ.-10.30μ.μ. Εκτός από παλιές νυφικές φορεσιές, κοσμήματα και παραδοσιακά όργανα, θα έχετε την ευκαιρία να δείτε τις φορεσιές που ο Τσαρούχης σχεδίασε τα κεντήματά τους, καθώς και το έργο του «Κοπέλα με τη φορεσιά της Δεσφίνας». Παράλληλα, θα ψωνίσετε και τα δωράκια των γιορτών στο παζάρι με χειροποίητα μικροαντικείμενα και θα γευτείτε χριστουγεννιάτικα παραδοσιακά γλυκά.

• **Μην ξεχάσετε:** Δύο ημερομηνίες, 15 και 20 Δεκεμβρίου. Στο πλαίσιο των σεμιναρίων πολιτικού προβληματισμού που οργανώνει η «Εταιρεία Πολιτικού Προβληματισμού Νίκος Πουλαντζάς» (Σαρρή 14, τηλ. 32.17.745) και στον κύκλο «Η επικαιρότητα του έργου του Νίκου Πουλαντζά» (υπεύθυνοι: Άγγελος Ελεφάντης, Νίκος Θεοτοκάς) θα αναπτυχθούν τα θέματα «Η δικτατορία στην Ελλάδα» και «Ο σοσιαλισμός».

• **Δείτε:** Την ενδιαφέρουσα έκθεση του Μανώλη Ζαχαριουδάκη «Πάπισσα Ιωάννα II. Τα Ονειρα» στην γκαλερί «Astra», Καρυατίδων 8 (τηλ. 9220236).

MADE IN BALKANS

Ο V. Iotoff στην Αίθουσα Τέχνης Αθηνών

ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ το ότι ο Iotoff, που γεννήθηκε στη Βουλγαρία, επιμένει στην κοινή ευρωπαϊκή μας μοίρα, αλλά και στην ακόμη κοινότερη βαλκανική πολιτιστική μας παράδοση. Το ότι παλιότερα επέλεξε την Αθήνα ως τόπο της καλλιτεχνικής αποδημίας περιποιεί τιμή και στα δύο εκ των συμβαλλομένων μερών.

Μακάρι η δουλειά του Iotoff και των λοιπών «μεταναστών» της τέχνης που ζουν

στην Ελλάδα να γίνει ευρύτερα γνωστή, γιατί έτσι θα σπάσει ευκολότερα ο φαύλος κύκλος του απομονωτισμού που χαρακτηρίζει τα καλλιτεχνικά μας πράγματα.

Η καλλιτεχνική μας γειτονιά αλλάζει ραγδαία και φαίνεται πως χρειάζεται η μεσολάβηση των φιλοξενουμένων μας για να συνειδητοποιήσουμε εμείς οι γηγενείς την αλλαγή αυτή...

Μάνος Στεφανίδης

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ SOCIETE EUROPEENNE DE CULTURE

Η πνευματική κληρονομιά του δυτικού πολιτισμού και οι κίνδυνοι που απειλούν σήμερα το ευρωπαϊκό πνεύμα ήταν το αντικείμενο της εκδήλωσης που διοργάνωσε την Δευτέρα στις 6 Δεκέμβρη στο Πανεπιστήμιο Αθηνών η Πνευματική Εστία της Εταιρείας Φίλων Παναγιώτη Κανελλόπουλου σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Εταιρεία Πολιτισμού (SEC). Η πολιτική της κουλτούρας πάνω στην οποία βασίζεται όλη η δράση της SEC βασίζεται στην πολιτική των μη-πολιτικών, την πολιτική του ξεπεράσματος των ανταγωνισμών και των κρίσεων, την πολιτική της επινόησης νέων λύσεων, καθώς και στη διαλεκτική σχέση με την πολιτική στην τρέχουσα έννοιά της. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η αγωνία της Εταιρείας να μην παραμείνει η Ευρώπη μια σιωπηρή ήπειρος. Το να δοθεί ή να ξαναδοθεί φωνή στην Ευρώπη σημαίνει την αναζήτηση της αυτογνωσίας της, την επιστροφή στην παλαιά τάση για οικουμενικότητα του ανθρώπου. Η φωνή της Ευρώπης θ' ατυχήσει αν οι λίγοι πείσουν τους πολλούς ότι η ανάθεση της εκπροσώπησης σε μια κεντρική ευρωπαϊκή εξουσία δεν θα μπορούσε ν' αντικατασταθεί από οποιαδήποτε άσκηση διοικητικού ελέγχου έστω και εκλεπτυσμένου.

Σ. Λέτσιος

Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α πολιτιστικής Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- Είδες το Σηάτλ;
- Εσείς πάντως, παιδιά της ανεξάρτητης ελληνικής κυβέρνησης, τον Τρούμαν και τα μάτια σας. (Το άγαλμα εννοώ.)
- Βέβαια δεν έχουμε άγαλμα της Εθνικής Αντίστασης. Αλλά δεν πειράζει.
- Μήπως στο Σηάτλ έχουν;
- Εξάλλου εμείς δεν είμαστε ακόμη ώριμοι.
- Κατά τ' άλλα, αίσιον το Μαϊλένιουμ!
- Εν Ελλάδι πάντως το Millenium θα σχετίζεται -τι μελαγχολικό- αποκλειστικά με Κώστηδες: Σημίτης, Καραμανλής, Στεφανόπουλος, Μητσotάκης.
- Μιλέν Κώστα...
- Άσχετο: Εγώ θα γράψω την κόρη μου στο Fun Club του Ρουβά νά 'χω το κεφάλι μου ήσυχο.
- Θαύματα εκσυγχρονιστών: Ο κ. Βενιζέλος, φίλος της κ. Λύρα, κυνηγάει (ξανά) με βαριές κατηγορίες και πειθαρχικό τον Μάνο Στεφανίδη για επιστολή του προς την Καθημερινή σχετικά με την άρνηση των Christie's να

καταβάλουν το δικαίωμα της παρακολούθησης, του 5% δηλαδή, στους δικαιούχους (Δεκέμβριος 1997).

- Ο Στεφανίδης παραπέμπεται (ξανά) στο Πειθαρχικό του ΥΠΠΟ στις 2.2.98 από τον ίδιο τον υπουργό, χωρίς προηγουμένως να του ζητηθούν εξηγήσεις για τα όσα καταγγέλλει και χωρίς -βεβαίως- ν' απολογηθεί.
- Ανακρίτρια της υπόθεσης ορίζεται τον Νοέμβριο του 1999 η υπάλληλος του ΥΠΠΟ κ. Ανδρομάχη Οικονόμου.
- Η οποία, όμως, έχει ήδη αποσπασθεί στο Γραφείο του Γ. Γραμματέα του ΕΟΤ Ευγένιου Γιαννακόπουλου.
- Φίλου και συνεργάτη του κ. Βενιζέλου!
- Είναι τόσο στενή η διαπλοκή που δεν εξασφαλίζεται ούτε το minimum της αμεροληψίας.
- Η αποθέωση της Δικαιοσύνης! 'Η, αλλιώς αίσιον το Miniminium!
- Αφήστε που ο ΕΟΤ υπάγεται στο υπουργείο Ανάπτυξης κι όχι στο

υπουργείο Πολιτισμού.

- Ψιλά γράμματα θα πείτε ή μάλλον ψηλά τα χέρια σ' όποιον αμφισβητεί το τραστ και τα συμφέροντά του.
- Και μια και είπαμε «τραστ»: Η σοβαρή Καθημερινή εκφράζει την υποψία ότι η ματαίωση της πώλησης της Δ.Ε.Θ. έχει να κάνει με την παρέμβαση Λαμπράκη, Μπόμπολα, Μπακατσέλου.
- Όταν τα ΔΟΛμαδάκια θέλουν, με τι δικαίωμα η Δ.Ε.Θ. δεν θέλει;
- Όπου ο κ. Μπακατσέλος είναι πεθερός του κ. Βενιζέλου και σφόδρα ενδιαφερόμενος για την Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης.
- Τα Βενιζέλεια της Μακεδονίας!
- Οι άνθρωποι αυτοί είναι επικίνδυνοι και λόγω ηλιθιότητας: σε προεκλογική περίοδο δεν διστάζουν να δημιουργούν νέους εχθρούς.
- Αpropos. Αν αγοραστεί με δάνειο από την Τράπεζα Μακεδονίας η Συλλογή Κωστάκη 10 δις., ως την αποπληρωμή του δανείου το ποσό θα έχει υπερβεί τα 22 δις.!
- Πώς θα τα πληρώσει το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης;

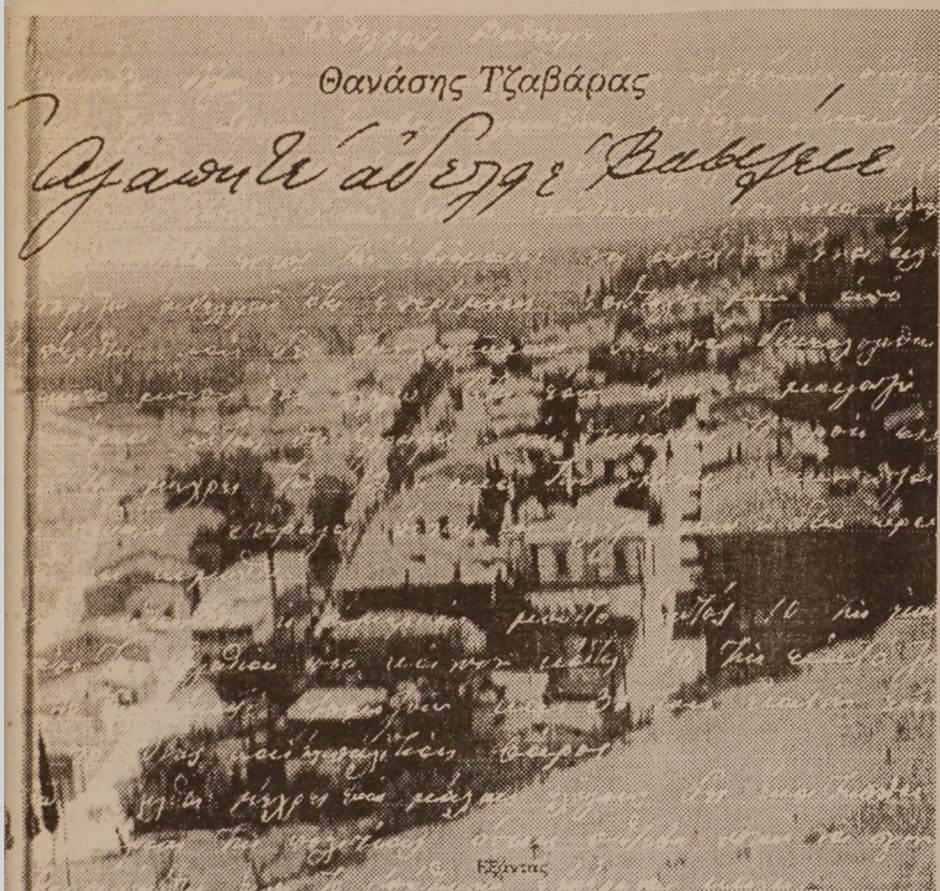
- Απλά μαθηματικά είναι, κ. Βενιζέλε μου.
- Αξίζει τόσα πολλά η εν λόγω Συλλογή;
- Αφήστε που λέγονται πολλά για πολλούς και επίμονους ενδιάμεσους. Σκεφθείτε: Με 22 δις. θα αγοράζαμε το μισό Beaubourg.
- Εμείς δεν πιστεύουμε βέβαια τίποτε, μήπως όμως θά 'πρεπε να παρέμβει η κ. Παπαζώη;
- Τι μαθαίνω; Διώκεται ποινικά και σε βαθμό κακουργήματος ο κ. Κόκκαλης;
- Μήπως ενόχλησε κι αυτός τον κ. Βενιζέλο; 'Η μήπως τον κ. Λαμπράκη;
- Εκτός κι αν τον μάτιασε ο προκάτοχός του κ. Κοσκωτάς.
- Όχι στον Ολυμπιακό, στην ψειρού εννοώ.
- Τότε όμως θα κινδυνεύσει το νέο κόμμα, η ΚΟΛΑ.ΣΗ.
- Αναδρομική έκθεση στο περίφημο Πράτο της Φλωρεντίας ετοιμάζει ο Τσόκλης τον επόμενο Φεβρουάριο.
- Παράκουσαν τα Νέα και πήραν φωτιά: Στο Πράντο θα δείξει ο Τσόκλης πλάι στον Γκόγια και τον Βελάσκεθ. 'Ηδη έφυγε εσπευσμένα για τη Μαδρίτη!
- El Tsoclis!

Μανωλάκης ο Βομβιστής

Αγαφιτε Αίτηρε Βαβυρρε

του Βασίλη Κρεμμυδά

Βασίλειος είναι ο πατέρας του Θανάση και αυτός ο πατέρας είχε διασώσει επιστολές που είχε λάβει από τα ξενιτεμένα στην Αμερική αδελφία του, από το 1933 έως το 1948. Ο Θανάσης αποφάσισε να τα εκδώσει, αφού τα «παίδεψε» επί πολλά χρόνια. Ο ίδιος έχει ωραία περιγράψει πώς τα «παίδεψε», αλλά και πώς τον «παίδεψαν» αυτά τα γράμματα, στον πρόλογο του βιβλίου: «Τα κουβάλαγα μαζί μου μέχρι και το Παρίσι –και πάλι πίσω–, και η ανάγκη να τα κάνω κάτι υπήρχε συνεχώς στο νου μου. Δυσκολεύτηκα όμως πολύ να τα διαβάσω, να τα δω και να τα καταλάβω. Πέρασαν χρόνια για να μπορέσω να φανταστώ ότι αυτά τα

κείμενα, σπαράγματα του καημού της ξενιτιάς και της δυσκολίας προσαρμογής σε έναν ξένο τόπο, μπορούν να αποκτήσουν μια αυτόνομη υπόσταση και να αποτελέσουν δείγματα της ζωής ανθρώπων, οι οποίοι δεν υπάρχουν πια. Η ζωή τους υπήρξε ταπεινή και το μόνο ίχνος που άφησαν είναι κάποιες ξένες εξαμερικανισμένες οικογένειες και την απογοήτευση που δεν είδαν ποτέ πάλι την πατρίδα τους, την Ελλάδα. Την ψυχική μου δυσκολία να ξορκίσω το αλλόκοτο και το ανοίκειο που μου προκαλούσαν αυτά τα γράμματα, που δεν μου ανήκουν και που δεν μου απευδύνθηκαν, αλλά με αφορούν, προσπάθησα να τη μετατρέψω σε ακαδημαϊκό αντικείμενο ή ακόμη και σε τρόπο ψυχοθεραπευτικής εκδραμάτισης, αλλά τελικά το αντικείμενο ανδίστατο...»

Τελικά, η κάθαρση επήλθε και το βιβλίο-άλμπουμ είναι τώρα μπροστά μας: είναι μαζί και μια ιστορική μαρτυρία, ένα ιστοριογραφικό τεκμήριο, δηλαδή, για μια κρίσιμη χρονική περίοδο και για ένα γεγονός, τη μετανάστευση, που σφράγισε τη σύγχρονη ιστορία μας. Αν το περιεχόμενο των επιστολών γινόταν

μυθιστόρημα, θα μπορούσε να είναι η συνέχεια του Ανδρέα Καρδοπάτη του Θανάση Βαλτινού. Ας σημειώσουμε ότι το βιβλίο εκδόθηκε από τον «Εξάντα», ότι είχε την καλλιτεχνική στήριξη του Δημ. Αγραφιώτη, ότι η επίσης καλλιτεχνική μορφοποίηση είναι του Χ. Σπυρόπουλου και η αρχειακή τεκμηρίωση της Δ. Εξακουστίδου.

Τέλος, αντί για άλλη βιβλιοπαρουσίαση, παραθέτουμε την παρουσίαση που έκανε δημόσια για το βιβλίο ο Βασίλης Κρεμμυδάς, τον περασμένο Ιούνιο.

«Αδελφέ Βασίλειε,
Επιστολάς σας ελάβομεν... είδα και τα
βαφτίσια του Θανάση του ανεψιού μας, να
μας ζήσει και γαμπρός· ας ζήσει και ο
νουνός του να τον στεφανώσει· και η
ανιψιά μας δεν μοιάζει στο Τζαβαρέικο,
έχει το πρόσωπο του Γεώργιου του θείου
της· εντέλει, ζωή και υγεία να υπάρχει και
όλα διορθώνονται».
Detroit, 17 Ιανουαρίου 1940.

Αγαπητοί φίλοι,

Δεν ξέρω αν με το «όλα διορθώνονται»
εννοεί το πρόσωπο της ανιψιάς, ούτε αν,

όταν γνώρισα την εν λόγω ανιψιά, ως συμ-
φοιτήτρια, το πρόσωπό της είχε γίνει Τζα-
βαρέικο. Ξέρω όμως ότι το μωρό που τότε
βαφτίστηκε, το Θανάση, τον γνώρισα αυ-
τοπροσώπως στις αρχές της δεκαετίας του
1980, στο πλαίσιο της ελπιδοφόρας ρεθυ-
μινιώτικης συνάφειας· εννοώ το Πανεπι-
στήμιο. Τότε έγινε και η πρώτη συζήτηση
για το επιστολικό σώμα που σήμερα έχου-
με στα χέρια μας και ήμουν βέβαιος για τη
χρησιμότητά του.

Θα προσπαθήσω τώρα να αιτιολογήσω
αυτήν την τοτεινή γνώμη μου που όχι μό-
νον δεν άλλαξε, αλλά είναι και ενισχυμέ-

νη: οι επιστολές καλύπτουν 15 χρόνια, 15
θυελλώδη χρόνια, 1933-1948 – με κενό στα
χρόνια του πολέμου· οι αποστολείς, αδελ-
φια του Βασίλη Τζαβάρα, είναι μέρος ενός
μεγάλου ζητήματος και, κατά τη γνώμη
μου, το αντιπροσωπεύουν· μιλώ για το με-
γάλο μεταναστευτικό κύμα Ελλήνων προς
την Αμερική των πρώτων χρόνων του αιώ-
να, που είναι συγχρόνως και η ανθρώπινη
βάση αυτού που σήμερα ονομάζουμε ομο-
γένεια. Απ' αυτήν την άποψη ή, καλύτερα,
και απ' αυτήν την άποψη, το επιστολικό
σώμα που έχουμε στα χέρια μας είναι ένα
πολύ σημαντικό ιστοριογραφικό τεκμήριο:

έχουν αποτυπωθεί σ' αυτό το σώμα οι πραγματικότητες των μεταναστών στη νέα πατρίδα τους, οι συμπεριφορές τους, η νοοτροπία τους, οι σχέσεις τους που άφησαν πίσω τους· οι καημοί και τα όνειρα· το όνειρο και η ιδέα του ελληνοαμερικανού είναι παρόντα από τότε: «... τα παιδιά μου - με τα οποία είμαι πολύ ευχαριστημένος και αγαπητός και, αν αποθάνω, θα αποθάνω ευχαριστημένος αφήνων καλούς έλληνας πολίτας καθώς και αμερικανούς», αλλά και ο καημός της επιστροφής για μια φορά, να δει τους δικούς του ανθρώπους, ο μετανάστης, και να επιστρέψει να πεθάνει εκεί όπου στην πραγματικότητα έζησε: «Είχα ένα όνειρο να σας ιδώ μία φορά, αν ο θεός θέλει, ... αν όχι ας αποθάνω και εγώ με ένα μυστικόν, ότι δεν ηδυνήθην επί σαράντα έτη να ιδώ τα αγαπητά μου αδέρφια».

Η αποκοπή ήταν σχεδόν πλήρης - η αλληλογραφία στην αρχή πολύ αραιή έως ανύπαρκτη: «και αν δεν βαρεθείς, να γράψεις πόσα παιδιά έχει η Τασία· και τα ονόματά τους»!

Η ταλαιπωρημένη ζωή αναδύεται ανάγλυφη: «διότι δεν επεθύμουν να σου γνωστοποιήσω πικρά γεγονότα, τα οποία επέφερεν η οικονομική κατάσταση της Αμερικής..., διά τον Παναγιώτην, τον οποίον εκτύπησεν αλύπητα...». Είμαστε στα 1933 και διαπιστώνουμε τη συνείδηση του επιστολογράφου για τις επιπτώσεις της μεγάλης οικονομικής κρίσης του 1929 - δεν είναι καθόλου μικρό πράγμα. Και ο ίδιος ο Παναγιώτης γράφει: «Εγώ, όταν έχασα την περιουσίαν μου έφυγα, επήγα εις Νέαν Υόρκην και εργαζόμουν τον Περικλή επί ολίγον καιρόν...» - «Όσον αφορά εμένα, από το 1935 που εγύρισα από την Νέα Υόρκη μέχρι σήμερα (είμαστε στο 1936 μόνον) έχω ανοίξει τρία μαγαζιά και τα τρία τα επούλησα με χασούρα, όμως τώρα εργάζομαι διά άλλους· παίρνομεν όμως καλά ημερομίσθια και την άλλην εργασίαν που θα κάμομεν θα είναι ημπορική δηλαδή παντοπωλείον ή κάτι άλλο, εμπόριον...».

Νωρίς όμως η οικογένεια ξεκληριζόταν, τα αδέρφια άρχισαν να πεθαίνουν· από τα τέσσερα αδέρφια της Αμερικής, ο Ανδρέας είχε πεθάνει πριν από το 1933· το 1938 πέθανε ο Περικλής: «Ακόμη δεν συνήλθον εκ της συμφοράς του θανάτου του αδελφού μας Περικλή... Επήγεν δι' ανάπαισιν... οι γυναικαδέλφοι του τον παρεκάλεσαν την Κυριακήν το πρωί να τους φτάσει ένα μπουτί να το ψήσουν αλά ελληνικά, με σκόρδα κ.λπ. Το έφτιασεν, εψήθη, εφάγα-

νε, εκάθησεν εις την καρέκλα να διαβάσει την εφημερίδα· εις τας 2 η ώρα, εκεί που εκάθητο του επήλθε συγκοπή· δεν αμφιβάλλω ότι το τοιούτον, συνέβη εξ ευχαριστήσεως παρά από καρδιακόν νόσημα. Εκάλεσαν ιατρούς, ήλθον η αστυνομία ως και αυτοί που σβαί-

νον
φω-
τιές,
διότι
αυτοί
έχουν τα
μηχανήματα
επαναφοράς της
πνοής, εργάσθησαν επί
δύο ώρας, εστάθη αδύ-
νατον να τον επαναφέ-
ρουν...».

Στις αρχές του 1945 πέθανε και τρίτος αδελφός, ο Γιάννης: «... έχω πάει εις πολλές κηδείας, αλλά αγγελικότερον πτώμα δεν έχω ιδεί· εφαιnéτο ότι θα σου μιλήσει· από τι απέθανε, Βασίλειε; από μαρασμόν... Με ολίγας λέξεις, η γυναίκα του ήτο μια μέγερα, με εννοείς!».

Είναι, φυσικά, ο Παναγιώτης που γράφει, ο μόνος που απέμεινε στην Αμερική· είχε από παλιότερα άποψη για τη σύζυγο: έπρεπε να είναι Ελληνίδα: «Διότι εσύ δεν γνωρίζεις τι έπραξα, όπως αναγκάσω Ιωάννη και μακαρίτη Ανδρέα να πάρουν Ελληνίδες· και ο Ανδρέας εχάθη και ο Ιωάννης έχει μίαν γαϊδούρα. Και μαραζώνει καθημερινώς και εμένα με μισούσαν διότι επήρα μία καλή Ελληνίδα» - κάτι όμως που δεν απέτρεψε το δικό του διαζύγιο.

Η εξέλιξη και ο διεθνής ρόλος της Αμερικής, μέσα από τα μάτια των αδελφών Τζαβάρα, ως οικονομικών μεταναστών που λέμε σήμερα, εμφανίζονται ανάγλυφα. Μία φράση θα αρκούσε: «Εδώ να ιδείς μαύρη αγορά και να φριξείς!» έγραψε ο Παναγιώτης τον Αύγουστο του 1946, για να προσθέσει δύο μήνες αργότερα σε άλλη επιστολή: «εδώπερα, σε αυτήν την χώρα που εταίζε τον κόσμο όλον και ταΐζει δεν βρίσκεις μισή οκά κρέας, ούτε μισή οκά ρύζι, ούτε σαπούνες να πλύνεις τα ρούχα σου· έχει καταντήσει η μαύρη αγορά φριξόν κ.λπ.».

Τα οικονομικά τα ζουν, τους επηρεάζουν και τα καταλαβαίνουν καλύτερα: 1947: «τα πράγματα εδώ είναι πολύ άσχημα διά τας εργασίας, προπάντων διά τα ξενοδοχεία [εστιατόρια εννοεί] τα πράγματα έχουν

ανεβεί πενήντα τοις εκατό· εντέλει ψωμοζούμε, προσωρινώς»!

Αλλά, όμως, κάποιες αλλαγές που άρχισαν να επιβάλλονται σιγά-σιγά στον καθημερινό βίο δεν τις καταλάβαινε και τις απέδιδε σε ελλείψεις αγαθών: «και ένα άλλο να γελάσεις: εμείς οι άντρες, 50 τοις εκατόν, φορούμε γυναικεία βρακιά· δεν βρίσκεις εσώρουχα, εννοώ σώβρακα και φανέλες, να τα πλερώσεις όσο, όσο...».

Δεν πρέπει να παραλείψω ένα ζήτημα που για κάποια μετακατοχικά χρόνια είχε πάρει πολύ μεγάλες διαστάσεις, εδώ στην Ελλάδα, που έλυσε αλλά και δημιούργησε προβλήματα· εννοώ την αποστολή από συγγενείς στην Αμερική δεμάτων με ρουχισμό και τρόφιμα σε συγγενείς στην Ελλάδα - μερικοί από μας τα ζήσαμε, φορέσαμε απ' αυτά τα ρούχα, φάγαμε απ' αυτά τα φαγητά. Είναι ένα από τα δύο κεντρικά σημεία της αλληλογραφίας των ετών 1945-1948· το άλλο είναι η πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα. Αυτή θα βελτιωθεί οπωσδήποτε, γιατί η Αμερική επαγρυπνεί!

Η γενική κατάσταση - και η καθημερινή - είναι πολύ συγκεχυμένη και κακή. Ποιος φταίει όμως; Τότε, το 1948 δεν υπήρχε ούτε Σαντάμ Χουσεΐν ούτε Μιλόσεβιτς. Διαβάσω: «Όσον αφορά τας εργασίας είναι 15 τοις εκατόν κάτω... εκλείσαν 535 μαγαζιά, άλλες τρεις χιλιάδες έχουν κάμει πτώχευσις, καταστροφή τελεία· εγώ εξακολουθώ να συντηρούμαι, δεν έχω πολλά έξοδα στο μαγαζί· δεν βγάζω, αλλά δεν χάνω· θα δούμε πού θα καταλήξει και όλα προέρχονται από την Ρωσία»!

Και ενώ ο (αυθεντικός) Πέντρο Αλμοδοβάρ και η ταινία του Όλα για τη μητέρα μου δριαμβεύουν στα μεγάλα φεστιβάλ –πρόσφατα και στη φετινή 12η απονομή των «Ευρωπαϊκών βραβείων Κινηματογράφου» στο Βερολίνο– εμείς εδώ στην Ελλάδα πασκίζουμε (μάταια) να τον μιμηθούμε. Μάταια στο καλλιτεχνικό μέρος, όχι (ευτυχώς) και στο ταμειακό. Τώρα, γιατί να μιμηθούμε τον Αλμοδοβάρ και όχι, π.χ., τον Γιαπωνέζο Κιτάνο ή τον Τζάρμους, ή έστω τους δικούς μας, τον Τσιώλη ή τον Αβδελιώδη; Ε, μα γιατί (απολύτως εσφαλμένα) πιστεύουμε –οι επιχειρούντες την μίμηση– ότι ο Αλμοδοβάρ είναι εύκολος και, κυρίως, ταμειακά «χρυσοφόρος», ενώ των υπολοίπων κυρίων το «καπέλο» είναι στενό για το κεφάλι των δικών μας. Και όχι μόνο που θα μας κράξουν από το αποτέλεσμα, αλλά και ο ταμίας θα σκοτώνει μύγες.

Σπουδαίο «ντιζάιν», λιγοστό γέλιο

του Δημήτρη Χαρίτου

Ποια (φαντάστηκαν ότι) είναι η «συνταγή» του τρομερού παιδιού του ισπανικού σινεμά; Το κιτς, το σεξ και οι γυναίκες. Αντί δε για κορν-φλάουρ, προκειμένου να δέσουν τα υλικά, και άφθονο μελό. Βέβαια, ρίχνει –δίκην μαϊντανού– και ολίγον από άντρες και τους «τέτοιους» και τους άλ-

λους. Και επειδή ο Αλμοδοβάρ είναι –όπως συνεχώς αποδεικνύεται– ιδιοφυής «μάγικας», το αποτέλεσμα πείθει (τους λάτρεις, βέβαια, αυτής της κινηματογραφικής «κουζίνας»). Στην Ελλάδα, ο μόνος που κατάλαβε τι θα μπορούσε να είναι μια εκδοχή Αλμοδοβάρ αλλά ελληνικά ήταν ο άτυχος Αλέξης Μπίστικας. Το Χάραμα ήταν ένας ευδιάκριτος και γνήσιος προάγγελος (άτυχοι και μεις που τόσο πρόωρα τον χάσαμε).

Κατά τη γνώμη μας, ο ημεδαπός λάθος δρόμος έχει σαν αφετηρία του το τέρμα. Δηλαδή, το ταμείον. Από κει ξεκίνησε η Όλγα Μαλέα την Διακριτική γοητεία των αρσενικών. Απεμπολήθηκε το μελό, κυριαρχήθηκε από το κιτς –σαν αδυναμία υπέρβασής του– και κυριάρχησαν οι γυναίκες και το κιτς. Το «χρυσοφόρο» μήνυμα σωστά το έλαβε και το δίδυμο των Ρέππα-Παπαθανασίου με το (από κάποια άποψη) ενδιαφέρον Safe sex. Στην ταινία τους το σεξ στρέφεται αυτοκράτορας και τα δύο φύλα ισότιμοι υπήκοοι. «Και μην έχοντας πιο κάτω άλλο σκαλί...»

Αναρωτιώμαστε, αν ήταν η πρόκληση του εντυπωσιακού ταμειακού αποτελέσματος που οδήγησε τον Νίκο Περάκη, έναν από τους πιο σημαντικούς δημιουργούς του

μετεμφυλιακού ελληνικού κινηματογράφου, να συμπληρώσει το –οπωσδήποτε ανισοσκελές– τρίγωνο με την ταινία της Όλγας Μαλέας «συγγενεύει» στο ότι και οι δύο δίνουν το ρόλο της «γάτας» στις γυναίκες και στους άνδρες αυτόν του «ποντικιού». Τα πράγματα με το Safe Sex παρουσιάζουν μια αντιστροφή. Δηλαδή, ή το δίδυμο Ρέππα-Παπαθανασίου θα έπρεπε να γραφίσει τους διαλόγους (αφού και στις δύο ταινίες μόνο διάλογοι υπάρχουν) της ταινίας του Περάκη, ή αυτός να σκηνοθετήσει τη ταινία του διδύμου. Γιατί, για να μείνουμε πλέον στην ταινία του Περάκη, ενώ η Θηλυκή Εταιρεία σφύζει από σκηνοθετικό κέφι, ευλυγισία και τον καλύτερο ρυθμό που έχει δώσει ποτέ σε ταινία του, δύσκολα όλα αυτά ικανοποιούν το μοναδικό στοχο τους: δεν βγάζουν γέλιο. Ψήγματα μόνο. Η διακωμώδηση (στα όρια του μπουζλέσκ) του γνωστού «θλιβερού» περιστατικού της Λάρισας, με τις έξι «τεκνατζοίδες», με καταιγισμούς κουραστικών, συμβατικών διαλόγων, με άφθονο λεκτικό σεξοπίπεδο, δεν λειτουργήσε. Μα, ασφαλώς δεν μπορούσε να λειτουργήσει. Το γεγονός ότι η ιστορία ήταν γνωστή –μέχρι εκεί δηλαδή, που κατέληξε, της αφαιρούσε κάθε δραματουργικό ενδιαφέρον. Μια άλλη ανατρεπτική στη γραφή της, διαχείριση που θα υπηρετούσε πιο ευρηματικά και καίρια το λεκτικό εύρημα –και όχι με τέτοια (σε βαθμό απόγνωσης) φλυαρία, ίσως σπινθήριζε περισσότερο η ταινία. Αλλά, γιατί όχι, και μια άλλη (πιο ακαδημαϊκή και πιο ανθρώπινη) αντιμετώπιση της ίδιας ιστορίας, με τους τρόπους, π.χ. του Πιέτρο Τζέρμι, του Μάριο Μονιτσέλι ή του Ντίνο Ρίτσι, μια κωμωδία ηθών, δηλαδή –πιο κοντά στους τρόπους του Περάκη της περασμένης δεκαετίας, ίσως τότε ο ελληνικός κινηματογράφος να κέρδιζε μια ακόμα καλή ταινία.

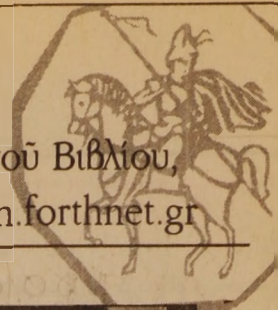
Τώρα θαυμάσαμε νεύρο, ρυθμό, σκηνοθετική βιρτουοζιτέ, έξοχες (κατά κανόνα) ερμηνείες, θαυμάσια φωτογραφία, μοντάζ άψογο, αλλά ταυτόχρονα αγωνιούσαμε να προλάβουμε να ξεδιακρίνουμε τι λεγόταν –μήπως και χάσουμε καμιά από τις σκόρπιες καλές ατάκες– στον λεκτικό καταρράκτη. Στην ταλαίπωρη την κινηματογραφία μας μια ταινία του Νίκου Περάκη είναι, όπως και να το κάνουμε, ένα γεγονός. Μόνο που η «Θηλυκή του Εταιρεία» δεν είναι το γεγονός. Οπωσδήποτε, όμως, εμείς την χαιρετίζουμε. Πού θα πάει, «αλμοδοβάρ», είναι θα περάσει...

Ο Αιμίλιος Χειλάκης και η Σόφη Ζανίνου, «ήρωες» του «Σαλόν ντε Μποτέ» και της «Θηλυκής Εταιρείας» των έξι (σεξουαλικά) αχόρταγων.

ΑΚΡΙΤΑΣ

• Αθήνα: Έφεσου 24, 171 21 Νέα Σμύρνη, τηλ.: 9334 554, 9314 968, fax: 9311 436 • Στοά του Βιβλίου, τηλ.: 3247 678 • Θεσσαλονίκη: Τσιμισκή 5, τηλ.: 031 540610 • E-mail: akritaspublishings@ath.forthnet.gr

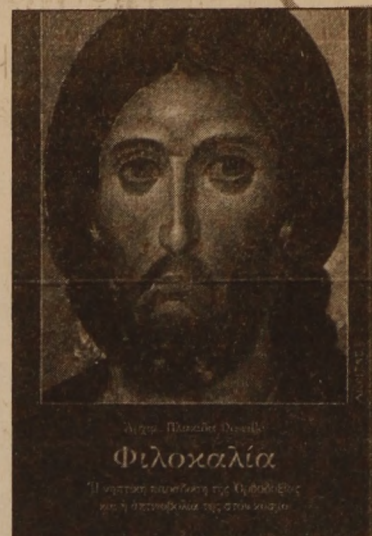

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΛΙΝΩΔΟΥΜΕΝΑ

Ο Χρήστος Γιανναράς, μέ ἄρθρα παλαιά καί πρόσφατα, μιλά γιά τό νόημα πού κρύβουν ἡ φανερώσουν οἱ μεγάλες γιορτές τῆς Ὁρθόδοξης ἐκκλησιαστικῆς παράδοσης. Μέ τή γνωστή γλαφυρότητα καί βαθύ-νοια πού τόν διακρίνει, καταγράφει ὅ,τι φαίνεται καί ψηλαφεῖ ὅ,τι μέσα ἀπό τήν κάθε γιορτή ἀποκαλύπτεται.

2000 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ...

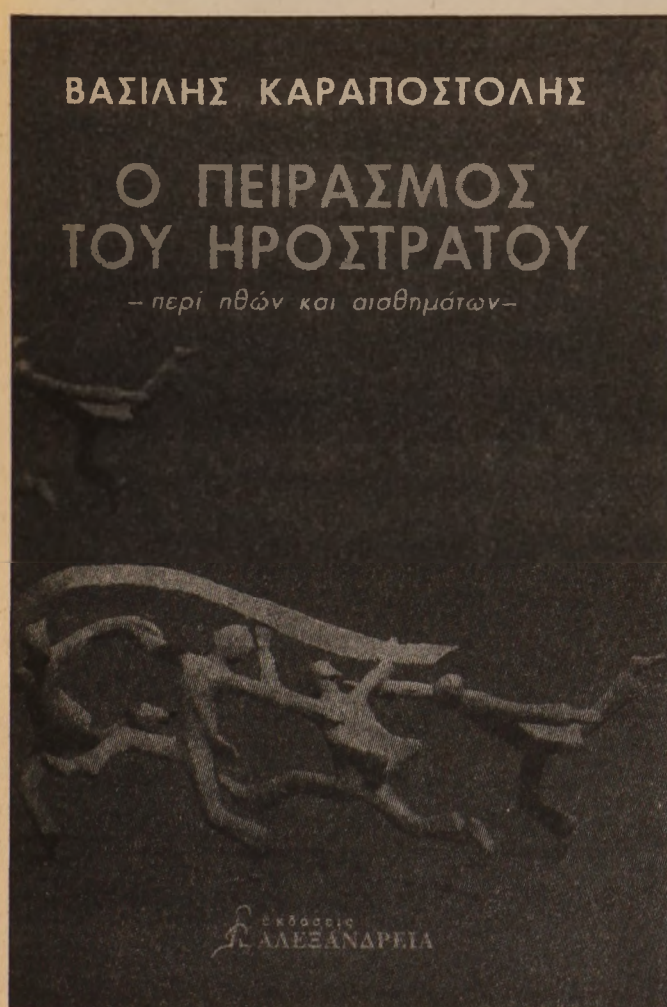
65 ἐπώνυμοι καί μή, Ἕλληνες καί ξένοι ἀπαντοῦν, κυρίως σέ προσωπικό ἐπίπεδο, στό πάντα ἐπίκαιρο ἐρώτημα τοῦ Χριστοῦ “Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;”. Ἕνας μνημειώδης, τολμηρός τόμος, μέ ἀφορμή τό τέλος τῆς Β' μ.Χ. χιλιετίας.

ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ

Ἡ νηπτική παράδοση τῆς Ὁρθοδοξίας καί ἡ ἀκτινοβολία τῆς στόν κόσμο

Ο π. Πλακίδας Ντεσεῖγ ἀναφέρεται χρονολογικά στούς συγγραφεῖς τῶν φιλοκαλικῶν κειμένων καί σέ ἄλλους πού συνετέλεσαν στή δημιουργία τῆς φιλοκαλικῆς, ἡσυχαστικῆς θεολογίας. ...Μιά θαυμάσια ἐπιτομή τῆς φιλοκαλικῆς θεολογίας.

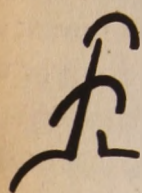
Βασίλης Καραποστόλης

Ο πειρασμός του Ηρόστρατου

— περί ηθών και αισθημάτων —

Τα κρούσματα πολλαπλασιάζονται ραγδαία. Ἄνθρωποι μουγχοί κραδαίνοντας πτυχία θα αναγκάζονται να χρησιμοποιούν αντί για τη γλώσσα τα χέρια τους για να δηλώσουν —επιτιθέμενοι κατά των πραγματικών ἢ φανταστικών αντιπάλων— πως κι αυτοί υπάρχουν. Πολύ πιθανόν να αναπτυχθεῖ ἓνα «ηροστράτειο σύνδρομο». Κάποιοι —ὅπως ἐκεῖνος ο δοξομανῆς τῆς ἀρχαίας Ἐφέσου— θα θέλουν να καταστρέφουν μνημεῖα καί ἔργα τοῦ πολιτισμοῦ για να μνημονεύουν μαζί τους, θαμμένοι κάτω ἀπό τα ερείπια.

Οι μείζονες στόχοι θα εἶναι οἱ ἐλάχιστοι: λίγος καθαρός ἀέρας, λίγος χώρος για κίνηση, λίγη προσοχή για να ανακοινώσει κανεῖς τίς σκέψεις του. Οἱ συγκρούσεις τοῦ μέλλοντος θα ξετυλιχτοῦν σ' αὐτά τα πεδία. Θα εἶναι συγκρούσεις πρωτόγονες σ' ἓναν κόσμο περίπλοκο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΣΟΛΩΝΟΣ 133, 106 77 ΑΘΗΝΑ τηλ. 3806 305, 3821 813 fax 3838 173, e-mail: alexcom@otenet.gr
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΣΤΗ ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5 / ΣΤΑΔΙΟΥ 44, 105 64 ΑΘΗΝΑ, τηλ. 3311 719

Πού αποβλέπει μια ταινία για την ζωή μιας πορνοστάρ; Ή μάλλον, γιατί κάποιος επιλέγει μια πορνοστάρ ως το κεντρικό πρόσωπο ενός ντοκυμανταίρ με τίτλο που παραπέμπει σε αντικειμενικότητα «εκπορευόμενη» από ακαδημαϊκή γνώση; Ο τίτλος *Σεξ: Η Ιστορία της Άνναμπελ Τσονγκ* «δείχνει» προς δύο κατευθύνσεις: η μία είναι η τεχνική της επιτόπιας έρευνας και αποσκοπεί στο να βοηθήσει(;) τον θεατή να πάρει δέση ως προς τον τρόπο που θα δει (πώς). Η άλλη, είναι η συνιστώσα του χρόνου, που δημιουργεί το πλαίσιο της «εξιστόρησης» (τι θα δει ο θεατής). Του περιχαράκωνει ακόμη περισσότερο τον «χώρο» της αφήγησης, καθώς τον υποβάλλει στη διαδικασία της «σοβαρής» παρακολούθησης ενός «χρονικού» «Sex», ο τόπος, το κοινωνικό γεγονός. *The Annabel Chong Story*, το πρόσωπο-φαινόμενο, άξιο να μελετηθεί, γιατί είναι σε δέση να αποτελέσει σημείο αναφοράς όρων του κοινωνικού φαινομένου που ορίστηκε στο πρώτο μισό του τίτλου της ταινίας. Έχουμε, λοιπόν, μια ιστορία, ένα «οδοιπορικό» που θα εξιστορηθεί στο πλαίσιο του εντεταλμένου «κλειστού» χρόνου μιας έρευνας που πυροδοτήθηκε εξαιτίας κάποιου πολύ σοβαρού γεγονότος και επομένως αξίζει την προσοχή μας. Τι είναι αυτό, λοιπόν, που αξίζει να κοιτάξουμε;

Sex: The Annabel Chong Story*

της Νατάσας Χασιώτη

Η *Ιστορία της Άνναμπελ Τσονγκ* δεν είναι μια ταινία πορνό, τουλάχιστον δεν δηλώνεται κάτι τέτοιο εξ ύπαρξης, επομένως είναι άλλου είδους η απόλαυση και το ενδιαφέρον που υπόσχεται η ταινία του Gough Lewis. Είναι μια ταινία για το πορνό ή μάλλον μια ταινία που δανείζεται στοιχεία από ταινίες πορνό αναμειγμένες με το ντοκυμανταριστικό υλικό του υπόλοιπου έργου. Ο θεατής πρέπει να ανεχθεί τις παρεμβάσεις (ενθέματα) αυτές, χωρίς να ξέρει τι είδους ταινίες έχουν χρησιμοποιηθεί και σε ποια σημεία εμπλέκονται οι σκηνές αυτές με τις «φυσιολογικές». Από μια άποψη θα 'λεγε κανείς πως πρόκειται για ένα «θρίλλερ», την σκανδαλοθηρική πλευρά του οποίου προσπάθησε να απεμπολήσει ο σκηνοθέτης με την σοβαρή (ή σοβαροφανή) έρευνα και τιτλοφορία της ταινίας. Γιατί άλλωστε να μην γίνουν πιστευτές οι αγνές του προθέσεις; Στο κάτω-κάτω πώς να μιλήσει κανείς για μια πορνοστάρ χωρίς να δείξει τη

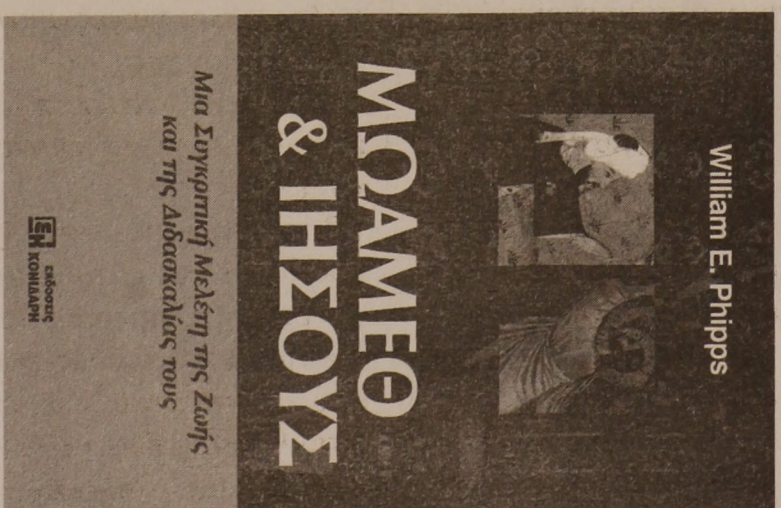
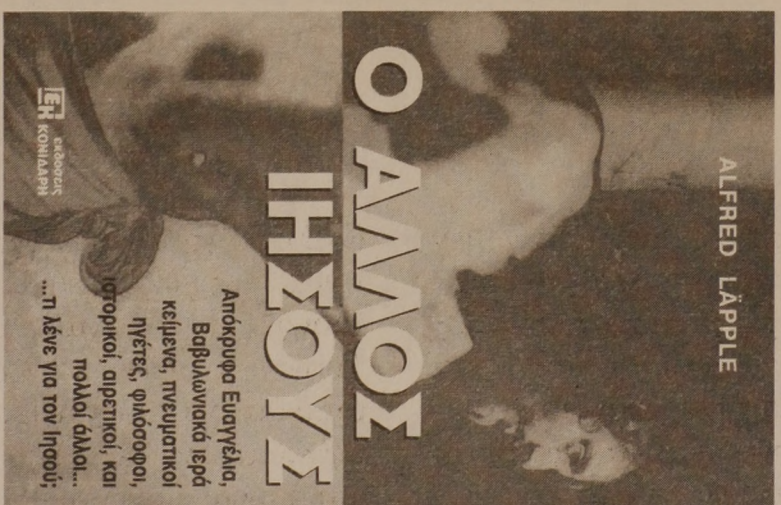
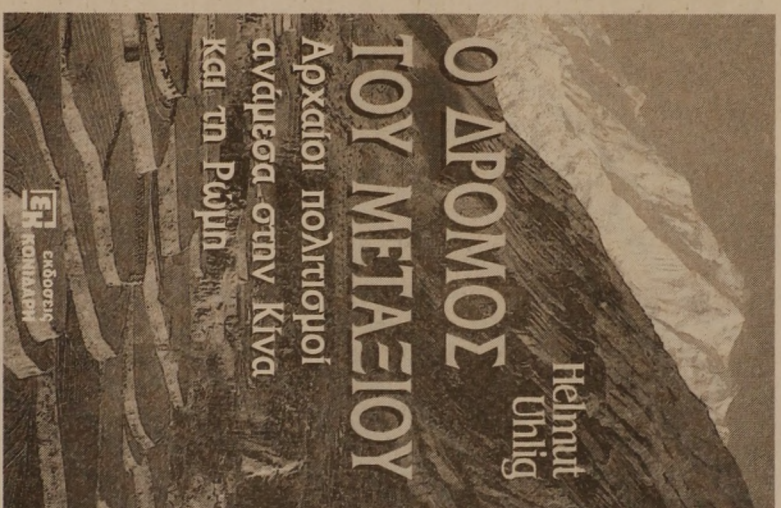
δουλειά της; Πόσο πλήρες θα ήταν το πορτραίτο της χωρίς αυτές τις «προσθήκες»; Ειδικά για μια γυναίκα όπως η Άνναμπελ Τσονγκ (ψευδώνυμο) που ως βασικό της ατού θεωρεί τις σπουδές της, που της εξασφάλισαν ένα λεξιλόγιο και μια επιχειρηματολογία ικανή να ξαφνιάσει, σε συνδυασμό με την ετοιμότητα στάση της και τις ξεκαθαρισμένες αντιλήψεις της για την ενασχόλησή της μ' αυτού του είδους το θέμα. Ένα ιδιαίτερο πρόσωπο χρειάζεται μια ιδιαίτερη κινηματογράφηση/αντιμετώπιση.

Πόσο σημαντικά στοιχεία για το κοινό, που δεν είναι λάτρης του είδους, μπορεί να έχει η ζωή μιας πορνοστάρ; Ειδικά όταν από καιρού εις καιρόν, οι εφημερίδες και τα περιοδικά ευρείας κυκλοφορίας βομβαρδίζονται με τις εικόνες πολλών απ' αυτές, προσπαθώντας να παρουσιάσουν μια καινοτόμο άποψη, να προκαλέσουν ή να εντάξουν το έντυπο σε μια cult μυθολογία, εξασφαλίζοντας άνοδο των πωλήσεων και ίσως, μια θέση στη μνή-

μη του αναγνωστικού κοινού.

Αυτό που είναι διαφορετικό και φαίνεται, κατά τον δημιουργό της ταινίας, να αξίζει την ενδελεχή παρατήρηση, είναι το πρόσωπο που αποτέλεσε τον κεντρικό άξονα της έρευνάς του, η Annabel Chong. Η προσωπικότητά της και οι σπουδές της (Feminist Studies), αντανakλώνται στον μυθοποιητικό τίτλο του ντοκυμανταίρ, ώστε να πειστούμε ότι πρόκειται να παρακολουθήσουμε το αποτέλεσμα μιας έρευνας που υπερέβη τους περιορισμούς του αντικειμένου της, διεξήχθη με όλους τους κανόνες της ανθρωπολογικής/κοινωνιολογικής μελέτης και δεοντολογίας και παρουσιάζεται μπροστά μας χωρίς την απάτηλη υποκειμενικότητα του κινηματογραφικού φακού, αλλά και χωρίς αναστολές. Ο σκηνοθέτης/ερευνητής, δέχεται να ταυτιστεί με την ηρωίδα του, υιοθετώντας μεθόδους και ύφος, ανάλογο με το ύφος της, όταν εξηγεί γιατί άρχισε να συμμετέχει σε ταινίες πορνό, και τελικά πώς έφθασε να κάνει πρώτη το ρεκόρ της συνουσίας με

Βιβλία που ξεχωρίζουν!

Αξιίζει να διαβαστούν!

251 άνδρες (σε δέκα ώρες).

Η συμπάθεια που δείχνει ο Gough Lewis στην κινηματογραφιζόμενη κοπέλα δημιουργεί την υπόνοια πως ο ίδιος, αν μη τι άλλο, δεν ξέφυγε τόσο εύκολα από τα παταχού παρόντα στερεότυπα, καταλήγοντας να τη δει περισσότερο ως θύμα. Όσο για τα στοιχεία που δίνονται για τη ζωή της και την ντοκουμενταρίστικη καταγραφή και πληρότητά τους, αυτά είναι φανερό ότι ευνοούν την «ηρωική» πλευρά της. (Η σχέση της με τα ναρκωτικά, η σχέση της με τους συμφοιτητές της και φίλους, οι οποίοι μιλούσαν γι' αυτήν, έμεινε ημιτελής, όπως και το θέμα των οικονομικών, ή η σχέση της με τις συνθήκες ζωής στην πατρίδα της και την οικογένειά της. Ήθελε να κάνει άλλου είδους ταινίες; Τι αποτέλεσμα είχε στο σώμα της αυτή η υπερδραστικότητα;)

Η ιστορία αυτή με την ακρότητά της φαίνεται να έδωσε την ευκαιρία στον Gough Lewis να προσπαθήσει να πείσει ότι υπήρξε η ευκαιρία του να υπερβεί τους παραδοσιακούς τρόπους ανδρικής αντιμετώπισης της γυναικείας σεξουαλικότητας (μεταξύ άλλων). Ήταν, άραγε, αναγκαία μια τόσο ακραία και σκληρή «άσκηση» για τον ίδιο. Φαίνεται ότι η πατριαρχική κουλτούρα επιβάλλει πλέον δυσβάστακτους όρους και ενοχές στους φέροντες τα χαρακτηριστικά της...

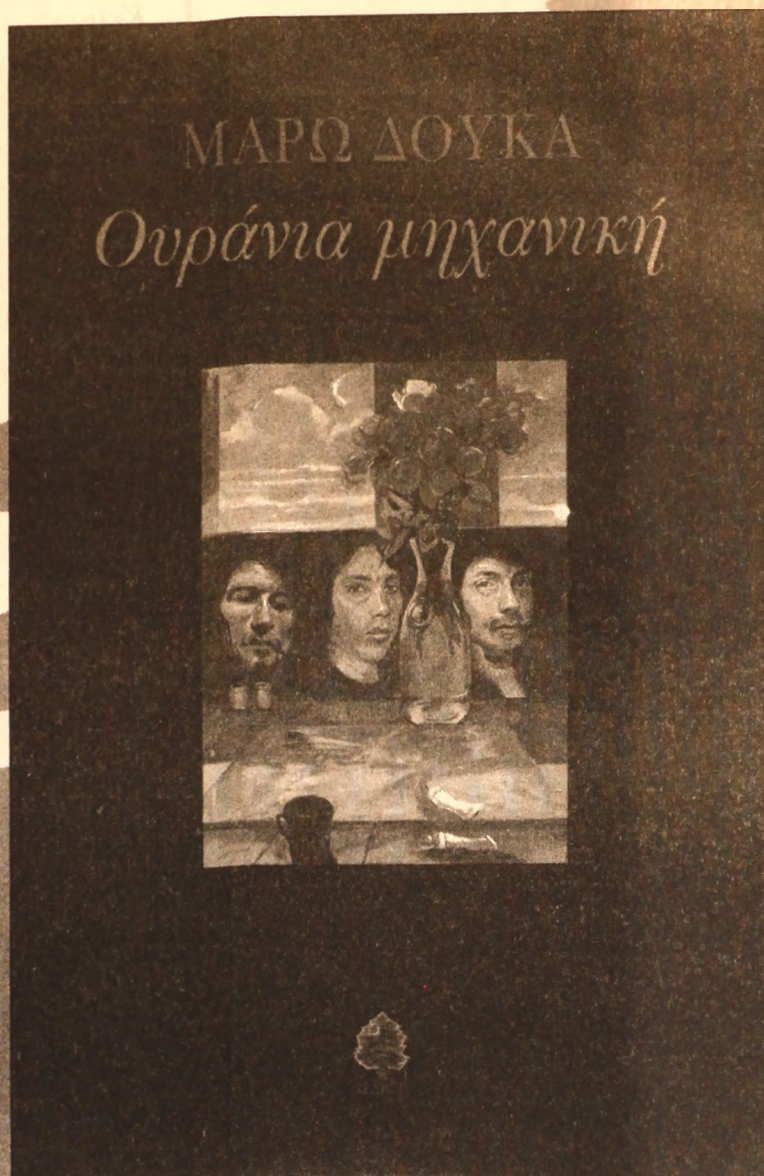
Η απατηλή, επιστημονικοφανής μέθοδος προσέγγισης της ιστορίας της μπορεί να θεωρηθεί ένα έξυπνο στυλιστικό εύρημα, που την έκανε προσιτή και σ' ένα διαφορετικό κοινό, ή που ανάγκασε άλλους να υποστούν την βία των ταινιών πορνό, μια και σκηνές από την εργογραφία της Άννα-μπελ Τσονγκ διάνθισαν την ταινία. Την μία και μοναδική της ταινία όπως ίσως θα ήθελε να είναι ερωτική με σασπένς, πολύ οικογενειακό μελόδραμα, αναπάντητα ερωτήματα, και «σοβαρό» παίξιμο: μια ιστορία, μ' άλλα λόγια, που να μπορεί να προσελκύσει ένα «άλλο» κοινό, ικανό να σεβαστεί την πρωταγωνίστρια. Τώρα που ο Λαρς φον Τρίερ δηλώνει περίεργος να αποκτήσει την εμπειρία γυρίσματος ταινίας πορνό, μπορεί να βρει και η Άννα-μπελ Τσονγκ τον ρόλο που ονειρεύεται. Άλλωστε η Τρέισι Λορντς κάνει δεύτερη καριέρα, έτσι δεν είναι;

* Η ταινία προβλήθηκε στο πλαίσιο του Φεστιβάλ του περιοδικού Σινεμά. Ακούστηκαν και γράφτηκαν πολλά πριν από την προβολή, ενώ ακολούθησε σιγή (ή περίπου), μετά απ' αυτήν.

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΕΗ ΚΟΝΙΔΑΡΗ**
ΣΟΛΩΝΟΣ 140 - ΑΘΗΝΑ 106 77
ΤΗΛ.: 3822971 - 3845295
WWW.Konidaris.gr

Σ Ε Ο Λ Α Τ Α Β Ι Β Λ Ι Ο Π Ω Λ Ε Ι Α

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

8η ΧΙΛΙΑΔΑ

Νεαροί ήρωες, σκληρή πραγματικότητα.

Η δράση τοποθετείται σε φυλακή ανηλίκων αλλά και στον «έξω» κόσμο. Η παράλληλη ζωή των δύο «κόσμων» αλλά και των δύο ηρώων, του Ιάκωβου και του Ριχάρδου, όπου η περιπέτεια συναντά το στοχασμό και η αστυνομική δράση την κοινωνική προβληματική.

6η ΧΙΛΙΑΔΑ

Ιστορίες-αποσπάσματα ζωής σ' εποχή σύγχρονη, σε μια μικρή πόλη.

Εκεί κινούνται τα πρόσωπα του βιβλίου...

ΠΡΟΣΩΠΑ μελαγχολικά και ευάλωτα, τρυφερά κι αναιδή, ανικανοποίητα, αηδιασμένα, τελματωμένα, ματαιωμένα...

ΠΡΟΣΩΠΑ που θέλουν ν' αποδράσουν από τον εαυτό τους, από το σπίτι τους, από την πλήξη τους, από τη μιζέρια των γύρω τους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Για τον Γκρέκο

Έφη Φουντουλάκη,
Επαναφορά στον Greco,
Μιφρ. Ασπασία Κυρίμη,
εκδ. Βικελαία Βιβλιοθήκη
Δήμου Ηρακλείου, 1998

Πρόκειται για την ελληνική έκδοση της διδακτορικής διατριβής *Réactualisation d'un artiste: Le cas El Greco en France*, την οποία η συγγραφέας υποστήριξε στη Σορβόνη το 1988. Βασικό της θέμα η «ανακάλυψη» του τρομερού Κρητικού από τους Γάλλους –κυρίως– μοντερνιστές κατά το γύρισμα του αιώνα. Η ίδια σημειώνει (σελ. 34): «Η επανεκτίμηση, ως όρος και ως διαδικασία, εμφανίζεται σαν μια από τις πολυτέλειες του μοντερνισμού όπως είχε γίνει αντιληπτός τον 19ο αι., όταν κυριαρχούσε το ένα από τα κύριά του χαρακτηριστικά: η άνοδος του ατομικισμού. Παλαιότερα, πριν την Αναγέννηση, η τέχνη ήταν... αθάνατη... επειδή ήταν άγγελος του ιερού... Ο ατομικισμός επέτρεψε στους μοντέρνους καλλιτέχνες να ξεκινήσουν πρώτοι, πριν ακόμα κι από τους θεομύς, τον διάλογο με τους καλλιτέχνες του άλλοτε, τον διάλογο μέσα στον χρόνο» (σελ. 37)... Φαίνεται, όμως, ότι το «πνεύμα» του Greco ή τουλάχιστον αυτό που εθεωρείτο ως το πνεύμα του στις αρχές του 20ού αι., αυτό που τότε ονόμαζαν «μυστικισμό» του, ενέπνευσε τους γερμανούς εξπρεσιονιστές, τους ζωγράφους του «Μπλε Καβαλάρη» ιδιαίτερα...».

Το βιβλίο *Επαναφορά στον Greco*, γραμμένο μ' εμβριθεία αλλά και χιούμορ, εξετάζει την «αθέλητη» εμπλοκή αυτού του

αδιαβάθμιστου και αταξινόμητου ζωγράφου στις περιπέτειες των μοντερνιστών αλλά και στις θεωρίες των μελετητών που αναφέρονται στον «ορίζοντα αναμονής» του θεατή ή στη σχέση του κοινού με το έργο-αίνιγμα ή με το έργο-πρόκληση (R. Jauss). Επίσης συγκεντρώνει ένα τεράστιο υλικό που εικονογραφεί τις «σχέσεις» δημιουργών όπως είναι ο Baudelaire ο Manet, ο Gautier, ο Céranner, ο Denis ή ο Picasso με τον Δομηνικό, αποδεικνύοντας ότι ο καθένας βλέπει σ' αυτόν αποκλειστικά ό,τι μπορεί ή ό,τι θέλει να δει. Έτσι η κάθε εποχή στήνει ένα δεύτερο έργο-κατασκευή πλάι στο πρωτότυπο και ειση-

γείται έναν κώδικα ανάγνωσης, ο οποίος στηρίζεται περισσότερο στην εξελικτική-φορμαλιστική «παραμόρφωση» παρά στην αντικειμενικότητα της «μορφής».

Στη συνέχεια, αφού η μελετήτρια εξετάσει την καθαρή και τη στρατευμένη τέχνη σε αντιπαράθεση με το εκάστοτε κοινωνικό τοπίο και την ιστορική του διάσταση, φθάνει στους πρώτους πιονιέρους μιας γκρεκομανίας «των ευτυχισμένων ολίγων» όπως λέει, αναλύοντας το δεδομένο έργο υπό το πρίσμα του Ρομαντισμού, του Συμβολισμού και του Εμπρεσιονισμού. Το τέλος του βιβλίου –το τέταρτο μέρος– αντιμε-

Θα ξεκινήσω προτείνοντας μία εξαιρετική έκδοση από κάθε άποψη: *Τα Κριτικά Κείμενα του Σπυρίδωνος Ζαμπέλιου*, φιλολογική επιμέλεια Γιώργου Γ. Αλυσανδράτου (εκδ. Νεοελληνική Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Κώστα και Ελένης Ουράνη, 1999). Πρόκειται για την σχολιασμένη αναδημοσίευση τριών κειμένων: το πρώτο και το τρίτο κείμενο συνιστούν έναν «διάλογο» οξύτατο ανάμεσα στον Ζαμπέλιο και τον Πολυλά για την ποίηση του Σολωμού. Ο Ζαμπέλιος, με το δοκίμιό του «Πόθεν η κοινή λέξις “τραγουδώ”; Σκέψεις περί Ελληνικής ποιήσεως» (1859), ασκεί αρνητική κριτική για την ποίηση του Σολωμού της Κερκυραϊκής περιόδου, ευθύς μετά την έκδοση των *Ευρισκομένων* του ποιητή από τον Πολυλά. Η οργισμένη απάντηση του Πολυλά δεν αργεί να έρθει: *Πόθεν η μυστικοφοβία του κ. Σπ. Ζαμπέλιου* (1860). Σκληρές αναμετρήσεις μα ιδιαιτέρως ενδιαφέρουσες. Το δεύτερο αναδημοσιευόμενο κείμενο είναι το δοκίμιο του Ζαμπέλιου που αφορά στην ποίηση του Ιούλιου Τυπάλδου και από αυτό αντλούνται σημαντικές απόψεις του συγγραφέα για την ιστορία του γλωσσικού μας ζητήματος, καθώς και για τη σχέση της ποίησης με την ιστορία. Ο Γιώργος Γ. Αλυσανδράτος στην εμπεριστατωμένη εισαγωγή του μας προσφέρει ένα μικρό θησαυρό γνώσεων, σχολίων και ερμηνευτικών παρατηρήσεων που συμπληρώνεται με το χρήσιμο Παράρτημα στο οποίο συγκεντρώνονται

γνώμες άλλων μελετητών για το ζήτημα που έθεσε και θέτει ακόμα η αρνητική κριτική του Σπυρίδωνος Ζαμπέλιου.

Ίνδικτος. Φωτογραφικά Θέματα (τχ. 3, 1999) με αφιέρωμα στη Μουσική και τους Μουσικούς. 13 φωτογράφοι τριγυρνούν παντού σ' όλη την Ελλάδα και δημιουργούν μια πολύ ενδιαφέρουσα θεματική ενότητα, όπου πρωταγωνιστούν οι οργανοπαίκτες και τα μουσικά τους όργανα. Απ' τη λύρα ως τις φιλαρμονικές, απ' τα πνευστά ως το μπουζούκι, ως το σαντούρι και το κανονάκι. Και καθώς φυλλομετράς όλες οι φωτογραφίες αποκτούν ακριβώς αυτό που τους λείπει: τη μουσική τους.

Κάτι, μα κάτι μου θυμίζει... Το βιβλίο του **Αντρέ Σίφριν, Εκδόσεις χωρίς εκδότες** (μετάφραση: **Κίττυ Ξενάκη**, εκδ. Πόλις, 1999) έρχεται για να κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου για τη σοβαρή αλλαγή που παρατηρούμε να συντελείται μέρα με τη μέρα. Αλλαγή στην εκδοτική φιλοσοφία που μετατρέπει το βιβλίο σε αντικείμενο της άκρατης κερδοσκοπικής ιδεολογίας και ως μέρος της βιομηχανίας των ΜΜΕ. Το φαινόμενο της συγκέντρωσης και ομαδοποίησης επιχειρηματικών και οικονομικών συμφερόντων επεκτείνεται και στο χώρο των εκδόσεων και είναι αυτό που βλέπουμε να συμβαίνει και στη χώρα μας, δηλαδή δυο-τρεις εκδοτικοί οίκοι κυριαρχούν και σταδιακά εκτοπίζουν όλους τους υπόλοιπους και

τωπίζει τον Greco ως ιδεολογική επένδυση του καστιλιάνικου εθνικισμού και βέβαια αφιερώνει στον Πικάσο τα οφειλόμενα. Ο τελευταίος από την εποχή των «Δεσποινίδων της Αβινιόν» και από την περίοδο της φιλίας του με τον μεγαλύτερο του ζωγράφο Ιγνάθιο Θουλοάγα αναπτύσσει μian μανική σχέση με τον «γενάρχη» της εθνικής του σχολής στη ζωγραφική. Στο σημείο αυτό τα στοιχεία που προσκομίζει η Φουντουλάκη είναι καταγιγιστικά: χρονογραφικά μαζί και θεωρητικά, ερμηνευτικά και προσωπικές αναγνώσεις, όλα έχουν το νεύρο άλλοτε ενός αστυνομικού κι άλλοτε ενός σατιρικού μυθιστορήματος. Κατ' ουσίαν το βιβλίο αυτό είναι μια εικαστική αποτίμηση του αιώνα που φεύγει με τις ιδεολογίες και τα ιδεολογήματα που ανέπτυξε. Από την «μπλε περίοδο» του Πικάσο ως τον συνθετικό κυβισμό, ρίχνονται μεθοδικά γέφυρες ενός διαλόγου και μιας, επ' αμοιβαιότητα, πνευματικής «επιχείρησης». Το 1950 ο Πικάσο «σχολιάζει» ζωγραφικά το περίφημο πορτρέτο του «Νεαρού

Ζωγράφου» που παρουσιάζει τον γιο του Greco Χόρχε-Εμμανουέλ και το οποίο εκτίθεται στην Εθνική Πινακοθήκη το 1957, συνεχίζει τις «παραφράσεις» του με την «ταφή του κόμητα του Οργάθ», στην οποία οι Μενίνες θάβουν τον άρχοντα. Κατ' ουσίαν ο Πικάσο «παραφράζοντας» προτείνει ερμηνείες τις οποίες οι ιστορικοί της τέχνης, εγκλωβισμένοι στις γραφειοκρατικές μεθόδους, ουδέποτε θα διανοούνταν. Συγχρόνως, εγείρονται ποικίλες εθνικιστικές προκαταλήψεις ή τάσεις ιδιοποίησης. Για παράδειγμα, στο Μεσοπόλεμο οι Γάλλοι θεωρούν τον Μανιερισμό παρακμακό και το γεγονός αυτό καθορίζει αρνητικά και τον Greco. Σημειώνει σχετικά η συγγραφέας (σελ. 315-6): «... Η άποψη του Max Dvorak για τον Greco Μανιεριστή ζωγράφο δεν «περνά» ως έχει στη Γαλλία. Σ' όλη αυτήν την ιστορία των σχέσεων των γάλλων διανοουμένων και καλλιτεχνών (Κυβιστών και Φωβιστών) με τους γερμανούς Εξπρεσιονιστές, οι Γάλλοι "επανεισάγουν τις απόψεις για

τον Greco που είχαν "εξάγει", εδραιωμένες και ενισχυμένες...» Μοιραία το ερώτημα που τίθεται είναι ποιο αναδύεται ως το πρόσωπο του Greco σήμερα και πολύ περισσότερο ποιο θα είναι αύριο;

Φαίνεται πως η **-ουσιαστική- συζήτηση** για τον μεγάλο ζωγράφο και τα προβλήματα που θέτει μόλις τώρα αρχίζει. Μόνο που χάθηκε η ευκαιρία, με την έκθεση της Πινακοθήκης, να εμπλακούν σ' αυτή την συζήτηση και οι έλληνες μελετητές. Η υπεροψία απ' τη μια των «ειδικών» και το μονοπώλιο της διαφήμισης απ' την άλλη δεν επέτρεψαν να διοργανωθεί, έστω, ένα Συμπόσιο με ανοιχτή ατζέντα. Θέλετε κι άλλα παραδείγματα; Το βιβλίο της Φουντουλάκη, παρά τον επίκαιρο χαρακτήρα του, δεν διατίθεται από το πωλητήριο της Πινακοθήκης. Σε αντίθεση με το βιβλιάριο της διεύθυνσης των τριάντα σελίδων των αφιερωμένων στον Vangelis (sic) και των 6.000 δρχ. Απ' την άλλη πλευρά το ογκώδες βιβλίο της Ε.Φ. τιμάται 6.240 δρχ. Τα συμπεράσματα δικά σας.

Μάνος Στεφανίδης

Ας είμαστε δίκαιοι με την ψυχανάλυση

Jacques Derrida,
Αντιστάσεις της Ψυχανάλυσης,
Μιφρ. Ε. Κοντονάσιου
& Β. Νασιούλη
Επίμετρο: Ε. Τζαβάρα
Εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 1999

Ο τίτλος του παρόντος βιβλίου είναι ενδεικτικός του περιεχομένου του: αναφέρεται αφενός στις αντιστάσεις του απομεταρσιωμένου σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού απέναντι στην ψυχανάλυση, στο πλαίσιο του οποίου και μόνο λειτούργησε αυτή ως ιδέα και ως εφαρμογή. Αφετέρου αναφέρεται σε μια εσωτερική διαδικασία αντίστασης της ίδιας της ψυχανάλυσης στον εαυτό της (κατά τον J.

Derrida πάντα).

Θα συμφωνήσουμε για το θετικό στοιχείο στην ψυχανάλυση, η οποία τίθεται ως εναντιωμένη στον νυν νεοσυντηρητικό ευρωπαϊκό πολιτισμό. Συμφωνούμε επίσης με τον Derrida όσον αφορά το αίτημά του για ορθολογισμό, για ένα «άλλο μοίρασμα της τράπουλας» και στην αγάπη του της resistance ως αντίστασης επαναστατικής. Βέβαια, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι το τέχνασμά του να αποδώσει στην ίδια την ψυχανάλυση απέναντι στον εαυτό της την αντίσταση του υποκειμένου-φιλοσόφου Derrida δεν νομιμοποιείται ψυχαναλυτικά. Είναι νόμιμο όμως καθ' όλα φιλοσοφικά.

Αναφέρει ο Derrida ότι η γνω-

ριμία του με τον Lacan στράφηκε γύρω από το αντικείμενο θάνατος (θέμα που του έθεσε ο Lacan). Και είναι ευπρόσδεκτη η αντίστασή του στη θανατολαγνεία των χαϊντεγκεριανών θεωρήσεων που ενσωματώνει ο Lacan στη δική του σκέψη, όπως επίσης και η αντίσταση του Derrida στις τοποθετήσεις του Freud απέναντι στο λεγόμενο «όνειρο της ένεσης που έγινε στην Irma», όπου επειδή η ψυχαναλυόμενη δεν δέχεται την πρότασή του για ανάλυση του ονείρου, τη χαρακτηρίζει «όχι τόσο του γούστου του», όπως λέει ο Derrida, επειδή είναι λιγότερο ευφυής από τη φίλη της. Από αυτά τα δύο παραδείγματα βγαίνει μια αντίθεση του Derrida απέναντι στην ψυχανά-

λυση και ως προς το θεωρητικό της υπόβαθρο και ως προς τις θεραπευτικές της προκαταλήψεις. Δεν θα συμφωνούσαμε με τον Rene Mayot που, στο συνέδριο για τον Lacan ως συγκαταλεγόμενο στους φιλοσόφους, πρότεινε στον τίτλο της ομιλίας του, τίτλο που σκανδάλισε τους λακανικούς και «κόπηκε» εν μέρει, την κατεύθυνση προς μια Ντερρινταϊκή ψυχανάλυση (ο πλήρης τίτλος ήταν «Από τον Lacan και μετά: υπάρχει μια Ντερρινταϊκή ψυχανάλυση;»). Γιατί όσες αντιρρήσεις και να έχουμε για τον Derrida, ο Derrida θα παραμείνει φιλόσοφος, και η ψυχανάλυση δεν είναι φιλοσοφία. Θα μπορούσε μια ψυχανάλυση να είναι ανοικτή, όπως προτάσσει ο Derrida, στις αντιφάσεις της ίδιας της πραγματικότητας; Θα μπορούσε να μη στοχεύει στο σύμπτωμα, αλλά να διδάσκει τις αντινομίες εκείνες της σκέψης που μόνον η μεγάλη φιλοσοφία (ο Πλάτωνας και ο Kant ίσως) μπορούν να αφήνουν ανοικτές και να θέτουν την απόλυτη ανάγκη για την κριτική της πραγματικότητας να μένουν αυτές ανοικτές; Η ελευθερία, ας πούμε, σε αντιπαράθεση με την αναγκαιότητα.

Η δική μας απάντηση είναι ότι δεν θα μπορούσε. Γιατί η ψυχανάλυση, όσο κι αν αντιστέκεται

σ' αυτό, αποτελεί ως ένα βαθμό ένα φάρμακο υπό ευρυτάτη έννοια, και αφομοιωμένη από την εποχή μας τείνει ν' αντικατασταθεί από ένα άλλο φάρμακο. Επίσης ως φάρμακο, με την Ντερρινταϊκή έννοια του όρου αυτή τη φορά, παρουσιάζει δύο όψεις, του γιατρικού αλλά και της φαρμακίας. Έτσι την αντιλαμβάνεται ο Foucault, ο οποίος βρίσκεται διαρκώς σ' ένα συνεχές fort-da σε σχέση με τον Freud. Γράφει ο Derrida για τον Foucault και την «Ιστορία» του «της τρέλλας», όπου ο Foucault άλλοτε απορρίπτει κι άλλοτε προσεγγίζει τον Freud (και αυτά που γράφει αναφέρονται στον τόπο του ορθού λόγου έξω και μέσα στην ψυχανάλυση καθώς και στον άρρηκτο δεσμό του με τον λόγο του κυρίου που καταγγέλλει ο Foucault). «Μπορούμε να πούμε ότι η αντίφαση είναι ίσως μέσα στα ίδια τα πράγματα. Και βρισκόμαστε σε μια περιοχή όπου το άδικο (το "να έχει κανείς άδικο" ή "να αδικεί") θα μπορούσε περισσότερο από ποτέ να τείνει να είναι από την πλευρά ενός κάποιου λόγου, από την πλευρά αυτού που αποκαλούμε «να διατηρηθεί το δίκαιο», από την πλευρά ακριβώς όπου έχει κανείς δίκιο και όπου το "να έχει κανείς δίκιο" σημαίνει "να έχει λόγο να", με μια

βία της οποίας η λεπτότητα, τα υπερδιαλεκτικά και υπερχιασματικά αποθέματα δεν επιτρέπουν την ολοκληρωτική τυποποίησή τους, δηλαδή δεν μπορούν να κυριαρχηθούν σε μια μεταγλώσσα». Νομίζουμε ότι αυτή είναι η θέση του Derrida για την ψυχανάλυση και ότι είναι προς τιμή του ότι συνηγορεί αφενός με τον ορθό λόγο, αφετέρου δε ότι αφήνει επιμελώς ανοικτές τις αντιφάσεις του και της ψυχανάλυσης με όποιον από τους τρεις, Freud, Lacan ή Foucault, κι αν ασχολείται.

Η μετάφραση των Κοντονάσιου-Νασούλη είναι σε γενικές γραμμές καλή, δεδομένου ότι έχουμε να κάνουμε με ένα δύσκολο κείμενο γεμάτο νεολογισμούς και δυσμετάφραστους γαλλισμούς. Το επίμετρο της κ. Τζαβάρα είναι κατατοπιστικό για την «σκηνή της ψυχανάλυσης» και τον Derrida, δίνοντας πολύ διαφωτιστικές πληροφορίες για τη σχέση του με ψυχαναλυτές του εικοστού αιώνα και κυρίως με τον Lacan. Στο μόνο που θα θέλαμε να είχε επιμείνει περισσότερο είναι η σχέση του Derrida με τον Foucault, που νομίζουμε ότι είναι κομβική για την τοποθέτησή του απέναντι στην ψυχανάλυση.

Έρη Κασίμη

υποτάσσουν, κατά τον τρόπο αυτό, στην ποσοτική επιτυχία κάθε δημιουργική έκφραση. Το «εμπορικό» μπεσι-σέλλερ προωθείται και παραμερίζεται το ποιοτικό, το καινοτόμο, και ιδίως το πολιτικά ενοχλητικό βιβλίο. Έχουμε να κάνουμε με ένα βιβλίο που στρέφεται κατά της ομογενοποίησης και πολέμα τον κερδοσκοπικό μονόδρομο των μεγάλων εκδοτικών συγκροτημάτων· ένα βιβλίο που αξίζει να προσεχτεί.

Λαμπρή φιλολογική και τυπογραφική επιμέλεια χαρακτηρίζει τα Ημερολόγια «Συγγραφείς στο χρόνο» του εκδοτικού οίκου «Διάμετρος» (Χαλκίδα, 1999, προλόγισμα: Ζήσιμος Λορεντζάτος, επιμέλεια: Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος, καλλιτεχνική επιμέλεια: Βάσω Αβραμοπούλου), που εκδίδονται ανελλιπώς από το 1997: Γιάννης Σκαρίμπας, Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Νίκος Γκάτσος. Το Ημερολόγιο του 2000, αφιερωμένο στον Γιώργο Σεφέρη, συμπίπτει με τα εκατό χρόνια από τη γέννησή του. Τα έργα, η ζωή, οι φίλοι συνθέτουν μια εικόνα γεμάτη από την πυκνή παρουσία του στα γράμματα και στην ιστορία της πατρίδας μας. Κείμενα γνωστά και άλλα ανέκδοτα ή σχετικά άγνωστα του Σεφέρη συνδυασμένα με κείμενα γραμμένα από φίλους του διαμορφώνουν την ατμόσφαιρα του «κύκλου Σεφέρη», μιας παράδοσης και μιας αναζήτησης. Το πλούσιο φωτογραφικό υλικό που αποτυπώνει το βλέμμα του Σεφέρη ξυπνά την «τυφλή φωνή μέσα στη νυχτωμένη μνήμη».

ο χαρτοκόπτης

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Γιάννος Κρανιδιώτης,
*Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική.
Σκέψεις και Προβληματισμοί στο
κατώφλι του 21ου αιώνα,
εκδόσεις Ι. Σιδέρης 1999*

«Η εξωτερική πολιτική είναι μια υπόθεση που ένα λάθος της πληρώνεται για πολλά χρόνια στο μέλλον και μπορεί να είναι μοιραίο. Για το λόγο αυτό, χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή, ψυχραιμία, μεθοδικότητα και σύστημα», έγραφε σ' ένα σχετικά πρόσφατο κείμενό του ο αείμνηστος Γιάννος Κρανιδιώτης.

Οι προβληματισμοί του Γ. Κρα-

νιδιώτη, όπως διατυπώνονται σ' αυτόν τον τόμο, έχουν εξαιρετικό ενδιαφέρον, γιατί ο Γιάννος δεν ήταν ένας απλός διαχειριστής της τρέχουσας εξωτερικής πολιτικής.

Πίστευε σε μια νέα προσέγγιση των εθνικών θεμάτων.

Με άριστη τεχνοκρατική κατάρτιση και υψηλή πολιτική διορατικότητα, ήταν αναμφίβολα ένας από τους σημαντικότερους έλληνες πολιτικούς.

Ο συγγραφέας καλύπτει μ' αυτή την ανθολογία άρθρων και λόγων του ένα ευρύτατο φάσμα θεματικών, με επίκεντρο πάντοτε την ανάδειξη στρατηγικών κα-

τευθύνσεων και τακτικών χειρισμών για την προώθηση των συμφερόντων της χώρας μας καθώς και του ευρύτερου Ελληνισμού, τονίζει στον πρόλογο του βιβλίου ο καθηγητής Θ. Κουλουμπής. Το βιβλίο του Γιάννου Κρανιδιώτη διαπνέεται από ένα πνεύμα συγκρατημένης αισιοδοξίας που αφήνει ανοικτές προοπτικές για ένα ακόμη καλύτερο αύριο. Οι διεισδυτικές και χρήσιμες αναλύσεις του θ' αποτελέσουν μια πολύ καλή βάση προβληματισμού για τη σύγχρονη ελληνική εξωτερική πολιτική.

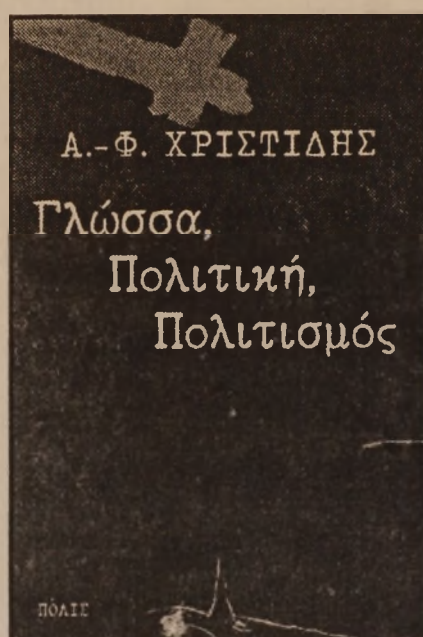
Σωτήρης Ντάλης

εκδόσεις

ΠΟΛΙΣ

Α.-Φ. ΧΡΙΣΤΙΔΗΣ

*Γλώσσα,
Πολιτική, Πολιτισμός*

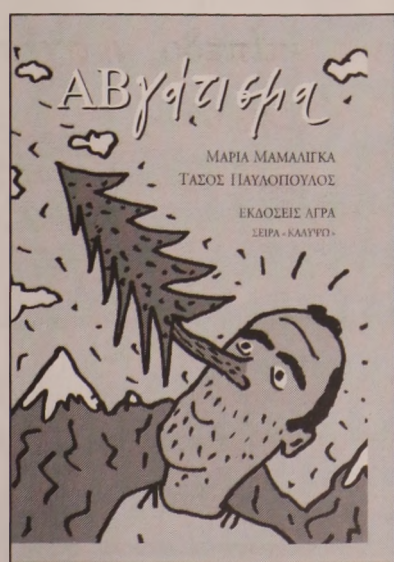
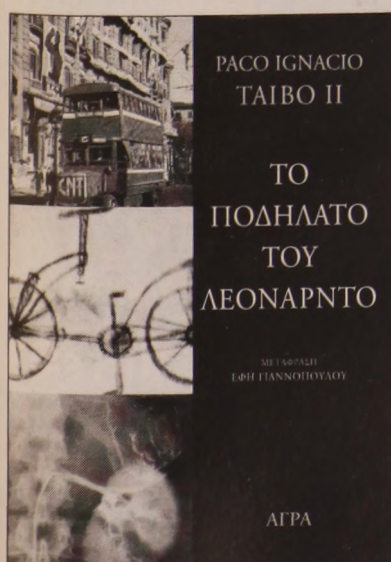
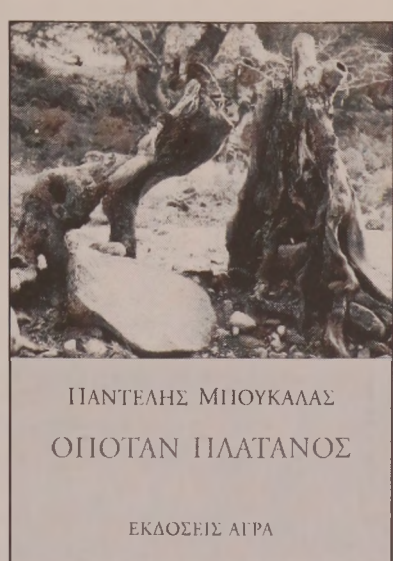
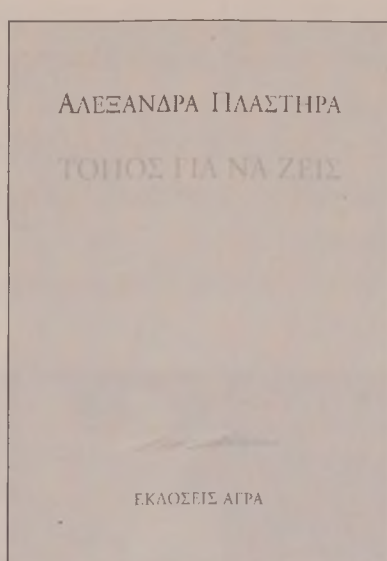
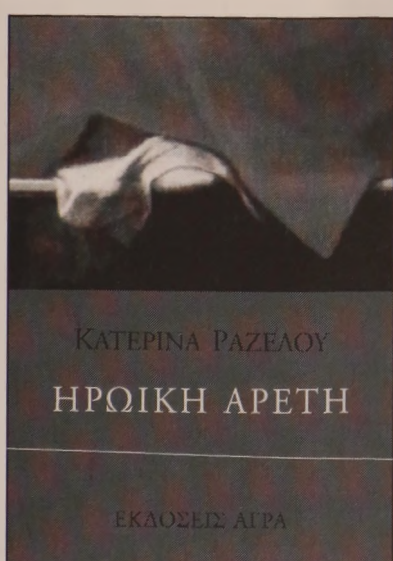
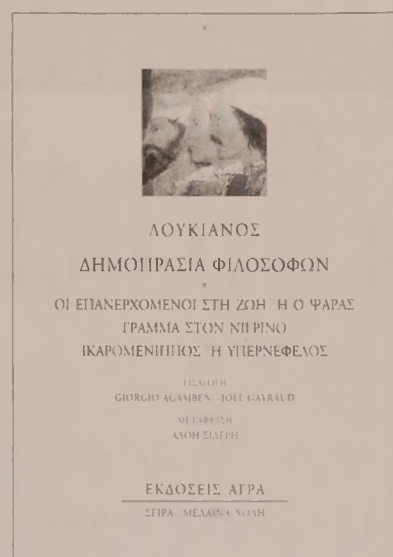
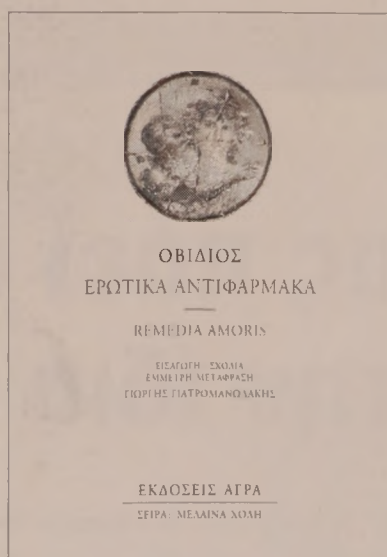
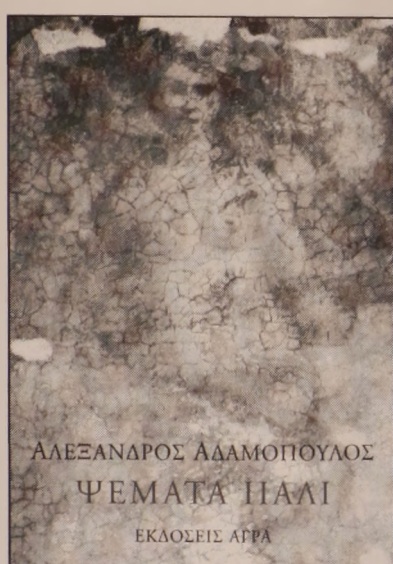
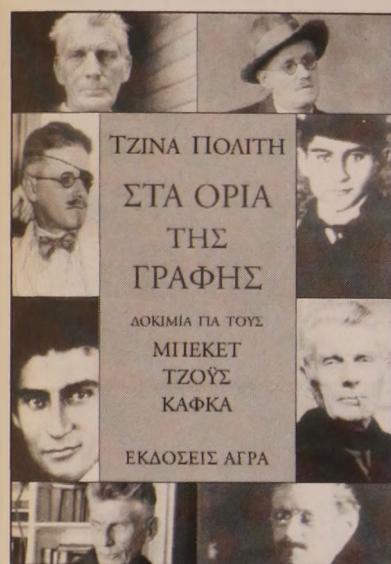
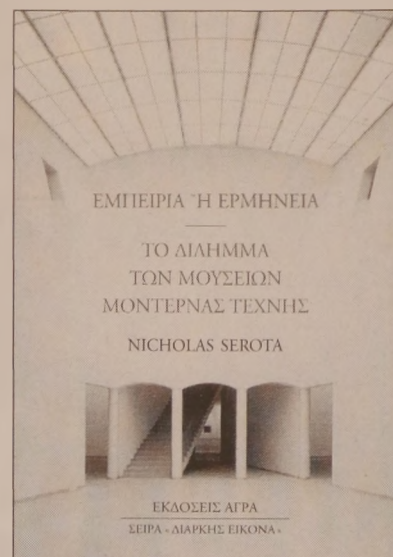
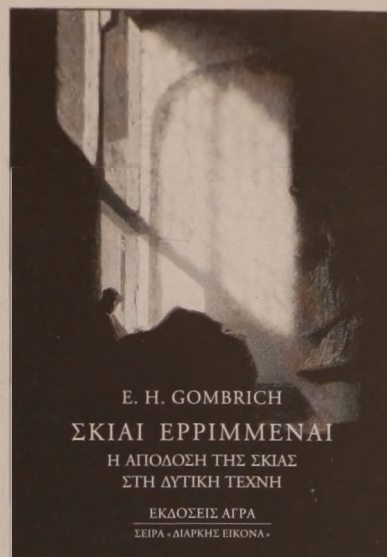
Στο βιβλίο αυτό συγκεντρώνονται κείμενα που σχολιάζουν ζητήματα –επίκαιρα, κατά κανόνα– γλώσσας και πολιτισμού, στο νεοελληνικό πλαίσιο της τελευταίας δεκαπενταετίας, αλλά και ευρύτερα. Ένα από τα πρώτα κείμενα δίνει μια σύντομη περιγραφή της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας και το τελευταίο συζητά τη σχέση της γλώσσας και γέλιου. Αυτή η θεματική «απόσταση» εικονογραφεί τον βασικό «μίτο» που διαπερνά τη διαπραγμάτευση των ποικίλων θεμάτων του βιβλίου: τη διαπλοκή ειδικού και γενικού, ενότητας και διαφοράς, εθνικού και δι-εθνικού. Και μέσα από αυτή τη διαπλοκή –όπως ορίζεται ή και «εξορίζεται» μέσα στις πρόσφατες ιστορικές συγκυρίες– επιχειρείται η κατανόηση των ζητημάτων που εξετάζονται: η προβληματική της ταυτότητας και της διαφοράς σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, η σχέση γλωσσικών-πολιτισμικών στρατηγικών με τη διεθνοποιημένη οικονομία της (νεοφιλελεύθερης) αγοράς, η «δυστυχία του κόσμου» (κατά την έκφραση του Bourdieu) στη γλωσσική εκδοχή της (εκπαίδευση και αποκλεισμός από τη μητρική γλώσσα).

❖ ❖ ❖

ΟΜΗΡΟΥ 32, ΤΗΛ. 36 43 382, FAX 36 36 501, e-mail: polis@ath.forthnet.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ
ΣΤΗ ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Η ΟΤΕnet σας πάει σε όλο τον κόσμο την ίδια στιγμή!

Τώρα "ταξιδέψτε" σε όλο τον κόσμο ακαριαία, με το πάτημα ενός πλήκτρου! Η ΟΤΕnet, πρώτη στην Ελλάδα, σας προσφέρει όλα τα μοναδικά πλεονεκτήματα της πρόσβασης στο Internet, μέσα από ψηφιακή σύνδεση ISDN:

- εντυπωσιακά υψηλές ταχύτητες μετάδοσης, 64 ή 128 Kbps, που σας επιτρέπουν να "κατεβάζετε" αρχεία από το Internet και να λαμβάνετε ή να αποστέλλετε δεδομένα και εικόνα, έως και τέσσερες φορές πιο γρήγορα απ' ό,τι με μια συμβατική σύνδεση, εξασφαλίζοντας και σημαντική μείωση του κόστους επικοινωνίας!
- υπηρεσίες και εφαρμογές μέσω Internet, που πραγματικά καταργούν τις αποστάσεις και αλλάζουν την καθημερινότητά μας, όπως: τηλεδιάσκεψη, τηλεργασία, τηλεκπαίδευση, τηλεϊατρική, τηλεαγορές και τραπεζικές συναλλαγές!

Ζείτε κι εσείς το μέλλον της επικοινωνίας τώρα.

Γιατί η ΟΤΕnet σας παρέχει τα μοναδικά πλεονεκτήματα της σύνδεσης ISDN με νέα μειωμένα τιμολόγια, που κάνουν την απόκτησή της εφικτή για όλους!

ΜΕ ΚΑΘΕ 12ΜΗΝΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ISDN ΣΤΑ 64 Kbps,
Η 6ΜΗΝΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ISDN ΣΤΑ 128 Kbps,

ΔΩΡΕΑΝ
Ο ΕΚΤΥΠΩΤΗΣ
LEXMARK Z11

PHOTO
QUALITY

1200 x
1200 dpi

4 ppm

One Click
Install

η προσφορά ισχύει μέχρι 31/3/2000

ΟΤΕnet

INTERNET PROVIDER

ΟΤΕnet ^{1st} Internet

Κηφισίας 56 • 151 25 Μαρούσι
Τηλ.: 61.98.320 • Fax: 61.98.370
<http://www.otenet.gr>
e-mail: sales@otenet.gr

ΟΤΕnet-Help Desk: Τηλ.: 0801-35555

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΟΤΕ
Τηλ κέντρο: 134
<http://www.ote.gr>

Χαριλάου Τρικούπη 186
145 64 Ν. Κηφισία, Αθήνα,
ΤΗΛ. 62 00 035, FAX 62 07 331
<http://www.hub.gr>
e-mail: sales@hub.gr

Α. Βουλιγαμένης 82,
167 77, Ελληνικό,
Τηλ.: 96 91 650, Fax: 96 91 588
<http://www.klimatair.gr>
e-mail: klimaphone@klimatair.gr

Βριλησσού 80,
114 76, Πολυγώνο, Αθήνα,
Τηλ.: 64 59 581, Fax: 64 61 919
e-mail: microlan@otenet.gr

ΕΛΛΗΝΙΣΤΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ
23 χλμ. Εθνικής Οδού Αθηνών - Λαμίας,
145 65, Άγιος Στέφανος Αττικής,
Τηλ.: 62 19 300, Fax: 62 19 111
<http://www.multirama.com>
e-mail: multiram@germanos.gr

12ο χλμ. Εθν. Οδού Αθηνών - Λαμίας,
144 51, Μεταμόρφωση Αττικής,
Τηλ.: 28 94 600 Fax: 28 94 675
<http://www.sanyo.gr/sanyocom>
e-mail: sanyocom@sanyo.gr

Σολωμού 39,
106 82, Αθήνα,
Τηλ.: 38 34 760, FAX: 38 21 812
<http://www.valuenet.gr>
e-mail: info@valuenet.gr